

SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Kasım CEYLAN

**SABAHATTİN ALİ'NİN “BEYAZ BİR GEMİ, PORTAKAL, KATİL OSMAN,
BÖBREK” ADLI HİKÂYELERİNDE KELİME GRUPLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahap BULAK

SİİRT-2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlanmış "Sabahattin Ali'nin "Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek" Adlı hikayelerinde Kelime Grupları" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.03.2019
Kasım CEYLAN

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç. Dr. Şahap BULAK danışmanlığında, Kasım CEYLAN tarafından hazırlanan bu çalışma 22/03/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Danışmanı) : Doç.Dr. Şahap BULAK

Jüri.Üyesi

Jüri.Üyesi

: Prof. Dr. İsmail ULUTAŞ

:Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT

İmza: .....

İmza: .....

İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

22/03/2019

İmza

Doç. Dr. Veysel OKÇU

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	I
Özet.....	III
Abstract.....	IV
Teşekkür.....	V
1. Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem.....	2
1.4. Sabahattin Ali'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri.....	2
Hayatı.....	2
Edebi Kişiliği.....	4
Eserleri.....	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
1. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Kelime Grupları ve Özellikleri.....	11
1.1. Aitlik Grubu.....	18
1.2. Bağlama Grubu.....	19
1.3. İsim Tamlaması Grupları.....	28
1.3.1. Belirtili İsim Tamlaması Grubu.....	28
1.3.2. Belirtisiz İsim Tamlaması Grubu.....	53
1.3.3. Takısız İsim Tamlaması Grubu.....	69
1.4. Birleşik Fiil Grubu.....	53
1.5. Birleşik İsim Grubu.....	83
1.6. Edat Grubu.....	88
1.7. İsim-Fiil Grubu.....	113
1.8. Sayı Grubu.....	123
1.9. Sıfat Tamlaması Grubu.....	125
1.10. Sıfat-fiil Grubu.....	174
1.11. Tekrar Grubu.....	193
1.12. Unvan Grubu.....	204
1.13. Ünlem Grubu.....	206
1.14. Zarf Fiil Grubu.....	207

1.15. Kısaltma Grupları	225
1.15.1. İsnat Grubu.....	208
1.15.2. Yükleme (Belirtme) Grubu	227
1.15.3. Yönelme grubu.....	227
1.15.4. Bulunma Grubu.....	228
1.15.5. Uzaklaşma (çıkma) Grubu	229
1.15.6. Vasıta Grubu	230
1.15.7. İlgi Grubu.....	231
1.15.8. Eşitlik Grubu.....	232
İKİNCİ BÖLÜM.....	215
Sonuç ve Değerlendirme	232
Kaynakça.....	239
Özgeçmiş.....	243

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****SABAHATTİN ALİ’NİN “BEYAZ BİR GEMİ, PORTAKAL, KATİL OSMAN,
BÖBREK” ADLI HİKAYELERİNDE KELİME GRUPLARI****Kasım CEYLAN****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahap BULAK****2019, 242 + x sayfa****Başkan: Prof. Dr. İsmail ULUTAŞ****Jüri Üyesi: Dr. Öğretim Üyesi Kenan BOZKURT****Jüri Üyesi: Doç. Dr. Şahap BULAK**

Bu çalışmada Sabahattin Ali'nin “*Sırça Köşk*” adlı eserindeki “*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek*” adlı hikâyelerde yer alan kelime grupları yapıları ve cümle içindeki görevleri bakımından tasnif edilerek incelenmiştir. Öncelikle hikâyelerin yazarının hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra dilbilimcilerin görüşlerinden de faydalanarak “kelime grubu”nun tanımı ve özellikleri verilerek örneklendirilmiştir. Söz konusu hikâyelerde geçen belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, takısız isim tamlaması, aitlik, bağlama, birleşik fiil, birleşik isim, edat, isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil, kısaltma grupları, sayı, sıfat tamlaması, tekrar, unvan ve ünlem grupları tanımlanarak yapıları ve cümle içinde kullanıldıkları görevleri bakımından tasnif edilerek örneklendirilmiştir. Böylece Sabahattin Ali'nin “*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek*” adlı hikâyelerinde geçen kelime grupları tahlil edilerek Türkiye Türkçesi söz diziminin ayrıntılarıyla anlaşılmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, Sabahattin Ali, dilbilgisi, sözdizimi, kelime grupları.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****WORD GROUPS İN SABAHATTİN ALİ'S STORIES CALLED "BEYAZ BİR GEMİ,
PORTAKAL, KATİL OSMAN, BÖBREK"****Kasım CEYLAN****Thesis Supervisor: Associate Professor Şahap BULAK****2019, 242 + x pages****Head: Pofessor Dotor İsmail ULUTAŞ****Juryman: Lecturer Dr. Kenan BOZKURT****Jnyman: Assoiate Professor Şahap BULAK**

In this study, the word groups taking place in the stories called "*Beyaz Bir Gemi (A White Ship)*, *Portakal (Orange)*, *Katil Osman (Murderer Osman)*, *Böbrek (Kidney)*" in the work, "*SırçaKöşk (Glass Kiosk)*, by Sabahattin Ali were classified and studied in terms of their functions in sentences. Primarily, information about the life, the literary personality and works of writer was given. Afterwards, making use of the views of linguists, the definition and properties of "word group" were given and exemplified. Possessive construction, indefinite noun phrase, non-affixed noun compound, chain noun compound, possessive, linking words, compound verb, compound noun, prepositional phrase, verbal noun, verbal adjective, verbal adverb, abbreviate, number, adjective compound, repeat, title and exclamation groups stated in the aforementioned stories were defined, and classified and exemplified with regard to their functions. Thereby, the word groups expressed in the stories, "*Beyaz Bir Gemi (A White Ship)*, *Portakal (Orange)*, *Katil Osman (Murderer Osman)*, *Böbrek (Kidney)*" by Sabahattin Ali were analysed and aimed to contribute to be understood in detail with Turkey Turkish syntax.

Key Words: Turkey Turkish, Sabahattin Ali, grammar, syntax, word groups.

TEŞEKKÜR

“Sabahattin Ali’nin “*Sırça Kőşk*” adlı kitabında geçen “*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Bőbrek*” adlı hikâyelerinde geçen kelime gruplarının incelendiği bu çalıŐma boyunca bana destek veren ve yardımlarını esirgemeyen eŐim Merve CEYLAN’a; yŐksek lisans boyunca faydalandığım TŐrk Dili ve Edebiyatı BőlŐmŐnŐn değerli őĐretim ūyelerine; yŐksek lisans őĐrenimim ve tez çalıŐmam boyunca bana her tŐrlŐ konuda sabırla yardımcı olan ve bu çalıŐmanın ortaya çıkmasında bŐyŐk katkıları olan değerli hocam Doç. Dr. Őahap BULAK’a çok teŐekkŐr ederim.

SİİRT – 2019**Kasım CEYLAN**

1. GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Sabahattin Ali'nin "*Sırça Köşk*" adlı eserinde geçen "*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek*" adlı hikayelerdeki kelime gruplarının yapıları ve cümle içindeki görevleri bakımından incelenerek tasnif edilmesinden oluşmaktadır.

Çalışmamızın başında yazarın hayatından, edebi kişiliğinden ve çalışmamızda kaynak teşkil eden eserinden (*Sırça Köşk*) bahsedilmiştir. Ayrıca yazarın eserlerinin listesi verilmiştir. "Kelime Gruplarının Tanım ve Özellikleri" bölümünde "kelime grubu" farklı dilbilimcilerin görüşlerine yer verilerek tanımlanmış ve özellikleri maddeler halinde sıralandıktan sonra her madde için çalışmamızın kaynak metninden örnekler verilmiştir. Daha sonra inceleme bölümüne geçilmiş sözü edilen hikayelerdeki kelime grupları incelenmiştir. Dilbilimcilerin görüşlerine başvurularak her bir kelime grubuyla ilgili bilgi verilmiştir. Her bir kelime grubu için eserin belli hikayeleri baz alınarak örnekler verilmiştir. Ayrıca bu kelime grupları diğer kelime gruplarının içindeki yerine, cümle içindeki görevlerine ve yapıları bakımından farklılıklarına göre de incelenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Yeni bir kavram, nesne ve hareketi karşılamanın yollarından biri de kelime grubu oluşturmaktır. Dolayısıyla kelime grupları rastgele değil, bir ihtiyaç sonucunda ortaya çıkar. Anlatımı kolaylaştırmak, anlatımdaki ifadeyi daha güçlü hale getirmek için kelimeler kadar kelime gruplarına da ihtiyaç vardır. Kelime grupları bir cümlenin hem yapı hem de anlam bakımından doğru kurulmasında önemli görevler üstlenir, söz diziminde ağırlıklı olarak kullanılır, anlatıma zenginlik katar ve dilin zenginliğini ortaya koyar. Ayrıca cümleden sonraki en önemli anlatımlar olan kelime grupları, dilbilgisi çalışmalarında da oldukça önemli bir yer teşkil eder. İşte bütün bu sebeplerden dolayı kelime grupları dilimiz açısından önemlidir.

Bu çalışmanın yapılmasındaki diğer amaçlarımız ise Sabahattin Ali'nin "*Sırça Köşk*" adlı eserinde geçen "*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek*" adlı hikayelerinden yola çıkarak kelime gruplarıyla cümlede nasıl karşılaşıldığını ortaya koymak; Türk dilini öğrenmede kelime gruplarının kullanımını kavratılabilmeye yardımcı olmak; bunlarla beraber

hangi kelime grubunun daha çok kullanıldığına bakarak yazarın üslubu hakkında bir sonuca varmaktır. Ayrıca çalışmamızda, kullanılan kelime gruplarının kullanım sıklığı ve kullanılma şekilleri üzerinde durulmuştur.

1.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada incelenen kelime grupları belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, takısız isim tamlaması, aitlik, bağlama, birleşik fiil, birleşik isim, edat, isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil, kısaltma grupları, sayı, sıfat tamlaması, tekrar, unvan ve ünlem gruplarıdır.

Bu çalışmada ilk önce dilbilimcilerin görüşlerinden de faydalanılarak sırasıyla kelime gruplarının tanımları yapıldı. Daha sonra dilbilimcilerin kelime gruplarıyla ilgili görüşleri verilip bu görüşler arasındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışıldı. Dilbilimcilerin konuyu değerlendirişteki bu farklı yaklaşımlarının ele alınmasıyla hikayelerde incelenen kelime gruplarının daha iyi anlaşılmasına çalışıldı.

Her kelime grubunun sınıflandırılması yapıldıktan sonra kelime gruplarının her özelliği için örnekler sunuldu. Geriye kalan kelime grubu örnekleri liste halinde verildi.

Bazı cümlelere; aynı cümlede birden fazla kelime grubu örneğine rastlanması ve söz konusu kelime grubunu en iyi yansıtan örnek bulunmaya çalışılması nedeniyle birkaç kez yer verildi.

Kelime grupları için örnekler verilirken, örnekler gelişigüzel verilmemiş, belirlenen özellikteki kelime grubu yapısını en iyi yansıtan örnekler olmasına dikkat edilmiştir. Her bir kelime grubunun hangi hikayeye ait olduğu ve sayfası belirtilmiştir. Ayrıca örnek cümleler verilirken sözcüklerin hikayelerdeki yazılış şekline bağlı kalınmış, sözcükler herhangi bir değişikliğe uğratılmamıştır.

1.4. SABAHATTİN ALİ’NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Hayatı

Aslen Karadenizli bir aileye mensup olan Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907’de Bulgaristan’ın Gümilcine Sancağı’na bağlı Eğridere ilçesinde dünyaya gelir. Babası, Ali Selahattin; annesi, ise Hüsnüye Hanımdır. İlkokula Üsküdar Doğancılar’daki Fuyuzât-ı Osmaniye Mektebi’nde başlar fakat aynı yıl babasının Çanakkale’ye tayin edilmesiyle Çanakkale İptidai Mektebi’nde ilköğrenimini tamamlayarak 1921’de Balıkesir Öğretmen Okulu’na girer. İlk şiirlerini burada, okul gazetesinde yayımlayan Ali, Orhan Şaik Gökyay’ın Balıkesir’de çıkardığı Çağlayan dergisinde yeni şiirler yayımlar. Darü’l Muallimat’daki bir

piyesi izlemek için okuldan izinsiz olarak ayrıldığı tespit edilince geçmek zorunda kaldığı İstanbul Muallim Mektebi'nden 1927 yılında mezun olur (Şenderin 1996: 26).

Sabahattin Ali, Muallim Mektebi'ni bitirdikten sonra, Yozgat Merkez Cumhuriyet İlkokulu'na öğretmen olarak atanır. Bu sırada Atatürk'ün isteğiyle yabancı dil öğretmeni yetiştirmek amacıyla öğretmen okulu mezunlarından İngiltere, Fransa ve Almanya'ya beşer kişilik gruplar gönderilmesi için sınav yapılır. Sabahattin Ali bu sınava girer ve sınavı kazanır. 1928 Kasım ayında Almanya'ya gider. Burada iki yıl eğitim gördükten sonra Türkiye'ye döner ve Bursa'nın Orhaneli ilçesine ilkokul öğretmeni olarak atanır. 1930 yılında Gazi Terbiye Enstitüsü'nde açılan Almanca yeterlilik sınavını kazanarak Aydın Ortaokulu Almanca öğretmenliğine atanır. Burada komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle soruşturma geçirir ve bir süre Aydın Hapishanesi'nde tutuklu kalır. Daha sonra beraat ederek 30 Eylül 1931'de Konya Ortaokulu Almanca öğretmenliğine atanır. Sabahattin Ali, bu sırada yazdığı bir şiirde Atatürk'ü ima ve telmihen tahkir ettiği gerekçesiyle 14 ay hüküm giyer. Cezasının bitimine az bir süre kala Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümü nedeniyle çıkarılan aftan faydalanarak serbest bırakılır.

Sabahattin Ali, cezaevinden çıktıktan sonra bir süre işsiz kalır ve sıkıntılı bir dönem geçirir. Yakın çevresinden gelen eski düşüncelerini değiştirdiğini kanıtladığı takdirde tekrar işe alınabileceği iması üzerine Varlık'ta Atatürk'ü öven "Benim Aşkım" adlı şiirini yayımlar ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesi Mümeyyizliği'ne atanır. Bu dönemden itibaren şiirden uzaklaşır ve çeviri, hikâye ve roman gibi alanlara yönelir.

16 Mayıs 1935'te Aliye Hanım ile evlenen Sabahattin Ali, 25 Haziran 1953'te Neşriyat Dairesi Kalembaşılığı'na atanır. Askerliğini İstanbul'da yedek subay olarak yapar. Askerlik dönüşünde Ankara Musiki Muallim Mektebi'ne Türkçe öğretmeni olarak atanır. 2. Dünya Savaşı nedeniyle 1939 ve 1944 yılında olmak üzere iki defa seferberlik çağrısı ile yeniden askere alınır. 11 Aralık 1945'te Ankara Musiki Muallim Mektebi'ndeki görevinden bakanlık emrine alınır.

1940 yılında "İçimizdeki Şeytan" adlı romanı yayımlanınca Sabahattin Ali ile Nihal Atsız ve yandaşları arasında mahkeme koridorlarına taşan ciddi olaylar yaşanır. 1945'te Cami Baykurt'la Yeni Dünya gazetesini, bir yıl sonra da Aziz Nesin ile Marko Paşa'yı çıkarmaya başlar. Bu dönemde çeşitli kovuşturmalara uğrar ve tutuklanır. 1948 yılında Zincirli Hürriyet'te yayımlanan bir yazısından dolayı kovuşturmaya uğrar. Bu sırada nakliye işine girer. Bu iş için çıktığı bir seferden sonra kendisinden haber alınamaz (Korkmaz 1991: 17-31; Şenderin 1996: 27). Cesedi 16 Haziran 1948'de Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında

bulunur. 12 Ocak 1949'da katil zanlısı olarak Ali Ertekin adlı bir kişi yakalanır. Ancak cinayetin nasıl işlendiği muamma olarak kalır.

Edebi Kişiliği

Sabahattin Ali, İlk olarak Balıkesir Muallim Mektebi'nde okurken arkadaşlarıyla bir okul gazetesi çıkarır ve ilk şiirlerini bu okul gazetesinde yayımlar. Daha sonra çeşitli gazete ve dergilere şiir ve yazılar gönderir. Böylece Muallim Mektebi'nde geçirdiği süre, Sabahattin Ali'nin edebiyata duyduğu ilgi, bir mecra bulup ondaki sanatçı kimliğinin gelişmesine ve dışa yansımaya vesile olur. İstanbul Muallim Mektebi'ne geçtikten sonra edebiyata olan ilgisi artar. Edebiyat öğretmeni Ali Canip Yöntem'in de teşvikleriyle yeni şiir ve hikâyeler yazarak dergilere gönderir.

Okul yıllarından sonra iş hayatına atılır atılmaz soruşturma ve kovuşturmalara maruz kalan Sabahattin Ali, mahkeme ve cezaevi arasında geçen çok sıkıntılı günler yaşamaya başlar. Bu zaman zarfında Dostoyevski gibi cezaevini bir gözlem laboratuvarı olarak değerlendirir. Burada tanıştığı insanları başından geçen olayların atmosferindeki halleriyle tanıyıp anlamaya böylece hikâye ve romanlarına malzeme toplamak için değerlendirmeye başlar. Aydın Hapishanesi'nde tutuklu kaldığı sırada "Kuyucaklı Yusuf" romanına adını veren başkahraman Kuyucaklı Yusuf ve ve "Candarma Bekir" adlı hikâyesindeki Halil Efe karakteri ile tanışır. Konya ve Sinop cezaevlerinde edindiği tecrübe ve gözlemleri; "Katil Osman" "Kanal", "Bir Şaka", "Bir Firar" ve "Çaydanlık" gibi hikâyelerinde kullanır.

Almanya'ya gidip Almanca öğrendikten sonra dünya edebiyatını tanımaya başlar ve Maksim Gorki, Turgenyef, Guy de Maupassant, Heinrich Von Kleist, Edgar Allen Poe, E.T.A Hoffmann, Knut Hamsun ve Thomas Mann gibi dünyaca ünlü edebiyatçıları tanıyarak onların eserlerinden etkilenir. Bu etkileri daha sonra hikâye ve romanlarında ilham kaynağı olarak kullanır.

1938 yılından itibaren velud bir kaleme dönüşen Sabahattin Ali, "Çaydanlık (1938)", "Arap Hayri (1938)"; "Isıtmak İçin(1939)", "Uyku(1939)"; "Selam(1940)", "Bir Mesleğin Başlangıcı(1938)" gibi hikayeleri ve "İçimizdeki Şeytan(1939)" adlı romanını yazar. "İçimizdeki Şeytan" roman 3 Nisan 1939 ile 29 Haziran 1939 tarihleri arasında Ulus Gazetesi'nde tefrika edilir. 1939 yılında seferberlik çağrısı ile yeniden askere alındığı sırada "Kürk Mantolu Madonna" adlı romanını kaleme alan Sabahattin Ali, 1941-1943 yılları arasında "Bir Konferans(1941)", "İki Kadın(1942)", "Hasan Boğuldu(1942)", Sulfata(1942)" ve "Yeni Dünya(1942)" adlı hikâyelerini yazarak "Yeni Dünya(1943)" adlı kitapta toplu

olarak yayımlar. "Kürk Mantolu Madonna" adlı romanı da 1943 yılında yayımlanır. Yazar bu yıllarda aynı zamanda Ludwig Tieck, Adalbert von Chomisso, Ernst Theodor Amedeus Hoffman, H. Von Kleist, Sfokles, Max Memmerich, İgnazio Silone, M. VonBarnhelm, Christian Friedrich Hebbel, ve Gotthold Ephraim Lessing gibi dünyaca tanınmış edebiyatların eserlerinden muhtelif çeviriler yapar. Ayrıca Yeni Türk, Yurt ve Dünya ile Tercüme Dergisi gibi yayın organlarında yazıları çıkar. Bu dönemde yayımladığı eserlerine bakıldığında yazarın siyasi mesajların ön planda olduğu "İçimizdeki Şeytan" çizgisinden ayrıldığı ve eserlerinde "tez" in geri plana çekildiği görülür. Bu dönemde eserlerinde daha çok folklor unsurları kullanmaya başlayan Sabahattin Ali, bunun en güzel örneğini, sanat ve estetik değeri en yüksek hikâyelerinden biri olan "Hasan Boğuldu" adlı hikâyesinde sergiler.

Hayatını çekilmez kılan soruşturma, kovuşturma ve cezaevleri, yazarın 1944'ten sonraki yaptığı çalışmalara yansımış ve onu daha politik bir çizgiye çekmiştir. Bu dönemde karikatüre yönelen ve Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ve Şerif Hulusi gibi dönemin büyük mizah ustaları çalışma ortamı bulan Sabahattin Ali, "Sırça Köşk" kitabında topladığı karikatürleri, Marko Paşa, Merhum Paşa, Malum Paşa, Ali Baba gibi mizahi yayın organlarında çıkan daha sert ve eleştirel bir tutum içine girer. Özellikle Aziz Nesin ile 25 Kasım 1946'da, güncel olayları mizahi açıdan yorumlayan "Marko Paşa" adlı bir gazete çıkarırlar. Dilbazlığı ve yüksek trajî ile cazibe merkezi haline gelen gazete, birçok taklidinin ortaya çıkmasıyla popülerliği artmış ve iktidar tarafından tehlikeli ve kontrol edilmesi gereken bir muhalefet odağı olarak görülmüştür.

Yönetime karşı eleştirel yazılar kaleme almanın büyük cesaret isteği bu dönemde mizahi yazılar kaleme alan toplumcu gerçekçi yazarlar iktidar tarafından büyük cezalara maruz bırakıldılar. Bunlardan biri de Sabahattin Ali idi. Onun da içinde yer aldığı ve sanatçı, politikacı ve bilim adamları; ülkenin acı gerçeklerini bütün çıplaklığıyla gözler önüne sererek toplum sorunlarına ışık tutmaya çalıştıkları için işten alınma geçim darlığına itilme, sürülme ve hapse atılmalarıyla karşılaştılar. Cevdet Kudret'e göre yıldırma amaçlı bu tür girişimler bu sanatçıların deneyim ve sanat kabiliyetlerine güç katmıştır.

Yazdığı eserlerde büyük sanat kabiliyetini sergileyen Sabahattin Ali, sanatını yaşadığı olaylar, tanıdığı insanlar, maruz kaldığı sıkıntılardan edindiği gözlemlerle sürekli besleyerek her geçen daha da ileriye taşımayı başarmıştır. Böylece büyük bir psikolojik, sosyal ve sanatsal birikime ulaşmış, bunu eserlerinde toplumun hizmetine sunmuştur. Maalesef zirveye yaklaştığı sırada çok büyük baskılara maruz kalmıştır. Nihayet bu baskılar, bütün kabiliyetini sergileyecek fırsatı elinden alarak genç yaşta hayatının son bulmasına sebep olmuştur. Bu

durum, belki hayatının baharında dünyadan ayrılmasına sebep olmuş fakat toplum vicdanında müstesna bir yer edinmesine engel olamamıştır.

Eserleri

- Dağlar ve Rüzgar (şiiir) Türkiye Basımevi, 1934.
- Değirmen (hikaye) Remzi Kitabevi, 1935.
- Kağrı (hikaye) Yeni Kitapçı, 1936.
- Ses (hikaye) Yeni Kitapçı, 1937.
- Yeni Dünya (Hikaye) Remzi Kitabevi, 1943.
- Sırça Köşk (Hikaye) Remzi Kitabevi, 1947.
- Kuyucaklı Yusuf (roman) Mart 1936.
- İçimizdeki Şeytan (roman) 1939.
- Kürk Mantolu Madonna (roman) 1940.
- Esirler (piyes) 1936.
- İki Gözüm Ayşe (mektup) Ataol Yayıncılık, 1991.
- Marko Paşa Yazıları ve Ötekiler (yazı) Cem Yayınevi, 1986.
- Tarihte Garip Vak'alar (çeviri) Ulus Basımevi, 1936.
- Antigone (çeviri) 1941.
- MinnaVonBarnhelm (çeviri) 1942.
- Fontamara (çeviri) Akba Basımevi, 1943.
- Gyges ve Yüzüğü (çeviri) 1944.

Hikayeleri

- Yangın 1926.
- O Arkadaşım 1928.
- Bir Cinayetin Sebebi 1927.
- Bir Siyah Fanila İçin 1927.
- Komik-i Şehir 1928.

- Viyolensel 1928.
- Değirmen 1929.
- Birdenbire Sönen Kandilin Hik. 1929.
- Kurtarılamayan Şaheser 1929.
- Bir Delikanlının Hikayesi 1929.
- Bir Orman Hikayesi 1930.
- Bir Gemici Hikayesi 1930.
- Bir Skandal 1932.
- Kırılmaçılar 1933.
- Bir Firar 1933.
- Kazlar 1933.
- Sarhoş 1933.
- Candarma Bekir 1934.
- Kanal 1934.
- Arap Hayri 1935.
- Kağrı 1935.
- Gramafon Avrat 1935.
- Kamyon 1935.
- Bir Şaka 1935.
- Apartman 1935.
- Fikir Arkadaşı 1935.
- Düşman 1936.
- Arabalar Beş Kuruşa 1936.
- Kafa Kâğıdı 1936.
- Duvar 1936.

- Köstence Güzellik Kraliçesi 1936.
- Sıcak Su 1936.
- Pazarcı 1936.
- Asfalt Yol 1936.
- Ses 1937.
- Mehtaplı Bir Gece 1937.
- Köpek 1937.
- Hanede Melek 1937.
- aydanlık 1938.
- Ayran 1938.
- Uyku 1939.
- Isıtmak İçin 1939.
- Selam 1940.
- Bir Mesleğın Başlangıcı 1940.
- Bir Konferans 1941.
- Yeni Dünya 1942.
- İki Kadın 1942.
- Sulfata 1942.
- Hasan Boğuldu 1942.
- Portakal 1944.
- Cigara 1945.
- Katil Osman 1945.
- Sırça Köşk (masal) 1945.
- Böbrek 1945.
- Millet Yutmuyor 1945.

- Beyaz Bir Gemi 1945.
- Devlerin Ölümü (masal) 1946.
- Bir Aşk Masalı (masal) 1946.
- Koyun Masalı (masal) 1946.
- Bahtiyar Köpek 1946.
- Çilli 1947.
- Dekolman 1947.
- Hakkımızı Yedirmeyiz 1947.
- Cankurtaran 1947.
- Çirkince 1947.
- Kurtla Kuzu 1947.

Bestelenen Şiirleri

- Hapishane Şarkısı (Aldırma Gönül - Kerem Güney, Edip Akbayram)
- Leylim Ley (Zülfü Livaneli)
- Hapishane Şarkısı I (Göklerde Kartal Gibiydim - Edip Akbayram)
- Hapishane Şarkısı III (Geçmiyor Günler - Ahmet Kaya)
- Çocuklar Gibi (Sezen Aksu)
- Kız Kaçırın (Ahmet Kaya)
- Kara Yazı (Ahmet Kaya)
- Melankoli (Nükhet Duru)
- Eskisi Gibi (Ben Yine Sana Vurgunum - Nükhet Duru)
- Dağlar (Dağlardır Dağlar - Sezen Aksu)

Sırça Köşk (1947)

Sırça Köşk Sabahatin Ali'nin on üç hikaye ve dört masal dan oluşan önemli eserlerinden biridir. Bu çalışma kapsamında incelenen "Portakal", "Beyaz Bir Gemi", *Katil Osman* ve "Böbrek" bu kitabın ilk dört hikâyesini oluşturur. Sade ve yalın bir dil ile kaleme alınan söz konusu kitapta geçen hikaye ve masalarda bir farkındalık oluşma çabası ön planda

tutulmuştur. Toplumun aksayan farklı yanlarının toplumsal gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınmış ve ustaca işlenmiştir. Kitaba adını veren “Sırça Köşk” yanlış kişilere inanmanın ve sorgulamadan güvenmenin verdiği zarar işlenen bir masaldır. Eleştirel bir bakış açısıyla yazılan hikâye ve masallardan oluşan “Sırça Köşk” 1947’de Remzi Kitabevi tarafından basılmış ve büyük bir ilgi görür. Bu durum, başta kolluk kuvvetleri olmak üzere pek çok kişiyi tedirgin etmiş, kitabın yayımlanmasından sonra Sabahattin Ali’nin etrafında baskı görünür bir biçimde artmıştır (Sönmez 2009: 428). Nihayet Ağustos 1948’de Bakanlar Kurulu kararı ile toplatılır. Daha sonraki dönemde bu yasak kaldırılır ve “Sırça Köşk” yeniden okurlarıyla buluşarak Türk Edebiyatının en çok rağbet gören klasikleri arasında yerini alır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

SABAHATTİN ALİ’NİN “BEYAZ BİR GEMİ, PORTAKAL, KATİL OSMAN, BÖBREK” ADLI HİKÂYELERİNDE KELİME GRUPLARI

1. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Kelime Grupları ve Özellikleri

Muharrem Ergin, "*belirtme grupları*" olarak adlandırdığı kelime gruplarını: “Kelime gurubu birden fazla kelimeyi içine alan, yapısında ve manasında bir bütünlük bulunan, dilde bir bütün olarak muamele gören bir dil birliğidir.” şeklinde (Ergin 2013: 374); Leyla Karahan, “Kelime grubu, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelenmek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir.” şeklinde (Karahan 2014: 39); Günay Karaağaç, “Söz öbeği, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu veya bir hareketi karşılamak üzere, belirli kurallar içinde yan yana gelen sözler topluluğudur.” şeklinde (Karaağaç 2012: 159); H. İbrahim Delice, “Birden çok kelimedden oluşan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan, cümle veya cümlemsi içinde tek cümle ögesi; kelime öbeği içinde bütün halinde yardımcı veya temel öge olarak işlem gören ve bir kelime türü (isim, sıfat, zamir, edat vb.) yerine kullanılan söz dizileridir.” (Delice 2016: 17) şeklinde tanımlar.

Bu tanımlara bakıldığında aşağı yukarı benzer tanımlar olduğu söylenebilir. Bunların ışığında kelime gruplarını tanımlamak gerekirse, kelime grupları için, "birden çok kelimedden oluşan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan, cümle içinde tek öge olarak işlem gören, cümleler gibi yargı özelliği taşımayan dil birlikleri" denebilir. Anlatımı kolaylaştırmak, anlatımdaki ifadeyi daha güçlü kılmak için kelimeler kadar kelime gruplarına da ihtiyaç vardır. Yeni bir kavram, nesne ve hareketi karşılamanın yollarından biri de kelime grubu oluşturmaktır. Dolayısıyla kelime grupları rastgele değil, bir ihtiyaç sonucunda ortaya çıkarlar. Sözdiziminde ağırlıklı olarak kullanılan ve anlatıma zenginlik katan kelime grupları, dilin zenginliğini ortaya koyan unsurlardan biridir.

Tanımları az çok benzer olsa da dilciler, "kelime grubu" terimini farklı şekillerde isimlendirmiştir. Örneğin Jean Deny, Bilâl Aktan, Sadettin Özçelik ve Münir Erten “kelime grubu”; Tahsin Banguoğlu, “kelime öbekleri”; Leylâ Karahan, “yargısız dil birimi”; Muharrem Ergin “dil birliği”; M. Kaya Bilgegil “belirtme (tayin) grubu”; Halil İbrahim Delice ise “söz dizileri” olarak adlandırır.

Kelime gruplarının özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Kelime grupları, en az iki anlamlı kelimenin asıl-bağlı, niteleyen-nitelenen, tamlayan-tamlanan ilişkisiyle oluşturdukları birliktir.

“**Bundan sonraki günler**, hatta haftalar, hatta aylar **Avni Akbulut** için yarı rüya halinde geçtiler.” (Böbrek 49)

“**Kaptan ön tarafa, ona doğru** yürüyordu.” (Portakal 16)

“**Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda hava pek soğuk olmadığı halde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.**” (Portakal 9)

“**Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da başka tayfa almaya lüzum görmemişti.**” (Portakal 9)

“**Yakup Hoca’nın yanına bir iskemle çekip ilişti.**” (Katil Osman 31)

2. Bazı kelime gruplarında yardımcı unsur ile temel unsur arasına grup dışı unsurlar girebilir.

“**Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Teyfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.**” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“**Zaten her üçünün de atölyesinde Kızkulesi’yle Sarayburnu arasındaki manzarayı gösteren birer resim hazır duruyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Belli, senin bu doktor milletinden haberin yok...**” (Böbrek 38)

3. Kelime gruplarında temel unsur veya yardımcı unsur, bir kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir.

“**Cebinden raporları, tahlil neticelerini, koltuğunun altından, sayısı onu geçen röntgen filmlerini çıkardı.**” (tek kelime) (Böbrek 45)

“**Görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.**” (tek kelime) (Katil Osman 33)

“**Çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (tamlananı bağlama grubu olan belirtisiz isim tamlaması) (Böbrek 42)

“**Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?**” (sıfat unsuru edat grubu olan sıfat tamlaması) (Böbrek 39)

“Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup **bizi dinlemiş olan Yakup Hoca**, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı.” (isim unsuru unvan grubu olan sıfat tamlaması) (Katil Osman 34)

4. Kelime grupları, tek kelimeyle karşılanamayan nesne, hareket ve kavramları karşılamaya yarar.

“İçinde seksen Portakal bulunan sandıklardan her biri üç liradan **hesap edildi**.” (Portakal 15).

“...diye diye en sonunda **katil olacak**.” (Katil Osman 28)

“Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, tam kitapların tarif ettiği bir **deniz kurdu idi**.” (Portakal 8)

“Bin liranın yüzünü görmeden **kan çıbanı** bile deşmiyor.” (Böbrek 37)

5. Kelime grupları, nesne ve hareketleri daha geniş olarak belirtme imkânı sunar.

“Nihayet doktor İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup **piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri** o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.” (Böbrek 42)

“Arkaya doğru yatık bacasından **hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi**, kemanbaş provasının zarif bastonunu Sarayburnu’na doğru uzatmış.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, **karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor, sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu**.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Biraz düşündükten sonra: “**Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani Koca Reis yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!**” diye sordum.” (Katil Osman 28/29)

6. Yapı ve anlamca bir bütünlük gösteren kelime grupları, cümle içinde tek bir kelime gibi vazife görürler.

“**Dehşetli canı sıkılmış gibi bir hali vardı**.” (Böbrek 41)

“Geminin merdivenlerine üçü de hemen hemen aynı zamanda vardılar, **kayıktan kayığa atlayarak**, Teyfik önde olmak üzere, birbiri arkasından merdiveni çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Gelgelelim **şu kör olası hastalık** insana göz açtırmıyor.” (Böbrek 42/43)

“Bir eylül sabahı üç ressam rıhtımda **birbirleriyle göz göze gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Avni Akbulut **dili tutulmuş gibi** karşısındakinin yüzüne baktı kaldı.” (Böbrek 38)

7. Bir kelime grubunun diğer kelime ve kelime gruplarıyla ilişkisini sağlamak için grubun sonuna, yani asıl unsura ek getirilir. Grubun sonuna gelen çekim eki, bağlandığı kelimenin değil, bütün grubun eki olur.

“**Acenta önündeki dar masaya/ eğilmiş, yolculara bilet kesiyor.**” (Portakal 10)

“**Başına gelen felaketi /göz önünde tutunca onun bu hırçınlığını anlamak zor değildi.**” (Katil Osman 33).

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, **/somyası gıcır gıcır eden karyolaya/ yerleştiğini gördü.**” (Böbrek 36)

“**Bütün filmleri,/ raporları teker teker gözden geçirdi.**” (Böbrek 46)

“Çocukluğundan beri / **elinden tutanı olmayan delikanlıyı/ bir gün karşıma alıp dilince konuşmaya başladım.**” (Katil Osman 33)

8. Kelime grubunda vurgu her grubun yapısına göre değişir. Başta sonda veya sondan önceki bir unsur üzerinde bulunabilir. Yahut kelime grubunun her bir unsuru kendi vurgusunu taşır.

“Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle **doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.**” (sonda) (Böbrek 48)

“**Aman Süvari Bey... Şaka etme Allahını seversen!**” (başta) (Portakal 11).

“Beyaz ceketli delikanlı: ‘**Süvarinin kamarasında, ama yanına giremezsin, işleri var!**’ dedi.” (sonda) (Portakal 16)

“**Ressam Tevfik Aravurgun bu sonunculardandı.**” (sonda) (Beyaz Bir Gemi 23)

“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde **katmer katmer** turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı.” (her unsur kendi vurgusunu taşır) (Portakal 7)

“Hastalığı için **Niğde ve Kayseri’de ettiği masrafların topu yüz lirayı bulmazdı.**” (her unsur kendi vurgusunu taşır) (Böbrek 40)

9. Kelime grupları, bir varlığın, kavramın ya da hareketin adı olabilir.

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen iki bin yedi yüz elli sandık portakal, **Halil Eğinli**’ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Fakat **İsmail Denizler** de bir türlü gemiyi bırakıp gidemiyor, katibin yolunu gözlüyordu.” (Portakal 15)

“Cebinden raporları, tahlil neticelerini, koltuğunun altından, sayısı onu geçen **röntgen filmlerini** çıkardı.” (Böbrek 45)

“**Beklemekten bıkip yorulan**, o gün bu fırsatı kaçırarak, fakat sabredip ümit kesmeyen kazanacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Ara sıra koridorlarda iki tarafa tutuna tutuna **sarhoş gibi yürüyen dağınık saçlı kadınlar** görülüyordu.” (Portakal 13)

10. Kelime grupları iki veya daha çok kelimedenden oluşurlar.

“Bu aralık mavna yanaşıp **Portakal sandıklarını** gemiye vermeye başlamıştı.” (Portakal 12)

“Artık **iki günde bir uğrayan** doktora, her gün pansumana gelen asistana da bir şey söylemiyor, bir şey sormuyordu.” (Böbrek 50)

“Bu günden sonra birçok ressamların rahatı, hatta **bazılarının uykusu** kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Karısı Hayriye hiç kekelemeden, **hafızlar gibi** başını sallayarak...” (Portakal 8)

“Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası **Musa Kaptan**’ın adını koymuştu.” (Portakal 7/8)

11. Fiile dayalı sıfat-fiil, isim-fiil ve zarf-fiil gruplarında fiilimsinin anlamı, cümlede olduğu gibi özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf tümleci gibi unsurlarla tamamlanır. Ancak bu kelime grupları tam yargı bildirmediikleri için cümle sayılmazlar.

“Avni, **doktorun gözlüklerinin içine bakarak**: “Yani ne kadar olur doktor bey?” dedi.” (Böbrek 47)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.**” (Katil Osman 30)

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.” (Böbrek 35)

“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı.” (Portakal 7)

“Avni, hastane için hususi satın aldığı mavi yollu tisör pijama ile beyaz karyolasının kenarına oturarak Niğde’den para gözledi.” (Böbrek 48)

12. Kelimeler, kelime gruplarını, kelime grupları da cümleleri oluştururken belirli sırayla dizilirler. Türkçe kelime gruplarında kelimelerin grup içindeki sıralanışı genellikle kurallıdır. Yani yardımcı unsur başta, temel unsur sonda bulunur.

“Evet, dermanım yok... Yol da az değil... İstanbul’un sıcaklığı da yamanmış ha!” (Böbrek 35)

“Hemen ertesi gün hastanenin yolunu tuttu.” (Böbrek 43)

“Biraz açılınca başlarını çevirip beyaz gemiye baktılar.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Biraz durdu, kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.” (Beyaz Bir Gemi 19)

Ancak başta konuşma dili ve şiir dili olmak üzere bazen tamlayan unsur ile tamlanan unsur yer değiştirebilir.

“Adı neymiş o profesörün?” diye sertçe sordu.” (Böbrek 37)

“İşiniz yok mu sizin?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“...yine de doyuramıyorum gözlerini pezevenklerin...” (Portakal 16)

“Belli, senin bu doktor milletinden haberin yok...”(Böbrek 38)

13. Kelime grubunu oluşturan unsurlar birbirine ekli, eksiz veya bağlaçla bağlanabilirler.

“Bunları söylerken kapıdan çıkmıştı, Avni’nin cevabını beklemeden koridorda hızla yürüdü gitti.” (ekli) (Böbrek 45)

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.” (eksiz) (Böbrek 35)

*“Tekrar doktor doktor dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldirmek, şişelere işemek, bekleme odalarında saatlerce, günlerce pineklemek, artık **bunların hiçbirine dayanamayacaktı.**” (ekli) (Böbrek 48)*

*“**Aslan kardeşim**, orada hastaya bakmazlar, acamı doktorlara ders gösterirler.” (eksiz) (Böbrek 38)*

*“Kefal tutup balık yumurtası çıkarana balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre **bir çift yemeni yahut birkaç lira para** alıyordu.” (bağlaçla bağlı) (Katil Osman 30)*

1.1. Aitlik Grubu

“Aitlik grubu, aitlik ekinin bir kelime grubundan sonra getirilmesiyle “kelime grubu + aitlik eki” biçiminde oluşur” (Özmen 2016: 111). Buradaki aitlik eki, yönü geriye doğru olan bir ektir, bir yapım ekidir. Bu kelime grubu, aitlik, içinde bulunma ve bağlılık işlevleri üstlenir. Aitlik eki, isimlerin yalın, bulunma ve ilgi hali eki almış şekilleriyle kullanılır. Kelime grubu olarak tek başına zamir olan aitlik grubu diğer kelime grupları içerisinde veya cümlede zamir veya sıfat olarak görev yapar. Aitlik grubu genellikle sıfat tamlamasının sıfat unsurunu oluşturur.

- **Aitlik grubu yapı bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Aitlik ekinden önceki unsur yalın halde bulunabilir.**

“*Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.*” (Böbrek 49)

“*Bundan sonraki günlerde Osman’ın hali hiç değişmedi.*” (Katil Osman 32)

- ✓ **Aitlik ekinden önceki unsur bulunma hali eki almış olabilir.**

“*Bizim şu Ada’daki köşkün banyosuna ne renk fayans koydurayım, bir türlü karar veremedim.*” (Böbrek 50)

“*Bu ilmi mülhazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni: “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.*” (Böbrek 42)

“*Bu sırada içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.*” (Böbrek 46).

- **Aitlik grubu, başka kelime gruplarının bir unsuru olabilir.**
- ✓ **Aitlik grubu sıfat tamlamasının sıfat unsurundan oluşabilir.**

“*Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış.*” (Katil Osman 29)

“*Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.*” (Portakal 17)

“*Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.*” (Böbrek 48)

“*Arka tarafındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.*” (Katil Osman 31)

✓ **Aitlik ekinden önceki kelime grubu sıfat tamlamasından oluşabilir.**

“*Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.*” (Portakal 17)

“*Onun uyandığını fark eden karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak: “Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?” diye sordu.*” (Böbrek 36)

“*Arka tarafındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.*” (Katil Osman 31)

✓ **Aitlik ekinden önceki kelime grubu belirtisiz isim tamlamasından oluşabilir.**

“*Acenta önündeki dar masaya eğilmiş, yolculara bilet kesiyor.*” (Portakal 10)

✓ **Aitlik ekinden önceki kelime grubu belirtili isim tamlamasından oluşabilir.**

“*Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.*” (Böbrek 48)

“*Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.*” (Böbrek 43)

1.2. Bağlama Grubu

“İki veya daha fazla isim unsurunun bağlaçlarla birbirine bağlanması sonucu oluşan kelime grubuna bağlama grubu denir.” (Özkan vd. 2016: 99) Bu kelime grubunda bağlaçlar aynı değerdeki kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağlarlar. Birbirine bağlanan unsurlar denktir ve yerleri değiştirilebilir. Bağlama grubunu oluşturan unsurlar arasında, asıl unsur yardımcı unsur, öncelik sonralık farkı yoktur. Her iki unsur da birliğe denk olarak katılırlar. Kelime grubunu oluşturan unsurlar ikiden çok ise bağlaç en sondaki iki unsur arasında yer alır. Diğer unsurlar virgülle ayrılır. Bu kelime grubunda her unsur kendi vurgusunu taşır. Bağlama grubu, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar. Bağlama grubu içine cümlenin başka öğeleri girebilir. “*O, kitaba değil dikkat etmeden sağına soluna bakmaktadır.*”

“İsim unsuru + bağlaç + isim yapısındaki bağlama grubunda genellikle sıralama ve denkleştirme bağlaçları kullanılır. “ne... ne...”, “hem... hem...”, “...da ...da”, “ister...”

ister...”, “ya... ya...”, “...mi ...mi”, “gerek... gerek...” gibi bağlama edatlarıyla kurulan bağlama gruplarında edatlar, isim unsurlarının başında veya sonunda bulunur. “ile” bağlama edatının ekleşmiş şekli olan -(y)la bağlama eki de isim unsurlarını bağlayabilir.” (Karahan 2014: 66).

Bağlama gruplarının diğer kelime grupların farklı birtakım özellikleri vardır. Örneğin yapısındaki kelimelerden biri söylenmeyebilir ve bu durum bağlama grubunun dağılmasına yol açmaz. İse genellikle kelime grubunu oluşturan unsurlar düşürüldüğünde ya kelime grubu dağılır ya da anlamda daralma veya bozulma olur. Diğer kelime gruplarındaki kelimelerin yeri genellikle sabitken, bağlama grubunu oluşturan kelimelerin yeri değişebilir. Bu durum diğer kelime gruplarında olduğu gibi kelime grubunun anlamı ve yapısını değiştirmez (Karaağaç 2012: 200). Bu durum, bağlama grubunun kelime gruplarına göre daha esnek bir kelime grubu olduğunu gösterir.

- **Bağlama grubu ikilemeli bağlaçlarla yapılabilir.**
- ✓ **Bağlama grubu “ne... ne...” bağlacıyla yapılabilir.**

“Geçen sefer doğum masrafları için avans aldığından, artık para istemeye **ne hakkı ne yüzü** vardı ama, eve de böyle büsbütün eli boş dönemezdi.” (Portakal 15/16)

“İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın **ne boğazına ne üstüne başına** yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmıştu.” (Katil Osman 29/30)

“Gözümde tüten **ne şehirler ne insanlar ne de kırlar ve ormanlardı.**” (Katil Osman 27)

- ✓ **Bağlama grubu bağlama işlevi taşıyan “...mi ...mi” soru eki ile yapılabilir.**

“Elindeki mektubu önce kapıcıya, sonra koridorlarda rastladığı, **doktor mudur hademe mi** belli olmayan beyaz gömleklili birkaç kişiye gösterdi.” (Böbrek 43)

“İsmail bunun suçunu süvaride buluyor, “Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık **gece yarısına kadar mı sabaha kadar mı**, Vira!.. Mayna!.. Vira!.. Mayna!... Çek Allahın emrini!...” diye homurdanıyordu.” (Portakal 9)

“Maazallah insan bir soysuzunun eline düşerse **malına mı canına mı** yanacağını bilemezmiş.” (Böbrek 37)

“Ortalık pek sessiz olduğu için mi yoksa mırıldandığını sanan genç ressam heyecanından bağırıpverdiği için mi, bilinmez, bu cümleyi ötekiler de duydular.” (Beyaz Bir Gemi 23/24)

✓ **Bağlama grubu “hem... hem...” bağlacıyla yapılabilir.**

“Bunları fenalık olsun diye değil, hem çok meraklı, hem de çok geveze olduğu için yaptığını sanıyorum.” (Katil Osman 28)

“Çocuğumun hem adını hem soyadını birlikte söyledikçe oğlan gözünde büyüyordu.” (Portakal 8)

✓ **Bağlama grubu “da...da” bağlacıyla yapılabilir.**

“Artık iki günde bir uğrayan doktora, her gün pansumana gelen asistana da bir şey söylemiyor, bir şey sormuyordu.” (Böbrek 50)

“Hasta olan yerini de deşerler, hasta olmayan yerini de...” (Böbrek 38)

✓ **Bağlama grubu “ya... ya...” bağlacıyla yapılabilir.**

“Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, ya terbiyesi yahut zavallılığı yüzünden kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu.” (Katil Osman 30)

“Ya İngiliz ya Amerikalıdır.” (Beyaz Bir Gemi 20)

➤ **Bağlama grubu bağlaç işleviyle kullanılan ikilemeli kelimelerle kurulabilir.**

✓ **Bağlama grubu “kâh... kâh” ikilemeli kelimelerle yapılabilir.**

“Gündüzleri kâh atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak kâh rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetiyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

✓ **Bağlama grubu “ister” ikilemeli kelimelerle yapılabilir.**

“Bunlar, ister kocaman yolcu vapuru, ister alçacık taka olsunlar, kaptanları ister bahriyeli kantosuna çıkmış bir kadın ister Hint racaları gibi giyinmiş kara sakallı bir adam kılığında bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.” (Beyaz Bir Gemi 23)

✓ **Bağlama grubu “fakat” bağlacıyla yapılabilir.**

“Ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.” (Böbrek 50/51)

“Mavi gözlü tayfa **yumuşak fakat itiraz götürmez** bir hareketle ressamaları merdivene doğru sürüklerken: “iyi etmedunuz” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Hemen bunların arkasından başka bir sandal daha geldi, pek şişman ve kırmızı yüzlü biri **acele fakat alışkın** hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanıır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“Yarım saat kadar sonra, deniz oynamaya, **ılık fakat şiddetli** bir rüzgar, direklerde ıslık çalmaya başladı.” (Portakal 13)

“Avni artık **alıştığı fakat bir türlü sevemediği** o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Pek şişman ve kırmızı yüzlü biri **acele fakat alışkın** hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanıır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

✓ **Bağlama grubu “bazen” bağlacıyla yapılabilir.**

“**Bazan bir pabuççunun, bazan bir zerzevatçının yanına, kendisini isteyen olmadığı** halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor.” (Katil Osman 30)

✓ **Bağlama grubu “yahut” bağlacıyla yapılabilir.**

“Koğuş arkadaşlarıyla, **yatak yeri yahut tayın bölüştürme** meselesinden ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış.” (Katil Osman 33)

“Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela **karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.**” (Portakal 7)

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, **ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında** kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“Kefal tutup balık yumurtası çıkaran balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre **bir çift yemeni yahut birkaç lira para** alıyordu.” (Katil Osman 30)

“Vapurda **güverte yolcularından yahut izinden dönen neferlerden** dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.” (Portakal 8)

“Karşılarna ilk gelen oldukça temiz kıyafetli, mavi gözlü ve uzun burunlu tayfa **Fransızca yahut İngilizce** yerine tatlı bir Laz şivesiyle...” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Haftalar, aylar geçti, yata benzer bir şeyin **Marmara'nın yahut Boğaz'ın** mavi suları üzerinden süzülüp geldiği görülmedi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

✓ **Bağlama grubu “ve” bağlacıyla yapılabilir.**

“Anlattıklarına göre, **bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman**, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“Hastalığı için **Niğde ve Kayseri’de** ettiği masrafların topu yüz lirayı bulmazdı.” (Böbrek 40)

“**Hastanın karnını, göğsünü, sırtını, ağzını, burnunu muayene ettikten ve Kayseri’de çekilen röntgen filmlerini gözden geçirdikten sonra:** “Sizi kliniğe kaldırıp müşahede altına alalım.” (Böbrek 41)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, **kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın** hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“**Kısacası asistanlara ve talebeye sokularak...**” (Böbrek 44)

“**Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan...**” (Böbrek 43/44)

“**Sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi..**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni:** “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“**Yatak parası ve ameliyat için bin lirayı göze almalısın.**” (Böbrek 47)

“**Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sormalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hırpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi.**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, orta yerde bir hastayı muayene eden, küçücük, sıska, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir adamın etrafında dönüp ağzının içine bakıyorlar.**” (Böbrek 44).

“Hasta kadının kocası, bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi **düşünceli ve şaşkın** dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

“Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş **dar ve kısa pijamalı** hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.” (Böbrek 43)

“**Bütün aralıklar ve ambarlar** Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“**Pek şişman ve kırmızı yüzlü** biri acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“Çeşit çeşidi yapılan **kan ve idrar tahlilleri** için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.” (Böbrek 42)

“Aslında **çirkin ve iğrenç** de olsa, güzelleştirebileceği bir şey...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Avni Akbulut bir taraftan: “**Hastalığın ve tedavinin** fantaziyesi nasıl oluyor acaba?” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.” (Böbrek 40)

✓ **Bağlama grubu “ile” bağlacıyla yapılabilir.**

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, **çöplükle sarayı** aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı gibi, tatlı bir yalan bulutunun arkasından göstermeye mecburdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Yalnız içinde **bir polisle bir sivilin** ayakta durduğu **Sahil Sıhhiye İdaresi’nin kayığı ile acentayı getiren kayık**, küçücük bayraklarıyla kendilerine bir yol açmışlar, vapura yanaşmışlardı.” (Portakal 9)

“O gün öğleden sonra **süvari ile ikinci kaptan**, ellerinde dürbünleri ile, ikide birde ufukları seyretmeye başladılar.” (Portakal 12)

“Yeni yetişen doktorlar bakacaklar, **afat olan yer ile sağlam yeri** ayırt etmesini öğrenecekler.” (Böbrek 38)

“Yanıdakine: “Yüz elli liram var, **yol parası ile otel parası** da içinde!” dedi.” (Böbrek 40)

“**Çarkçbaşı ile ikinci kaptan**, birinci mevki salonuna gelmişler.” (Portakal 13)

“İçerde **on beş yirmi kadar delikanlı ile iki kız** vardı.” (Böbrek 44)

“*Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağızına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı.*” (Böbrek 39)

- **Bağlama grubu bağlama edatlarıyla yapılabilir.**
- ✓ **Bağlama grubu “hatta” bağlama edatıyla yapılabilir.**

“*Sabaha kadar inleyip oflayarak hatta bazan birdenbire gelen keskin sancuların tesiriyle bağırıp yerinden fırlayarak döndü, durdu.*” (Böbrek 40)

“*Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, acayip hatta biraz yanık bir makamla okur.*” (Portakal 8)

“*...hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti.*” (Böbrek 50/51)

“*O sessiz, ürkek hali kaybolmuş, bana hatta eskiden pek saydığı kabadayılara karşı tavırlarına bir aldırılmazlık, bir sertlik gelmişti.*” (Katil Osman 33)

“*Bu günden sonra birçok ressamların rahatı hatta bazılarının uykusu kaçtı.*” (Beyaz Bir Gemi 22)

“*Bundan sonraki günler hatta haftalar hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.*” (Böbrek 49)

➤ **Bağlama grubunda sıralanan unsurlar ikiden fazla ise bağlaç son iki unsurun arasına girer.**

“*Dışardaki hayatından, içki âlemlerinden, mahalle kavgalarından, denizden ve bıldırcın avından bahsettik.*” (Katil Osman 33)

“*Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağızında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağızına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.*” (Katil Osman 31)

“*Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü.*” (Katil Osman 29)

- **Bağlama grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**
- ✓ **Bağlama grubu sıfat tamlamasının sıfat unsurundan oluşabilir.**

“*Ağır ağır fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.*” (Böbrek 50/51)

“Süvari, o **kalın ve cızırtılı** sesiyle: ‘Halil Eğinli!’ dedi.” (Portakal 14)

“Karısı Hayriye hiç kekeleyeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, **acayip hatta biraz yanık bir makamla** okur.” (Portakal 8)

“Mavi gözlü tayfa **yumuşak fakat itiraz götürmez bir hareketle** ressamları merdivene doğru sürüklerken: ‘iyi etmedunuz’ dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Avni artık **alıştığı fakat bir türlü sevedemediği** o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Hemen bunların arkasından başka bir sandal daha geldi, pek şişman ve kırmızı yüzlü biri **acele fakat alışkın hareketlerle** iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“Yarım saat kadar sonra, deniz oynamaya, **ılık fakat şiddetli bir rüzgar**, direklerde ıslık çalmaya başladı.” (Portakal 13)

✓ **Bağlama grubu edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bunları fenalık olsun diye değil, **hem çok meraklı hem de çok geveze olduğu için** yaptığımı sanıyorum.” (Katil Osman 28)

“Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, **ya terbiyesi yahut zavallılığı yüzünden** kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu.” (Katil Osman 30)

✓ **Bağlama grubu belirtili isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“**Bazan bir pabuççunun bazan bir zerzevatçının yanına**, kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor.” (Katil Osman 30)

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, **ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında** kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“Avni Akbulut bir taraftan: “**Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi** nasıl oluyor acaba?” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.” (Böbrek 40)

“Haftalar, aylar geçti, yata benzer bir şeyin **Marmara’nın yahut Boğaz’ın mavi suları üzerinden** süzülüp geldiği görülmedi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

✓ **Bağlama grubu belirtisiz isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“Çeşit çeşidi yapılan **kan ve idrar tahlilleri** için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.” (Böbrek 42)

“**Lakırdı hastalık ve doktor meselesine dökülünce Avni Akbulut’un da dili açıldı.**” (Böbrek 37)

- **Bağlama grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Bağlama grubu cümle içinde özne görevinde bulunabilir.**

“**Bu günden sonra birçok ressamın rahatı hatta bazılarının uykusu kaçtı.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile, ikide birde ufukları seyretmeye başladılar.**” (Portakal 12)

“**Çarkçibaşı ile ikinci kaptan, birinci mevki salonuna gelmişler.**” (Portakal 13)

“**Yalnız içinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi’nin kayığı ile acentayı getiren kayık, küçücük bayraklarıyla kendilerine bir yol açmışlar, vapura yanaşmışlardı.**” (Portakal 9)

“**Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hurpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi.**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**Bundan sonraki günler hatta haftalar hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.**” (Böbrek 49)

- ✓ **Bağlama grubu cümle içinde nesne görevinde bulunabilir.**

“**Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.**” (Portakal 7)

“**Tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi.**” (Böbrek 51)

“**İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada sıra sıra dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.**” (Portakal 8)

“Kefal tutup balık yumurtası çıkararak balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre **bir çift yemeni yahut birkaç lira para alıyordu.**” (Katil Osman 30)

✓ **Bağlama grubu cümle içinde dolaylı tümleç görevinde bulunabilir.**

“**Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan adacığa** yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: “Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.” (Portakal 8)

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, **ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında** kıvıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“**Dışardaki hayatından, içki âlemlerinden mahalle kavgalarından, denizden ve bildirecın avından bahsettik.**” (Katil Osman 33)

“Vapurda güverte yolcularından yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.” (Portakal 8)

✓ **Bağlama grubu cümle içinde zarf tümleci veya zarf tümlecinin bir parçası görevinde bulunabilir.**

“Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, **acayip hatta biraz yanık bir makamla okur.**” (Portakal 8)

“Hasta kadının kocası, bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi **düşünceli ve şaşkın** dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

“Süvari, o **kalın ve cızırtılı** sesiyle: “Halil Eğinli!” dedi.” (Portakal 14)

1.3. İsim Tamlaması Grupları

1.3.1. Belirtili İsim Tamlaması Grubu

Tamlayanı ilgi eki, tamlananı ise iyelik eki alan isim tamlamalarına belirtili isim tamlaması; bu tamlamanın oluşturduğu kelime grubuna ise belirtili isim tamlaması grubu denir. Ana unsuru sonunda bulunan belirtili isim tamlaması grubu, ilgi ve iyelik ekleri yardımıyla kurulur. “Elinin körü, malın gözü, işin başı, kaçın kurası” gibi bazı kalıplaşmış yapılar belirtili isim tamlaması grubu şeklinde kurulmuş olsa da belirtili isim tamlaması grubunda tamlayan ile tamlanan arasındaki ilişki geçici bir ilişki olduğu için genellikle belirtili isim tamlaması grubu şeklinde birleşik isim kurulmaz (Özkan, Sevinçli 2013: 22). Belirtili isim tamlamasında vurgu hem tamlayan hem tamlanan üzerindedir.

Tamlayanı tamlanan unsurun kime veya neye ait olduğunu gösteren belirtili isim tamlaması grubuyla ifade edilen varlık ve kavramlar genel değil, özeldir. Yani konuşanın, dinleyenin veya her ikisinin bilgisi dâhilindedir (Özmen 2016:55). Bu kelime grubunda birden çok tamlayan ya da tamlanan unsur bulunabilir. Özellikle konuşma dilinde ve şiirlerde tamlayan ile tamlanan yer değiştirebilir. Bu iki unsur arasına bir kelime ya da kelime grubu girebilir. Belirtili isim tamlaması şeklinde bir araya gelen isimler; sahiplik, aitlik, sebep, tahsis, nitelik bildirme, belirsizlik anlamlar ifade eder.

- **Belirtili isim tamlamaları cümle içinde farklı görev ve yapılarla kullanılır.**
- ✓ **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı ve tamlananı tek kelimedenden oluşabilir.**

“Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona Kayseri’den başlayarak **böbreğinin hikayesini** anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.” (Böbrek 46)

“Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle **doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.**” (Böbrek 48)

“Beyaz ceketli delikanlı: “**Süvarinin kamarasında, ama yanına giremezsin, işleri var!**” dedi.” (Portakal 16)

“Bu haberi duyduğu zaman **Osman’ın benzi büsbütün sarardı.**” (Katil Osman 32)

“Evet, dermanım yok... Yol da az değil... **İstanbul’un sıcaklığı da yamanmış ha!**” (Böbrek 35)

“Hemen ertesi gün **hastanenin yolunu tuttu.**” (Böbrek 43)

“İkinci kaptan o tarafa geldi, süvariye yumuşak bir hareketle kolundan tutarak: ‘Asabileşme kaptanım, **senin dediğin olsun!**’ diye kamaraya sürüklemeye çalıştı.” (Portakal 17)

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda hava pek soğuk olmadığı halde, **kaputunun yakasını kaldırmıştı.**” (Portakal 9)

“Önce iyi bir tahlil yaptırıp bunu anlamalı, **bünyenin hususiyetlerini her bakımdan incelemeli, tedaviyi buna göre tayin etmeli.**” (Böbrek 41)

“**Sabahın kırağısı** üzerlerine yağın güverte yolcuları, ıslak paltolarının yahut **yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.**” (Portakal 12)

“**Sanatın kıymetini de onlar biliyor.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen **kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu’nun yolunu tuttu.**” (Böbrek 46)

“**Bunun** içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Bunları söylerken kapıdan çıkmıştı, **Avni'nin cevabını** beklemeden koridorda hızla yürüdü gitti.” (Böbrek 45)

“Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfı açtular, **pencerenin yanına** gidip uzun uzun baktılar; biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor, yeni aldığı gözden geçiriyordu.” (Böbrek 49)

“Hemen **kaptanın yanına** koştu:...” (Portakal 13)

“Hemen merdiven başında, **telgrafın yanında** kazık gibi durdu kaldı.” (Portakal 16)

“**Vapurun katibiyle** konşimentoları, ordinoları, birtakım başka listeleri elden geçiriyor, kamarota kahve söylüyordu.” (Portakal 10)

✓ **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi zamirden oluşabilir.**

“Bu günden sonra birçok ressamın rahatı, hatta **bazılarının uykusu** kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Birinin** sözünü öteki ağzından alarak: ‘Yatın sahibi nerede efendim? Kendilerini görmek istiyoruz’ dediler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Bakalım **şunların hocaları** ne biçim imiş?” (Böbrek 37)

“Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “Bilirim **bunların hepsini**” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

“Eloğlu **birbirinin elinden ekmeğini** almak için kurt gibi bekliyormuş.” (Böbrek 36)

“Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak **bunların beşer İngiliz lirası olduğuna** hükmetti.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Kendilerine **kimsenin bakmadığına** emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Gözüm kızıp **birinin üstüne** yürüsem, herifin kılı bile kıpırdamıyor, senin gibi lafa adam öldürenleri çok gördük!” diyordu.” (Katil Osman 33)

“Tekrar doktor doktor dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldirmek, şişelere işemek, bekleme odalarında saatlerce, günlerce pineklemek, artık **bunların hiçbirine dayanamayacaktı.**” (Böbrek 48)

“Bol bol hayeller kurup **bunların** her zaman **boşa çıktığını** görmeye alışmış bütün insanlar gibi, ressam Tevfik de kaderine çabuk boyun eğenlerdendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“İçinde seksen Portakal bulunan **sandıklardan her biri** üç liradan hesap edildi.” (Portakal 15)

“Nihayet **oradan geçen kamarotlardan birine sordu.**” (Portakal 16)

“Tam bu anda **üç ressamdan biri**, iki defa üst üste sergide mükafat kazanmış sarışın bir genç, olduğu yerde mihlanmış gibi durup gözlerini ileriye dikerek kendi kendine söylendi: “Yata bak ulan!” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “Bilirim **bunların hepsini**” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

- ✓ **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi fiilimsiden oluşabilir.**
- **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı isim-fiilden oluşabilir**

“**Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca**, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı.” (Katil Osman 34)

“Doktoru yalnız görüp mektubu vermek istediği için **ortalığın tenhalaşmasını** beklemeyi muvafık bulmuştu.” (Böbrek 43)

“**Kimsenin duymasını istemiyormuş** gibi ağzını yüzüme yanaştırarak: “Bırak boş konuşmaları, ağabey!” dedi.” (Katil Osman 33)

- **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı sıfat-fiilden oluşabilir.**

“Üstelik de **soyguncunun başta gideni.**” (Böbrek 37)

“Osman da kalktı, uzaklaşırken yanındakine: “Vallahi billahi **benim dediğim** gibi oldu, Ali Faik!” diye izahat veriyordu.” (Katil Osman 32)

“Kendilerine **kimsenin bakmadığına** emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“**Bıçağının dokunduğu** yerde illet kalmıyor.” (Böbrek 39)

“**Onun uyandığını** fark eden karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak: “Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?” diye sordu.” (Böbrek 36)

“Orada **birisinin durduğunu** görünce, kim olduğunu tanımadan koluna yapıştı.” (Portakal 16)

✓ **Bazı belirtili isim tamlamaları belirtisiz isim tamlamalarına dönüştürülebilir.**

“Borlunun hastaneler için söylediklerini şimdi şüphe ile karşılıyor, “**Devletin hastanesinde** adamı çoluğa çocuğa doğratırlar mı?” (Böbrek 43)

“Bugün **tababetin esası** kimyadır.” (Böbrek 42)

“**Süvarinin kamarasına** çıktı.” (Portakal 14)

“Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu **geminin sahibine** götürüp lütfen bu hediyeyi kabul etmesini isteyince, adam herhalde pek mütehassis olacak, hele ressamın karşıdaki **Akademi'nin hocalarından** olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak **hastanın karnına** konan soğuk bezler nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü karın zarı iltihabından gitti.” (Katil Osman 32)

“Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru, **süvarinin kamarasında** toplandılar.” (Portakal 15)

✓ **Bazı belirtili isim tamlamaları belirtisiz isim tamlamalarına dönüştürülemez.**

“**Borlunun hastaneler için** söylediklerini şimdi şüphe ile karşılıyor, “Devletin hastanesinde adamı çoluğa çocuğa doğratırlar mı?” (Böbrek 43)

“Bu günden sonra **birçok ressamların rahatı**, hatta **bazılarının uykusu** kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Herifin nezaketine** bakılırsa, Lord Cenapları gemide yoklar bahanesiyle atlatılacağız.”
(Beyaz Bir Gemi 21)

“Konuşarak **İsmail’in önünden** uzaklaştılar.” (Portakal 9)

“Kolay canım, **senin vasıtan** hazır mı?” (Portakal 15)

“Henüz narkozun tesiriyle sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey **doktor Osman’ın gülümseyen yüzü** oldu.” (Böbrek 48)

- ✓ **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi, bir kelime grubundan oluşabilir.**
- **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi, isim tamlaması grubundan oluşabilir.**

“Altı ayda öğrendiği yarım yamalak Fransızca ile **karşısındakinin sözlerinin** ancak **bir kısmını** anlayabilen Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Ama Osman o taş yürekli **Koca Reis’in karşısında** da o masum, mahcup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, **kemanbaş provasının zarif bastonunu** Sarayburnu’na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Avni bir şey söylemeden **Niğde hükümet doktorunun mektubunu** uzattı.” (Böbrek 45)

“Avni, **doktorun gözlüklerinin içine** bakarak: “Yani ne kadar olur doktor bey?” dedi.”
(Böbrek 47)

“Bak dinle beni: Şu koskoca şehirde bir tane esaslı doktor gördüm, o da **Sağlık Yurdu’nun sahibi İrfan Bey.**” (Böbrek 39).

“Bu **Katil Osman’ın kim olduğunu** önce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, çöplükle sarayı aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı gibi, tatlı bir **yalan bulutunun arkasından** göstermeye mecburdu...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Daha konuşacaklardı, fakat tam tepelerinden gelen boğuk, buna rağmen kuvvetli bir ses onları ürküttü, başlarını o tarafa çevirince, **kaptan köprüsünün kenarına** dayanmış, sarı

dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini döndüre döndüre kendilerine bağırdığını gördüler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Dirim Yurdu’nun sahibi Osman Bey” (Böbrek 37)

“Dirim Yurdu’nun sahibidir, saat dörtten sonra hep orada bulunur.” (Böbrek 46)

“Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirlili suratlı, hırpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi” (Beyaz Bir Gemi 18)

“En sonra Osman Yiğit’in portakallarını almıştım, en üstte onlar duruyordu.” (Portakal 14)

“Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada birkaç yüz metre önlerinde duruyor, sağından solundan geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Fakat bu küçük vilayet merkezinin iki doktorlu hastanesinde buz makinesi yoktu.” (Katil Osman 32)

“Geminin iskele tarafına vuran dalgalar yükselip güverte yolcularını ıslatıyordu.” (Portakal 13)

“Genç kaptanla İstanbul’un güzellikleri, resim sanatının incelikleri üzerinde biraz konuştuktan sonra, -kaptan da pek o kadar iyi Fransızca bilmediği için, gitgide daha kolay anlaşmışlardı- Tevfik gitmek için doğruldu.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Hapishanenin dış avlusunda, Abaza Kemal’in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum.” (Katil Osman 27).

“Hastanesi deniz kenarında, padişah saraylarının bitişiğinde.” (Böbrek 39)

“İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmuştu.” (Katil Osman 29/30)

“İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek demirin başında duran tayfalara emirler verdi.” (Portakal 9)

“İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada sıra sıra dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.” (Portakal 8)

“İlerdeki hızarıcılar, biçtikleri ceviz kütüğünün arkasında namaza durmuşlardı.” (Katil Osman 31)

“İmzasının bir **İngiliz lordunun yatında dünyayı dolaşması da caba...**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Teyfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için **geminin sandallarından birini** veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“**Limandaki geminin vinç sesleri**, denizde gidip gelen motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.” (Katil Osman 31)

“**Memleketin bir kabadayısının yüzüne bakacak halim kalmamıştı.**” (Katil Osman 33)

“Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, Sirkeci’deki **“Güzel Nevşehir” otelinin daracık kapısından girdi.**” (Böbrek 35)

“Nihayet **“Bevliye” kliniğinin önünde** sıra bekleyenlerin arasına karıştı.” (Böbrek 43)

“Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası **Musa Kaptan’ın adını koymuştu.**” (Portakal 7/8)

“Onun için şimdi **Osman Yiğit’in denize atılmış görünüp Halil Eğinli’ye satılan portakallarını** o boşaltmıyordu. (Portakal 15)

“Orada durdukça bazı beyaz gömleli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açığızlık ederek **bunlardan birinin peşine takıldı.**” (Böbrek 43/44)

“Osman Yiğit, başını iki yana sallayarak biraz bekledi, sonra da acele adımlarla, dışarı fırladı, **kumanda köprüsünün merdivenini** ıkına sıkına tırmandı.” (Portakal 11)

“Osman, himayesine sığınacak birini bulmuş gibi, çabuk adımlarla sokuldu, **Yakup Hoca’nın yanına** bir iskemle çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti.” (Katil Osman 31)

“Perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak **Dirim Yurdu’nun yolunu** tuttu.” (Böbrek 46)

“**Ressam Teyfik Aravurgun’un yüreği** birdenbire hızlı atmaya başladı, fena ihtimaller zihnini dolduruvermişti.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Ressam Teyfik, dün akşam rıhtımda gezerken tasarladığı **‘Fındıklı’da kömür kayıkları’** tablosunun bütün cazibesini kaybettiğini ve ‘yelkenlerinde kızıl hareler oynaşan, gölgelerinde karanlık ummanların ruhu buğulanan’- Teyfik bir hayli de şairdi- bu taka

bozması motörlerin, yüzüne vuran ustalıkla projektör ışıkları kesildiği, vücudunu tatlı bir sır gibi saklayan tül sırtından çekildiği zaman sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi, karpuz kabuklarıyla **kedi ölülerinin** arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Sanki **Koca Reis’in** karşısındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.” (Katil Osman 31/32)

“Vapur **Doğu Akdeniz limanlarından birine** yaklaştığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı.” (Portakal 7)

“Yapacak işleri olmadığı için dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin, memleketlerinin herhangi bir köşeciğinde saklanmayıp, sahilden her tarafı gezdiklerini ispat etmek ister gibi, her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Yatağından başını kaldırıp baksan **selatin camilerinden yedisini** birden görürsün, limana giren bütün ecnebi vapurları ayağının altında.” (Böbrek 39)

“**Yüksek kale duvarlarının dışından**, limandan gelen sesler içime gariplik çöktürmüştü.” (Katil Osman 27)

“Zannetmiyorum!” dedi, “Gerçi filmin orası biraz bulanık ama, **Kayseri Hastanesi’nin röntgenine** pek güvenilmez, bu taşın gölgesi düşmüş olacak.” (Böbrek 49)

- Belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi, sıfat tamlaması grubundan oluşabilir.

“Acaba **bu geminin sahibi** ne milletten?” (Beyaz Bir Gemi 20)

“...buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, **genç kaptanın arkasından** gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“...galiba **bizim geminin resmini** yapmışsınız, öyle değil mi?” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Hangi ustanın yanına** verilirse üç beş gün durup kaçmış, terzilikte ilik açmaktan kunduracılıkta iplik muamlamaktan ileri gidememişti.” (Katil Osman 29)

“Biraz daha yürüdükten sonra, **Bahçekapı taraflarındaki manavların önünde** yavaşladı.” (Portakal 17)

“Bu günden sonra **birçok ressamların rahatı**, hatta bazılarının uykusu kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını **beyaz bir küvetin içine bıraktı...**” (Böbrek 50)

“Hasta kadının kocası, **bu cevabın derinliğini** kavramak istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

“...**bin liranın yüzünü** görmeden kan çibani bile deşmiyor.” (Böbrek 37)

“**Bizim şu Ada’daki köşkün banyosuna ne renk fayans koydurayım.**” (Böbrek 50)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa **Anadolulu bir adamın pabuçlarını** çıkarıp, somyası gıcır gıcır eden karyolaya yerleştiğini gördü.” (Böbrek 36)

“İçine bir kişinin güç halle sığabileceği camkanda **kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam:** “Buyurun, hoş geldiniz!” diye doğruldu.” (Böbrek 35)

“Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurularak **on iki numaranın kapısını** açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.” (Böbrek 36)

“Maazallah insan **bir soysuzunun eline** düşerse malına mı, canına mı yanacağını bilemezmiş.” (Böbrek 37)

“Mesela gencinden yaşlısından üç beş ressam hemen rıhtıma inerek aynı **beyaz geminin başka başka yerlerde ve birbirine göstermeden resmini** yapmaya koyuldular.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Nasılsın? Senin malların ziyan olmasına canım sıkıldı doğrusu, ama ne yaparsın, **başka tüccarın malını** atamazdım.” (Portakal 14)

“Nazi geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa musallat oluyor, bazan **bir pabuççunun,** bazan **bir zerzevatçının yanına,** kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor.” (Katil Osman 30)

“Neyse, kalbini sağlam tut Tefrik!” diyerek elinde tablosuyla **beyaz geminin merdivenini** çıkmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Niğde’ye tekrar acele telgraflar çekildi, **satılan bağın parası** bu sefer yirmi günde geldi.” (Böbrek 49)

“**Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini** duyar gibi oluyordum.” (Katil Osman 27)

“*Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurda üç kişiden beş laf, burda beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu.*” (Katil Osman 28)

“*Denizlerin kötü zamanı...*” (Portakal 11)

“*Onun için şimdi Osman Yiğit’in denize atılmış görünüp Halil Eğinli’ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.*” (Portakal 15)

“*Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarına inanmak çok güçtü.*” (Katil Osman 29)

“*Gündüzleri kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar.*” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“*Hadi, diyelim o eloğlu, senin kendi canına acıman da yok mu?*” (Böbrek 38)

“*Ama onların kendisine karşı muameleleri değişmemişti.*” (Böbrek 51)

“*Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni’nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor...*” (Böbrek 42)

“*...nihayet doktor İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.*” (Böbrek 42)

“*Borlunun hastaneler için söylediklerini şimdi şüphe ile karşılıyor, “Devletin hastanesinde adamı çoluğa çocuğa doğratarlar mı?”*” (Böbrek 43)

“*Borlunun kır sakalına mı kandın, tatlı diline mi?*” (Böbrek 42)

“*Avni söze karışıp: “Bilmem olur mu ki? Bana Kayseri’de bu taşlar ameliyatsız düşmez dedilerdi” diyecek oldu, fakat doktorun sert bir el hareketi onu susturdu.*” (Böbrek 41)

“*Hademe, Avni Akbulut’un bütün ümidini bağladığı mektuba bir göz bile atmadan eliyle kenara itti.*” (Böbrek 43)

“*Haftalar, aylar geçti, yata benzer bir şeyin Marmara’nın, yahut Boğaz’ın mavi suları üzerinden süzülüp geldiği görülmedi.*” (Beyaz Bir Gemi 23)

“*Hele geminin bol, güzel yemekleri ile karnı iyice doyup, biraz fazlaca kaçırıldığı tatlı şarabın tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten memnun bile olmaya başladı.*” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Hastanın zayıf vücudunda kımıldamalar başlamıştı.**” (Böbrek 50)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, **onun güzel bir resmini yapabilmek için yanıp tutuşuyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Karşısındaki, cümlelerin son kısmını duymamazlıktan geldi.**” (Portakal 10)

“**Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan çekinirlerdi.**” (Katil Osman 30)

“Bir aya yakın süren **bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in** navlun farkı olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“**Bu hastalığın böbreklerdeki komplikasyonlarını biliyorsunuz.**” (Böbrek 44)

“**Doktor Osman Bey’in burada bunları dinleyecek vakti yok.**” (Böbrek 46)

“Henüz narkozun tesiriyle sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey **doktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.**” (Böbrek 48)

“**Kırmızı mevki kamaraların kırmızı kadifeli küçük salonu bir sürü insanla dolmuştu.**” (Portakal 10)

“Avni hala tereddüt eder gibiydi, fakat öteki durmadan **doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında operatör İrfan’ın nasıl bir inci olduğunu, “Allah doktorları günahkar kullarını cezalandırmaya yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!”** diyerek anlattı.” (Böbrek 40)

“**Bu doktorun resmi işi olmadığı için öğleden önceleri de yerinde bulunuyordu.**” (Böbrek 40)

“Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi **boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı** içinde pek kirli suratlı, hırpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi.” (Beyaz Bir Gemi 18)

- **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı isim-fiil grubundan oluşabilir.**

“**Böyle bir çamura uymanın ayıplığı** bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca işi hemen yaygaraya vurur, avaz avaz bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı.” (Katil Osman 30)

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancılıktan gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, **tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını...**” (Böbrek 50/51)

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için **yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.**” (Portakal 13)

“Görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, **gardiyanların araya girmesine** sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“Kayıkçıya, “Dayan amca, dayan!” diye gayret verecek oldu, fakat bu manasız yarışın ne demek olduğunu anlamayan **adamcağızın ters bir bakışı** lafını ağzına tıkadı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Ama **benim daha fazla şeyler söylememe** meydan vermeden, Osman bir el işaretiyle sözümü kesti.” (Katil Osman 33)

“İhtiyar kadının “Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla **direnmesi** ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.” (Katil Osman 29)

“Doktorun da **helal süt emmişi vardır** elbette...” (Böbrek 38)

• **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı sıfat-fiil grubundan oluşabilir.**

“Bıçağının altına yatanın sağ kalktığı görülmüş mü?” (Böbrek 37)

“Kliniğe yattığının **on birinci günü** telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, ikinci vaktine doğru, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

“Nihayet “Bevliye” kliniğinin önünde **sıra bekleyenlerin arasına** karıştı.” (Böbrek 43)

“Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve **doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu** fark eden Avni: “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“**Bu Katil Osman’ın kim olduğunu** önce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

“Tüccar Osman Yiğit’in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu **evrakin düzgün olması** lazımdı.” (Portakal 14)

“**En havaleli mal olan portakalların denize atılmasına** karar verildi.” (Portakal 14)

“Ama bu düşüncelere dalmış bir halde gemiye yaklaşır **bayrağın İngiliz olduğunu** görünce, biraz ümitleri kırıldı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm** mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.” (Katil Osman 30)

“Avni hala tereddüt eder gibiydi, fakat öteki durmadan doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında **operatör İrfan’ın nasıl bir inci olduğunu...**” (Böbrek 40)

“Ben **onun ne maksatla geldiğini** tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim:
“Kemal, Hoca’ya bir çay demle.” (Katil Osman 27/28)

“Çünkü **onun** nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp hemen **birilerinin yanına sokulduğunu...**” (Katil Osman 28)

“Profesör, **karşısındakinin ne demek istediğini** ilk anda anlayamamış gibi başını arkaya atarak bir an düşündü.” (Böbrek 45)

“...bu **resmin yerli bir profesör tarafından yapıldığını** söylemekten daha zevkli ne olabilirdi?” (Beyaz Bir Gemi 20)

✓ **Belirtili isim tamlamalarının tamlayan ve tamlanan unsurları arasına bir ya da birden fazla kelime girebilir.**

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren **kaptanın** hararetle **elini sıktı.**” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“Zaten **her üçünün de atölyesinde Kızkulesi’yle Sarayburnu arasındaki manzarayı** gösteren birer resim hazır duruyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Belli, **senin** bu doktor milletinden **haberinin** yok...” (Böbrek 38)

✓ **Belirtili isim tamlamasının tamlayanı ile tamlananı yer değiştirebilir. Bu durum özellikle konuşma dilinde veya şiirlerde görülür.**

“**Adı** neymiş o **profesörün?**” diye sertçe sordu.” (Böbrek 37)

“**İşiniz** yok mu **sizin?**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“...yine de doyumamıyorum **gözlerini pezevenklerin...**” (Portakal 16)

➤ **Belirtili isim tamlamaları kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**

✓ **Belirtili isim tamlamaları yönelme grubunun birinci isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Çoluğun çocuğun başına bela olmam.**” (Böbrek 51)

✓ **Belirtili isim tamlamaları aitlik grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve **doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni...**” (Böbrek 42)

“Yapılacak iş, **bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini konduruvermekten ibaretti.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle **doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.**” (Böbrek 48)

“**Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.**” (Böbrek 43)

- ✓ **Belirtili isim tamlamaları bağlama grubunun bir unsuru olarak kullanılabilir.**

“Çünkü sanat, **yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri...**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Bu günden sonra **birçok ressamların rahatı, hatta bazılarının uykusu kaçtı.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

- ✓ **Belirtili isim tamlamaları edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya **geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.**” (Portakal 9)

“Nüfus memurluğunu bıraktıktan sonra elindeki bir bağ, bir de elma bahçesi ile gül gibi geçiniyor, ikisi de evli olan **büyük oğullarının yardımı ile küçük oğlu Süleyman’ı ve bir tanecik kızı Feride’yi ortaokula gönderiyordu.**” (Böbrek 40)

“Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere **babasının evi gibi girer.**” (Katil Osman 30)

“**Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurulayarak on iki numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.**” (Böbrek 36)

“Henüz **narkozun tesiriyle sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şeydoktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.**” (Böbrek 48)

“Hele **geminin bol, güzel yemekleri ile karnı iyice doyup...**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Elinin tersiyle alnının terlerini silerek bir iki adım geri çekildi.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

- ✓ **Belirtili isim tamlaması, sıfat tamlamasının sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Değirmi sakallı Borlu: “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, **Avni’nin de duyabileceği bir sesle...**”(Böbrek 41)

“Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, **tam kitapların tarif ettiği bir deniz kurdu idi.**” (Portakal 8)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.**” (Katil Osman 30)

“**Hemşirenin uzattığı makası, bıçağı, pensi alıyor.**” (Böbrek 50)

“Bu cümleyi ötekiler de duydular ve taş kesilmiş gibi, oldukları yerde durarak, gözlerini **genç ressamın baktığı yere diktiler.**” (Beyaz Bir Gemi 23/24)

➤ **Belirtili isim tamlamaları cümlede herhangi bir öge görevinde bulunabilir.**

✓ **Belirtili isim tamlamaları cümlede özne görevinde bulunabilir.**

“Geriden vuran sarı ışıktaki **kaptanın kısa, tıknaz vücudu** görüldü, İsmail bir ayağı merdivende, korkudan taş kesilmiş gibi kaldı.” (Portakal 16)

“O zaman **hastanın gözleri** büyük bir korkuyla açıldı, karşısındaki üç beyaz gömlekliyi birer birer dolaştı, hırıltılı bir sesle sordu.” (Böbrek 49)

“**Gözlerinin altı** da, içi su dolu kesecikler gibi şişmiş ve yanaklarına doğru sarkmıştı.” (Portakal 8/9)

“Bundan sonraki günlerde **Osman’ın hali** hiç değişmedi.” (Katil Osman 32)

“**Onun buz tutmuş insanlığını ısıtıp yumuşatmak** kolay olmayacaktı elbette.” (Katil Osman 33)

“Fakat bu sırada **kamaranın kapısı** arkasına kadar açıldı.” (Portakal 16)

Bu karanlık kapıda **ikinci kaptanın sarı başı** görüldü(Portakal 16).

“Acentadan öğrendim, **Osman Yiğit’in portakalları** avarya olmuş.” (Portakal 14)

“Avni şüphe ile başını salladı: “**Benim derdim** öyle tatlı dil ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil.” (Böbrek 39).

“**Hastalığın bu safhası** talebe için çok enteresandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracamız!” dedi.” (Böbrek 51)

“**Demirin zinciri**, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“**Gardiyan Arif’in tavuğu**, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarımın etrafında dolaşıyor.” (Katil Osman 27)

“**İkinci kaptanın ince, titrek sesi**, süvarinin boğuk, yırtık bakışlarına karışıyordu; içeride oldukça ateşli bir münakaşa vardı.” (Portakal 16)

✓ **Belirtili isim tamlamaları cümlede yüklem görevinde bulunabilir.**

“Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, tam **kitapların tarif ettiği bir deniz kurdu idi.**” (Portakal 8)

“Yatağından başını kaldırıp baksan selatin camilerinden yedisini birden görürsün, limana giren bütün ecnebi vapurları **ayağının altında.**” (Böbrek 39)

✓ **Belirtili isim tamlamaları cümlede nesne görevinde yahut nesnenin içinde bulunabilir.**

“Avni Akbulut bir taraftan: “Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi nasıl oluyor acaba?” diye düşünürken, bir taraftan da **cebindeki paranın hesabını yaptı.**” (Böbrek 40)

“**Adamın karnını** bir yardılar mı, yandı fikara gayrı...” (Böbrek 38)

“Başına gelen felaketi göz önünde tutunca **onun bu hırçınlığını** anlamak zor değildi.” (Katil Osman 33)

“Nihayet doktor **İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri** o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.” (Böbrek 42)

“Fakat İsmail Denizer de bir türlü gemiyi bırakıp gidemiyor, **katibin yolunu** gözliüyordu.” (Portakal 15)

“Demek **hastalığın kökünü** bulup çıkaramamış.” (Böbrek 37)

✓ **Belirtili isim tamlamaları cümlede dolaylı tümleç görevinde bulunabilir.**

“Cebinden raporları, tahlil neticelerini, **koltuğunun altından**, sayısı onu geçen röntgen filmlerini çıkardı.” (Böbrek 45)

“Gömleğinin cebinden çıkardığı irice bir kartı **hastanın eline** tutuşturdu, işine koyuldu.” (Böbrek 46)

“**Gözlerinin uçlarından** yanaklarına doğru yaşlar süzülüyordu.” (Portakal 8)

“Kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi **denizin yüzünde** bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Gardiyan Arif’in tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, **ayaklarımın etrafında** dolaşiyor.” (Katil Osman 27)

“**Hapishanenin dış avlusunda**, Abaza Kemal’in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum.” (Katil Osman 27)

“**Bir manavın önünde** durdu.” (Portakal 17)

“**Geminin merdivenlerine** üçü de hemen hemen aynı zamanda vardılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Hem konuşuyor, hem de ressamı **geminin kırmızı kadife takımlı salonuna** götürüyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Hemen bunların arkasından başka bir sandal daha geldi, pek şişman ve kırmızı yüzlü biri acele, fakat alışkın hareketlerle **iskelenin iplerine** yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“İçindeki aletleri **İstanbul’un bir hastanesinde** görmezsin.” (Böbrek 39)

✓ **Belirtili isim tamlamaları cümlede zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“Gündüzleri kah **atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak**, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu **geminin sahibine** götürüp lütfen bu hediyeyi kabul etmesini isteyince, adam herhalde pek mütehassis olacak.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Evet efendim, şu halde **hamileliğin sonlarına doğru**, oldukça ağır bir eklampsi, yani havale geçirmiştir.” (Böbrek 44)

“**Kliniğe yattığının on birinci günü** telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, ikinci vaktine doğru, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

❖ **Çalışma metnindeki diğer belirtili isim tamlaması örnekleri**

“Anlatanlar: ‘Osman’da adam vuracak hal nerde gezer, herhalde sarhoşlukla **elinin kararını** bilemedi, fazla soktu. Bıçak bir karış girmiş’’ diyorlardı.” (Katil Osman 32)

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, **Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte karaborsada röntgen filmi arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehasısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.” (Böbrek 42)**

“**Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü** satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat **ihtiyar kadının “Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman'ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.**” (Katil Osman 29)

“Bir aya yakın süren **bu seferin bütün geliri Osman Yiğit'in** navlun farkı olarak **verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.**” (Portakal 15)

“Bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını **beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, altında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.**” (Böbrek 50)

“...bir de tatlı konuşmaları var, hani **insanın illetini diliyle çekip alıyor** desem hilafsız...” (Böbrek 39)

“Biz de **evimizin nafakasını kestik, buraya geldik.**” (Böbrek 37)

“Bu işi başarmadaki sırrın, **resmin güzelliğinden** ziyade çabuk bitirilmesine bağlı bulunduğunu üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Bu sözlerden sonra **hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini** gören doktor, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.” (Böbrek 51)

“Bunları dinlerken **Osman'ın yüzünü kaplayan sıkıntı ifadesi** beni şaşırtmadı.” (Katil Osman 33)

“**Bünyenizin böbrekte taş yapmak temayülü var.**” (Böbrek 41).

“Çünkü onun nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp hemen **birilerinin yanına sokulduğunu, söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup etrafın alakasını** kendi üzerine çekmek

için, o minimini, bal rengi gözlerini kırpıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm.” (Katil Osman 28)

*“Çünkü sanat, yeryüzünde ve **insanların içinde olup bitenleri...**” (Beyaz Bir Gemi 18)*

*“Deminden beri **karşısındakinin sözlerini**, “Bilirim **bunların hepsini**” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)*

*“**Demirin zinciri**, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya **geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.**” (Portakal 9)*

*“...**devletin hastanesine gideceğim, bu profesörün asıl vazifesi oradaymış.**” (Böbrek 38)*

*“**Elinin tersiyle alnının terlerini silerek bir iki adım geri çekildi.**” (Beyaz Bir Gemi 19)*

*“En sonra **Osman Yiğit’in portakallarını almıştım, en üstte onlar duruyordu.**” (Portakal 14)*

*“**Gardiyan Arif’in tavuğu**, etrafında bir haftalık civcivleriyle, **ayaklarımın etrafında dolaşıyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgarda sallanıyor...**” (Katil Osman 27)*

*“Genç kaptanla **İstanbul’un güzellikleri**, resim sanatının incelikleri üzerinde biraz konuştuktan sonra, **Teyfik gitmek için doğruldu.**” (Beyaz Bir Gemi 21)*

*“Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda **taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini, yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.**” (Portakal 7)*

*“Gündüzleri kah **atölyelerinin kocaman pencerelerine** yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar, kendilerine **kimsenin bakmadığına** emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi **denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 22/23)*

*“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, **Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı.**” (Portakal 7)*

*“Hammalla hesabı kestikten, nüfus kağıdını teslim ettikten sonra **katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı.**” (Böbrek 36)*

“Hele **geminin bol, güzel yemekleri** ile karnı iyice doyup, biraz fazlaca kaçırdığı tatlı şarabın tesiriyle mahmur, **koltuğun arkasına** yaslanınca, bu alışverişten memnun bile olmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Henüz **narkozun tesiriyle** sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey **Doktor Osman’ın gülümseyen yüzü** oldu.” (Böbrek 48)

“**İki bin yedi yüz elli sandığın tutarı** olan sekiz bin iki yüz elli lira Halil Eğinli’den peşin peşin alındı.” (Portakal 15)

“İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek **demirin başında** duran tayfalara emirler verdi.” (Portakal 9)

“İkinci kaptan: “Vallahi, ne bileyim!.. Bakalım bir kere..” diye **süvarinin kamarasına** girdi.” (Portakal 11)

“**İkinci kaptanın ince, titrek sesi:** “Dürbünle iyi bakın! Bana var gibi geliyor!” dedi.” (Portakal 8)

“İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, orta yerde bir hastayı muayene eden , küçücük, sıska, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir **adamın etrafında** dönüp **ağzının içine** bakıyorlar, delikanlılar kendi aralarında konuşup gülüşüyorlardı.” (Böbrek 44)

“İsmail **bunun suçunu** süvaride buluyor, “Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık gece yarısına kadar mı, sabaha kadar mı, Vira!.. Mayna!.. Vira!.. Mayna!... Çek **Allah’ın emrini!**...” diye homurdanıyordu.” (Portakal 9)

“...iyi ama doktor, **bin liranın yolu** nerde?” (Böbrek 47)

“**Kamaranın kapısını** iyice kapattıktan sonra içerde esaslı bir pazarlık daha başladı.” (Portakal 15)

“**Kapının önündekileri** teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, **doktorun yanı** kalabalık mı diye soracak oldu.” (Böbrek 43)

“Kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme **yüzünün buruşukluklarını** artırdı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Dudaklarının kenarında** müphem bir çizgi, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler.” (Portakal 8)

“**Katibin emri** üzerine ellerini üstüne kurularak **on iki numaranın kapısını** açtı, **yorganın ucunu** kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.” (Böbrek 36)

“Kayıkta elini cebinden çıkarmıyor, **parmaklarının arasında** hışırdayan zarfı okşuyordu.”
(Beyaz Bir Gemi 22)

“Kendisine meseleyi anlatmak isteyen **ressamların yüzüne** bile bakmadan kamarasına girdi, kapıyı vurdu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Kısacık boyu **sehpanın arkasında** kayboluyor, ara sıra gemiye bakmak için başını çevirince **boynunun derisi** kıvrılıp katlanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Kim verdi sana **o kasabın adını**.” (Böbrek 37)

“Kolumdan tutup atsan bile **kapının önünden** bir adım gitmem, geleni geçeni başıma toplarım.” (Böbrek 51)

“...koskoca profesörü bırakıp **soyguncuların elinde** kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, **senin ettiğini** parmak kadar çocuklar etmez.” (Böbrek 43)

“Kuşluk vaktine doğru beraberce yola düzülüp **operatör İrfan’ın muayenehanesine** gittiler.”
(Böbrek 40)

“Lakırdı hastalık ve doktor meselesine dökülünce **Avni Akbulut’un da dili** açıldı.” (Böbrek 37)

“Limandaki geminin vinç sesleri, denizde gidip gelen **motörlerin gürültüsü** kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.” (Katil Osman 31)

“**Limanın önünde** yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: ‘Okutacağım **keratanın oğlunu!**’ diye söylendi.” (Portakal 8)

“Bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan **gemilerin tayfaları** uğradıkları limanlardan ucuz ucuz portakal alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“Memleketin şimdi hapiste bulunan namlı kabadayılarının yanında ağzını bile açmaz, **hocasının bir sözünü** kaçırmak istemeyen numunelik bir talebe gibi gözlerini dikip hep dinlerdi.” (Katil Osman 29)

“Nihayet, aralarında tam bir itimat bağı kurulduğuna kanaat getirince, ellerini **Avni’nin omuzlarına** dayayarak: “Bak kardeşim” dedi, “Sana **hastalığının mahiyetini** iyice anlattım..” (Böbrek 46)

“O zaman ben, **Osman’ın ruhuna** çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım” (Katil Osman 33)

“On yaşında mahalledeki memur çocuklarını dövmeğe başlayarak, on ikisinde **anasının üstüne** yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir ortaokulu, ayda bir hapishaneyi boylar olmuştı.” (Katil Osman 29)

“**Oranın usulü** öyle...” (Böbrek 38)

“Osman yanında konuşulan bu sözleri ağzını açmadan dinliyor, ürkek gözlerini, **koğuşta bağdaş kurup oturmuş olan eski mahpusların ayaklarında** gezdiriyordu.” (Katil Osman 32)

“Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan altmış dört kuruştan **üç bin sandığın tutarı** bin dokuz yüz yirmi lirayı ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“**Otelin gecesi** bir buçuk lira idi. Bu hastalık bende akıl komamış, belli” diye kendi kendine içerliyordu.” (Böbrek 48)

“**Yakup Hoca'nın yanına** bir iskemle çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti.” (Katil Osman 31)

“**Osman'ın yüzü** kağıt gibiydi.” (Katil Osman 31)

“**İstanbul'un bir hastanesinde** bulamazsın.” (Böbrek 39/40)

“Öteki, cahil, tecrübesiz bir çocuğu düşüncesizce atacağı adımdan alıkoymak isteyen şefkatli bir baba gibi biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla **Avni'nin yanına** sokuldu: “Daha beter ya” dedi, “**adamın iflahı** işte o hastane dediğin yerde kesilir.” (Böbrek 38)

“Öteki, **gözlüklerinin arkasında** kaybolan gözlerini karşısındakine dikerek yumuşak bir sesle: “Biz doktorlar hiçbir hastadan ümidi kesmeyiz efendim!” dedi.” (Böbrek 44)

“Profesör kapıya doğru yürüyerek ilave etti: “Siz bilirsiniz, fakat **hastalığınızın beklemeye tahammülü** yok.” (Böbrek 46)

“Profesör: “**Senin bünyen** taş yapmaya çok müsait.” (Böbrek 49)

“**Profesörün gözleri** bu anda önünde beliriveren Avni Akbulut'a ilişince, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı, alnı buruştu, o yumuşak, fakat her şeyden uzak sesiyle sordu: “**Sizin neyiniz** var efendim?” (Böbrek 44/45)

“Pek öyle acele etmeden, sanki bu işi yarıda bırakacakmış gibi duraklaya duraklaya, **beyaz geminin resmini** yapmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ressam Teyfik Aravurgun alakasız ve bıkkın bakışlarını **denizin kırışksız çalkalanan yeşil yüzünde** gezdirirken, tam karşısında, birkaç yüz metre ileride, beyaz bir gemi gördü.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“...yelkenlerinde kızıl hareler oynayan, gölgelerinde karanlık **ummanların ruhu** buğulanan...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ressamlar, **arkadaşlarının alayına** uğramamak için bugün başlarından geçeni gizli tutmaya karar verdiler.” (Beyaz Bir Gemi 25/26)

“Rıhtıma yanaşıp kendini karaya atar atmaz, koşarak **binanın köşesini** döndü, elleri titreyerek zarfı çıkardı ve içini boşalttı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü sigarası, “işte **bu insanların hali** böyledir!” demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“**Sanatkarın ekmeği** de işte bu tatlı rüya meraklılarına bağlıydı.” (Beyaz Bir Gemi 18/19)

“Sanki **Koca Reis’in karşısındaymış** da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.” (Katil Osman 31/32)

“Sesimde garip bir tevekkül edasıyla: “Aldırma Osman” dedim, “bunlar hep **insanın başına** gelir. Bak, şu hapishanede yatan yedi yüz kişinin en az **beş yüzünün boynunda** can vebali var. Pişman olur, kendini ıslah edersen her şey unutulur.” (Katil Osman 33)

“Sonra iskemlenin kenarına ilişerek **komodinin mermerinde** parasını hesapladı.” (Böbrek 43)

“Sonra tekrar İsmail’e döndü, yumruğuyla göğsünü döverek: ‘Bütün mesuliyet benim... Hapse ben gireceğim... **Benim çoluğum çocuğum** sürünecek... **Benim şerefim** mevzubahis... Yine de doyuramıyorum **gözlerini pezevenklerin**...” (Portakal 16)

“Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları **elinin tersiyle** sildi.” (Portakal 11)

“Şakaya katılacak halde olmayan Avni eliyle **kulağının arkasını** kaşıyarak kendi kendine mırıldandı.” (Böbrek 47)

“Şaşkın şaşkın **etrafındakilerin yüzüne** baktı.” (Katil Osman 32)

“...taşı çıkarırız, birkaç ay da sıkı perhiz eder, vereceğim ilaçları alırsın, **Allah’ın izniyle** bir şeyciğin kalmaz.” (Böbrek 46)

“**Taşın cinsine** bağlı.” (Böbrek 41)

“...**tatlı canına** acıman yok mu **senin?**” diye boyuna tekrarlardı.” (Böbrek 40)

“**Tayfanın yüzü** kızardı.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Elini cebine sokup bir on liralık çıkardı, **tayfanın eline** sıkıştırdı.” (Portakal 17)

“Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, **kedinin ağzına** düşmüş canlı bir fareye benziyordu.” (Katil Osman 31)

“Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip **bıçağın altına** yatmış.” (Böbrek 37)

“Ülen **Allahın sersem kulu**, nasıl oldu da basiretin bağlandı?” (Böbrek 42)

“Vallahi şaka olsun diye yaptım ağabey, **bıçağın ucuyla** şöyle dokunuverdim, karnı boşmuş, girivermiş.” (Katil Osman 32)

“Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, **suların akışına** kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, **geminin etrafını** sardı.” (Portakal 9)

“**Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu**, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, cenup, batıya doğru yöneldi.” (Portakal 12)

“Velakin **her şeyin çaresi** bulunur.” (Böbrek 38)

“**Vincin başında** daha çocuk denecek kadar küçük bir tayfa vardı.” (Portakal 15)

“Yalnız **günün birinde** Profesör Osman **yatağının kenarına** oturup yalancıktan gülmeye çalışan bir yüzle, artık **hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını...**” (Böbrek 50/51)

“...hasta o fersiz gözlerini **karşısındakinin yüzüne** dikti...” (Böbrek 50/51)

“Yanıma hep ceketini toparlayıp ellerini **göbeğinin üstünde** kavuşturarak sokulur, bir şey söyleyecek olsam: “Buyur Ağabey!” diye başını uzatırdı.” (Katil Osman 29)

“Yarım asırdan beri firçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, **sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları** gibi, kımıldayıp duruyordu.” (Portakal 7)

“Yer açılmasını beklemek ister de sıraya girersen aylar sürer, halbuki **hastalığının buna tahammülü** yok.” (Böbrek 47)

“**Yolcuların yanında** yapılan bu münakaşadan sonra ikisi beraber yukarıya, süvariye çıktılar.” (Portakal 14)

“...Gerçi **filmin orası** biraz bulanık ama, *Kayseri Hastanesi'nin röntgenine pek güvenilmez, bu taşın gölgesi düşmüş olacak...*” (Böbrek 49)

1.3.2. Belirtisiz İsim Tamlaması Grubu

“Tamlayanı ilgi eki almayan tamlananı iyelik eki alan isim tamlamalarına belirtisiz isim tamlaması; bu tamlamanın oluşturduğu kelime grubuna ise belirtisiz isim tamlaması grubu denir. Bu kelime grubunda tamlayan, genellikle tamlananın türünü bildirir. İlgi eki kullanılmamasına rağmen belirtili isim tamlaması grubuna göre tamlayan ile tamlanan arasındaki bağ daha güçlüdür. Belirtisiz isim tamlaması grubunda tamlayan ile tamlanan arasında belirtili isim tamlamasında olduğu geçici bir ilişki değil sürekli bir ilişki vardır. Belirtisiz isim tamlaması grubunda tamlayan ile tamlanan arasında sürekli bir ilişki olduğu için bu iki unsur arasına başka kelime veya kelime grubu giremediği gibi bu iki unsur yer de değiştiremez. (Ergin 2013: 382; Özkan- Sevinçli 2013: 29; Karahan 2014: 44). Bu durum, anlamca kaynaşmaya çok uygun olan belirtisiz isim tamlamalarından birleşik kelime yapma imkânı doğurmaktadır. Bu sebeple belirtisiz isim tamlaması grubu şeklinde çeşitli anlamlarda birleşik kelimeler yapılmıştır: *kahverengi hanımeli, aslanağzı, Fenerbahçe* gibi.

Belirtisiz isim tamlaması grubunda vurgu tamlayan üzerindedir

- **Belirtisiz isim tamlaması cümle içinde farklı yapıların bir parçası olabilir.**
- ✓ **Belirtisiz isim tamlamasının tamlayan ve tamlanan ögesi tek kelimedenden oluşabilir.**

“Aslında, **ambalaj masrafı** ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul'da maliyeti iki yüz elli kuruştı.” (Portakal 15)

“Bütün aralıklar ve ambarlar **Portakal sandıklarıyla** dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“Cebinden raporları, **tahlil neticelerini**, koltuğunun altından, sayısı onu geçen **röntgen filmlerini** çıkardı.” (Böbrek 45)

“Bu aralık mavna yanaşıp **Portakal sandıklarını** gemiye vermeye başlamıştı.” (Portakal 12)

“Bu gidip gelmeler üç hafta kadar sürdükten ve Avni Akbulut, hemşerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını **doktor vizitelerine**, tahlillere,

filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra, bir gün Borlu hayır sahibi ortadan kayboldu.” (Böbrek 42)

“Ben onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için hemen **kahve ocağına** seslendim: ‘Kemal, Hoca’ya bir çay demle.’” (Katil Osman 27/28)

“Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in **navlun farkı** olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

✓ **Belirtisiz isim tamlamalarının birden fazla tamlayanı veya tamlananı olabilir.**

“**Çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri** için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.” (Böbrek 42)

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu **bir ter ve titreme halinde** sarmıştı.” (Böbrek 38)

✓ **Belirtisiz isim tamlaması grubu zamanla kalıplaşarak birleşik isim grubuna dönüşebilir.**

“...günün birinde herhalde beyaz bir yatın **Sarayburnu**’nu dönerek **Kızkulesi**’nin önüne demirleyeceğine inanyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Çünkü sanat, **yeryüzünde** ve insanların içinde olup bitenleri...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ama ruhumuz böyle **gökyüzlerinde** uçup dururken birdenbire yere inip insan küçüklüğü ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.” (Katil Osman 27)

“...kemanbaş provasının zarif bastonunu **Sarayburnu**’na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Çarkçıtbaşı** yine üst güvertedeydi.” (Portakal 13)

“Ertesi gün öğleye doğru hava sertliğini kaybetti, **akşamüstü** büsbütün sakinledi.” (Portakal 14)

✓ **Bazı belirtisiz isim tamlamaları belirtili isim tamlamalarına dönüştürülebilir.**

“Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, **yağlı tahtalar üzerine** uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna varabilmek için uğraşiyor.” (Portakal 12)

“Artık **Kayseri doktorlarına** inanmaz olmuş, **İstanbul’a** gelmiş.” (Böbrek 37)

“Demirin zinciri, **istim seslerine** karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Koğuş arkadaşlarıyla, **yatak yeri**, yahut **tayın bölüştürme meselesinden** ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış, **görüşme günü** kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“...**günbatusı** karanlık, bir imbat çıkacak gibi!” (Portakal 13)

“...**yatak fiyatı** da tabii ikramlıdır.” (Böbrek 35)

✓ Bazı belirtisiz isim tamlamaları belirtili isim tamlamalarına dönüştürülemez.

“Değirmi sakallı **yatak komşusu** elini yavaşça omuzuna koyarak: “Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf can pazarı bu...” (Böbrek 38)

“**Menemen hadisesinden** ürken devlet, böylelerine karşı o sıralarda pek sert davransıyordu.” (Katil Osman 28)

✓ Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı fiilimsiden oluşabilir.

• Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı isim-fiilden oluşabilir.

“Beni daha uzaktan dürbünle dikiz edip **atlatma planları** hazırlamışlar.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Koğuş arkadaşlarıyla, **yatak yeri**, yahut **tayın bölüştürme meselesinden** ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış, **görüşme günü** kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33).

“Tekrar doktor doktor dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldırarak, şişelere işemek, **bekleme odalarında** saatlerce, günlerce pinekleme, artık bunların hiçbirine dayanamayacaktı.” (Böbrek 48)

“Her an **bir kalp durmasından** ölüverecekmiş hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü yağlı gibi parlıyordu.” (Böbrek 41)

“Avni bir hafta kadar bekledi, **her kapı açılışında yüreği oynuyor.**” (Böbrek 51)

“...her uğradıkları yerden **vesika mahiyetinde bazı şeyler tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“İkinci Dünya Harbi’nden az önceki sıralarda olduğu için, belki lordlarda pek **gezip dolaşma hevesi yoktu.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

✓ **Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı bir cümleden oluşabilir**

“İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: “**Ne olacaksa hemen olsun**” düşüncesinden başka bir şey yoktu.” (Böbrek 47/48)

“Bu sükut, ‘**Artık yemek yiyelim**’ manasına idi.” (Portakal 8)

✓ **Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı başka bir kelime grubundan oluşabilir.**

• **Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı isim tamlamasından oluşabilir.**

“Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü **karın zarı iltihabından gitti.**” (Katil Osman 32)

“**Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, Sirkeci’deki “Güzel Nevşehir” otelinin daracık kapısından girdi.**” (Böbrek 35)

• **Belirtisiz isim tamlamasının önüne getirilen sıfat yalnız tamlayanın değil bütün tamlamayı niteler veya belirtir.**

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde **dumanını suratına üflediği köylü cigarası,** ‘işte bu insanların hali böyledir!’ demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“**Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları,** sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.” (Portakal 7)

“**Sabahın kırağısı üzerlerine yağan güverte yolcuları,** ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“...tabelayı ve **ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini** asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi.” (Böbrek 51)

“Kafasının içinde hep o acayip, **bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla** hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi.” (Böbrek 46)

“**Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış.**” (Böbrek 37)

“**Çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (Böbrek 42)

“Hastanın karnını, göğsünü, sırtını, ağzını, burnunu muayene ettikten ve **Kayseri’de çekilen röntgen filmlerini** gözden geçirdikten sonra...” (Böbrek 41)

“Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçibaşı, gemi katibi, baş kamarot, **bir de bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru, süvarinin kamarasında toplandılar.**” (Portakal 15)

• **Belirtisiz isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı bağlama grubundan oluşabilir.**

“**Çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (Böbrek 42)

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu **bir ter ve titreme halinde sarmıştı.**” (Böbrek 38)

➤ **Belirtisiz isim tamlaması kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları aitlik grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Acenta önündeki dar masaya eğilmiş...**” (Portakal 10)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları bağlama grubunun unsurları olarak kullanılabilir.**

“**Çarkçibaşı ile ikinci kaptan, birinci mevki salonuna gelmişler.**” (Portakal 13)

“Zaten her üçünün de atölyesinde **Kızkulesi’yle Sarayburnu** arasındaki manzarayı gösteren birer resim hazır duruyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağzına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı.**” (Böbrek 39)

“**İkinci kaptanla vapur katibi de oradalardı.**” (Portakal 14)

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu **bir ter ve titreme halinde sarmıştı.**” (Böbrek 38)

“Çeşit çeşidi yapılan **kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (Böbrek 42)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Çeşit çeşidi yapılan **kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (Böbrek 42)

“Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp **halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.**” (Portakal 12)

“Geçen sefer **doğum masrafları için avans aldığından, artık para istemeye ne hakkı, ne yüzü vardı ama, eve de böyle büsbütün eli boş dönemezdi.**” (Portakal 15/16)

“Avni Akbulut önce **can kulağıyla dinlerken...**” (Böbrek 39)

“Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden, Osman **bir el işaretiyle sözümü kesti.**” (Katil Osman 33)

“Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve **vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra...**” (Portakal 12)

“...bin liranın yüzünü görmeden **kan çibani bile deşmiyor.**” (Böbrek 37)

✓ **Belirtisiz isim tamlaması sıfat tamlamasının sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda **taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

✓ **Belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlamasında isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Çeşit çeşidi yapılan **kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor.**” (Böbrek 42)

“**Basit bir böbrek taşı.**” (Böbrek 47)

“**Belli, senin bu doktor milletinden haberin yok...**” (Böbrek 38)

“**Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.**” (Böbrek 41)

“**Bir eylül sabahı üç ressam rıhtımda birbirleriyle göz göze gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**...hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor...**” (Böbrek 38)

“**Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak bunların beşer İngiliz lirası olduğuna hükmetti.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Birtakım tıkırtılarla uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.**” (Böbrek 36)

“**Burnunu, kafasını yine o uğursuz ilaç kokusu dolduruvermişti.**” (Böbrek 47)

“**Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hurpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi.**” (Beyaz Bir Gemi 18).

“**Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada birkaç yüz metre önlerinde duruyor, sağından solundan geçen şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Fakat bu küçük vilayet merkezinin iki doktorlu hastanesinde buz makinesi yoktu.**” (Katil Osman 32)

“**İki hademe, yukardaki nisaiye koğuşundan sedye ile indirdikleri hasta kadını tekrar alıp götürdüler.**” (Böbrek 44)

“**İkinci ameliyat için Avni’yi masaya yatırdıkları zaman, eski nüfus memuru bir deri bir kemik kalmıştı.**” (Böbrek 49)

➤ **Belirtisiz isim tamlamaları cümle içinde herhangi bir öge görevinde bulunabilir.**

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları cümlede özne görevinde bulunabilir.**

“**Birkaç bin sandık da Dörtyol malı var.**” (Portakal 14)

“**Değirmi sakallı yatak komşusu elini yavaşça omuzuna koyarak: “Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf can pazarı bu.”**” (Böbrek 38)

“İkinci Dünya Harbi’nden az önceki sıralarda olduğu için, belki lordlarda pek **gezip dolaşma hevesi** yoktu.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Kamara yolcuları** da, yemeklerini sofrada bırakmışlar, köşelerine çekilmişlerdi.” (Portakal 13)

“**O röntgen makinesi** adamın içini dışını göstermek için ne kadar elektrik yakıyor, biliyor musun?” (Böbrek 41)

“**Sabahın kırağısı üzerlerine yağan güverte yolcuları**, ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“Uzatmayalım, **bizim hükümet doktoru** buradaki hocasına mektup verdi, git kendini göster, lüzum ise o seni ameliyat da eder, hastalığı kökünden alır, dedi.” (Böbrek 37)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları cümlede yüklem görevinde bulunabilir.**

“Burası **fakir fukara yeri**.” (Böbrek 46)

“Hastanesi **deniz kenarında**, padişah saraylarının bitişiğinde.” (Böbrek 39)

“**Tahlisiye gemisi** bu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Yani **ademi kifayesi**...” (Böbrek 44)

“Yani **böbrek ensüfisyansı**...” (Böbrek 44)

“**Bu gemi süvarisi** idi.” (Portakal 8)

“Değirmi sakallı yatak komşusu elini yavaşça omuzuna koyarak:” Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf **can pazarı** bu.” (Böbrek 38)

“Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, tam **kitapların tarif ettiği bir deniz kurdu** idi.” (Portakal 8)

“Bu sükut, ‘**Artık yemek yiyelim**’ manasına idi.” (Portakal 8)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları cümlede nesne görevinde bulunabilir.**

“İsmail hiç kımıldamayan gözlerini artık iyice yaklaştıkları limana dikmiş dururken, arkasından **ayak sesleri** duydu.” (Portakal 8).

“Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, “Nasılsın? Bir şikayetin var mı?” diye soruyorlar, bazan hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar, fakat **ikinci taş meselesini** hiç açmıyorlardı.” (Böbrek 49)

“Onunla birlikte karaborsada **röntgen filmi** arıyor.” (Böbrek 42)

“Beni daha uzaktan dürbünle dikiz edip **atlatma planları** hazırlamışlar.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“...bin liranın yüzünü görmeden **kan çıbanı** bile deşmiyor.” (Böbrek 37)

“Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek **Beşiktaş tramvayını** gözlemeye başladı.” (Portakal 17)

“Geminin iskele tarafına vuran dalgalar yükselip **güverte yolcularını** ıslattıyordu.” (Portakal 13)

“Gündüzki uykusuna rağmen hala **yol yorgunluğunu** atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı.” (Böbrek 40)

“**Oda kirasını** haftadan haftaya ödemiş.” (Böbrek 43)

“Osman da: “Ulan o kadar iyi biliyorsan gel sen de oyna, üç kol yapalım!” demiş, Hüsamettin istememiş, oynarsın, oynamazsın derken Osman, **Bursa işi söğüt yaprağını** çektiği gibi saplayıvermiş.” (Katil Osman 32)

“**Bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını** beyaz bir küvetin içine bıraktı.” (Böbrek 50)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları cümlede dolaylı tümleç görevinde bulunabilir.**

“Hemen **merdiven başında**, telgrafın yanında kazık gibi durdu kaldı.” (Portakal 16)

“Akşamları herhangi bir meyhaneye dalıp **bir ahbap sofrasında** kendine içki, yemek ısmarlatır, olmazsa, aşçıya: “Borcum olsun!” der, savuşurdu.” (Katil Osman 30)

“Ama sahiden beyaz bir gemi **İstanbul limanına** girmeye tevbe etmiş gibiydi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Çarkçıbaşı ile ikinci kaptan, **birinci mevki salonuna** gelmişler.” (Portakal 13)

“Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü **tip literatüründe** pek ender görülür.” (Böbrek 44)

“**Fakülte hastanesine** yatıramam; hem yer yok, hem de hastalığın öyle fevkaladeden yatırılması icap ettirecek mahiyette bir şey değil.” (Böbrek 47)

“Halbuki onun asıl işi vinççilik olduğu için, gemi bir limandan ayrılınca öteki limana varıncaya kadar **başaltı kamarasında** yatıp uyumalıydı.” (Portakal 9)

“Sizi yarın **fakülte hastanesine** kaldıracağız!” dedi.” (Böbrek 51)

“Sekiz sene Anadolu’da ortamekteplerle **öğretmen okullarında** resim hocalığı etmekten anamız ağladı.” (Beyaz Bir Gemi 19/20)

“Dışardaki hayatından, **içki alemlerinden, mahalle kavgalarından, denizden ve bildircin avından bahsettik.**” (Katil Osman 33)

✓ **Belirtisiz isim tamlamaları cümlede zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar Avni Akbulut için **yarı rüya halinde** geçtiler.” (Böbrek 49)

“Gözleri bir şey seçemiyor, kulakları uğulduyor, sesi **fısıltı halinde** çıkıyordu.” (Böbrek 49)

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, **şubat ayında** buralarda hava pek soğuk olmadığı halde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.” (Portakal 9)

“Avni bir hafta kadar bekledi, **her kapı açılışında** yüreği oynuyor.” (Böbrek 51)

“**Kuşluk vaktine** doğru beraberce yola düzülüp operatör İrfan’ın muayenehanesine gittiler.” (Böbrek 40)

“Sanki **ameliyat günü**nde yapılan narkozdan hala kurtulamamıştı.” (Böbrek 49)

“Sesimde **garip bir tevekkül edasıyla:** ‘Aldırma Osman’ dedim, ‘bunlar hep insanın başına gelir. Bak, şu hapishanede yatan yedi yüz kişinin en az beş yüzünün boynunda can vebali var. Pişman olur, kendini ıslah edersen her şey unutulur.’” (Katil Osman 33)

“Üçüncü gün, **ikinci vakti** cenup tarafı karardı.” (Portakal 13)

❖ **Çalışma metnindeki diğer belirtisiz isim tamlaması örnekleri**

“Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden, Osman **bir el işaretiyle** sözümü kesti.” (Katil Osman 33)

“...**profesör kelimesini** duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

“Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, **biçimsiz bir tahlisiye gemisini** on gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar.” (Beyaz Bir Gemi 26)

“Ama ruhumuz böyle gökyüzlerinde uçup dururken birdenbire yere inip **insan küçüklüğü** ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.” (Katil Osman 27)

“Ama Şimdi İstanbul’a bu derdi kökünden aldrmak için gelirken ihtiyatlı davranmış, **yol parasından ayrı cebinde altı yüz liracık koymuştu.**” (Böbrek 40)

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni’nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte karaborsada **röntgen filmi** arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, Avni’nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, **mide mütehasısları**, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakularla o konuşuyor, **eŐit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri** için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet **doktor İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan Şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri** o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.” (Böbrek 42)

“Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve **maden kısımları** güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, **kemanbaş provasının** zarif bastonunu Sarayburnu’na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Avni söze karışıp: “Bilmem olur mu ki? Bana Kayseri’de bu taşlar ameliyatsız düşmez dedilerdi” diyecek oldu, fakat doktorun **sert bir el hareketi** onu susturdu.” (Böbrek 41)

“Biraz sonra makineler homurdana homurdana işlemeye, bütün tekneyi **o garip sıtma nöbeti**yle titretmeye başladılar.” (Portakal 12)

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, **gurbet ellerinde çoluğun çocuğun** bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu **bir ter ve titreme halinde** sarmıştı.” (Böbrek 38)

“Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni **yüzüstü** bırakmak hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“arkıbaŐı ile ikinci kaptan, **birinci mevki salonuna** gelmişler, yolculara telaşla tavsiyelerde bulunuyorlar, güya kendi kendilerine s yleniyorlarmıŐ gibi: “Vaziyet fena... Ne halt edeceğiz bilmem... Gemi gemi değil ki!.. Yük de fazla... Hep havaleli Şeyler...” diyerek adeta **panik havası** yaratıyorlardı.” (Portakal 13)

“arkıbaŐı: ‘Vallahi bilmem, kaptan... Ama bizim **makine dairesinde** bile ayakta durulmuyor... Süvari Bey’le avarya için konuşalım!’” (Portakal 13/14)

“Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti: “**Yatak parası** ve ameliyat için bin lirayı göze almalısın.” (Böbrek 47)

“Değirmi sakallı **yatak komşusu** elini yavaşça omuzuna koyarak: “Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf **can pazarı** bu...” (Böbrek 38)

“Hatta kızını Niğdeli birine verdiğini anlatırken, “Nikah için **nüfus kayıtları** çıkarttığımda sizi görmüş olacağım, bana hiç yabancı değilsiniz!” diye tanıdık bile çıktı.” (Böbrek 36)

“Hemen o akşam birçoklarından dinlediğime göre, Osman’ın bu vukuatı da **incir çekirdeği** dolduramaz bir meseleden çıkmış...” (Katil Osman 32)

“İkinci kaptanın nezareti altında iki yüz elli sandık bordadan aşağıya fırlatıldı, sonra **gemi katibi** avarya evrakını **usulü dairesinde** tanzim etti.” (Portakal 14)

“Fakat kendisi **vinç başından** ayrılamadığı, yanında da on parası olmadığı için bir şey alamamıştı.” (Portakal 17)

“Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşıyor, **güverte kenarında** eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman **yatak denklere** indirmeye çalışan hamalları görüyordu.” (Katil Osman 27)

“Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçibaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de bu aralık vapura gelmiş olan **acenta memuru**, süvarinin kamerasında toplandılar (Portakal 15).

“Hammalla hesabı kestikten, **nüfus kağıdını** teslim ettikten sonra katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı.” (Böbrek 36)

“**İlaç kokusu**, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: “**Ne olacaksa hemen olsun**” düşüncesinden başka bir şey yoktu.” (Böbrek 47/48)

“İlerdeki hızarcular, biçtikleri **ceviz kütüğünün** arkasında namaza durmuşlardı.” (Katil Osman 31)

“İmzasının **bir İngiliz lordunun** yatında dünyayı dolaşması da caba...” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan **ilaç kokusuyla** hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi, **perhiz yemeğini** bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.” (Böbrek 46)

“Karadeniz'den **bıldırın akını** başladı mı, o da avcılarla beraber gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.” (Katil Osman 30)

“Karısı Hayriye hiç kekeleymeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce **resim altlarını**, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, **tefrika romanları**, acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur, bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında müphem bir çizgi, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler, harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır, vapurda **güverte yolcularından**, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.” (Portakal 8)

“Karşularına ilk gelen oldukça temiz kıyafetli, mavi gözlü ve uzun burunlu tayfa Fransızca, yahut İngilizce yerine tatlı bir **Laz şivesiyle**: “Ne isteysunuz?” diye sorunca bir an duraladılar, fakat bundan bir mana çıkarmaya uğraşmadan nezaketle bazı şeyler öğrenmek istediler.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Kekeleyerek **teşekkür kelimeleri** mırıldanmaya çalışan Teyfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“Kendisi daracık yerlerden, **yatak denklere**, sandıklar, girip çıkarken bir aralıkta sıkışıp kalan **yolcular arasından** yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: “Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!” diye homurdandı.” (Portakal 10)

“Kliniğe yattığının on birinci günü **telgraf havalesiyle** bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, **ikinci vaktine** doğru, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

“**Kumanda köprüsündeki** genç mülazım kaptan, ne yapacağını bilemiyor, denize yuvarlanan iki sandık Portakal için aşağıda kıyametler koparan Osman Yiğit'e şaşkın gözle bakıyordu.” (Portakal 12)

“Lakırdı hastalık ve **doktor meselesine** dökülünce Avni Akbulut'un da dili açıldı.” (Böbrek 37)

“Limandaki geminin **vinç sesleri**, denizde gidip gelen motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.” (Katil Osman 31)

“Lohusa karısına en iyi hediye Portakal olacaktı, bu mevsimde **Akdeniz seferine** çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan ucuz ucuz Portakal alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“Mavi kasvetli olacak, pembe de **yatak odasına** uymuyor...” (Böbrek 50)

“...kefal tutup **balık yumurtası** çıkaran balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre bir çift yemeni, yahut birkaç lira para alıyordu.” (Katil Osman 30)

“...Sekiz sene Anadolu’da ortamekteplerle **öğretmen okullarında resim hocalığı** etmekten anamız ağladı, bir yolunu bulup buraya kapağı atmasaydık, daha da ağlayacaktı...” (Beyaz Bir Gemi 19/20)

“Neyse, şimdi seninle **bakkal pazarlığı** yapacak değiliz; dedim ya, düşün taşın, kararını ver.” (Böbrek 47)

“Nihayet **kaptan köprüsüne** kadar çıktı.” (Portakal 16)

“**Nüfus memurluğunu** bıraktıktan sonra elindeki bir bağ, bir de **elma bahçesi** ile gül gibi geçiniyor...” (Böbrek 40)

“O röntgenler, o aynalar, o camekân içindeki pırıl pırıl gümüş makaslar, bıçaklar, o süt gibi beyaz **ameliyat masaları**, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...” (Böbrek 39)

“O zaman ben, Osman’ın ruhuna çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun **teselli cümleleri** sıraladım.” (Katil Osman 33)

“**Oda kirasını** haftadan haftaya ödemiş, **perhiz yemekleri** pişirttiği şişman hizmetçiye masrafları günü gününe vermişti.” (Böbrek 43)

“On yaşında mahalledeki **memur çocuklarını** dövmekten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş...” (Katil Osman 29)

“Ona, geçen sene **Şile taraflarından** İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan’ın adını koymuştu.” (Portakal 7/8)

“...nihayet navlunu altı kuruş olan **Portakal sandıklarının** yetmişer kuruştan gemiye alınması kararlaştı.” (Portakal 11/12)

“Osman’inkine uymayan hikayesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, **kahve fincanındaki son yudumu dikerek**: ‘‘Sen bu masalları bu sefer Koca Reis’e dinletemezsin, başka laflar düşün, hadi bakalım, koğuşa gidelim’’ dedi.” (Katil Osman 32)

“**Otel katibine sorunca, ‘‘Nüfus kağıdını alıp gitti’’** yollu kısa bir cevapla karşılaştı.” (Böbrek 42)

“Profesör, asistanıyla birkaç kelime konuştuğundan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, böbreği etrafına bağlayan çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti, inceli kalınlı damarları düğümledi, **bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını** beyaz bir kiiyetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.” (Böbrek 50)

“Ressam Tevfik, dün akşam rıhtımda gezerken tasarladığı ‘‘Fındıklı’da **kömür kayıkları**’’ tablosunun, bütün cazibesini kaybettiğini ve ‘‘yelkenlerinde kızıl hareler oynaşan, gölgelerinde karanlık ummanların ruhu buğulanan’’- Tevfik bir hayli de şairdi- bu taka bozması motörlerin, yüzüne vuran ustalıkli **projektör ışıkları** kesildiği, vücudunu tatlı bir sır gibi saklayan tül sırtından çekildiği zaman sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi, **karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin** arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Demin onu **kumanda köprüsünde** görmüş, el sallamış, ama öteki görmezlikten gelmişti.” (Portakal 10)

“Sanatkarın ekmeği de işte bu tatlı rüya meraklılarına bağlıydı, yoksa kömür kayığında yüzükoyun yatan yırtık zıpkalı **Bartın uşağına** değil.” (Beyaz Bir Gemi 18/19)

“Sen **İngiliz lirası** görmedin de onlar pek mi gördüler sanki?” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Sönük gözlerini ağır ağır profesör Osman’a çevirerek: “Niğde’ye mektup yazalım da bizim **elma bahçesini** satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde para eder” dedi.” (Böbrek 48)

“**Sur duvarlarının** üstünde jandarmalar nöbet değiştiriyorlardı.” (Katil Osman 31)

“Şaşkın şaşkın etrafındakilerin yüzüne baktı, hızlı nefesler alarak uzaklaştı, **bir duvar dibine** çöktü ve düşüncelere daldı.” (Katil Osman 32)

“Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp **halis Rize şivesiyle** etrafına küfürler ediyordu.” (Portakal 12)

“Ufak bir motör, beyaz gemiye yanaştı, **gemi bacasından** koyu dumanlar çıkardı, biraz sonra da burnunu Marmara’ya çevirerek aldı başını gitti.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Üç seneden beri çektiği **böbrek sancısından** kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce **Kayseri Hastanesi**’ne varmış, röntgen yaptırmış, doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.” (Böbrek 37)

“**Vapur makinelerini** istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.” (Portakal 9)

“Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; yüzleri yolculuktan kirlenmiş **kamara müşterisi** şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.” (Portakal 10)

“Yakup Hoca hep buna hayıflanıyor, ‘Reis, oğlana iyilik etmedi. Osman şu **Yusuf makamında** üç senecik yatsaydı aklını başına devşirip çıkardı. Şimdi berber ölürse on beşi yiyecek. Tuh...’ diye söyleniyordu.” (Katil Osman 31)

“...çünkü **insan bünyesinin** böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta **bir sıhhat memuruna** pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince...” (Böbrek 50/51)

“Yeniden röntgenler, **idrar tahlilleri**, konsültasyonlar yapıldı.” (Böbrek 49)

“Zavallı, **Balıkesir taraflarında** burnunu soktuğu bir **tarikat meselesi** yüzünden ‘mürtecidir’ diye on sene yemişti.” (Katil Osman 28)

“**Zincir gürültüsü** arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum.” (Katil Osman 27)

“Bunlar, ister **kocaman yolcu vapuru**, ister alçacık taka olsunlar, kaptanları ister **bahriyeli kantosuna** çıkmış bir kadın, ister **Hint racaları** gibi giyinmiş kara sakallı bir **adam kılığında** bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Gemi de gemi değil ki... **Hacı Davut vapuru**... Dört seneden beri havuzlanmadı... Allah çoluğumuza çocuğumuza acıyor herhalde...” (Portakal 11)

“...cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını **doktor vizitelerine**, tahlillere, filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra....” (Böbrek 42)

1.3.3. Takısız İsim Tamlaması Grubu

Tamlananı ilgi, tamlayanı da iyelik eki almayan tamlamalara takısız isim tamlaması; bu tamlamanın oluşturduğu kelime grubuna ise takısız isim tamlaması grubu denir. Takısız tamlama yapılarından bir kısmı, belirtisiz isim tamlaması, edat grubu, bağlama grubu gibi bazı kelime gruplarının kısaltılması yoluyla oluşturulmaktadır: Mehmet Cafe, Başaran Eczane gibi. Takısız tamlamaların bir kısmında, tamlayan tamlananın neden yapıldığını, bir kısmında ise bir nesnenin neyden yapıldığını belirtir. Leyla Karahan, nesnenin neyden yapıldığını belirten “*demir kapı, cam bardak, mermer köşk, gümüş kemer*” gibi tamlamaları isim tamlaması olarak değil, sıfat tamlaması olarak değerlendirir (Karahan 2014:52). Karahan dışında takısız isim tamlamasını sıfat tamlaması olarak değerlendiren başka dilciler de vardır (Delice 2016:24; Özkan vd. 2016: 64).

Günümüzde takısız isim tamlaması grubu şeklindeki bazı kelime grupları, Türkçenin kurallarına aykırı olup tamamen yabancı dillerin etkisiyle oluşmuştur: “*Eczane Ayşe, Lokanta Selim, Güneş Sigorta*” gibi. Türkçenin yapısına zara veren bu tür kelime grupları gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Takısız isim tamlamaları cümle içinde herhangi bir öge görevinde bulunabilir.

✓ **Takısız isim tamlamaları cümle içinde özne görevinde bulunabilir.**

“*Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “Bilirim bunların hepsini” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen **değirmi sakallı**, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.*” (Böbrek 37)

“***Çil yüzlü adam**: “Geçmiş olsun Süvari Bey!” diye söze başladı.*” (Portakal 14)

✓ **Takısız isim tamlamaları cümle içinde nesne görevinde bulunabilir.**

“*Ayak esnaflığı yapar, memleketten elma kurusu, fasulye, nohut getirir, buradan oraya da **kıl çuval**, kösele, mıh, nalça gönderirmiş.*” (Böbrek 36)

“*Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, altına **demir iskemle**lerden birini çekerek: “Nasılsınız bakalım?” diye sordu.*” (Katil Osman 27)

✓ **Takısız isim tamlamaları cümle içinde dolaylı tümleç görevinde bulunabilir.**

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan **mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

✓ **Takısız isim tamlamaları cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“Ara sıra çarkçbaşı da geliyor, o da **cenup battıya, cenuba bakıyordu.**” (Portakal 12)

➤ **Takısız isim tamlaması sıfat tamlamasının isim unsuru olabilir.**

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi **bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

“Avni, hastane için hususi satın aldığı mavi yollu **tisör pijama** ile beyaz karyolasının kenarına oturarak Niğde’den para gözledi.” (Böbrek 48)

❖ **Çalışma Metnindeki Diğer Örnekler**

“Arka tarafımdaki **demir parmaklıklı kapı** gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.” (Katil Osman 31)

“**Aslan kardeşim**, orada hastaya bakmazlar, acamı doktorlara ders gösterirler.” (Böbrek 38)

“**Değirmi sakallı** sık sık Niğde’ye gidip geldiğini orada birçok bildikleri olduğunu söyledi.” (Böbrek 36)

“**Değirmi sakallı** yatak komşusu elini yavaşça omuzuna koyarak:” Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf can pazarı bu...” (Böbrek 38)

“Tuzağı kurmuş bekliyor, **domuz herif!**” diye homurdandı.” (Portakal 10)

1.4. Birleşik Fiil Grubu

Yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller, tasvirî fiiller ve anlamca kaynaşmış birleşik birleşik fiillerin oluşturduğu kelime grubuna birleşik fiil grubu denir. Bir iş, oluş ya da hareketi ifade etmek için bir araya getirilen kelimelerden oluşur. Yardımcı fiillerle kurulan birleşik grupları, bir isim unsuru ile bir yardımcı fiilden; tasvirî birleşik fiillerden oluşan birleşik fiil grupları, “fiil+zarf fiil eki+fiil” şeklinde kurulan kurallı birleşik fiillerden; anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden birleşik fiil grupları ise bir iş oluş veya hareketi ifade etmek bir araya getirilmiş biri veya tamamı gerçek anlamının dışında mecaz anlamda kullanılan fiillerden oluşur (Karahan, 2014: 73; Korkmaz, 2014: 489). Kurallı birleşik fiillerden oluşan birleşik fiil grupları iki kelimedenden; yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiil

grupları çoğu zaman iki kelimedenden bazen ikiden fazla kelimedenden; anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden oluşan birleşik fiil grupları daha çok ikiden fazla kelimedenden oluşur.

Söz konusu kelime grubu için öbek fiil, mürekkebe fiil, birleşik fiil, bileşik eylem ve birleşik eylem gibi terim adları kullanılsa da en çok kabul gören “birleşik fiil grubu” terimidir. Grubun vurgusu, birinci unsur üzerindedir.

- **Birleşik fiil grubu yapısı bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Yardımcı birleşik fiillerle kurulan birleşik fiil grupları.**
- **Birleşik fiil grubu “et-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“Karşısındaki belki de bunu **fark ederek** sorunca, ümitsiz bir sesle mırıldandı.”
(Böbrek 39)

“Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen bu hediyeyi **kabul etmesini** isteyince, adam herhalde pek mütehassis olacak, hele ressamın karşıdaki Akademi'nin hocalarından olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, orta yerde bir hastayı **muayene eden**, küçücük, sıksa, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir adamın etrafında dönüp ağzının içine bakıyorlar, delikanlılar kendi aralarında konuşup gülüşüyorlardı.” (Böbrek 44)

“Lord Cenapları hakikaten bedbaht olacaklar, bu centilmence alakanızı kendileri değerlendirmeyi muhakkak çok isterlerdi, kusura bakmayın, benim tarafımdan şunu **kabul edin!**” dedi ve ressama bir zarf uzattı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Nazi geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa **musallat oluyor**, bazan bir pabuççunun, bazan bir zerzevatçının yanına, kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor, kefal tutup balık yumurtası çıkaran balıkçılara güya **yardım ediyor**, böylece yerine göre bir çift yemeni, yahut birkaç lira para alıyordu.” (Katil Osman 30)

“Onun uyandığını **fark eden** karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak: “Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?” diye sordu.” (Böbrek 36)

“**Perhiz et** diye tutturdu.” (Böbrek 37)

“Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine büyük bir alaka ile **muayene etti.**”
(Böbrek 46)

“Pişman olur, kendini **islah edersen** her şey unutulur.” (Katil Osman 33)

“Sönük gözlerini ağır ağır profesör Osman’a çevirerek: “Niğde’ye mektup yazalım da bizim elma bahçesini satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde **para eder**” dedi.” (Böbrek 48)

“...fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre **ispiyonculuk** ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.” (Katil Osman 28)

“Yapacak işleri olmadığı için dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin, memleketlerinin herhangi bir köşeciğinde saklanmayıp, sahilden her tarafı gezdiklerini **ispat etmek** ister gibi, her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler **tedarik etmek** adetinde olduklarını biliyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Yeni yetişen doktorlar bakacaklar, afat olan yer ile sağlam yeri **ayırt etmesini** öğrenecekler.” (Böbrek 38)

“Zincir gürültüsü arasında **kavga eden** kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum.” (Katil Osman 27)

“...o minimini, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler **sarf ettiğini** görmüştüm.” (Katil Osman 28)

“Değirmi sakallı Borlu: “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını **rica ettiğini** söyledi.” (Böbrek 41)

“Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal **fark etti** ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti.” (Böbrek 47)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası **gıcır gıcır eden** karyolaya yerleştiğini gördü.” (Böbrek 36)

“Osman benim şaşkınlığıma **aldırış** bile **etmeden** yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.” (Katil Osman 33/34)

“...bin dokuz yüz yirmi lirayı ikinciye **teslim etti**.” (Portakal 12)

“İkinci kaptanın nezareti altında iki yüz elli sandık bordadan aşağıya fırlatıldı, sonra gemi katibi avarya evrakını usulü dairesinde **tanzim etti**.” (Portakal 14)

“İçinde seksen Portakal bulunan sandıklardan her biri üç liradan **hesap edildi.**”
(Portakal 15)

“Hammalla kasabı kestikten, nüfus kağıdını **teslim ettikten** sonra katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı.” (Böbrek 36)

“İcap ederse **ameliyat ederiz.**” (Böbrek 41)

“Etraftan koşup gelenler polise **teslim etmişler.**” (Katil Osman 30)

“Doktor onları pek bekletmeden **kabul etti.**” (Böbrek 41)

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla **kabul etmiyor**, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, **elde edilmesini sağlıyordu.**” (Böbrek 42)

“Ama sahiden beyaz bir gemi İstanbul limanına girmeye **tevbe etmiş** gibiydi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Birinin sözünü öteki ağzından alarak: “Yatın sahibi nerede efendim? Kendilerini görmek istiyoruz” dediler, sonra daha çekingen, **devam ettiler:** “Gemilerinin resmini yaptık da, kendilerine **hediye edecektik!**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Bu hal ertesi gün, daha ertesi gün de **devam etti.**” (Portakal 12)

“Ben onun ne maksatla geldiğini **tahmin ettiğim** için hemen kahve ocağına seslendim: “Kemal, Hoca'ya bir çay demle.” (Katil Osman 27/28)

“Şu iki ay kadar önce **tahliye edilen** delikanlı mı?” (Katil Osman 28/29)

“Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak bunların beşer İngiliz lirası olduğuna **hükmetti.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

- **Birleşik fiil grubu “yap-” yardımcı fiili ile yapılabilir**

“Avni Akbulut bir taraftan: “Hastalığın ve tedavinin **fantaziyesi nasıl oluyor acaba?**” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın **hesabını yaptı.**” (Böbrek 40)

“İkinci kaptan bir aralık: “Çarkçı Bey!.. **Avarya yapmazsak**, vaziyet tehlikeli galiba!” dedi.” (Portakal 13)

“...para gelir gelmez **ameliyatı yaparız.**” (Böbrek 48)

“Bir yıl önce Kayser Hastanesi ’ne varmış, **röntgen yaptırmış.**” (Böbrek 37)

“Önce iyi bir **tahlil yaptırıp** bunu anlamalı, bünyenin hususiyetlerini her bakımdan incelemeli, tedaviyi buna göre tayin etmeli.” (Böbrek 41)

“Yeniden **röntgenler, idrar tahlilleri, konsültasyonlar yapıldı.**” (Böbrek 49)

“Osman da: ‘‘Ulan o kadar iyi biliyorsan gel sen de oyna, **üç kol yapalım!**’’ demiş...” (Katil Osman 32)

“Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, ‘‘Nasılsın? Bir şikayetin var mı?’’ diye soruyorlar, bazan hemşire **pansuman yaparken** bulunuyorlar, fakat ikinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.” (Böbrek 49)

“Bünyenizin böbrekte **taş yapmak** temayülü var.” (Böbrek 41)

“Bugün bir **resim yapmaya** karar vermişti, bir şeyler bulmalıydı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

- **Birleşik fiil grubu “tut-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“...hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu’nun yolunu **tuttu.**” (Böbrek 46)

“Kayseri’nin operatörü kötü değildi ama, işini **sıkı tutsa** öbür böbrekte yeniden tepmezdi.” (Böbrek 37)

- **Birleşik fiil grubu “ol-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“Ama hemen **ameliyat olmalısınız.**” (Böbrek 45)

“Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen bu hediyeyi **kabul etmesini** isteyince, adam herhalde pek **mütehassis olacak,** hele ressamın karşıdaki Akademi’nin hocalarından olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“...diye diye en sonunda **katil olacak.**” (Katil Osman 28)

“Ertesi gün işini gücünü bırakıp onunla birlikte bu “Helal süt etmiş” adama gitmeye **de razı oldu.**” (Böbrek 40)

“... Allah vere de fazla **sert olmasa!**” dedi.” (Portakal 13)

“...Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek **razı oldu.**” (Böbrek 42)

“Avni şüphe ile başını salladı: “Benim derdim öyle tatlı dil ile ameliyatsız **iyi olacak** soyundan değil, bir böbrekte iki taş bu, bıçağı yimeden çıkar mı?” (Böbrek 39)

“Acentadan öğrendim, Osman Yiğit’in portakalları **avarya olmuş.**” (Portakal 14)

- **Birleşik fiil grubu “bulun-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“Sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir **tahminde bulunmaktan** kaçınıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Bu işi başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade çabuk bitirilmesine **bağlı bulunduğunu** üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Yolculara telaşla **tavsiyelerde bulunuyorlar.**” (Portakal 13)

“Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek **lütfunda bulunursunuz, değil mi?**” (Beyaz Bir Gemi 21)

- **Birleşik fiil grubu “başla-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“Hammalla hesabı kestikten, nüfus kağıdını teslim ettikten sonra katibin arkasından merdivenleri **çıkmaya başladı.**” (Böbrek 36)

“Tayfanın yüzü kızardı, o da **kızmaya başlamıştı**, uzun burnunun ucu titreyerek: “Bırak gevezeliği” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Öteki korkunç bir şey görüyormuş gibi gözleri büyümüş, yerinden fırladı: “Tatlı canına acıman yok mu senin?” diye **bağırmağa başladı.**” (Böbrek 37)

“O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile, ikide birde ufukları **seyretmeye başladılar.**” (Portakal 12)

“Bu sükut, “Artık yemek yiyelim” manasına idi ve karısı hemen yerinden fırlar, sofrayı **hazırlamaya başlad.**” (Portakal 8)

“Hasta hemen derdini **anlatmaya başladı.**” (Böbrek 45)

“Çocukluğundan beri elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün karşıma alıp dilince **konusmaya başladım.**” (Katil Osman 33)

“Bu aralık mavna yanaşıp Portakal sandıklarını gemiye **vermeye başlamıştı.**” (Portakal 12)

“Hele geminin bol, güzel yemekleri ile karnı iyice doyup, biraz fazlaca kaçırdığı tatlı şarabın tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten **memnun bile olmaya başladı.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevedemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi **titremeye başladı.**” (Böbrek 41)

✓ **Birleşik fiil grubu “Sıfat-fiil + ol- yardımcı fiili” ile yapılabilir.**

“Ama Osman o taş yürekli Koca Reis’in karşısında da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine **acındırmuş olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.**” (Katil Osman 31)

“Yemeden, içmeden **vazgeçecek** olduktan sonra karnımı değiştirir miyim?” (Böbrek 37)

“Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızarak: “Şu bizim portakallar...” **diyecek oldu.**” (Portakal 10).

“Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye **soracak oldu...**” (Böbrek 43)

“Dur bakayım, on iki numarada bir yatak boş, yanınızda **yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.**” (Böbrek 35)

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara **dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

“Avni onun **sözünü kesecek oldu...**” (Böbrek 38)

“Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup bizi **dinlemiş olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun...**” (Katil Osman 34)

“Her ikisi de tablolarını **tamamlamamış olacaktı ki, şimdi kayıkta bile, dizlerinin üstüne koydukları mukavvalara fırçalarıyla bir şeyler ilave ediyorlar...**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Kendisi de farkında olmadan birtakım **kararlar vermiş olduğunu görünce gülümsedi.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Artık Kayseri doktorlarına **inanmaz olmuş, İstanbul’a gelmiş.**” (Böbrek 37)

“...dedim ya, çok gezdik, dolaştık, çok masarif ettik ama, şu doktorların iyisini, kötüsünü **bilir olduk.**” (Böbrek 38)

“Ben bu halimde memlekete **dönecek** olursam, bana sokaktaki itler bile güler.”
(Böbrek 51)

“Yanıma hep ceketini toparlayıp ellerini göbeğinin üstünde kavuşturarak sokulur, bir şey **söyleyecek** olsam...” (Katil Osman 29)

- ✓ **Kurallı birleşik fiillerle kurulan birleşik fiil grupları.**
- **Birleşik fiil grubu “bil-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“...bekle öyleyse, çıkarken yanına **sokulabilirsen** verirsin!” (Böbrek 43)

“Eve ne **götürebilirdi?**” (Portakal 17)

“Değirmi sakallı Borlu: “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de **duyabileceği** bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.” (Böbrek 41)

“Yarası pek ağır olmadığı için belki **kurtulabilecekti.**” (Katil Osman 32)

“Altı ayda öğrendiği yarım yamalak Fransızca ile karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını **anlayabilen** Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer **bulabilmeleri** pek zordu.” (Portakal 13)

“Ellerine bir düştün mü yakanı **kurtarabilirsen** aşk olsun.” (Böbrek 38)

“Aslında çirkin ve iğrenç de olsa, **güzelleştirebileceği** bir şey...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, onun güzel bir resmini **yapabilmek** için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Herkes, rüzgardan, dalgalardan **korunabilmek** için aksi tarafa yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.” (Portakal 13)

“Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna **varabilmek** için uğraşiyor...”
(Portakal 12)

“Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü **anlayamadılar.**” (Beyaz Bir Gemi 26)

“...diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi **becerememişti**.” (Katil Osman 29)

“Maazallah insan bir soysuzunun eline düşerse malına mı, canına mı yanacağını **bilemezmiş**.” (Böbrek 37)

“Sonra doktora döndü: “Bana biraz ikram **edemez** misin, bak sana talebenden mektup da getirdim.” (Böbrek 47)

“Fakat kendisi vinç başından ayrılamadığı, yanında da on parası olmadığı için bir şey **alamamıştı**.” (Portakal 17)

“Demek hastalığın kökünü bulup **çıkaramamış**.” (Böbrek 37)

“Profesör, karşısındakinin ne demek istediğini ilk anda **anlayamamış** gibi başını arkaya atarak bir an düşündü.” (Böbrek 45)

“Bu Katil Osman’ın kim olduğunu önce birdenbire **hatırlayamadım**.” (Katil Osman 28)

“Avni artık alıştığı, fakat bir türlü **sevemediği** o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Avni daha iyice **açamadığı** dumanlı gözleriyle doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.” (Böbrek 48)

- **Birleşik fiil grubu “ver-” yardımcı fiili ile yapılabilir.**

“Avni elinde raporları, filmleri ile orta yerde **kaltıverdi**.” (Böbrek 46)

“...beni hastaneye **yatırver**.” (Böbrek 46)

“Hemen ahbap **oluverdiler**.” (Böbrek 36)

“Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla **uçuvermesini**, yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden **yutuvermesini** beklediğini sanırlardı.” (Portakal 7)

“...asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş **alivermişlerdi**.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Her an bir kalp durmasından **ölüverecekmiş** hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü yağlı gibi parlıyordu.” (Böbrek 41)

“Öteki güldü: “Tabii çıkar. İlaçla **eritiverince** aşağıdan dökülür gider...” (Böbrek 39/40)

“...vallahi şaka olsun diye yaptım ağabey, bıçağın ucuyla şöyle dokunuverdim, karnı boşmuş, **girivermiş!**” (Katil Osman 32)

“Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda **oluvermişler** gibi, geminin etrafını sardı.” (Portakal 9)

“Profesörün gözleri bu anda önünde **beliriveren** Avni Akbulut’a ilişince, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı.” (Böbrek 44/45)

“Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini **konduruvermekten** ibaretti.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Ortalık pek sessiz olduğu için mi, yoksa mırıldandığını sanan genç ressam heyecanından **bağırverdiği** için mi, bilinmez.” (Beyaz Bir Gemi 23/24)

“Burnunu, kafasını yine o uğursuz ilaç kokusu **dolduruvermişti.**” (Böbrek 47)

✓ **Birleşik fiil grubu anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden oluşabilir.**

“Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden, Osman bir el işaretiyle **sözümü kesti.**” (Katil Osman 33)

“Ama benim daha fazla şeyler söylememe **meydan vermeden,** Osman bir el işaretiyle **sözümü kesti.**” (Katil Osman 33)

“Ressamlar, arkadaşlarının alayına uğramamak için bugün başlarından geçeni **gizli tutmaya karar verdiler.**” (Beyaz Bir Gemi 25/26)

“Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten **hakaret görüyordu.**” (Katil Osman 28)

“Öteki, gözlüklerinin arkasında kaybolan gözlerini karşısındakine dikerek yumuşak bir sesle: “Biz doktorlar hiçbir hastadan **ümidi kesmeyiz efendim!**” dedi.” (Böbrek 44)

“Ama bu düşüncelere dalmış bir halde gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz **ümitleri kırıldı.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Acenta önündeki dar masaya eğilmiş, yolculara **bilet kesiyor,** vapurun katibiyle konşimentoları, ordinoları, birtakım başka listeleri **elden geçiriyor,** kamarota kahve söylüyordu.” (Portakal 10)

“Anlattıklarına göre, bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman, şimdiye kadar bir **iş tutmuş** değildi.” (Katil Osman 29)

“Ama buna rağmen, bazı tuttuğunu koparır, sebatlı ressamalar **ümitlerini kesmiyorlar**, günün birinde herhalde beyaz bir yatın Sarayburnu’nu dönerek Kızkulesi’nin önüne demirleyeceğine inanıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfı açtılar, pencerenin yanına gidip uzun uzun baktılar; biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor, yeni aldığı **gözden geçiriyordu**.” (Böbrek 49)

“...on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir ortaokulu, ayda bir **hapishaneyi boylar** olmuştu.” (Katil Osman 29)

“Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da başka tayfa almaya **lüzum görmemişti**.” (Portakal 9)

“Bahçede çabuk adımlarla **volta vuruyor**, ikide bir kapıya koşup hastanedeki Hüsamettin’den haber soruyordu.” (Katil Osman 32)

“Hemen ertesi gün hastanenin **yolunu tuttu**.” (Böbrek 43)

“Halbuki o zaman da yine böyle bir edepsizlikten **içeri düşmüştü**.” (Katil Osman 30)

“Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca **laf atarak**, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşısındakini iyice bezdiriyordu.” (Katil Osman 30)

“Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti: “Yatak parası ve ameliyat için bin lirayı **göze almalısın**.” (Böbrek 47)

“Birçokları başlarını belaya sokmaktansa ona arada yemek yedirmek, pek asılırsa yarım lira borç vermekle **yakalarını kurtarmaya** bakıyorlardı.” (Katil Osman 30)

“Bu günden sonra birçok ressamaların rahatı, hatta bazılarının **uykusu kaçtı**.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni **yüziüstü bırakmak** hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca **işi hemen yaygaraya vurur**, avaz avaz bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı.” (Katil Osman 30)

“Bir akşamüzeri yolda evine giden bir mahallelisini çevirmiş: ‘‘Hadi gidelim de bana rakı ısmarla!’’ demiş, öteki: ‘‘İşim var!’’ deyince , ‘‘ Öyleyse iki lira borç ver!’’ diye tutturmuş, adamdan yine yüz bulamayınca **bıçağa sarılmış**.’’ (Katil Osman 30)

“Beklemekten bıkip yorulan, o gün bu fırsatı kaçırarak, fakat sabredip **ümit kesmeyen** kazanacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona Kayseri’den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle **sözünü kesti**.’’ (Böbrek 46)

“O zaman hastanın gözleri büyük bir korkuyla açıldı, karşısındaki üç beyaz gömlekliyi birer birer dolaştı, hırılıtlı bir sesle sordu: ‘‘İki taş olacaktı, doktor! **Ocağına düştüm**, birini içerde mi kodun yoksa?’’ (Böbrek 49)

✓ **Birleşik fiil grubu yarı tasviri fiiller ile yapılabilir.**

“Haftalar, aylar geçti, yata benzer bir şeyin Marmara’nın, yahut Boğaz’ın mavi suları üzerinden **süzülüp geldiği** görülmedi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Aman anam, bu sancılar böyle **gelip geçtikçe** karşıma Azrail çıksa medet ya melaike deyip eline sarılacağım.” (Böbrek 43)

“Halden anlar, paran çıkılmazsa derdini ameliyatsız da sağaltır. Bir de tatlı konuşmaları var, hani insanın illetini diliyle **çekip alıyor** desem hilafsız...” (Böbrek 39)

“Limandaki geminin vinç sesleri, denizde **gidip gelen** motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.” (Katil Osman 31)

“...şurda üç kişiden beş laf, burada beş kişiden üç laf **alıp vererek** gününü doldururdu.” (Katil Osman 28)

“Fakat İsmail Denizer de bir türlü gemiyi **bırakıp gidemiyor**, katibin yolunu gözliyordu.” (Portakal 15)

“...koridorun bir başından öbür başına apış apış **gidip gelen** delikanlılar vardı.” (Böbrek 43)

➤ **Birleşik fiil grubu cümle içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**

✓ **Birleşik fiil grubu cümle içinde yüklem görevinde bulunabilir.**

“...hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu **tuttu**.” (Böbrek 46)

“Görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir **kavga etmişti**.” (Katil Osman 33)

“Önce iyi bir tahlil yaptırıp bunu anlamalı, bünyenin hususiyetlerini her bakımdan incelemeli, tedaviyi buna göre **tayin etmeli**.” (Böbrek 41)

“Ondaki insaniyeti kimsede **bulamazsın**.” (Böbrek 39)

“Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına **küfürler ediyordu**.” (Portakal 12)

“...beni hastaneye **yatırır**.” (Böbrek 46)

“Hemen ahbap **oluverdiler**.” (Böbrek 36)

“Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü **anlayamadılar**.” (Beyaz Bir Gemi 26)

“Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızarak: “Şu bizim portakallar...” **diyecek oldu**.” (Portakal 10)

“Zannetmiyorum!” dedi, “Gerçi filmin orası biraz bulanık ama, Kayseri Hastanesi'nin röntgenine pek güvenilmez, bu taşın gölgesi **düşmüş olacak**.” (Böbrek 49)

“...Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!” diye acı acı **beddua ediyordu**.” (Katil Osman 29)

“Onun kendisini pek can kulağıyla dinlemediğini fark eden Avni, şimdi asistanlara, talebelere dönmüş, hikayesine **devam ediyordu**.” (Böbrek 45)

“...ondan sonra, ya terbiyesi, yahut zavallılığı yüzünden kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, **balta olurdu**.” (Katil Osman 30)

✓ **Birleşik fiil grubu cümle içinde özne görevinde bulunabilir.**

“Dur bakayım, on iki numarada bir yatak boş, yanınızda **yatacak olan** çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.” (Böbrek 35)

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için **yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu**.” (Portakal 13)

✓ **Birleşik fiil grubu cümle içinde nesne görevinde bulunabilir.**

“Bu işi başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade çabuk bitirilmesine **bağlı bulunduğunu** üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Birleşik fiil grubu cümle içinde dolaylı tümleç görevinde bulunabilir.**

“Sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir **tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

✓ **Birleşik fiil grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“Öteki güldü: “*Tabii çıkar. İlaçla eritiverince aşağıdan dökülür gider. Bu doktorda öyle ilaçlar var ki, İstanbul’un bir hastanesinde bulamazsın, Almanya’dan hususi gelmiş!*” (Böbrek 39/40)

1.5. Birleşik İsim Grubu

“Bir nesnenin adı olmak üzere yan yana gelen birden fazla ismin kalıplaşarak meydana getirdikleri kelime grubuna birleşik isim grubu denir.” (Ergin 2013: 385) Birleşik isim, bir varlığın adı olmak üzere iki veya daha fazla ismin bir araya gelmesinden oluşur. İsimlerin birleşmesinde isimler ek almadan yan yana getirilir. Birleşik isim grubu, belirli kuralları olan bir kelime grubu değildir. Sözdiziminde isim görevinde bulunurlar. Birleşik isim grubunda vurgu son isim üzerindedir. Birleşik isim grubu için bugüne kadar *ism-i mürekkebe, mürekkep isim, birleşik isim öbeği, bileşik isim grubu, birleşik ad grubu* gibi değişik terimler kullanılmıştır. Bunların içerisinde en çok kabul gören “birleşik isim grubu” terimidir.

➤ **Birleşik isim grubu yapısı bakımından çeşitlilik gösterebilir.**

✓ **Birleşik isim grubu bir şahsın isminden veya isim soy isminden oluşabilir.**

“Arka tarafımdaki demir parmaklıklılı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan **Ali Faik**’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.” (Katil Osman 31)

“**Avni Akbulut** bir taraftan: “Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi nasıl oluyor acaba?” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.” (Böbrek 40)

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen iki bin yedi yüz elli sandık portakal, **Halil Eğinli**’ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Fakat **İsmail Denizler** de bir türlü gemiyi bırakıp gidemiyor, katibin yolunu gözliyordu.” (Portakal 15)

“Şimdi kendi kendine, ağzını kımıldatmadan mırıldanıyordu: ‘**Musa Denizer!...Musa Denizer!**’” (Portakal 8)

“**Tayfa İsmail Denizer**, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.” (Portakal 12)

- **Birleşik isim grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Birleşik isim grubu sıfat tamlamasının isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Arka tarafımdaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, **Hopalı gardiyan Ali Faik**’le beraber **Katil Osman**’ın avluya girdiklerini gördüm.” (Katil Osman 31)

“Profesörün gözleri **bu anda önünde beliriveren Avni Akbulut**’a ilişkince, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı, alnı buruştu, o yumuşak, fakat her şeyden uzak sesiyle sordu: “Sizin neyiniz var efendim?” (Böbrek 44/45)

“**Kendini elbisesiyle yatağın üstüne atan Avni Akbulut** hemen uyudu.” (Böbrek 36)

“Kumanda köprüsündeki genç mülazım kaptan, ne yapacağını bilemiyor, denize yuvarlanan iki sandık Portakal için **şağıda kıyametler koparan Osman Yiğit**’e şaşkın gözle bakıyordu.” (Portakal 12)

“**Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut**, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, **Sirkeci**’deki “**Güzel Nevşehir**” otelinin daracık kapısından girdi.” (Böbrek 35)

“**Bu Katil Osman**’ın kim olduğunu önce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

- ✓ **Birleşik isim grubu birleşik fiil grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“...daha bir kişiyi bile yaralamadan adı **Katil Osman** olmuştu.” (Katil Osman 30)

- ✓ **Birleşik isim grubu edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bu sırada **Yakup Hoca**, **gardiyan Ali Faik**’le konuşuyor, onu sorguya çekiyordu.” (Katil Osman 32)

“Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar **Avni Akbulut** için yarı rüya halinde geçtiler.” (Böbrek 49)

- ✓ **Birleşik isim grubu isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“Acentadan öğrendim, **Osman Yiğit**’in portakalları avaryaya olmuş.” (Portakal 14)

“Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri **Osman Yiğit’in navlun farkı olarak verdiği** bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“Bu **Katil Osman’ın kim olduğunu** önce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

“Hapishanenin dış avlusunda, **Abaza Kemal’in kahve ocağının dibinde** oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum.” (Katil Osman 27)

“Hademe, **Avni Akbulut’un bütün ümidini bağladığı** mektuba bir göz bile atmadan eliyle kenara itti.” (Böbrek 43)

“Lakırdı hastalık ve doktor meselesine dökülünce **Avni Akbulut’un da dili** açıldı.” (Böbrek 37)

✓ **Birleşik isim grubu unvan grubunun bir parçası olabilir.**

“**Ressam Tevfik Aravurgun** bu sonuncularandı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Tüccar Osman Yiğit’in** sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu evrakın düzgün olması lazımdı.” (Portakal 14)

❖ **Çalışma metnindeki diğer birleşik isim grubu örnekleri**

“...**Ali Faik**, gel sen de bir kahve iç.” (Katil Osman 31)

“**Avni Akbulut** dili tutulmuş gibi karşısındakinin yüzüne baktı kaldı.” (Böbrek 38)

“**Avni Akbulut** önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı.” (Böbrek 39)

“**Avni Akbulut** yatağında kendine gelip, ölmediğini, yalnız böbreğinin çıkarıldığını, artık bir tek, o da ameliyatlı böbrekle kaldığını öğrenince pek şaşırmadı.” (Böbrek 50)

“**Avni Akbulut**, köşedeki camekanlı yere sokuldu: “Katip nerede?” diye, bitkin, yarı duyulur bir sesle sordu.” (Böbrek 35)

“**Avni Akbulut**, oradaki bir iskemlenin üstüne dermansız bir halde oturmuş, alnından boncuk boncuk dökülen terleri siliyordu.” (Böbrek 35)

“Biraz daha yürüdükten sonra, **Bahçekapı** taraflarındaki manavların önünde yavaşladı.” (Portakal 17)

“Bu gidip gelmeler üç hafta kadar sürdükten ve **Avni Akbulut**, hemşerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını doktor vizitelerine, tahlillere,

filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra, bir gün Borlu hayır sahibi ortadan kayboldu.” (Böbrek 42)

*“Dört yerinden karnını deştiği adamlar bir hafta sonra **Haydarpaşa**’ya, trene yürüye yürüye gidiyorlar.” (Böbrek 39)*

*“En sonra **Osman Yiğit**’in portakallarını almıştım, en üstte onlar duruyordu.” (Portakal 14)*

*“**Halil Eğinli** gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru, süvarinin kamarasında toplandılar.” (Portakal 15)*

*“**Halil Eğinli**: “Gemide başka Portakal da var mı? ” diye sordu.” (Portakal 14)*

*“İki bin yedi yüz elli sandığın tutarı olan sekiz bin iki yüz elli lira **Halil Eğinli**’den peşin peşin alındı.” (Portakal 15)*

*“**İsmail Denizer**, sefere çıkacakları gün çocuğu olduğunu ileri sürerek, vapur limanına girer girmez ikinciden izin almıştı.” (Portakal 15)*

*“Sen efendi adamsın, git derdini **muayenehanesinde** anlat.” (Böbrek 46)*

*“Şunun, bunun yardımı, **hapishane** müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.” (Katil Osman 28)*

*“Biraz daha yürüdükten sonra, **Bahçekapı** taraflarındaki manavların önünde yavaşladı.” (Portakal 17)*

*“Sekiz sene Anadolu’da **ortamekteplerle** öğretmen okullarında resim hocalığı etmekten anamız ağladı.” (Beyaz Bir Gemi 19/20)*

*“Süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: “Ooo!.. Merhaba **Osman Yiğit**... Ne var ne yok? Geç otur bakalım!” dedi.” (Portakal 10)*

*“Hala kapanmayan yarayı kendi eliyle açtı, tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi, sonra **Avni Akbulut**’a dönerek...” (Böbrek 51)*

*“Bir **muayenehanesi** var, içindeki aletleri İstanbul’un bir hastanesinde görmezsin, Almanya’dan hususi gelmiş.” (Böbrek 39)*

“Onun için şimdi **Osman Yiğit**’in denize atılmış görünüp **Halil Eğinli**’ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.” (Portakal 15)

“Osman da kalktı, uzaklaşırken yanındakine: “Vallahi billahi benim dediğim gibi oldu, **Ali Faik!**” diye izahat veriyordu.” (Katil Osman 32)

“İkisi de evli olan büyük oğullarının yardımı ile küçük oğlu Süleyman’ı ve bir tanecik kızı Feride’yi **ortaokula** gönderiyordu.” (Böbrek 40)

“Onunla birlikte **karaborsada** röntgen filmi arıyor.” (Böbrek 42)

“**Osman Yiğit** aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra...” (Portakal 12)

“Zavallı, **Balikesir** taraflarında burnunu soktuğu bir tarikat meselesi yüzünden ‘mürtecidir’ diye on sene yemişti.” (Katil Osman 28)

“**Osman Yiğit** kalbi hızla çarparak yaklaştı...” (Portakal 10)

“**Osman Yiğit**, başını iki yana sallayarak biraz bekledi, sonra da acele adımlarla, dışarı fırladı, kumanda köprüsünün merdivenini ikına sıkına tırmandı.” (Portakal 11)

“**Osman Yiğit**, yüzü büsbütün kızarak: “Şu bizim portakallar...” diyecek oldu.” (Portakal 10)

“Profesörün gözleri bu anda önünde beliriveren **Avni Akbulut**’a ilişkince, bir şey hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı...” (Böbrek 44/45)

“Ressam **Tevfik Aravurgun** alakasız ve bıkkın bakışlarını denizin kırışksız çalkalanan yeşil yüzünde gezdirirken...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ressam **Tevfik Aravurgun** son bir gayretle, sanki hiçbir şeyi denemeden bırakmamak için tayfaya sordu: “Peki bu yat kimin?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Ressam **Tevfik Aravurgun**, bir elinde sehпасı, öbür elinde boya kutusu ile rıhtımda sağına soluna bakındı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ressam **Tevfik Aravurgun**’un yaptığı yat resmi ile buna karşılık aldığı 25 İngiliz lirasının hikayesi birkaç saat içinde bütün Akademi’ye yayıldı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Ressam **Tevfik Aravurgun**’un yüreği birdenbire hızlı atmaya başladı, fena ihtimaller zihnini dolduruvermişti.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi, yüzünü uzun uzun kaşdı, sonra: ‘**Osman Yiğit**’ dedi...” (Portakal 11)

“Süvari, o kalın ve cızırtılı sesiyle: ‘**Halil Eğinli!**’ dedi.” (Portakal 14)

“**Tevfik Aravurgun** tablosunu yakaladığı gibi cadde tarafındaki kapıdan çıktı...” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak **ayakyoluna** varabilmek için uğraşiyor.” (Portakal 12)

“Çünkü sanat, **yeryüzünde** ve insanların içinde olup bitenleri...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ama ruhumuz böyle **gökyüzlerinde** uçup dururken birdenbire yere inip insan küçüklüğü ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.” (Katil Osman 27)

1.6. Edat Grubu

“Bir isim unsuru ile bir edattan (çekim edatından) meydana gelen kelime grubuna edat grubu denir.” (Özkan vd. 2016: 95) Edatların kendi başlarına anlamları olmamalarına rağmen başka sözcüklerle bir araya gelip grup oluşturduklarında büyüklüğünde, ölçüsünde, derecesinde, benzerliğinde gibi anlamlar oluşturmakta ve ifadeye zenginlik katmaktadır. (Dayıoğlu 2014: 81). Günay Karaağaç, edat gruplarında bir eylemin varlığı sezildiği için bunları kısaltma grupları içerisinde değerlendirir (Karaağaç 2012: 459).

Edat grubunda isim başta çekim edatı sonda bulunur. İsim unsuru grubun asıl unsurudur. Edat grubunda diğer kelime gruplarının aksine asıl unsur baştır. Söz konusu kelime grubunda isim unsuru tek bir kelime, isim yerini tutan bir kelime grubu yahut bir cümle olabilir. Bu kelime grubunda isim unsuru, edatın türüne göre hal ekine ihtiyaç duyabilir veya duymayabilir. Edat grubu cümle içinde sıfat, zarf ve isim görevi yapar. Bu kelime grubunda vurgu isim unsuru üzerindedir.

Türkçede edat grubu oluşturan başlıca edatlar şunlardır: *için, sanki, kadar/aşkın, gibi, ile, doğru, karşı, göre, nazaran, yüzünden, yalnız, ancak, beri, değil, sonra, üzere, üzerine, diye, evvel, rağmen/karşın, bile, itibaren, ait, başka, ibaret, ziyade, dair, dolayı, dolayısıyla.*

“*Alt, üst, ön, yan, ara, sağ, sol, iç, dış, kıyı, öte*” gibi kelimeler belirtisiz isim tamlaması kalıbı oluşturacak şekilde kullanıldıklarında bazen edat grubu oluştururlar ve bu kelimeler geçici olarak edat görevinde kullanılmış olurlar (Korkmaz 2003: 1085).

- **Edat grubu yapı bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Edat grubunun isim unsuru bir kelime, bir kelime grubu veya bir cümleden oluşabilir.**

“...Allah rahmet etsin, **Hüsamettin’le** görülecek bir hesabım yoktu, ama bu vukuat bana lazımdı.” (Katil Osman 33)

“Paramız belli olunca tedaviyi, ilacı da **ona göre** tutarız, işin fantaziyesine kaçmayız.” (Böbrek 40)

“Profesör **kapıya doğru** yürüyerek ilave etti: “Siz bilirsiniz, fakat hastalığınızın beklemeye tahammülü yok.” (Böbrek 46)

“**Öğleye kadar** bir kenarda durdu.” (Böbrek 43)

“Kırışık alnını yatağa doğru eğerek hastayı sıkı bir muayeneden geçirdi, birçok şeyler sordu, hala kapanmayan yarayı **kendi eliyle** açtı, tabelayı ve **ameliyattan sonra** çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi, sonra Avni Akbulut’a dönerek: Hastalığın bu safhası **talebe için** çok enteresandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracamız!” dedi.” (Böbrek 51)

“Kaptan ön tarafa, **ona doğru** yürüyordu (Portakal 16)

“...yağmurlu günlerde **çocukların bile** eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.” (Katil Osman 30)

“Karısı Hayriye hiç kekelemeden, **hafızlar gibi** başını sallayarak...” (Portakal 8)

“Her an bir kalp durmasından ölüverecekmiş hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü **yağlı gibi** parlıyordu.” (Böbrek 41)

“Hemen merdiven başında, telgrafın yanında **kazık gibi** durdu kaldı.” (Portakal 16)

“**Bunun için** Tefik ilk olarak ve yarım saatten az bir zamanda tablosunu bitirdi.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Bu kadar** sene hiç yoktan adımız katil diye söylendi; artık önüne gelen benimle dalga geçiyordu. Gözüm kızıp birinin üstüne yürüsem, herifin kılı bile kıpırdamıyor, **senin gibi** lafa adam öldürenleri çok gördük!” diyordu.” (Katil Osman 33)

“...**bizim için** bir şey var mı diyorum!” (Portakal 15)

“Bir eylül sabahı üç ressam rıhtında **birbirleriyle** göz göze gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Ama **buna rağmen**, bazı tuttuğunu koparır, sebatlı ressamlar ümitlerini kesmiyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Ama **çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde**, biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar.” (Beyaz Bir Gemi 26)

“Avni, hastane için hususi satın aldığı **mavi yollu tisör pijama ile** beyaz karyolasının kenarına oturarak Niğde’den para gözledi.” (Böbrek 48)

“Ben onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim: “Kemal, Hoca’ya bir çay demle.” (Katil Osman 27/28)

“Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, ilaçlara devam etmesini ve **birkaç ay sonra** bir daha gelmesini söyledi.” (Böbrek 42)

“Aslında, **ambalaj masrafı ile** beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti iki yüz elli kuruştur.” (Portakal 15)

“Avni **bir hafta kadar** bekledi...” (Böbrek 51)

“...bin liranın yüzünü görmeden **kan çıbanı bile** deşmiyor.” (Böbrek 37)

“Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevedemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca **hemen orada bıçak altına yatmışlar gibi** titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Avni **dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi** ona Kayseri’den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.” (Böbrek 46)

Edat grubu “ziyade” edatıyla yapılabilir.

“Bu işi başarmadaki sırrın, **resmin güzelliğinden ziyade** çabuk bitirilmesine bağlı bulunduğunu üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Edat grubu “yüzünden” edatıyla yapılabilir.**

“Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat **ihtiyar kadının** “Cenazem çıkmadan bu eve

başkası girmez!’’ diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.” (Katil Osman 29)

“Zavallı, Balıkesir taraflarında **burnunu soktuğu bir tarikat meselesi yüzünden** ‘mürtecidir’ diye on sene yemişti.” (Katil Osman 28)

“Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, **ya terbiyesi, yahut zavallılığı yüzünden** kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu.” (Katil Osman 30)

“Görüşme günü kapıya gelen anası ile, **para yüzünden**, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“**İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden** uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: “Ne olacaksa hemen olsun” düşüncesinden başka bir şey yoktu.” (Böbrek 47/48)

✓ **Edat grubu “gibi” edatıyla yapılabilir.**

“Ara sıra koridorlarda iki tarafa tutuna tutuna **sarhoş gibi** yürüyen dağınık saçlı kadınlar görülüyordu.” (Portakal 13)

“Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları **deve tabanı gibi** sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kııldamadan duruyordu.” (Portakal 7)

“Avni Akbulut **dili tutulmuş gibi** karşısındakinin yüzüne baktı kaldı.” (Böbrek 38)

“Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, **acele bir yardım bekler gibi** iki elini birden uzatarak: “Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı?” (Böbrek 38)

“Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevedemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca **hemen orada bıçak altına yatmışlar gibi** titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Biraz durdu, kapalı dudaklarını **birer çizgi gibi** incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Bu hasta halinle **İstanbul gibi** yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“**Burayı daha da darlaştırmak ister gibi** bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.” (Böbrek 35)

“Bunlar, ister kocaman yolcu vapuru, ister alçacık taka olsunlar, kaptanları ister bahriyeli kantosuna çıkmış bir kadın, ister **Hint racaları gibi** giyinmiş kara sakallı bir adam kılığında bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Geriden vuran sarı ışıpta kaptanın kısa, tıknaz vücudu görüldü, İsmail bir ayağı merdivende, **korkudan taş kesilmiş gibi** kaldı.” (Portakal 16)

“Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, **sıtmaya tutulmuş gibi** zangır zangır titretiyordu.” (Portakal 7)

“...günbatısı karanlık, **bir imbat çıkacak gibi!**” (Portakal 13)

“Gündüzleri kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, **kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi** dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar, kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve **engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi** denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“**Kimsenin duymasını istemiyormuş gibi** ağzını yüzüme yanaştırarak: “Bırak boş konuşmaları, ağabey!” dedi.” (Katil Osman 33)

“Hasta kadının kocası, **bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi** düşünceli ve şaşkın dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

✓ **Edat grubu “için” edatıyla yapılabilir.**

“Ama Osman o taş yürekli Koca Reis’in karşısında da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve **aldığı cezayı yatmışına saydıkları için** hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Ama şimdi İstanbul’a **bu derdi kökünden aldirmek için** gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde altı yüz liracık koymuştu.” (Böbrek 40)

“**Bu doktorun resmi işi olmadığı için** öğleden önceleri de yerinde bulunuyordu.” (Böbrek 40)

“**Bunun için**, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra...” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Doktoru yalnız görüp mektubu vermek istediği için** ortalığın tenhalaşmasını beklemeyi muvafık bulmuştu.” (Böbrek 43)

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“...sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Eloğlu birbirinin elinden ekmeğini almak için kurt gibi bekliyormuş.” (Böbrek 36)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, onun güzel bir resmini yapabilmek için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“En çoğu yedi sene alır, teşebbüs halinde kaldığı için iner, birkaç seneye yakayı kurtarırdı.” (Katil Osman 29)

“İkinci ameliyat için Avni’yi masaya yatırdıkları zaman, eski nüfus memuru bir deri bir kemik kalmıştı.” (Böbrek 49)

“Herkes, rüzgardan, dalgalardan korunabilmek için aksi tarafa yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.” (Portakal 13)

“Her geçen gün sizin için tehlikelidir.” (Böbrek 45)

“İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmıştu.” (Katil Osman 29/30)

“Geçen sefer doğum masrafları için avans aldığından, artık para istemeye ne hakkı, ne yüzü vardı ama, eve de böyle büsbütün eli boş dönemezdi.” (Portakal 15/16)

✓ **Edat grubu “kadar” edatıyla yapılabilir.**

“Anlattıklarına göre, bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“Bu halde bir ay kadar yattıktan sonra...” (Böbrek 49)

“İçerde on beş, yirmi kadar delikanlı ile iki kız vardı.” (Böbrek 44)

“...koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, senin ettiğini parmak kadar çocuklar etmez.” (Böbrek 43)

“Doktorun da iyisini, helal süt emmişini buluncaya kadar hayli dolaşmışlar, hayli masarife gelmişler.” (Böbrek 36)

“Ne olursa olsun **sonuna kadar** dayanacak ve kendi bulduğu hazineyi kimseye kaptırmayacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Nihayet **kaptan köprüsüne kadar** çıktı.” (Portakal 16)

“Öyle **göründüğü kadar** da meteliksiz değildi.” (Böbrek 40)

“**Yarım saat kadar** sonra, deniz oynamaya, ılık, fakat şiddetli bir rüzgar, direklerde ıslık çalmaya başladı.” (Portakal 13)

✓ **Edat grubu “kere” edatıyla yapılabilir.**

“**Birkaç kere** yutkundu...” (Böbrek 38)

“Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye **birkaç kere** sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.” (Böbrek 43)

“İnsaniyetine kurban olduğum doktorun **bir kere** yüzünün güldüğüne rastlamadım.” (Böbrek 43)

“İkinci kaptan: “Vallahi, ne bileyim!.. Bakalım **bir kere..**” diye süvarinin kamarasına girdi.” (Portakal 11)

“Her gün **birkaç kere** yanına geliyorlar.” (Böbrek 49)

✓ **Edat grubu “doğru” edatıyla yapılabilir.**

“**Arkaya doğru** yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, kemanbaş provasının zarif bastonunu **Sarayburnu’na doğru** uzatmış, kımıldamadan duruyor, bayrağını Kızkulesi’nin önünde dalgalandırıyor, bu haliyle, gagasını **ileri doğru** uzatıp, kuyruğunu çırparak suların üstünde dinlenen beyaz bir martıya benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Kliniğe yattığının on birinci günü telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, **ikinci vaktine doğru**, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

“Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya **geminin burnuna doğru** gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken **sonlara doğru** mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı.” (Böbrek 39)

“**Aşağıya doğru** uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgarda sallanıyor.” (Katil Osman 27)

“Evet efendim, şu halde **hamileliğin sonlarına doğru**, oldukça ağır bir eklampsi, yani havale geçirmiştir.” (Böbrek 44)

“Gözlerinin altı da, içi su dolu kesecikler gibi şişmiş ve **yanaklarına doğru** sarkmıştı.” (Portakal 8/9)

“Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, **güneşin doğmak üzere olduğu tarafa doğru** kıvrım kıvrım uzanıyordu.” (Portakal 12)

“**Gözlerinin uçlarından yanaklarına doğru** yaşlar süzülüyordu.” (Portakal 8)

“**Konuşmanın sonuna doğru** usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı.” (Katil Osman 34)

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş **ağızına doğru** uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı.” (Böbrek 39)

“Ertesi gün **öğleye doğru** hava sertliğini kaybetti, akşamüstü büsbütün sakinledi.” (Portakal 14)

“Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, **cenup batıya doğru** yöneldi.” (Portakal 12)

✓ Edat grubu “göre” edatıyla yapılabilir.

“**Anlattıklarına göre**, bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“Hemen o akşam **birçoklarından dinlediğime göre**, Osman’ın bu vukuatı da incir çekirdeği doldurmaz bir meseleden çıkmış.” (Katil Osman 32)

✓ Edat grubu “karşı” edatıyla yapılabilir.

“Ama onların **kendisine karşı** muameleleri değişmemişti.” (Böbrek 51)

“Menemen hadisesinden ürken devlet, **böylelerine karşı** o sıralarda pek sert davransıyordu.” (Katil Osman 28)

✓ Edat grubu “başka” edatıyla yapılabilir.

“Hasta hasta iki gün yolculuktan sonra şöyle bir uzanıp **dinlenmekten başka** bir şey düşünmeyen Avni: “Neresi olursa olsun, sen bana odayı göster!” dedi.” (Böbrek 36)

“...ve artık Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka

bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti.” (Böbrek 50/51)

“İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: “Ne olacaksa hemen olsun” düşüncesinden başka bir şey yoktu.” (Böbrek 47/48)

✓ **Edat grubu “rağmen” edatıyla yapılabilir.**

“Gündüzki uykusuna rağmen hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı.” (Böbrek 40)

*“Ama **buna rağmen**, bazı tuttuğunu koparır, sebatlı ressamlar ümitlerini kesmiyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 23)*

*“Daha konuşacaklardı, fakat, tam tepelerinden gelen boğuk, **buna rağmen** kuvvetli bir ses onları ürküttü.” (Beyaz Bir Gemi 25)*

✓ **Edat grubu “sonra” edatıyla yapılabilir.**

*“Ama aradan **bu kadar aylar geçtikten sonra**...” (Böbrek 44)*

*“**Hammalla hesabı kestikten, nüfus kağıdını teslim ettikten sonra** katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı.” (Böbrek 36)*

*“**Biraz daha yürüdükten sonra**, Bahçekapı taraflarındaki manavların önünde yavaşladı.” (Portakal 17)*

*“**Biraz düşündükten sonra**: ‘‘Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani Koca Reis yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!’’ diye sordum.” (Katil Osman 28/29)*

*“**Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra**, üzerindeki beş rakamına bakarak bunların beşer İngiliz lirası olduğuna hükmetti.” (Beyaz Bir Gemi 22)*

*“...ben her gün **öğleden sonra** buradayım.” (Böbrek 47)*

*“Birkaç gün daha **gürültüsüz, patırtısız bir yolculuktan sonra**, gece saat sekiz sularında, vapur İstanbul’a vardı.” (Portakal 14)*

*“**Bu günden sonra** birçok ressamların rahatı, hatta bazılarının uykusu kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)*

*“**Bir saat kadar sonra** resmi tamamladı, daha doğrusu, kendi kendine, ‘‘Eh yeter artık!’’ diye işi bıraktı.” (Beyaz Bir Gemi 19)*

“Bu sözlerden sonra hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.” (Böbrek 51)

“Eh, lostromosuna, serdümenine kadar pay verilecek olduktan sonra, bu rakam pek göz kamaştırarak bir şey sayılmazdı.” (Portakal 15)

“Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü tıp literatüründe pek ender görülür.” (Böbrek 44)

“Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru, süvarinin kamarasında toplandılar” (Portakal 15)

“Bundan sonra yirmi gün kadar süren muayene ve tedavisinde Borlu hemşerisi Avni’yi hemen hiç yalnız bırakmadı.” (Böbrek 42)

“Ama bu günden sonra Osman birdenbire değişti.” (Katil Osman 33)

“Hastanın karnını, göğsünü, sırtını, ağzını, burnunu muayene ettikten ve Kayseri’de çekilen röntgen filmlerini gözden geçirdikten sonra: “Sizi kliniğe kaldırıp müşahede altına alalım, icap ederse ameliyat ederiz. Bünyenizin böbrekte taş yapmak temayülü var. Sıkı rejim, kuvvetli ilaçlar lazım” dedi.” (Böbrek 41)

✓ **Edat grubu “ibaret” edatıyla yapılabilir.**

“Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini konduruvermekten ibaretti.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Edat grubu “beri” edatıyla yapılabilir.**

“Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail...” (Portakal 7)

“Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış...” (Portakal 7)

“Çocukluğundan beri elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün karşıma alıp dilince konuşmaya başladım.” (Katil Osman 33)

“Dışarıdayken hali vakti yerinde, iki karılı olduğunu söylediği halde, senelerden beri kendisini arayan, soran yoktu.” (Katil Osman 28)

“Dört seneden beri havuzlanmadı...” (Portakal 11)

“...deminden beri size bakıyordum, bizim yata geldiğinizi anladım...” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Üç seneden beri** çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce Kayser Hastanesi’ne varmış.” (Böbrek 37)

“**Deminden beri** karşısındakinin sözlerini...” (Böbrek 37)

✓ **Edat grubu “üzere” edatıyla yapılabilir.**

“Geminin merdivenlerine üçü de hemen hemen aynı zamanda vardılar, kayıktan kayığa atlayarak, **Tevfik önde olmak üzere**, birbiri arkasından merdiveni çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, güneşin **doğmak üzere** olduğu tarafa doğru kıvrım kıvrım uzanıyordu.” (Portakal 12)

✓ **Edat grubu “üzerine” edatıyla yapılabilir.**

“**Katibin emri üzerine** ellerini üstüne kurulayarak on iki numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.” (Böbrek 36)

✓ **Edat grubu “evvel” edatıyla yapılabilir.**

“...Eğer bir şey varsa, **acentadan evvel** gelirler!...” (Portakal 9)

“Vapurun **bir gün evvel** pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, cenup batıya doğru yöneldi.” (Portakal 12)

✓ **Edat grubu “değil” edatıyla yapılabilir.**

“Bunları **fenalık olsun diye değil**, hem çok meraklı, hem de çok geveze olduğu için yaptığını sanıyorum.” (Katil Osman 28)

✓ **Edat grubu “önce” edatıyla yapılabilir.**

“Sanat eserinden faydalanabilecek durumda olanlar, **her şeyden önce** avunmak, oyalanmak istiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**Doğumdan önce** mi başlamıştı?” (Böbrek 44)

✓ **Edat grubu “halde” edatıyla yapılabilir.**

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda **hava pek soğuk olmadığı halde**, kaputunun yakasını kaldırmıştı.” (Portakal 9)

“Şaşkınlıkları geçer geçmez **üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde** güya birbirlerine belli etmemek için ağır ağır içeri girdiler, merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktur.” (Katil Osman 29)

“Nazi geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa musallat oluyor, bazan bir pabuççunun, bazan bir zerzevatçının yanına, kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip beş on gün çalışıyor.” (Katil Osman 30)

“Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine büyük bir alaka ile muayene etti, hatta tatlı dilini Borlu o kadar övdüğü halde suratı hep canı sıkılmış gibi duran doktor İrfan’ın aksine, doktor Osman sahiden tatlı dilli, güler yüzlü idi.” (Böbrek 46)

✓ **Edat grubu “itibaren” edatıyla yapılabilir.**

“...bu andan itibaren artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.” (Böbrek 41)

✓ **Edat grubu “ile” edatıyla yapılabilir.**

“Alçacık kıçı, sudan dimdik fırlayan yüksek burnu ile, daha çok, büyücek bir römorköre benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “Bilirim bunların hepsini” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü sigarası, “işte bu insanların hali böyledir!” demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti...” (Böbrek 47)

“Kendisini yukarda genç, güler yüzlü, lacivert elbiseli biri karşıladı, kırk yıllık ahbab gibi ona elini uzatarak, tuhaf bir Fransızca ile: “buyurun” dedi, “deminden beri size bakıyordum, bizim yata geldiğinizi anladım.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Öteki, merhametli bir gülümseme ile başını sallayarak cevap verdi: “Üzülme dedim ya! Müslümanın müslümana yardım etmek borcu.” (Böbrek 38/39)

“Ressam Teyfik Aravurgun, **bir elinde sehпасı, öbür elinde boya kutusu ile** rıhtımda sağına soluna bakındı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Nüfus memurluğunu bıraktıktan sonra **elindeki bir bağ, bir de elma bahçesi ile** gül gibi geçiniyor, **ikisi de evli olan büyük oğullarının yardımı ile** küçük oğlu Süleyman’ı ve bir tanecik kızı Feride’yi ortaokula gönderiyordu.” (Böbrek 40)

“Yalnız içinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi’nin kayığı ile, acentayı getiren kayık, **küçük bayraklarıyla** kendilerine bir yol açmışlar, vapura yanaşmışlardı.” (Portakal 9)

“O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde **dürbünleri ile**, ikide birde ufukları seyretmeye başladılar.” (Portakal 12)

“Böbreğinde **iki taş ile**, kolunu sallaya sallaya Niğde’ye dönmeli miydi, yoksa şu profesörü bir denemek daha mı akıl karı idi?” (Böbrek 43)

“Görüşme günü **kapıya gelen anası ile**, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“**Bu para ile** İstanbul’da yarana pansuman bile yapmazlar.” (Böbrek 40)

“Böyle lüks bir gemide **bu kadar nazik bir ecnebi ile** karşı karşıya ve sindire sindire yenen bu nefis yemek...” (Beyaz Bir Gemi 21)

- **Edat grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**
- ✓ **Edat grubu aitlik grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Bundan sonraki** günler, hatta haftalar, hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.” (Böbrek 49)

“**Bundan sonraki** günlerde Osman’ın hali hiç değişmedi.” (Katil Osman 32)

- ✓ **Edat grubu bağlama grubunun unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Ortalık pek sessiz olduğu için mi**, yoksa **mırıldandığını sanan genç ressam heyecanından bağırverdiği için mi**, bilinmez, bu cümleyi ötekiler de duydular ve taş kesilmiş gibi, oldukları yerde durarak, gözlerini genç ressamın baktığı yere diktiler (Beyaz Bir Gemi 23/24).

- ✓ **Edat grubu sıfat tamlamasında sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Avni onun sözünü kesecek oldu: “Bizde **o kadar para** ne gezer, devletin hastanesine gideceğim, bu profesörün asıl vazifesi oradaymış.” (Böbrek 38)

“İçerde **on beş, yirmi kadar delikanlı** ile iki kız vardı.” (Böbrek 44)

“Hasta hasta iki gün yolculuktan sonra şöyle bir uzanıp **dinlenmekten başka bir şey düşünmeyen Avni...**” (Böbrek 36)

“...koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, **senin ettiğini parmak kadar çocuklar etmez.**” (Böbrek 43)

“İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında **şu anda: “Ne olacaksa hemen olsun” düşüncesinden başka bir şey yoktu.**” (Böbrek 47/48)

✓ **Edat grubu cümle içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**

✓ **Edat grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“Bunlar, ister kocaman yolcu vapuru, ister alçacık taka olsunlar, kaptanları ister bahriyeli kantosuna çıkmış bir kadın, ister **Hint racaları gibi** giyinmiş kara sakallı bir adam kılığında bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevedemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca **hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi** titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Geriden vuran sarı ışıpta kaptanın kısa, tıknaz vücudu görüldü, İsmail bir ayağı merdivende, **korkudan taş kesilmiş gibi** kaldı.” (Portakal 16)

“Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, **sıtmaya tutulmuş gibi** zangır zangır titretiyordu.” (Portakal 7)

✓ **Edat grubu cümle içinde yüklem olarak görev yapabilir.**

“Avni **hala tereddüt eder gibiydi.**” (Böbrek 40)

“Gözleri ufalmış ve kanlanmıştı, çenesiyle şakaklarındaki seyrek tüyler **büyümüş gibiydi.**” (Katil Osman 31)

“...günbattısı karanlık, **bir imbat çıkacak gibi!**” (Portakal 13)

“Islak gözleri karanlıkta **daha küçülmüş gibiydi.**” (Portakal 16)

“Yapılacak iş, **bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini konduruvermekten ibaretti.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

❖ **Çalışma metnindeki diğer edat grubu örnekleri**

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte

karaborsada röntgen filmi arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, **Avni'nin bünyesini iyice anlamak için** her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, **çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için** çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor...” (Böbrek 42)

“Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken **sonlara doğru** mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı...” (Böbrek 39)

“Avni, doktorun gözlüklerinin içine bakarak: “Yani **ne kadar** olur doktor bey?” dedi” (Böbrek 47)

“Bahçede **çabuk adımlarla** volta vuruyor, ikide bir kapıya koşup hastanedeki Hüsamettin'den haber soruyordu.” (Katil Osman 32)

“Ben **rahmetli kardeşim için ne kadar** aradım.” (Böbrek 41)

“Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit'in navlun farkı olarak verdiği **bin dokuz yüz yirmi lira ile** birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“**Bir saat kadar sonra** resmi tamamladı, daha doğrusu, kendi kendine, ‘Eh yeter artık!’ diye işi bıraktı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Bir saatten beri** dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları **bir arşın kadar** birbirinden ayrı, çıplak ayakları **deve tabanı gibi** sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kimildamadan duruyordu.” (Portakal 7)

“**Birtakım tükürtlerle** uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.” (Böbrek 36)

“**Bol bol hayaller kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi**, ressam Teyfik de kaderine çabuk boyun eğenlendendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Bu hasta halinle İstanbul gibi** yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“Bu sırada Yakup Hoca, **gardiyan Ali Faik'le** konuşuyor, onu sorguya çekiyordu.” (Katil Osman 32)

“Bunları söylerken gülümsüyor, yüzünün kalın derisi, **kısa kesilmiş kır saçlarının dibine kadar** kırışıyordu.” (Portakal 13)

“Çarkçibaşı: “Vallahi bilmem, kaptan... Ama **bizim makine dairesinde bile** ayakta durulmuyor... **Süvari Bey'le** avarya için konuşalım!” (Portakal 13/14)

“Çünkü onun nasıl **bir an bile** yalnız kalmaya dayanamayıp hemen birilerinin yanına sokulduğunu, söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup **etrafın alakasını kendi üzerine çekmek için**, o minimini, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm.” (Katil Osman 28)

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, çöplükle sarayı aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen **ay ışığı gibi**, tatlı bir yalan bulutunun arkasından göstermeye mecburdu, sanat eserinden faydalanabilecek durumda olanlar, **her şeyden önce** avunmak, oyalanmak istiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Daha **bir buçuk ay önce** aslanlar gibi kardeşimi öldürdü.” (Böbrek 37)

“Değirmi sakallı Borlu: “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, **Avni'nin de duyabileceği bir sesle**, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya'dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.” (Böbrek 41)

“**Deminden beri** karşısındakinin sözlerini, “**Bilirim bunların hepsini**” demek isteyen **bir gülümseme ile** dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta **hiddetlenmiş gibi** kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

“Demirin zinciri, istim seslerine karışan **büyük bir gürültü ile**, sıçraya sıçraya **geminin burnuna doğru** gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Doktorun zayıf yüzünün **hafif bir gülümseme ile** buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini **uzaklardan gelir gibi** işitti: “**Yatak parası ve ameliyat için** bin lirayı göze almalısın.” (Böbrek 47)

“Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini **sırmalı gibi** parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları...” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Dürbünle bakınca **tablonuzu bile** gördüm.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Ellerinde yastıkları, kilimleri, sepetleri, bavulları ile** kuytu bir yer bulmaya uğraşan kalabalık, şuraya buraya koşuyordu.” (Portakal 13)

“**Fakat kendisi vinç başından ayrılamadığı, yanında da on parası olmadığı için** bir şey alamamıştı.” (Portakal 17)

“**Genç kaptanla İstanbul’un güzellikleri, resim sanatının incelikleri üzerinde biraz konuştuğundan sonra, -kaptan da pek o kadar iyi Fransızca bilmediği için, gitgide daha kolay anlaşmışlardı- Tevfik gitmek için doğrudu.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Gittiğimiz doktor **ne kadar** da gözü tok olsa, gene masarifini alacak, çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor, keseden vermez ya!” (Böbrek 40/41)

“Gözlerinin altı da, **ıçı su dolu kesecikler gibi şişmiş ve yanaklarına doğru sarkmıştı.**” (Portakal 8/9)

“**Gündüzki uykusuna rağmen** hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı, **sabaha kadar** inleyip oflayarak, hatta bazan birdenbire gelen keskin sancıların tesiriyle bağırp yerinden fırlayarak döndü, durdu.” (Böbrek 40)

“Günün resim yapmaya en uygunsuz olan bir saatinde **çabucak çırpıştırdığı bu tablo bile**, onun epeyce kabiliyetli bir sanatkar olduğunu gösteriyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Hademe, Avni Akbulut’un bütün ümidini bağladığı mektuba **bir göz bile** atmadan eliyle kenara itti.” (Böbrek 43)

“Halbuki **onun asıl işi vinççilik olduğu için**, gemi bir limandan ayrılınca **öteki limana varıncaya kadar** başaltı kamarasında yatıp uyumalıydı.” (Portakal 9)

“Hasta hasta **iki gün yolculuktan sonra** şöyle bir uzanıp **dinlenmekten başka** bir şey düşünmeyen Avni: “Neresi olursa olsun, sen bana odayı göster!” dedi.” (Böbrek 36)

“**Hastalığı için** Niğde ve Kayseri’de ettiği masrafların topu yüz lirayı bulmazdı.” (Böbrek 40)

“**Hele geminin bol, güzel yemekleri ile** karnı iyice doyup, biraz fazlaca kaçırıldığı tatlı şarabın tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten **memnun bile** olmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Hemen bunların arkasından **başka bir sandal daha** geldi, pek şişman ve kırmızı yüzlü biri acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, **yuvarlanır gibi** yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“Hemen o akşam **birçoklarından dinlediğime göre**, Osman’ın bu vukuatı da incir çekirdeği dolduramaz bir meseleden çıkmış: **Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh attıktan sonra** kahveye gidip altmış altı oynarlarken berber Hüsamettin yanlarına gelmiş,

oyuncuların kağıtlarına bakarak: “Koz çek, yirmiye söyle” diye konuşmaya başlamış.” (Katil Osman 32)

“Her geçen gün nazik dalgınlıkla sargıları çözüyorlar, “**Nasılsınız?**” diye sorduktan sonra hep aynı şekilde, cevap beklemeden birbirleriyle konuşuyor ve odadan çıkıyorlardı...” (Böbrek 51)

“Her geçen gün hesabını hiç yoktan on beş lira artırıyor ve hasta bazan: “Bu mevsimde bir bahçe satmak **bu kadar** sürdürülür mü? Kendi soyumuzda bile halden anlayan olmadıktan sonra...” diye söylenerek Niğdedekilere kızıyor, bazan da: “Ne diye para **gelesiyeye kadar** otelde kalmadım da doktorun sözüne uyup buraya taşındım ki? Otelin gecesi bir buçuk lira idi. Bu hastalık bende akıl komamış, belli” diye kendi kendine içerliyordu.” (Böbrek 48)

“Her ikisi de tablolarını tamamlamamış olacaklardı ki, şimdi **kayıpta bile**, dizlerinin üstüne koydukları mukavvalara fırçalarıyla bir şeyler ilave ediyorlar, şuralarını buralarını düzeltiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Her merdivenden sonra** beş on dakika bekliyor, daha ileri gitmeye cesaret edemiyordu.” (Portakal 16)

“Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, **en küçük nizalarda bile** elini bıçağına atıp: “Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..” diye bağırıp **palavralar savurduğu için**, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.” (Katil Osman 30)

“İçinden: “Gene düştük bu lanetlerin eline” diye söyleniyor, **bu andan itibaren** artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.” (Böbrek 41)

“**İkinci Dünya Harbi’nden az önceki sıralarda olduğu için**, belki lordlarda pek gezip dolaşma hevesi yoktu.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**İsmail biraz durduktan sonra**, bir korkuya kapıldı, **hemen geldiği gibi dönüp gitmek için** merdivene ayağını attı.” (Portakal 16)

“İsmail her seferden dönüşte bir Köroğlu alır, **eve gidip yıkandıktan sonra onu** karısına uzatır, kendisi mindere kurularak, dinlerdi.” (Portakal 8)

“**İsmail yarım saat kadar daha bekledi.**” (Portakal 16)

“İstedığın kadar güzel resim yap... anlayan, kıymetini bilen olmadıktan sonra...”

(Beyaz Bir Gemi 19)

“İşine geldiği gibi değiştirdiğini fark ediyor, fakat ses çıkarmıyordum.” (Katil Osman

31)

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi, perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.” (Böbrek 46)

“Kaptan bu sözleri hiç duymamış gibi: ‘hep de havaleli mallar yükledik... Bakalım İstanbul'u nasıl bulacağız... Denizlerin kötü zamanı...’ diye devam etti, sonra, daha ziyade kendi kendine mırıldanıyormuş gibi: ‘Gemi de gemi değil ki... Hacı Davut vapuru... Dört seneden beri havuzlanmadı... Allah çoluğumuza çocuğumuza acıyor herhalde...’ (Portakal 11)

“Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan çekinirlerdi.” (Katil Osman

30)

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda hava pek soğuk olmadığı halde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.” (Portakal 9)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“Kendisi daracak yerlerden, yatak denklere, sandıklar, girip çıkarken bir aralıkta sıkışıp kalan yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: ‘Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!’ diye homurdandı; sonra iri dudaklarını yalayıp ıslattı, yüzüne tatlı bir ifade vererek, o tarafa yürüdü: ‘Nasılsın Süvari Bey?’” süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: ‘Ooo!.. Merhaba Osman Yiğit... Ne var ne yok? Geç otur bakalım!’ dedi.” (Portakal 10)

“Kendisine meseleyi anlatmak isteyen ressamın yüzüne bile bakmadan kamarasına girdi, kapıyı vurdu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Kendisini benimle yarı buçuk hemşeri saydığı için, sık sık yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi.” (Katil Osman 28)

“Kendisini yukarda genç, güler yüzlü, lacivert elbiseli biri karşıladı, **kırk yıllık ahbab gibi** ona elini uzatarak, **tuhaf bir Fransızca ile**: “buyurun” dedi, “**deminden beri size bakıyordum, bizim yata geldiğinizi anladım.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Kıçı pek suya batmış, burnu pek havaya kalkmış gibi** yürüyordu.” (Portakal 7)

“Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, ara sıra **gemiye bakmak için** başını çevirince boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Kilitleri tutmadığı, kayışları koptuğu için** urganla sarılmış olan körüklü bavulu sırtından indirmeye çalışsan hammal da ter içindeydi.” (Böbrek 35)

“Kliniğe yattığının on birinci günü **telgraf havalesiyle** bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, **ikinci vaktine doğru**, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

“**Koğuş arkadaşlarıyla**, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış, görüşme günü **kapıya gelen anası ile**, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine **sebep olacak kadar** büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“**Kolumdan tutup atsan bile** kapının önünden bir adım gitmem, geleni geçeni başıma toplarım.” (Böbrek 51)

“**Konuşmanın sonuna doğru** usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı: “Bu dünya böyledir işte, kimi **adam öldürdüğü için** katil diye anılır, kimi adı katile çıktı diye adam öldürür.” (Katil Osman 34)

“...koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde **kaz gibi** yolundun, Avni Akbulut, senin ettiğini **parmak kadar** çocuklar etmez.” (Böbrek 43)

“**Kuşluk vaktine doğru** beraberce yola düzülüp operatör İrfan’ın muayenehanesine gittiler.” (Böbrek 40)

“Mavi gözlü tayfa yumuşak, fakat itiraz götürmez bir hareketle ressamları **merdivene doğru** sürüklerken: “iyi etmedunuz” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Memleketin şimdi hapiste bulunan namlı kabadayılarının yanında **ağzını bile** açmaz, hocasının bir sözünü kaçırmak istemeyen **numunelik bir talebe gibi** gözlerini dikip hep dinlerdi.” (Katil Osman 29)

“**Merakla dinleneceğine hükmettikten sonra, babasını ipe gönderecek sırları bile ortaya atmaktan kendini alamazdı.**” (Katil Osman 28)

“**Nüfus memurluğunu bıraktıktan sonra elindeki bir bağ, bir de elma bahçesi ile gül gibi geçiniyor, ikisi de evli olan büyük oğullarının yardımı ile küçük oğlu Süleyman’ı ve bir tanecik kızı Feride’yi ortaokula gönderiyordu.**” (Böbrek 40)

“**O profesör dediğin, hastaya elini bile değmez, başına kum gibi üşüşen parmak kadar oğlanlara, kızlara: “Kes şurayı, kes burayı!” der, o zibidiler de çalarlar bıçağı.**” (Böbrek 38)

“**O röntgen makinesi adamın içini dışını göstermek için ne kadar elektrik yakıyor, biliyor musun?**” (Böbrek 41)

“**O röntgenler, o aynalar, o camekan içindeki pırl pırl gümüş makaslar, bıçaklar, o süt gibi beyaz ameliyat masaları, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...**” (Böbrek 39)

“**O sessiz, ürkek hali kaybolmuş, bana, hatta eskiden pek saydığı kabadayılara karşı tavırlarına bir aldırmaçlık, bir sertlik gelmişti.**” (Katil Osman 33)

“**O zaman ben, Osman’ın ruhuna çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım.**” (Katil Osman 33)

“**On yaşında mahalledeki memur çocuklarını dövmekten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir ortaokulu, ayda bir hapisaneyi boylar olmuştu.**” (Katil Osman 29)

“**Ondan sonra belki yarım saat süren bir pazarlık başladı...**” (Portakal 11/12)

“**...Gece vakti silahla yol kesmek” suçundan onu şöyle dört beş sene için içeri tıkmaya niyetlenmiş.**” (Katil Osman 30/31)

“**Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarımın inanmak çok güçtü, ama herkes aynı şeyi söylüyor, ziyaret günleri gelen ihtiyar anası bile, oğlunu uzaktan görünce: ‘Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!’ diye acı acı beddua ediyordu.**” (Katil Osman 29)

“**Onun için şimdi Osman Yiğit’in denize atılmış görünüp Halil Eğinli’ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.**” (Portakal 15)

“**Ortalık pek sessiz olduğu için mi, yoksa mırıldandığını sanan genç ressam heyecanından bağırıverdiği için mi, bilinmez, bu cümleyi ötekiler de duydular ve taş kesilmiş**

gibi, oldukları yerde durarak, gözlerini genç ressamın baktığı yere diktiler.” (Beyaz Bir Gemi 23/24)

“Osman benim şaşkınlığıma **aldırış bile** etmeden yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.” (Katil Osman 33/34)

“Oynarsın, oynamazsın derken Osman, Bursa işi söğüt yaprağını **çektığı gibi** saplayıvermiş.” (Katil Osman 32)

“Osman Yiğit aşağıya inip **acenta ve vapur kâtibi ile muameleyi tamamladıktan sonra**, sandık başına navlun farkı olan altmış dört kuruştan üç bin sandığın tutarı bin dokuz yüz yirmi lirayı ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“Osman yiğit kalbi hızla çarparak yaklaştı, **kor üstüne oturuyormuş gibi**, döner iskemleye şöyle bir ilişti, yutkundu, derin bir nefes aldıktan sonra: “Ocağına düştük kaptan” diye boşandı, “üç bin sandık portakalım var! Bir haftadır yolunu gözleriz!” (Portakal 10)

“Osman, **himayesine sığınacak birini bulmuş gibi**, çabuk adımlarla sokuldu, Yakup Hoca'nın yanına bir iskemle çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti.” (Katil Osman 31)

“Osman'inkine uymayan hikayesini **tamamladıktan sonra** gardiyan doğruldu...” (Katil Osman 32)

“Öteki **korkunç bir şey görüyormuş gibi** gözleri büyümüş, yerinden fırladı: “Tatlı canına acıman yok mu senin?” diye bağırmaya başladı.” (Böbrek 37)

“Öteki, **cahil, tecrübesiz bir çocuğu düşüncesizce atacağı adımdan alıkoymak isteyen şefkatli bir baba gibi** biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla Avni'nin yanına sokuldu...” (Böbrek 38)

“Ötekileri **en mukaddes haklarına göz diken haydutlar gibi** kinli bakışlarla süzüyor, “Hele bir tane gelsin, size zor kaptırırım!” diye kendi kendine söyleniyor...” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Öyle ya, **keyfi için hususi yatla seyahate çıkan zengin bir ecnebi için...**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Profesör **az önce yıkadığı ellerini kirletmemek için** filme dokunmadı...” (Böbrek 45)

“Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıksa adam, **camları parladığı için** gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek...” (Böbrek 44)

“Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine **büyük bir alaka ile** muayene etti, hatta tatlı dilini Borlu o kadar övdüğü halde suratı hep canı sıkılmış gibi duran doktor İrfan’ın aksine, doktor Osman sahiden tatlı dilli, güler yüzlü idi.” (Böbrek 46)

“Profesör, **asistanıyla birkaç kelime konuştuğundan sonra** tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, böbreği etrafına bağlayan çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti, inceli kalınlı damarları düğümledi, **bir anda püskürmüş gibi** gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.” (Böbrek 50)

“Profesör, karşısındakinin ne demek istediğini **ilk anda anlayamamış gibi** başını arkaya atarak bir an düşündü, sonra başasistana dönerek: “Bizim serviste boş yatağımız var mı?” diye sordu.” (Böbrek 45)

“Ressam gözlerini kırıştırarak **o tarafa doğru** baktı, sonra **kararını vermiş gibi** başını sallayıp sehpasını kurdu...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ressam Teyfik Aravurgun son bir gayretle, sanki **hiçbir şeyi denemeden bırakmamak için** tayfaya sordu: “Peki bu yat kimin?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“...vücudunu tatlı bir sır gibi saklayan tül sırtından çekildiği zaman **sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi**, karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ressamlar, **arkadaşlarının alayına uğramamak için** bugün başlarından geçeni gizli tutmaya karar verdiler.” (Beyaz Bir Gemi 25/26)

“Sabah çıktığını, **geceleyin gelip yattığını bile** duymazsınız.” (Böbrek 35)

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudakından ön dişleri dökülmüş **ağızına doğru** uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı, külrengi gözlerini bir an küçültüp **düşündükten sonra**: “Yok canım” dedi, “sana söyledim ya, helal süt emmiş adam! Ondaki insanıyeti kimsede bulamazsın. Halden anlar, paran çıkışmazsa derdini ameliyatsız da sağaltır. Bir de tatlı konuşmaları var, hani insanın illetini diliyle çekip alıyor desem hilafsız...” (Böbrek 39)

“Sanki **Koca Reis’in karşındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi** ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.” (Katil Osman 31/32)

“**Sesi ayazda kalmış gibi yırtık yırtık çınlıyor, gözlerinin uçlarından yanaklarına doğru yaşlar süzülüyordu.**” (Portakal 8)

“**Sonra, somurtkan yüzünü hiç değiştirmeden kesik kesik güldü, eliyle ikinci kaptanın böğrünü dürttü: ‘Patlama yahu!... Limana varınca anlarız! Eğer bir şey varsa, acentadan evvel gelirler!...’**” (Portakal 9)

“**Şaşkınlıkları geçer geçmez üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya birbirlerine belli etmemek için ağır ağır içeri girdiler, merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.**” (Katil Osman 28)

“**Tam bu anda üç ressamdan biri, iki defa üst üste sergide mükafat kazanmış sarışın bir genç, olduğu yerde muhlanmış gibi durup gözlerini ileriye dikerek kendi kendine söylendi.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.**” (Portakal 12)

“**Tepesine doğru yükselen güneş minimini gözlerini kamaştırıyor, henüz otuzuna gelmediği halde, esmer derisi, bumburuşuk olan yüzünü büsbütün kırıştırıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Tevfik Aravurgun tablosunu yakaladığı gibi cadde tarafındaki kapıdan çıktı, biraz ilerden bir kayığa atladı ve bütün kuvvetiyle karşıdaki beyaz gemiye çekmesini söyledi.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Tokatlamak için üstüne yürürken birdenbire kendini topladı, elini cebine sokup bir on liralık çıkardı, tayfanın eline sıkıştırdı.**” (Portakal 17)

“**Tüccar Osman Yiğit’in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu evrakın düzgün olması lazımdı.**” (Portakal 14)

“**Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağzına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.**” (Katil Osman 31).

“**Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce Kayser Hastanesi’ne varmış, röntgen yaptırmış, doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.**” (Böbrek 37)

“**Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.**” (Portakal 9)

“**Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; yüzleri yolculuktan kirlenmiş kamara müşterisi şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.**” (Portakal 10)

“**Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, cenup batıya doğru yöneldi.**” (Portakal 12)

“**Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkdan gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını, çünkü insan bünyesinin böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın...”**” (Böbrek 50/51)

“**Yapacak işleri olmadığı için dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin, memleketlerinin herhangi bir köşeciğinde saklanmayıp, sahilden her tarafı gezdiklerini ispat etmek ister gibi, her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Yarası pek ağır olmadığı için belki kurtulabilecekti.**” (Katil Osman 32)

“**Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.**” (Portakal 7)

“**Yemeden, içmeden vazgeçecek olduktan sonra karnımı değiştirir miyim?**” (Böbrek 37)

“Yerimden fırlamak, gardiyanları, jandarmaları şöyle elimin tersiyle iterek, çıkıp yürümek, bir sandala atlayıp gemiye varmak için kaptana: ‘‘Çek!’’ demek istiyordum.”
(Katil Osman 27)

“O röntgenler, o aynalar, o camekan içindeki pırıl pırıl gümüş makaslar, bıçaklar, o süt gibi beyaz ameliyat masaları, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...” (Böbrek 39)

“Yolcuların yanında yapılan bu münakaşadan sonra ikisi beraber yukarıya, süvariye çıktılar.” (Portakal 14)

“Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum.”
(Katil Osman 27)

1.7. İsim-Fiil Grubu

Bir isim unsuru ile onu anlamca tamamlayan bir isim fiilden oluşan kelime grubuna isim fiil grubu denir. Bu kelime grubu, mastar ekleri olan “-mAk, mA, İş/Uş” ekleri ile kurulur. Bu ekleri eklendiği fiilleri isimleştirerek onları fiil ismi yaparlar. Diğer fiilimsi gruplarında olduğu gibi isim fiil grubunun kurucu ögesi olan isim fiilin anlamı, özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci gibi ögelerle tamamlanır. Ancak bu ögelerin bağlandığı isim-fiil yargı bildirmez. (Karahana 2014: 56). İsim fiil grubunda ana unsur isim fiildir ve sonda bulunur. Ortak bir isim-fiille kurulmuş bazı gruplarda, isim fiil tekrar edilmez Bu kelime grubunun vurgusu isim-fiilden önceki unsur üzerindedir.

- **İsim-fiil grubu yapısı bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **İsim-fiil grubu “-mA” ekleriyle yapılır.**

“Ama benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden, Osman bir el işaretiyle sözümü kesti.” (Katil Osman 33)

“Bu aralık ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.” (Portakal 14)

“Babadan kalma bir bağı baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat ihtiyar kadının ‘‘Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!’’ diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.” (Katil Osman 29)

“Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda bulunursunuz, değil mi?” deyince, adeta sevindi, **kaç günden beri doğru dürüst bir yemek yemediğini hesaplamaya çalışarak**, “ Neyse, bunda da şükür!” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“...Almanya’dan gelen ilaçlarla **derdine derman olmasını rica ettiğini** söyledi.” (Böbrek 41)

“Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, **ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini** söyledi.” (Böbrek 42)

“Ellerinde yastıkları, kilimleri, sepetleri, bavulları ile **kuytu bir yer bulmaya uğraşan kalabalık, şuraya buraya koşuyordu.**” (Portakal 13)

“Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen **bu hediyeyi kabul etmesini isteyince...**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Ertesi gün işini gücünü bırakıp onunla birlikte bu “**Helal süt etmiş**” adama gitmeye de razı oldu.” (Böbrek 40)

“...yahut denizden büyük bir canavar çıkıp **gemiye birden yutuvermesini beklediğini** sanırlardı.” (Portakal 7)

“Hasta hemen **derdini anlatmaya** başladı.” (Böbrek 45)

“**Bu işi başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade çabuk bitirilmesine bağlı bulunduğunu üçü de biliyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Bu sırada içeri gelip **ortalığı düzeltmeye** koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.” (Böbrek 46)

“Bugün **bir resim yapmaya karar vermişti, bir şeyler bulmalıydı.**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“...fakat **bundan bir mana çıkarmaya uğraşmadan nezaketle bazı şeyler öğrenmek** istediler.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile, **ikide birde ufukları seyretmeye** başladılar.” (Portakal 12)

“Ressamlar, arkadaşlarının alayına uğramamak için **bugün başlarından geçeni gizli tutmaya karar verdiler.**” (Beyaz Bir Gemi 25/26)

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü sigarası, ‘işte bu insanların hali böyledir!’ demek isteyen **manalı baş sallamaları** ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“...bir de **tatlı konuşmaları** var, hani insanın illetini diliyle çekip alıyor desem hilafsız...” (Böbrek 39)

“Biraz sonra **makinelere homurdana homurdana işlemeye, bütün tekneyi o garip sıtma nöbetiyle titretmeye** başladılar.” (Portakal 12)

“**Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, acele bir yardım bekler gibi iki elini birden uzatarak...**” (Böbrek 38)

“**Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa...**” (Katil Osman 30)

“Biraz durdu, **kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme** yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“...Allah doktorları **günahkar kullarını cezalandırmaya** yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!” diyerek anlattı.” (Böbrek 40)

“Bir hayli evirip çevirdikten, **yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak bunların beşer İngiliz lirası olduğuna hükmetti.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek **Beşiktaş tramvayını gözlemeye** başladı.” (Portakal 17)

“Boşalan yolcuların, **telaşlı gidip gelmeleri** sırasında, tayfalar koşuşuyorlar, ambarları açıyorlardı.” (Portakal 14)

“Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona Kayseri’den başlayarak **böbreğinin hikayesini anlatmaya** kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.” (Böbrek 46)

“Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla **başını sallamaya** başlamıştı.” (Böbrek 39)

“Ama yine de **bir anlayana sormaya karar verdi.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup **yalancıkta gülme**ye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, **tek böbrekle kalmanın** öyle pek korkulacak bir şey olmadığını...” (Böbrek 50/51)

“Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da **başka tayfa almaya** lüzum görmemişti.” (Portakal 9)

✓ İsim-fiil grubu “-mAk” ekleriyle yapılır.

“...buruşuk yüzünde **anlayışlı görünmek** isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak **ayakyoluna varabilmek** için uğraşılıyor...” (Portakal 12)

“Babadan kalma bir bağı baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de **aynı yere yollamak** için çok uğraşmış, fakat ihtiyar kadının “Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.” (Katil Osman 29)

“Bir eylül sabahı üç ressam rıhtımda **birbirleriyle göz göze gelmekten** kaçınarak dolaşıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Hasta kadının kocası, **bu cevabın derinliğini kavramak** istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

“Gündüzleri kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz **hava almak, başını dinlemek** ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetiyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: ‘Ah, ne güzel, ne güzel... **Bizimle bir öğle yemeği yemek** lütfunda bulunursunuz, değil mi?’ deyince, adeta sevindi, kaç gündüden beri doğru dürüst bir yemek yemediğini hesaplamaya çalışarak, “Neyse, bunda da şükür!” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Hangi ustanın yanına verilirse üç beş gün durup kaçmış, terzilikte **ilik açmaktan** kunduracılıkta **iplik mumlamaktan** ileri gidememişti.” (Katil Osman 29)

“...**Bünyenizin böbrekte taş yapmak** temayülü var. Sıkı rejim, kuvvetli ilaçlar lazım” dedi.” (Böbrek 41)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, **onun güzel bir resmini yapabilmek** için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Herkes, **rüzgardan, dalgalardan korunabilmek** için aksi tarafa yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.” (Portakal 13)

“**Onu sık sık karşısında görmekten bıkan ağır ceza reisi bu sefer Osman’a iyi bir ders vermek istemiş, “Gece vakti silahla yol kesmek” suçundan onu şöyle dört beş sene için içeri tıkmaya niyetlenmiş.**” (Katil Osman 30/31)

“**Ressamlar, arkadaşlarının alayına uğramamak için bugün başlarından geçeni gizli tutmaya karar verdiler.**” (Beyaz Bir Gemi 25/26)

“**Ama yukarda da söylediğim gibi, benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.**” (Katil Osman 30)

“**O röntgen makinesi adamın içini dışını göstermek için ne kadar elektrik yakıyor, biliyor musun?**” (Böbrek 41)

“**Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan çekinirlerdi.**” (Katil Osman 30)

“**Kendisine meseleyi anlatmak isteyen ressamın yüzüne bile bakmadan kamarasına girdi, kapıyı vurdu.**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Elhamdülillah işi fena değilmiş, ama, geçenlerde memlekette birkaç hısmı hasta olup İstanbul’a gelmişler, onları doktor doktor gezdirmekten işleri yüzüstü kalmış.**” (Böbrek 36)

“**Eloğlu birbirinin elinden ekmeğini almak için kurt gibi bekliyormuş.**” (Böbrek 36)

“**Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, ara sıra gemiye bakmak için başını çevirince boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Merakla dinleneceğine hükmettikten sonra, babasını ipe gönderecek sırları bile ortaya atmaktan kendini alamazdı.**” (Katil Osman 28)

“**O zaman ben, Osman’ın ruhuna çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım.**” (Katil Osman 33)

“**Böbreği böyle kanar halde bırakarak yarayı kapamak, hastanın yüzde yüz ölümü demektir.**” (Böbrek 50)

“**Çıkardığım taşı görmek ister misin?**” (Böbrek 48)

“**Öyle ya, keyfi için hususi yatla seyahate çıkan zengin bir ecnebi için, gemisinin eşsiz İstanbul dekoru içinde yapılmış güzel bir tablosunu salonuna asmaktan ve dostlarına bu resmin yerli bir profesör tarafından yapıldığını söylemekten daha zevkli ne olabilirdi?**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Profesör az önce yıkadığı ellerini kirletmemek için filme dokunmadı, asistanına tutturarak gözlerini büzdü ve dikkatle baktı.” (Böbrek 45)

“...hatta bazı çabuk tesirler göstermekte de gecikmedi.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Böbreğinde iki taş ile, kolunu sallaya sallaya Niğde’ye dönmeli miydi, yoksa **şu profesörü bir denemek** daha mı akıl karı idi?” (Böbrek 43)

“Doktoru yalnız görüp **mektubu vermek** istediği için ortalığın tenhalaşmasını beklemeyi muvafık bulmuştu.” (Böbrek 43)

“Birçokları başlarını belaya sokmaktansa **ona arada yemek yedirmek**, pek asılırsa **yarım lira borç vermekle** yakalarını kurtarmaya bakıyorlardı.” (Katil Osman 30)

“**Kendilerini görmek** istiyoruz” dediler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Avni’nin bünyesini iyice anlamak** için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor.” (Böbrek 42)

“Yapılacak iş, **bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini konduruvermekten** ibaretti.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Yer açılmasını beklemek** ister de sıraya girersen aylar sürer, halbuki hastalığın buna tahammülü yok” (Böbrek 47)

“**Yerimden fırlamak, gardiyanları, jandarmaları şöyle elimin tersiyle iterek, çıkıp yürümek, bir sandala atlayıp gemiye varmak için kaptana: “Çek!” demek** istiyordum.” (Katil Osman 27)

“...ama **üzülme demek** de boş laf can pazarı bu.” (Böbrek 38)

“**Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek** için yanıp tutuştuğu halde, karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor, sonradan inkisara uğramamak için de, **herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Ama şimdi İstanbul’a **bu derdi kökünden aldirmek** için gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde altı yüz liracık koymuştu.” (Böbrek 40)

“...çünkü insan bünyesinin böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için **Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat**

memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.” (Böbrek 50/51)

*“Sanki Koca Reis’in karşısındaymış da **yüreğini yumuşatmak** istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.”* (Katil Osman 31/32)

*“Şaşkınlıkları geçer geçmez üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya **birbirlerine belli etmemek** için ağır ağır içeri girdiler...”* (Beyaz Bir Gemi 24)

*“**Tekrar doktor doktor dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldirmek, şişelere işlemek, bekleme odalarında saatlerce, günlerce pinekleme**, artık bunların hiçbirine dayanamayacaktı.”* (Böbrek 48)

*“**Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak** için almadığı ilaç kalmamış...”* (Böbrek 37)

*“**Altındaki imzayı hatırlamak** ister gibi biraz düşündü, sonra başını salladı ve Avni’ye dönerek: “Peki ne istiyorsunuz?” dedi.”* (Böbrek 45)

✓ **İsim-fiil grubu “-Iş/-Uş” ekleriyle yapılır.**

*“Avni bir hafta kadar bekledi, **her kapı açılışında yüreği oynuyor.**”* (Böbrek 51)

*“...asıl vaziyetlerine **pek yakın bir görünüş** alıvermişlerdi.”* (Beyaz Bir Gemi 18)

*“Osman **benim şaşkınlığıma aldırış** bile etmeden yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.”* (Katil Osman 33/34)

*“Öteki **bütün yüzünü kaplayan tatlı bir gülüşle**: “Bunu bana mı soruyorsun? Bilsem vallahi söyledim” dedi.”* (Böbrek 47)

➤ **İsim-fiil grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**

✓ **İsim-fiil grubu bağlama grubunun bir unsuru olarak kullanılabilir.**

*“Koğuş arkadaşlarıyla, **yatak yeri yahut tayın bölüştürme** meselesinden ufak tefek nizalar çıkarmaya başlamış.”* (Katil Osman 33)

✓ **İsim-fiil grubu edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

*“Ama şimdi İstanbul’a **bu derdi kökünden aldirmek** için gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde altı yüz liracık koymuştu.”* (Böbrek 40)

*“Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, ara sıra **gemiye bakmak** için başını çevirince boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.”* (Beyaz Bir Gemi 19)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Teyfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve **karaya dönebilmesi** için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“**Hemen geldiği gibi dönüp gitmek** için merdivene ayağını attı.” (Portakal 16)

“Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa **yatın tasvirini konduruvermekten** ibaretti.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Herkes, **rüzgârdan, dalgalardan korunabilmek** için aksi tarafa yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.” (Portakal 13)

“Eloğlu **birbirinin elinden ekmeğini almak** için kurt gibi bekliyormuş.” (Böbrek 36)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, **onun güzel bir resmini yapabilmek** için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

✓ **İsim-fiil grubu belirtili isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkta gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, **tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını...**” (Böbrek 50/51)

“**Böyle bir çamura uyanın ayıplığı** bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca işi hemen yaygaraya vurur, avaz avaz bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı.” (Katil Osman 30)

✓ **İsim-fiil grubu belirtili isim tamlamasında tamlanan olarak kullanılabilir.**

“Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat **ihtiyar kadının “Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla direnmesi** ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.” (Katil Osman 29)

“...nihayet navlunu altı kuruş olan **Portakal sandıklarının yetmişer kuruştan gemiye alınması** kararlaştı.” (Portakal 11/12)

“**Tüccar Osman Yiğit’in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi** için bu evrakın düzgün olması lazımdı.” (Portakal 14)

“En havaaleli mal olan **portakalların denize atılmasına karar verildi.**” (Portakal 14)

✓ **İsim-fiil grubu belirtisiz isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, **gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak** korkusu, bütün vücudunu **bir ter ve titreme halinde sarmıştı.**” (Böbrek 38)

“Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... **Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda bulunursunuz, değil mi?**” deyince, adeta sevindi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“İkinci Dünya Harbi’nden az önceki sıralarda olduğu için, belki lordlarda pek **gezip dolaşma hevesi yoktu.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Onu sık sık karşısında görmekten bikan ağır ceza reisi bu sefer Osman’a iyi bir ders vermek istemiş, “**Gece vakti silahla yol kesmek**” suçundan onu şöyle dört beş sene için içeri tıkmaya niyetlenmiş.” (Katil Osman 30/31)

➤ **İsim-fiil grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **İsim-fiil grubu cümle içinde özne görevinde kullanılabilir.**

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların **üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.**” (Portakal 13)

“Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, **seni yüzüstü bırakmak** hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, **geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak** hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: “Ne olacaksa hemen olsun” düşüncesinden başka bir şey yoktu.” (Böbrek 47/48)

“**Onun buz tutmuş insanlığını ısıtıp yumuşatmak** kolay olmayacaktı elbette.” (Katil Osman 33)

“**Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarına inanmak** çok güçtü.” (Katil Osman 29)

“Biraz durdu, **kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.**” (Katil Osman 30)

“Öteki, merhametli bir gülümseme ile başını sallayarak cevap verdi: “Üzülme dedim ya! **Müslümanın müslümana yardım etmek borcu.**” (Böbrek 38/39)

✓ **İsim-fiil grubu cümle içinde nesne görevinde kullanılabilir.**

“Gemide bulunup **sizi kendileri kabul etmeyi** herhalde pek isteyeceklerdi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hurpani, asıl vaziyetlerine **pek yakın bir görünüş** alıvermişlerdi.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, **ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini** söyledi.” (Böbrek 42)

“Yeni yetişen doktorlar bakacaklar, **afat olan yer ile sağlam yeri ayırt etmesini** öğrenecekler.” (Böbrek 38)

“Tevfik Aravurgun tablosunu yakaladığı gibi cadde tarafındaki kapıdan çıktı, biraz ilerden bir kayığa atladı ve **bütün kuvvetiyle karşıdaki beyaz gemiye çekmesini** söyledi.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **İsim-fiil grubu cümle içinde dolaylı tümleç görevinde kullanılabilir.**

“Boğulur gibi kısık bir sesle: “Görmüyor musun köpoğlularını... **beni kafeslemeye** bakıyorlar!” diye söylendi.” (Portakal 16)

“Alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, **ellerini yıkamaya** gitti.” (Böbrek 50)

“Pek öyle acele etmeden, sanki bu işi yarıda bırakacakmış gibi duraklaya duraklaya, **beyaz geminin resmini yapmaya** başladı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“O da İstanbul’a **derdine derman** aramaya gelmişti.” (Böbrek 37)

“**Hayatını, aileni düşünmeye** mecbursun, kararını ver.” (Böbrek 46)

“Çocukluğundan beri elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün karşıma alıp **dilince konuşmaya** başladım.” (Katil Osman 33)

“Bu sükut, ‘Artık yemek yiyelim’ manasına idi ve karısı hemen yerinden fırlar, **sofrayı hazırlamaya** başladılar.” (Portakal 8)

“*Bu aralık mavna yanaşıp Portakal sandıklarını gemiye vermeye başlamıştı.*”
(Portakal 12)

“*Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?*” (Böbrek 39)

✓ **İsim-fiil grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde kullanılabilir.**

“*Öteki bütün yüzünü kaplayan tatlı bir gülüşle: “Bunu bana mı soruyorsun? Bilsem vallahi söyledim” dedi.*” (Böbrek 47)

“*Avni bir hafta kadar bekledi, her kapı açılışında yüreği oynuyor.*” (Böbrek 51)

“*Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu bir ter ve titreme halinde sarmıştı.*” (Böbrek 38)

1.8. Sayı Grubu

“Birden çok basamaklı ara sayıları ifade etmek için bir araya getirilen sayı isimlerinden oluşan kelime grubuna sayı grubu denir. Bu kelime grubu genellikle kendisinden sonra gelen isimle beraber sıfat tamlaması grubu oluşturur. Sayılar sondan başa doğru büyür. Bu sebeple sayı grubundaki sayı isimleri basamak sistemine göre dizilir. Sayılardan büyük olan sayı başta, küçük olan sayı ise sondadır. Her kelimesi ayrı yazılan sayı isimleri eksiz birleşir. Kelime grubu hâlindeki sayılar, sıfat tamlaması veya sayı grubu kuruluşundadır. Ana sayılar, sıfat tamlaması; ara sayılar ise, sayı grubunu oluşturur. Sayı grubunda ise ikinci unsur üzerindedir.” (Karahana, 2014: 72; Karaağaç, 2012: 189; Aktan, 2009: 55)

“*Bir, iki, dört, on, bin, milyon*” gibi tek kelimedenden oluşan sayı adları kelime grubu dolayısıyla sayı grubu oluşturmazlar. “*Üç yüz, dokuz bin, altı milyon*” gibi ana sayıları ifade eden sayı adları sıfat tamlaması; “*Elli yedi, yüz kırk beş, bin sekiz yüz on iki*” gibi ara sayıları ifade eden sayı adları sayı grubu oluşturur.

Sayı grubu, bir isimden önce gelerek onu belirtirse sıfat görevinde tek başına kullanılırsa isim görevinde kullanılır. Sayı grubunda vurgu sonda bulunan sayı adı üzerindedir. Bu kelime grubunda sayıları ifade eden kelimeler ek almadan birleşir ve ayrı yazılırlar. Sayı grupları, cümle ve kelime grupları içinde isim ve sıfat görevi yapar.

➤ **Sayı grubu kelime grupları içinde kimi görevlerde kullanılabilir.**

✓ **Sayı grubu sıfat tamlamasında sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“*Portakallar sandığa gireli on beş gün oluyor.*” (Portakal 11)

“Dur bakayım, **on iki** numarada bir yatak boş, yanınızda yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.” (Böbrek 35)

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen **iki bin yedi yüz elli** sandık portakal, Halil Eğinli’ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Şimdi yanında, yol parası içinde, **yüz yirmi beş** lirası vardı.” (Böbrek 43)

“Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan **altmış dört** kuruştan üç bin sandığın tutarı **bin dokuz yüz yirmi** lirayı ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“**Yirmi beş** yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü.” (Katil Osman 29)

➤ **Sayı grubu kalıcı isim haline gelebilir.**

“Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh attıktan sonra kahveye gidip **altmış altı** oynarlarken berber Hüsamettin yanlarına gelmiş.” (Katil Osman 32)

❖ **Çalışma metnindeki diğer sayı grubu örnekleri**

“Portakallar sandığa gireli **on beş** gün oluyor.” (Portakal 11)

“Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede **yüz seksen** kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti **iki yüz elli** kuruştü.” (Portakal 15)

Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in navlun farkı olarak verdiği **bin dokuz yüz yirmi** lira ile birlikte, **on bin yüz yetmiş** lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen **iki bin yedi yüz elli** sandık portakal, Halil Eğinli’ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Dur bakayım, **on iki** numarada bir yatak boş, yanınızda yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.” (Böbrek 35)

“**Elli beş** yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu.” (Portakal 7)

“İçerde **on beş**, yirmi kadar delikanlı ile iki kız vardı.” (Böbrek 44)

“**İki bin yedi yüz elli** sandığın tutarı olan **sekiz bin iki yüz elli** lira Halil Eğinli'den peşin peşin alındı.” (Portakal 15)

“İkinci kaptanın nezareti altında **iki yüz elli** sandık bordadan aşağıya fırlatıldı, sonra gemi katibi avarye evrakını usulü dairesinde tanzim etti.” (Portakal 14)

“Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurularak **on iki** numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.” (Böbrek 36)

“Nasılsınız? İyisiniz ya! Diyordu, **on beş** güne varmaz kalkarsınız.” (Böbrek 48)

“O İstanbul'da, Beşiktaş'ın arka evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu mahallelerinden birinde bıraktığı minimini bir şeyi, **on beş** gün düşünüyordu.” (Portakal 7)

“Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan **altmış dört** kuruştan üç bin sandığın tutarı **bin dokuz yüz yirmi** lirayı ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“Şimdi yanında, yol parası içinde, **yüz yirmi beş** lirası vardı.” (Böbrek 43)

“Yanıdakine: “**Yüz elli** liram var, yol parası ile otel parası da içinde!” dedi.” (Böbrek 40)

“**Yirmi beş** yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü.” (Katil Osman 29)

1.9. Sıfat Tamlaması Grubu

Bir sıfatın veya sıfat işlevinde kullanılan bir kelimenin kendinden sonra gelen bir isim unsurunu niteleyerek veya belirterek oluşturduğu tamlamaya sıfat tamlaması; bu şekilde oluşan kelime grubuna ise sıfat tamlaması grubu denir. (Özkan vd. 2016:61) Bu kelime grubu için “sıfat terkibi, sıfat takımı, sıfat tamlaması, takısız isim tamlaması, eksiz isim tamlaması, takısız tümleme, niteleme öbeği, takısız tamlama, önad tamlaması, san takımı” gibi terimler kullanılmıştır. (Delice 2016: 29) Fakat bu kelime grubu için sıfat tamlaması terimi daha çok kabul görmüştür. Sıfat tamlaması grubunda sıfat unsuru, yardımcı unsur yani tamlayan; isim unsuru ise, asıl unsur yani tamlanan görevinde bulunur. Sıfat unsuru başta, isim unsuru ise sonda bulunur. Ancak konuşma dili ve şiir dilinde bazen sıfat isimden sonra kullanılabilir: *bir de saçların vardı, deli divane olduğumuz* gibi. Sıfat tamlaması grubunda sıfat unsuru ile isim unsuru arasına bazen başka unsurlar girebilir: *ikişer de ödül verdiler. Sınıfta bir mi pencere var.* gibi. Bir sıfat tamlaması grubunda ismi niteleyen veya belirten birden fazla sıfat unsuru bulunabileceği gibi nitelenen veya belirtilen birden fazla isim unsuru

da bulunabilir. Sıfat tamlamalarında nitelenen belirtilenin anlamı, sıfatla sınırlı olur. Sıfat tamlaması grubunda isim unsuru, aynı anda niteleme ve belirtme sıfatlarıyla niteleniyor ve belirtiliyorsa belirtme sıfatları niteleme sıfatlarından önce gelir. “*şu kalın büyük duvar, o ıssız uzun gece*” gibi.

Sıfat tamlaması grubunda sıfat veya isim unsuru bir kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir. Sıfat unsuru yapım ekleri alabilir ancak çekim eklerini almaz. Bu kelime grubunda vurgu tamlayan yani sıfat unsuru üzerindedir. Sıfatın vurgusu kuvvetlenerek tamlamanın yani bütün kelime grubunun vurgusu haline gelir (Ergin 2013:380). “Sıfat ve zarflarının miktarını veya derecesini belirten miktar zarfları ile kendilerinden sonra gelen sıfat ve zarfların oluşturduğu kelime grupları da sıfat tamlaması grubu olur: *pek güzel, çok iyi, daha gösterişli* gibi.” (Karahan 2014:52; Karaağaç 2012:220; Özkan-Sevinçli 2013:39) Bu tür sıfat tamlaması grubunda miktar zarfları sıfat unsuru işleviyle kullanılır.

- **Sıfat tamlamaları yapıları bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Sıfat tamlamasının sıfat unsuru, isim unsuru veya her ikisi tek kelimedenden oluşabilir.**

“Acaba **bu geminin sahibi ne milletten?**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Ama **bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da başka tayfa almaya lüzum görmemişti.**” (Portakal 9)

“Adı neymiş **o profesörün?** diye sertçe sordu.” (Böbrek 37)

“Avni Akbulut yatağında kendine gelip, ölmediğini, yalnız böbreğinin çıkarıldığını, artık bir tek, o da **ameliyatlı böbrekle kaldığını öğrenince pek şaşırmadı, başını öte tarafa çevirip gözlerini kapadı.**” (Böbrek 50)

“Ama **bu günden sonra Osman birdenbire değişti.**” (Katil Osman 33)

“Ara sıra **iki doktor birbirlerine filmde bir şey gösteriyorlar, fakat tek söz söylemiyorlar.**” (Böbrek 49)

“Ama daha başlangıçta, **bütün ümitleri suya düştü.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Avni hala tereddüt eder gibiydi, fakat öteki durmadan doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında operatör İrfan’ın nasıl **bir inci olduğunu, “Allah doktorları günahkar kullarını cezalandırmaya yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!”** diyerek anlattı.” (Böbrek 40)

“Aman anam, **bu sancılar** böyle gelip geçtikçe karşıma Azrail çıksa medet ya melaike deyip eline sarılacağım.” (Böbrek 43)

“Beklemekten bıkip yorulan, **o gün** bu fırsatı kaçırmak, fakat sabredip ümit kesmeyen kazanacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Belki **bir saate** yakın bekledi, odasının kapısını açıp açıp içeri baktı, kimsecikler yoktu.” (Portakal 16)

“**Beş dakikadan fazla** beklediler, kan ne azalıyor ne çoğalıyor, hep aynı şekilde, hafif hafif sızıyordu.” (Böbrek 50)

“**Beyaz boyası** yer yer kirlenmiş, sıyrılmıştı.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Boşalan yolcuların**, telaşlı gidip gelmeleri sırasında, tayfalar koşuyorlar, ambarları açıyorlardı.” (Portakal 14)

“Böbreğinde **iki taş** ile, kolunu sallaya sallaya Niğde’ye dönmeli miydi, yoksa **şu profesörü** bir denemek daha mı akıl karı idi?” (Böbrek 43)

“Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca işi hemen yaygaraya vurur, avaz avaz bağırır, ağlar, **yedi mahalleyi** başına toplardı.” (Katil Osman 30)

“...**bir şey** var mı?” (Portakal 13)

“Biraz açılınca başlarını çevirip **beyaz gemiye** baktılar.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Biraz durdu, **kapalı dudaklarını** birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“...ben **her gün** öğleden sonra buradayım” (Böbrek 47)

“Ben onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim: ‘Kemal, Hoca’ya **bir çay** demle.’” (Katil Osman 27/28)

“**Bu günden sonra** birçok ressamın rahatı, hatta bazılarının uykusu kaçtı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Bu haberi** duyduğu zaman Osman’ın benzi büsbütün sarardı.” (Katil Osman 32)

“**Bu doktorun** resmi işi olmadığı için öğleden önceleri de yerinde bulunuyordu.” (Böbrek 40)

“**Bu gemi** kimsenin değil, devletin.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Borlunun **kır sakalına** mı kandın, **tatlı diline** mi?” (Böbrek 42)

“**Bu sükut**, ‘Artık yemek yiyelim’ manasına idi ve karısı hemen yerinden fırlar, sofrayı hazırlamaya başlardı.” (Portakal 8)

“Bugün **bir resim** yapmaya karar vermişti, bir şeyler bulmalıydı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**Bu işi** başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade çabuk bitirilmesine bağlı bulunduğunu üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Bu işler** de başına gelmezdi.” (Katil Osman 29)

“**Bu işler, on gün** tamamlandı.” (Böbrek 48)

“Aman Süvari Bey... Şaka etme Allah’ını seversen! Portakallar sandığa gireli on beş gün oluyor. **On gündür** de rıhtımda bekliyor, **bu sabah** mavnaya yüklettim, nerdeyse gemiye yanaşmıştır!” (Portakal 11)

“Hep **havaleli şeyler**...” (Portakal 13)

“**Çıkardığım taşı** görmek ister misin?” (Böbrek 48)

“**Bu halde** bir ay kadar yattıktan sonra, -dikişler alınalı daha **sekiz gün** olmuştu-Avni’de tekrar sancılar başladı.” (Böbrek 49)

“**Bu hastalığın** böbreklerdeki komplikasyonlarını biliyorsunuz.” (Böbrek 44)

“Bundan sonra **yirmi gün** kadar süren muayene ve tedavisinde **Borlu hemşerisi** Avni’yi hemen hiç yalnız bırakmadı.” (Böbrek 42)

“Aslan kardeşim, orada hastaya bakmazlar, **acemi doktorlara** ders gösterirler.” (Böbrek 38)

“Bereket oda **birinci kattaydı**.” (Böbrek 36)

“**Bir dakika** sonra üçü de sehparlarının karşısına geçmişler, boyalarını ellerine almışlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Bir kampana** çaldı, gemi demir alıyordu.” (Portakal 12)

“Bir muayenehanesi var, içindeki aletleri İstanbul’un **bir hastanesinde** görmezsin, Almanya’dan hususi gelmiş.” (Böbrek 39)

“**Birkaç dakika** daha beklediler.” (Böbrek 50)

“Değirmi sakallı yatak komşusu elini yavaşça omuzuna koyarak: “Üzülme canım” dedi, “ ama üzülme demek de **boş laf** can pazarı bu.” (Böbrek 38)

“Elbette, dünyada **her şey** parayla olur, para da onlarda...” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Elhamdülillah işi fena değilmiş, ama, geçenlerde memlekette **birkaç hısmı** hasta olup İstanbul’a gelmişler, onları doktor doktor gezdirmekten işleri yüzüstü kalmış.” (Böbrek 36)

“**Bu para** ile İstanbul’da yarana pansuman bile yapmazlar.” (Böbrek 40)

“En çoğu **yedi sene** alır, teşebbüs halinde kaldığı için iner, **birkaç seneye** yakayı kurtarırdı.” (Katil Osman 29)

“**Geçen sefer** doğum masrafları için avans aldığından, artık para istemeye ne hakkı, ne yüzü vardı ama, eve de böyle büsbütün eli boş dönemezdi.” (Portakal 15/16)

“**Ertesi gün** öğleye doğru hava sertliğini kaybetti, akşamüstü büsbütün sakinledi.” (Portakal 14)

“**Genç asistan** yatağa yaklaştı: “**Hangi taş?**” (Böbrek 48)

“**Gittiğimiz doktor** ne kadar da gözü tok olsa, gene masarifini alacak, çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor, keseden vermez ya!” (Böbrek 40/41)

“Halbuki onun asıl işi vinççilik olduğu için, gemi **bir limandan** ayrılınca **öteki limana** varıncaya kadar başaltı kamarasında yatıp uyumalıydı.” (Portakal 9)

“Hastanın **zayıf vücudunda** kimildamalar başlamıştı.” (Böbrek 50)

✓ Sıfat tamlamaları belirtme sıfatlarıyla yapılabilir.

“Akşamları **herhangi bir meyhaneye** dalıp **bir ahbap sofrasında** kendine içki, yemek ısmarlatır, olmazsa, aşçıya: “Borcum olsun!” der, savuşurdu.” (Katil Osman 30)

“Belli, senin **bu doktor milletinden** haberin yok...” (Böbrek 38)

“Ben bu halimde memlekete dönecek olursam, bana **sokaktaki itler** bile güler.” (Böbrek 51)

“Ben böbrekte **başka bir taşa** rastlamadım.” (Böbrek 49)

“Berber **on iki gün** yaşadı.” (Katil Osman 32)

“**Beş altı ay** rahat etmiş ama, hastalık bu sefer öteki böbrekte tepmiş.” (Böbrek 37)

“**Cebindeki on lira** ona bir hayli cesaret, cömertlik veriyordu.” (Portakal 17)

“**Dışardaki hayatından, içki alemlerinden, mahalle kavgalarından, denizden ve bıldırcın avından bahsettik.**” (Katil Osman 33)

“**Doktorlar o gün filmleri alıp götürmüşler ve bir daha ortaya çıkarmamışlardı.**” (Böbrek 49)

“**Haftalarca bu halde yattı.**” (Böbrek 50)

“**Birkaç bin sandık da Dörtyol malı var.**” (Portakal 14)

“**Hangi ustanın yanına verilirse üç beş gün durup kaçmış, terzilikte ilik açmaktan kunduracılıkta iplik muamlamaktan ileri gidememişti.**” (Katil Osman 29)

“**Bu sefer iş ciddi.**” (Katil Osman 28)

“**Hasta kadının kocası, bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın dışarı çıktı.**” (Böbrek 44)

“**Hem birkaç sene mektebe gitmiş, hem de öteki işçi kızlarla beraber okuyup yazmaya merak sardırılmıştı.**” (Portakal 8)

“**...hemen bir hastaneye yatıp taşları aldirmalısınız.**” (Böbrek 46)

“**Hemen ertesi gün hastanenin yolunu tuttu.**” (Böbrek 43)

“**Her üç ressam da kayıklarına binip döndüler.**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurularak on iki numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.**” (Böbrek 36)

“**Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, “Nasılsın? Bir şikayetin var mı?” diye soruyorlar, bazan hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar, fakat ikinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.**” (Böbrek 49)

“**Kayseri'nin operatörü kötü değildi ama, işini sıkı tutsa öbür böbrekte yeniden tepmezdi.**” (Böbrek 37)

“**Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak bunların beşer İngiliz lirası olduğuna hükmetti.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

✓ **Sıfat tamlamaları niteleme sıfatlarıyla yapılabilir.**

“**Ama işte orada bir gerçek vardı: gemi, beyaz gemi, aylardan beri bekledikleri gemi karşıdaydı.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Oraların fiyatı da ona göredir. Böyle lüküs yerler bizim için değil!**” (Böbrek 39)

“Avni şüphe ile başını salladı: “Benim derdim öyle **tatlı dil** ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil, bir böbrekte iki taş bu, bıçağı yimeden çıkar mı?” (Böbrek 39)

“Bunun için, **genç kaptan** tabloyu eline alıp **takdirkar bakışlarla** uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda bulunursunuz, değil mi?” deyince, adeta sevindi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**En havaleli mal** olan portakalların denize atılmasına karar verildi.” (Portakal 14)

“Halbuki hiç de böyle **büyük şeyler** düşünülmediği yoktu.” (Portakal 7)

“Doktorun **zayıf yüzünün hafif bir gülümseme** ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun **yumuşak, cana yakın sesini** uzaklardan gelir gibi işitti: “Yatak parası ve ameliyat için bin lirayı göze almalısın.” (Böbrek 47)

“Gözleri ufalmış ve kanlanmıştı, çenesiyle şakaklarındaki **seyrek tüyler** büyümüş gibiydi.” (Katil Osman 31)

“İkinci kaptanın ince, titrek sesi, süvarinin **boğuk, yırtık bakışlarına** karışıyordu; içeride **oldukça ateşli bir münakaşa** vardı.” (Portakal 16)

“...bünyenizin böbrekte taş yapmak temayülü var. **Sıkı rejim, kuvvetli ilaçlar** lazım” dedi.” (Böbrek 41)

“İnleye inleye karyoladan inip bavulunu karıştırdı, **ikiye katlanmış mektubunu** bulunca cebine yerleştirdi.” (Böbrek 43)

“İkinci kaptanın **ince, titrek sesi**: “Dürbünle iyi bakın! Bana var gibi geliyor!” dedi.” (Portakal 8)

“İstedığın kadar **güzel resim** yap... anlayan, kıymetini bilen olmadıktan sonra...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda hava **pek soğuk** olmadığı halde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.” (Portakal 9)

“Kaptan **altı şiş gözlerini** yarı kapayarak salondakileri süzdü, dudaklarının arasından, “İskenderun’da fazla mal çıktı, iki gün bekledik... Ama gemi de yükünü aldı..” dedi.” (Portakal 10/11)

“**Kırık dökük kelimelerle** vukuatını anlattı.” (Katil Osman 31)

“Kendisini yukarda **genç, güler yüzlü, lacivert elbiseli biri** karşıladı, **kırk yıllık ahbab** gibi ona elini uzatarak, tuhaf bir Fransızca ile: “buyurun” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Kimsenin duymasını istemiyormuş gibi ağzını yüzüme yanaştırarak: ‘Bırak boş konuşmaları, ağabey!’ dedi.” (Katil Osman 33)

“Muayenehanesi sahiden **piril piril aletlerle** doluydu.” (Böbrek 41)

“Ressam Tevfik Aravurgun’un yüreği birdenbire hızlı atmaya başladı, **fena ihtimaller** zihnini dolduruvermişti.” (Beyaz Bir Gemi 21)

✓ **Sıfat tamlamaları birden fazla sıfatla kurulabilir.**

“İkinci kaptanın **ince, titrek** sesi: ‘Dürbünle iyi bakın! Bana var gibi geliyor!’ dedi.” (Portakal 8)

“Kendisini yukarda **genç, gülümlü, lacivert elbiseli biri** karşıladı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Allah rahmet etsin, **Hüsamettin’le görülecek bir hesabım** yoktu, ama bu vukuat bana lazımdı.” (Katil Osman 33)

“Alçacık kıçı, **sudan dimdik fırlayan yüksek burnu** ile, daha çok, **büyücek bir römorköre** benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Altı ayda öğrendiği yarım yamalak Fransızca** ile karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını anlayabilen Tevfik, buruşuk yüzünde **anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle**, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseri**yi birleştirmek zordu.” (Katil Osman 30)

“Anlattıklarına göre, **bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman**, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“Avni Akbulut, köşedeki camekanlı yere sokuldu: ‘Katip nerede?’ diye, **bitkin, yarı duyulur bir sesle** sordu.” (Böbrek 35)

“Avni artık **alıştı, fakat bir türlü sevemediği o acayip ilaç kokusunu** yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“Bir akşamüzeri **yolda evine giden bir mahallelisini çevirmiş**: ‘Hadi gidelim de bana rakı ısmarla!’ demiş, öteki: ‘İşim var!’ deyince, ‘Öyleyse iki lira borç ver!’ diye tutturmuş, adamdan yine yüz bulamayınca **bıçağa sarılmış**.” (Katil Osman 30)

“Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, **yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna varabilmek için uğraşiyor, ak sakallı, sıska bir herif**, yorganını sırtına sarmış cıgara içiyordu.” (Portakal 12)

“Bu aralık **ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam**, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.” (Portakal 14)

“**Bu hasta halinle İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?**” (Böbrek 39)

“**Bunlar beş tane irice banknottu.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca laf atarak, şakalar yaparak, **azıcık ters muamele** görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşısındakini iyice bezdiriyordu.” (Katil Osman 30)

“Çünkü onun nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp hemen birilerinin yanına sokulduğunu, **söylenecek meraklı, mühim bir şey** bulup etrafın alakasını kendi üzerine çekmek için, o minimini, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm.” (Katil Osman 28)

“**Dehşetli canı sıkılmış gibi bir hali vardı.**” (Böbrek 41)

“Demirin zinciri, **istim seslerine karışan büyük bir gürültü** ile, sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Aydınlığı içinde pek kirlili suratlı, hırpani, **asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş** alıvermişlerdi.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Bugün halinde **yapma bir ağırlık** vardı.” (Katil Osman 28)

✓ **Sıfat tamlamaları birden çok isimle kurulabilir.**

“Gayri **sattırıp parasını getirecek bağ, bahçe** kalmadı ama, gene de beni bu halimde sokağa atamazsın.” (Böbrek 51)

“**Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar** Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.” (Böbrek 49)

✓ **Sıfat tamlamasında sıfat unsuru aitlik hal ekini alabilir.**

“O zaman hastanın gözleri büyük bir korkuyla açıldı, **karşısındaki üç beyaz gömlekliyi birer birer dolaştı.**” (Böbrek 49)

“Onun **dışardaki hayatı** hakkında duyduklarına inanmak çok güçtü.” (Katil Osman 29)

“Profesör olduğu anlaşılan **ortadaki sıksa adam**, camları parladığı için gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek: “Bakınız hanımlar...” diyordu.” (Böbrek 44)

“Profesör, hep kaşları kalkık ve alnı kırışık zarfı açtı ve **içindeki kağıda** şöyle bir göz gezdirdi.” (Böbrek 45)

“Teyfik Aravurgun tablosunu yakaladığı gibi cadde tarafındaki kapıdan çıktı, biraz ilerden bir kayığa atladı ve bütün kuvvetiyle **karşıdaki beyaz gemiye** çekmesini söyledi.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Uzatmayalım, bizim hükümet doktoru **buradaki hocasına** mektup verdi, git kendini göster, lüzum ise o seni ameliyat da eder, hastalığı kökünden alır, dedi.” (Böbrek 37)

“Doktor **böbrekteki taşı** çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.” (Böbrek 37)

✓ **Bazı birleşik sözcükler sıfat tamlaması kalıbındadır.**

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte **karaborsada** röntgen filmi arıyor.” (Böbrek 42)

“...ikisi de evli olan büyük oğullarının yardımı ile küçük oğlu Süleyman'ı ve bir tanecik kızı Feride'yi **ortaokula** gönderiyordu.” (Böbrek 40)

“Neyse, buna da şükür... Sekiz sene Anadolu'da **ortamekteplerle** öğretmen okullarında resim hocalığı etmekten anamız ağladı, bir yolunu bulup buraya kapağı atmasaydık, daha da ağlayacaktı...” (Beyaz Bir Gemi 19/20)

“Memleketin bir **kabadayısının** yüzüne bakacak halim kalmamıştı.” (Katil Osman 33)

“**Karadeniz**'den bildircin akını başladı mı, o da avcılarla beraber gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.” (Katil Osman 30)

✓ **Sıfat tamlamalarında tamlayan ve tamlanan unsurları arasına “-da, de” edatı ya da “-mI” soru eki girebilir.**

“Böbreğinde iki taş ile, kolunu sallaya sallaya Niğde'ye dönmeli miydi, yoksa şu profesörü bir denemek **daha mı akıl karı** idi?” (Böbrek 43)

“Sonra **birçok da sıra bekleyen** var.” (Böbrek 46)

“**Hiç de fena olmamıştı.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Gittiğimiz doktor **ne kadar da gözü tok** olsa, gene masarifini alacak, çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor, keseden vermez ya!” (Böbrek 40/41)

✓ **Sıfat tamlamasında sıfat unsuru zarfla derecelenmiş olabilir.**

“Genç kaptanla İstanbul’un güzellikleri, resim sanatının incelikleri üzerinde biraz konuştuktan sonra, -kaptan da **pek o kadar iyi Fransızca bilmediği için, gitgide daha kolay anlaşmışlardı- Tevfik gitmek için doğruldu.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Evet efendim, şu halde hamileliğin sonlarına doğru, **oldukça ağır bir eklampsi**, yani havale geçirmiştir.” (Böbrek 44)

“Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, **en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: ‘‘Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..’’** diye bağırip palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.” (Katil Osman 30)

“Lohusa karısına **en iyi hediye Portakal** olacaktı.” (Portakal 17)

✓ **Sıfat tamlamasının unsurlarından en az biri kelime grubu olabilir.**

• **Sıfat tamlamasının sıfat unsuru edat grubundan oluşabilir.**

“Bu hasta halinle **İstanbul gibi yere derman** aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?” (Böbrek 39)

“İçerde **on beş, yirmi kadar delikanlı** ile iki kız vardı.” (Böbrek 44)

“Hasta kadının kocası, **bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın** dışarı çıktı.” (Böbrek 44)

“Koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, **senin ettiğini parmak kadar çocuklar etmez.**” (Böbrek 43)

• **Sıfat tamlamasının sıfat unsuru belirtisiz isim tamlamasından oluşabilir.**

“Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; yüzleri yolculuktan kirlenmiş **kamara müşterisi şık hanımlarla** arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.” (Portakal 10)

“**Külrenge gözlerini bir an küçültüp düşündükten sonra: ‘‘Yok canım’’** dedi, “sana söyledim ya, helal süt emmiş adam!” (Böbrek 39)

- Sıfat tamlamasında sıfat unsuru sıfat-fiil grubu olabilir.

“Nihayet doktor İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.” (Böbrek 42)

“Cebinden raporları, tahlil neticelerini, koltuğunun altından, sayısı onu geçen röntgen filmlerini çıkardı.” (Böbrek 45)

“Geminin iskele tarafına vuran dalgalar yükselip güverte yolcularını ıslatıyordu.” (Portakal 13)

“Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, kemanbaş provasının zarif bastonunu Sarayburnu’na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor, bayrağını Kızkulesi’nin önünde dalgalandırıyor, bu haliyle, gagasını ileri doğru uzatıp, kuyruğunu çırparak suların üstünde dinlenen beyaz bir martıya benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Artık iki günde bir uğrayan doktora, her gün pansumana gelen asistana da bir şey söylemiyor, bir şey sormuyordu.” (Böbrek 50)

“Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in navlun farkı olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“Biraz düşündükten sonra: “Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani Koca Reis yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!” diye sordum.” (Katil Osman 28/29)

“Bu sırada içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.” (Böbrek 46)

“Bunları dinlerken Osman’ın yüzünü kaplayan sıkıntı ifadesi beni şaşırtmadı.” (Katil Osman 33)

“Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor, sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Hademe, Avni Akbulut’un bütün ümidini bağladığı mektuba bir göz bile atmadan eliyle kenara itti.” (Böbrek 43)

“Hasta olan yerini de deşerler, hasta olmayan yerini de...” (Böbrek 38)

- **Sıfat tamlamasında sıfat unsuru ikileme (tekrar) grubundan oluşabilir.**

“Açık denizleri, etrafında duvar olmayan, **uçsuz bucaksız yerleri arıyordum.**” (Katil Osman 27)

“Altı ayda öğrendiği **yarım yamalak Fransızca** ile karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını anlayabilen Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Daha kıyından otuz adım ayrılmamıştı ki, öteki iki ressamın da **ayrı ayrı yerlerden sandala binip var hızlarıyla gemiye yaklaştıklarını gördü.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde **katmer katmer turuncu yığınlar**, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran **al al tüller** vardı.” (Portakal 7)

“Koğuş arkadaşlarıyla, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden **ufak tefek nizalar** çıkarmaya başlamış.” (Katil Osman 33)

“Lohusa karısına en iyi hediye Portakal olacaktı, bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan **ucuz ucuz Portakal** alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“Mesela gencinden yaşlısından **üç beş ressam** hemen rihtıma inerek aynı beyaz geminin başka başka yerlerde ve birbirine göstermeden resmini yapmaya koyuldular.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Muayenehanesi sahiden **pırıl pırıl aletlerle** doluydu.” (Böbrek 41)

- **Sıfat tamlamasının sıfat unsuru sayı grubundan oluşabilir.**

“Dur bakayım, **on iki numarada** bir yatak boş, yanınızda yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.” (Böbrek 35)

“Portakallar sandığa gireli **on beş gün** oluyor.” (Portakal 11)

“Nasılsınız? İyisiniz ya! Diyordu, **on beş güne** varmaz kalkarsınız.” (Böbrek 48)

“Şimdi yanında, yol parası içinde, **yüz yirmi beş lirası** vardı.” (Böbrek 43)

- **Sıfat tamlamasının sıfat unsuru aitlik grubundan oluşabilir.**

“**Bundan sonraki günler**, hatta **haftalar**, hatta **aylar** Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.” (Böbrek 49)

“Bu ilmi mülâhazaları pek iyi kavrayamayan ve **doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni**: “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra **biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.**” (Portakal 17)

“**Arka tarafındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.**” (Katil Osman 31)

“Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle **doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı.**” (Böbrek 48)

- **Sıfat tamlamaları kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**
- ✓ **Sıfat tamlamaları aitlik grubu içerisinde yer alabilir.**

“**Bizim şu Ada’daki köşkün banyosuna ne renk fayans koydurayım, bir türlü karar veremedim.**” (Böbrek 50)

“Onun uyandığını fark eden **karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak**: “Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?” diye sordu.” (Böbrek 36)

“**Arka tarafındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.**” (Katil Osman 31)

“Katlayıp cebine yerleştirdi, sonra **biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.**” (Portakal 17)

“**Bu sırada içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce**: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.” (Böbrek 46)

- ✓ **Sıfat tamlamaları bağlama grubunun bir unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bunlar, **ister kocaman yolcu vapuru, ister alçacık taka olsunlar, kaptanları ister bahriyeli kantosuna çıkmış bir kadın, ister Hint racaları gibi giyinmiş kara sakallı bir adam kılığında bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.**” (Portakal 13)

“**Pek şişman ve kırmızı yüzlü biri acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.**” (Portakal 9/10)

“Bu günden sonra **birçok ressamın rahatı, hatta bazılarının uykusu kaçı.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Orada durdukça bazı **beyaz gömleklili asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açıkgozlük ederek bunlardan birinin peşine takıldı.**” (Böbrek 43/44)

“**Sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi, karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Kefal tutup balık yumurtası çıkaran balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre **bir çift yemeni, yahut birkaç lira para alıyordu.**” (Katil Osman 30)

“Vapurda **güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, ‘‘Gidişat iyi değil gibi Hayriye!’’ der, susardı.**” (Portakal 8)

“**Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.**” (Böbrek 49)

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, **ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.**” (Portakal 12)

“Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, **acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur.**” (Portakal 8)

✓ **Sıfat tamlamaları birleşik fiil grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Hele Şükür lodos geliyor... Allah vere de **fazla sert olmasa!**” dedi.” (Portakal 13)

✓ **Sıfat tamlamaları edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Avni **bir hafta kadar bekledi.**” (Böbrek 51)

“**Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kımıldamadan duruyordu.**” (Portakal 7)

“**Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.**” (Portakal 7)

“**Ama bu günden sonra Osman birdenbire değişti.**” (Katil Osman 33)

“**Bu sözlerden sonra hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.**” (Böbrek 51)

“**Yarım saat kadar sonra, deniz oynamaya, ılık, fakat şiddetli bir rüzgar, direklerde ıslık çalmaya başladı.**” (Portakal 13)

“**Bu halde bir ay kadar yattıktan sonra, -dikişler alınalı daha sekiz gün olmuştu-Avni’de tekrar sancılar başladı.**” (Böbrek 49)

“**İkinci ameliyat için Avni’yi masaya yatırdıkları zaman, eski nüfus memuru bir deri bir kemik kalmıştı.**” (Böbrek 49)

“**Zavallı, Balıkesir taraflarında burnunu soktuğu bir tarikat meselesi yüzünden ‘mürtecidir’ diye on sene yemişti.**” (Katil Osman 28)

“**Biraz durdu, kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

✓ **Bir sıfat tamlaması, başka bir sıfat tamlamasında isim veya sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Bu karanlık kapıda ikinci kaptanın sarı başı görüldü: ‘Süvari Bey, bir dakika teşrif buyurun!’ diyordu.**” (Portakal 16)

“**Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

“**İki hademe, yukardaki nisaiye koğuşundan sedye ile indirdikleri hasta kadını tekrar alıp götürdüler.**” (Böbrek 44)

“**Bu centilmence alakanızı kendileri değerlendirmeyi muhakkak çok isterlerdi.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Ama böyle ufak farklar üzerinde fazla durulmadı.**” (Portakal 15)

“**Birçokları rüyalarında her çeşitten beyaz gemiler görüyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

✓ **Sıfat tamlaması belirtili isim tamlamasının tamlayanı, tamlananı veya her ikisi olarak kullanılabilir.**

“**Acaba bu geminin sahibi ne milletten?**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in** navlun farkı olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“Bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını **beyaz bir küvetin içine** bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.” (Böbrek 50)

“**Bir manavın önünde durdu**” (Portakal 17)

“Ama Osman **o taş yürekli Koca Reis’in karşısında** da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Biraz daha yürüdükten sonra, **Bahçekapı taraflarındaki manavların önünde** yavaşladı.” (Portakal 17)

“Bu karanlık kapıda **ikinci kaptanın sarı başı** göründü.” (Portakal 16)

“**Hastalığın bu safhası** talebe için çok enteresandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracamız!” dedi.” (Böbrek 51)

“**Onun buz tutmuş insanlığını** ısıtıp yumuşatmak kolay olmayacaktı elbette.” (Katil Osman 33)

“Başına gelen felaketi göz önünde tutunca **onun bu hırçınlığını** anlamak zor değildi.” (Katil Osman 33)

“Onun için şimdi **Osman Yiğit’in denize atılmış görünüp Halil Eğinli’ye satılan portakallarını** o boşaltmıyordu.” (Portakal 15)

“Gündüzleri kah **atölyelerinin kocaman pencerelerine** yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetiyorlar.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“**Bu hastalığın böbreklerdeki komplikasyonlarını** biliyorsunuz.” (Böbrek 44)

“**İkinci kaptanın ince, titrek sesi, süvarinin boğuk, yırtık bakışlarına** karışıyordu; içeride oldukça ateşli bir münakaşa vardı.” (Portakal 16)

➤ **Sıfat tamlamaları cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **Sıfat tamlamaları cümle içinde özne olarak kullanılabilir.**

“Ama **beyaz bir gemi, bir yat** gelmiyor, gelmiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Bu hal** ertesi gün, daha ertesi gün de devam etti.” (Portakal 12)

“**Düdüğünü daha uzaklarda yanık yanık öttüren bir gemi** şimdi yaklaşmış, demir atıyordu.” (Katil Osman 27).

“Dedim ya, **sana o mektubu veren doktor** dostun değil imiş.” (Böbrek 38).

“**Çil yüzlü adam**: “Geçmiş olsun Süvari Bey!” diye söze başladı.” (Portakal 14)

“Ama buna rağmen, **bazı tuttuğunu koparır, sebatlı ressam**lar ümitlerini kesmiyorlar, günün birinde herhalde beyaz bir yatın Sarayburnu’nu dönerek Kızkulesi’nin önüne demirleyeceğine inanıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Bu sözlerden sonra **hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor**, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.” (Böbrek 51)

“Ama işte orada bir gerçek vardı: gemi, **beyaz gemi**, aylardan beri bekledikleri gemi karşıdaydı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Ama sahiden **beyaz bir gemi** İstanbul limanına girmeye tevbe etmiş gibiydi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Arkadan bavulu getiren bir garson**, üstü mermerli komodinden sürahiyi alarak suyunu değiştirdi, sonra her üçü: “Hoş geldiniz, istirahat buyurun!” diyerek çekildiler.” (Böbrek 36)

“**Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail**, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kımıldamadan duruyordu.” (Portakal 7)

“**Beyaz ceketli delikanlı**: “Süvarinin kamarasında, ama yanına giremezsin, işleri var!” dedi.” (Portakal 16)

“...**bu gideceğim doktor** da profesörmüş.” (Böbrek 37)

“Bol bol hayeller kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi, **Ressam Tefrik** de kaderine çabuk boyun eğenlerdendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Bu gidip gelmeler üç hafta kadar sürdükten ve Avni Akbulut, hemşerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını doktor vizitelerine, tahlillere, filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra, bir gün **Borlu hayır sahibi** ortadan kayboldu.” (Böbrek 42)

✓ Sıfat tamlamaları cümle içinde yüklem olarak kullanılabilir.

“Aslında çirkin ve iğrenç de olsa, **güzelleştirebileceği bir şey...**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti **iki yüz elli kuruştur.**” (Portakal 15)

“Çarkçibaşı yine **üst güvertede**ydi.” (Portakal 13)

“**Bu kısa, kalın, yassı biriydi.**” (Böbrek 41)

“Dur bakayım, on iki numarada bir yatak boş, yanınızda yatacak olan **çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.**” (Böbrek 35)

“**Basit bir böbrek taşı.**” (Böbrek 47)

“Bak dinle beni: Şu koskoca şehirde bir tane esaslı doktor gördüm, o da **Sağlık Yurdu’nun sahibi İrfan Bey.**” (Böbrek 39)

“Birtakım tıkırtılarla uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, **tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.**” (Böbrek 36)

✓ Sıfat tamlamaları cümle içinde nesne olarak kullanılabilir.

“**Açık denizleri, etrafında duvar olmayan, uçsuz bucaksız yerleri arıyordum.**” (Katil Osman 27)

“İki hademe, yukardaki nisaiye koşuşundan **sedye ile indirdikleri hasta kadını** tekrar alıp götürdüler.” (Böbrek 44)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, onun **güzel bir resmini** yapabilmek için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Gömleğinin cebinden çıkardığı **irice bir kartı** hastanın eline tutuşturdu, işine koyuldu.” (Böbrek 46)

“**...gelecek partiyi bekle artık!**” (Portakal 14)

“Elli beş yaşındaki makine, **kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi**, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu.” (Portakal 7)

“Ellerinde yastıkları, kilimleri, sepetleri, bavulları ile **kuytu bir yer** bulmaya uğraşan kalabalık, şuraya buraya koşuyordu.” (Portakal 13)

“Çocukluğundan beri **elinden tutanı olmayan delikanlıyı** bir gün karşıma alıp dilince konuşmaya başladım.” (Katil Osman 33)

“Hastanın karnını, göğsünü, sırtını, ağzını, burnunu muayene ettikten ve Kayseri’de çekilen röntgen filmlerini gözden geçirdikten sonra: “Sizi kliniğe kaldırıp müşahede altına alalım, icap ederse ameliyat ederiz. Bünyenizin böbrekte taş yapmak temayülü var. **Sıkı rejim, kuvvetli ilaçlar lazım**” dedi.” (Böbrek 41)

“Daha bir buçuk ay önce **aslanlar gibi kardeşimi öldürdü.**” (Böbrek 37)

“Avni Akbulut, oradaki bir iskemlenin üstüne dermansız bir halde oturmuş, **alnından boncuk boncuk dökülen terleri siliyordu.**” (Böbrek 35)

✓ **Sıfat tamlamaları cümle içinde dolaylı tümleç olarak kullanılabilir.**

“İsmail biraz durduktan sonra, **bir korkuya kapıldı, hemen geldiği gibi dönüp gitmek için merdivene ayağını attı.**” (Portakal 16)

“**Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan adacığa yaklaşmışlardı.**” (Portakal 8)

“Ne gidersin **bilmediğin adama?**” (Böbrek 43)

“Karadeniz’den bildircin akını başladı mı, o da avcılarla beraber gider, **yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.**” (Katil Osman 30)

“**Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır.**” (Katil Osman 30)

“Herkes, rüzgardan, dalgalardan korunabilmek için **aksi tarafa** yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.” (Portakal 13)

“Hem konuşuyor, hem de ressamı geminin **kırmızı kadife takımlı salonuna** götürüyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle **doktorun elindeki yuvarlak şeye** baktı.” (Böbrek 48)

“Gözü **karşıdaki beyaz gemiye** takıldı ve düşünceleri hemen **o tarafa** kaydı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Bu sırada doktor muslukta ellerini yıkıyor, ispirto ile ovuşturuyor, **beyaz bir havluya** kuruluyordu.” (Böbrek 45)

“**Başka zaman beni avutan şeylere** bakmıyordum bile.” (Katil Osman 27)

“Elindeki mektubu önce kapıcıya, sonra koridorlarda rastladığı, **doktor mudur, hademe mi belli olmayan beyaz gömlekli birkaç kişiye** gösterdi.” (Böbrek 43)

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi **bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda** taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.” (Böbrek 35)

✓ **Sıfat tamlamaları cümle içinde zarf tümleci olarak kullanılabilir.**

“Ama **bu düşüncelere dalmış bir halde** gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz ümitleri kırıldı” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Bundan sonraki günlerde** Osman’ın hali hiç değişmedi.” (Katil Osman 32)

“Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin **on ikinci günü** karın zarı iltihabından gitti.” (Katil Osman 32)

“Bunun için Teyfik ilk olarak ve **yarım saatten az bir zamanda** tablosunu bitirdi.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Halbuki **o zaman** da yine böyle bir edepsizlikten içeri düşmüştü.” (Katil Osman 30)

“Elinin tersiyle alnının terlerini silerek **bir iki adım** geri çekildi.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Her geçen gün** sizin için tehlikelidir.” (Böbrek 45)

“Her merdivenden sonra **beş on dakika** bekliyor, daha ileri gitmeye cesaret edemiyordu.” (Portakal 16)

❖ **Çalışma metnindeki diğer sıfat tamlaması grubu örnekleri**

“Henüz narkozun tesiriyle **sersem bir halde** gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey doktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.” (Böbrek 48)

“Ama aradan **bu kadar aylar** geçtikten sonra...” (Böbrek 44)

“Ama şimdi İstanbul’a bu derdi kökünden aldırmaq için gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde **altı yüz liracık** koymuştu.” (Böbrek 40)

“Berber Hüsamettin ölürse **on beş sene** garanti.” (Katil Osman 29)

“Hiç olmazsa **bir iki buçuk liralık** koparmalıydı.” (Portakal 16)

“**İki üç cümlelik** kelimelerle konuşuyorlardı.” (Portakal 12)

“Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada **birkaç yüz metre** önlerinde duruyor, sağından solundan geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“*Ama bu düşüncelere dalmış bir halde gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz ümitleri kırıldı.*” (Beyaz Bir Gemi 20)

“*Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini konduruvermekten ibaretti.*” (Beyaz Bir Gemi 24)

“*Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti iki yüz elli kuruştı.*” (Portakal 15)

“*Öyle her karnı ağrıyana ameliyat diyen doktorlara pek güvenme.*” (Böbrek 42)

“*Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yetmişer kuruşa on tane Portakal aldı.*” (Portakal 17)

“*İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek demirin başında duran tayfalara emirler verdi.*” (Portakal 9)

“*Belki bir saate yakın bekledi, odasının kapısını açıp açıp içeri baktı, kimsecikler yoktu.*” (Portakal 16)

“*Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, kemanbaş provasının zarif bastonunu Sarayburnu’na doğru uzatmış.*” (Beyaz Bir Gemi 19)

“*O yumuşak, fakat her şeyden uzak sesiyle sordu: “Sizin neyiniz var efendim.”*” (Böbrek 44/45)

“*Karadeniz’den bildircin akını başladı mı, o da avcılarla beraber gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.*” (Katil Osman 30)

“*Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, çöplükle sarayı aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı gibi, tatlı bir yalan bulutunun arkasından göstermeye mecburdu.*” (Beyaz Bir Gemi 18)

“*Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.*” (Böbrek 43)

“*Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yetmişer kuruşa on tane Portakal aldı.*” (Portakal 17)

“Bunun için Teyfik ilk olarak ve **yarım saatten az bir zamanda tablosunu bitirdi.**”
(Beyaz Bir Gemi 24)

“Ama ben **bu candan ahbablarımda teselli arayacak halde değildim.**” (Katil Osman 27)

“Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, **biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar.**” (Beyaz Bir Gemi 26)

“Ama onların **kendisine karşı muameleleri değişmemiştir.**” (Böbrek 51)

“**Acenta önündeki dar masaya eğilmiş, yolculara bilet kesiyor.**” (Portakal 10)

“Ama Osman **o taş yürekli Koca Reis’in karşısında da o masum, mahcup haliyle** terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, **birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.**” (Katil Osman 31)

“Ama öyle **rastgele bir şey değil.**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Anlatanlar: “Osman’da **adam vuracak hal** nerde gezer, herhalde sarhoşlukla elinin kararını bilemedi, fazla soktu. **Bıçak bir karış girmiş**” diyorlardı.” (Katil Osman 32)

“Avni’nin bünyesini iyice anlamak için **her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet doktor İrfan’ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.**” (Böbrek 42)

“**Arka tarafındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.**” (Katil Osman 31)

“Asistan cevap verdi: “Zannetmiyorum, **yakında çıkacak hastamız yok.**” (Böbrek 45/46)

“Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede **yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti iki yüz elli kuruştur.**” (Portakal 15)

“Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı; karşısındaki belki de bunu fark ederek sorunca, **ümitsiz bir sesle** mırıldandı: “Oraların fiyatı da ona göredir. **Böyle lüküs yerler bizim için değil!**” (Böbrek 39)

“Avni Akbulut, oradaki bir iskemlenin üstüne **dermansız bir halde** oturmuş, **alnından boncuk boncuk dökülen terleri siliyordu.**” (Böbrek 35)

“Avni **bir şey** söylemeden Niğde hükümet doktorunun mektubunu uzattı.” (Böbrek 45)

“Avni **daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle doktorun elindeki yuvarlak şeye** baktı, sonra **biraz geride duran asistanla hemşireyi de süzerek güçlkle** mırıldandı: “Teşekkür ederim doktor... **Öbür taş** da böyle kocaman mı?” (Böbrek 48)

“Avni **dertleşecek kafa dengi birini bulmuş** gibi ona Kayseri’den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.” (Böbrek 46)

“Avni onun sözünü kesecek oldu: “Bizde **o kadar para** ne gezer, devletin hastanesine gideceğim, bu profesörün asıl vazifesi oradaymış.” (Böbrek 38)

“Avni şüphe ile başını salladı: “Benim derdim öyle **tatlı dil** ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil, **bir böbrekte iki taş** bu, bıçağı yimededen çıkar mı?” (Böbrek 39)

“Avni, **hastane için hususi satın aldığı mavi yollu tisör pijama** ile **beyaz karyolasının kenarına** oturarak Niğde’den para gözledi.” (Böbrek 48)

“Babadan kalma bir bağı baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış, **anasının başını soktuğu iki göz evle arasındaki bir buçuk dönüm bahçeyi** de aynı yere yollamak için çok uğraşmış, fakat **ihtiyar kadının** “Cenazem çıkmadan **bu eve** başkası girmez!” diye **müthiş bir inatla** direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden **bu işi** becerememişti.” (Katil Osman 29)

“Bak dinle beni: Şu koskoca şehirde **bir tane esaslı doktor** gördüm, o da **Sağlık Yurdu’nun sahibi İrfan Bey.**” (Böbrek 39)

“**Başına gelen felaketi** göz önünde tutunca onun **bu hırçınlığını** anlamak zor değildi.” (Katil Osman 33)

“Berber Hüsamettin ölürse **on beş sene garanti.**” (Katil Osman 29)

“**Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in navlun farkı olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira** ile birlikte, **on bin yüz yetmiş lira** tutuyordu.” (Portakal 15)

“**Bir eylül sabahı üç ressam** rıhtımda birbirleriyle göz göze gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Bir gün Profesör Osman, o zorla gülen yüzüyle odaya girdi.**” (Böbrek 51)

“**Bir köşede kusan kadınlar, ağlayan çocuklar vardı.**” (Portakal 13)

“Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yetmişer kuruşa **on tane Portakal** aldı, mendiline koyup bağladı, oradan geçen bir gazeteciden de **bir Köroğlu** istedi, katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.” (Portakal 17)

“**Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini söyledi.**” (Böbrek 42)

“**Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, acele bir yardım bekler gibi iki elini birden uzatarak: “Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı? Hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor...”**” (Böbrek 38)

“**Bir saat kadar sonra resmi tamamladı, daha doğrusu, kendi kendine, “Eh yeter artık!” diye işi bıraktı.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kıılmıdamadan duruyordu.**” (Portakal 7)

“Biraz sonra makineler homurdana homurdana işlemeye, bütün tekneyi **o garip sıtma nöbetiyle** titretmeye başladılar.” (Portakal 12)

“Birçokları başlarını belaya sokmaktansa ona arada yemek yedirmek, pek asılırsa **yarım lira borç** vermekle yakalarını kurtarmaya bakıyorlardı.” (Katil Osman 30)

“**Birkaç gün daha gürültüsüz, patırtısız bir yolculuktan sonra, gece saat sekiz sularında, vapur İstanbul’a vardı.**” (Portakal 14)

“**Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu bir ter ve titreme halinde sarmıştı.**” (Böbrek 38)

“**Birtakım tıkırtılarla uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.**” (Böbrek 36)

“Bizim Şu Ada’daki kœœkœn banyosuna **ne renk fayans** koydurayım, bir tœrlœ karar veremedim.” (Bœbrek 50)

“Boğulur gibi **kısıık bir sesle**: “Gœrmœyor musun kœpoğlularını... beni kafeslemeye bakıyorlar!” diye sœylendi.” (Portakal 16)

“**Bol bol hayeller** kurup **bunların her zaman boœa œıktıđını gœrmeye alışmış bœtœn insanlar** gibi, ressam Teyfik de kaderine œabuk boyun eğenlendendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Bœyle **lœks bir gemide bu kadar nazık bir ecnebi** ile karœı karœıya ve sindire sindire yenen bu nefis yemek, **kœœœk bir mukavva parœası œzerine bir saatte yapılan bir resme değerdi**.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Bu gidip gelmeler œœ hafta** kadar sœrdœkten ve Avni Akbulut, hemœerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın **dœrt yœz liradan fazlasını doktor vizitelerine, tahlillere, filmlere ve ilaœlara yatırdıktan sonra, bir gœn Borlu hayır sahibi** ortadan kayboldu.” (Bœbrek 42)

“**Bu hal ertesi gœn, daha ertesi gœn** de devam etti.” (Portakal 12)

“**Bu kadar sene** hiœ yoktan adımız katil diye sœylendi; artık œnœne gelen benimle dalga geœiyordu. Gœzœm kızıp birinin œstœne yœrœsem, herifin kılı bile kıpırdamıyor, senin gibilaœa adam œldœrenleri œok gœrdœk!” diyordu.” (Katil Osman 33)

“**Bu karanlık kapıda ikinci kaptanın sarı baœı** gœrœndœ: “Sœvari Bey, bir dakika teœrif buyurun!” diyordu (Portakal 16)

“**Bu Katil Osman**’ın kim olduğunu œnce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

“**Bu sœzlerden sonra hastanın gœzlerini kapayıp baœını œteye œevirdiđini gœren doktor**, sesini œıkarmadan odadan œıktı, gitti.” (Bœbrek 51)

“Bunları sœylerken gœlœmsœyor, yœzœnœn kalın derisi, **kısa kesilmiœ kır saœlarının** dibine kadar kırıœıyordu.” (Portakal 13)

“**Bœtœn aralıklar** ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu iœin yolcuların **œstœ œrtœlœ bir yer** bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“**Bœtœn filmleri**, raporları teker teker gœzden geœirdi, **birœok œeyler** sorup soruœturdu, nihayet, aralarında tam bir itimat bağı kurulduğuna kanaat getirince, ellerini Avni’nin

omuzlarına dayayarak: “Bak kardeşim” dedi, “Sana hastalığının mahiyetini iyice anlattım, **cahil bir insan** değilsin, hayatını, aileni düşünmeye mecbursun, kararını ver.” (Böbrek 46)

“Çocukluğundan beri **elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün** karşıma alıp dilince konuşmaya başladım.” (Katil Osman 33)

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, **çöplükle sarayı aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı** gibi, **tatlı bir yalan bulutunun** arkasından göstermeye mecburdu, sanat eserinden faydalanabilecek durumda olanlar, her şeyden önce avunmak, oyalanmak istiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da **başka tayfa** almaya lüzum görmemişti.” (Portakal 9)

“Böyle **lüks bir gemide bu kadar nazik bir ecnebi** ile karşı karşıya ve sindire sindire yenen bu nefis yemek, küçük bir mukavva parçası üzerine bir saatte yapılan bir resme değirdi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Böbreğinde **iki taş** ile, kolunu sallaya sallaya Niğde’ye dönmeli miydi, yoksa şu profesörü bir denemek daha mı akıl karı idi?” (Böbrek 43).

“Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, **yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle**, ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini söyledi.” (Böbrek 42)

“Ben böbrekte **başka bir taş**a rastlamadım.” (Böbrek 49)

“Benim derdim öyle tatlı dil ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil, **bir böbrekte iki taş** bu, bıçağı yimededen çıkar mı?” (Böbrek 39)

“Avni onun sözünü kesecek oldu: “Bizde **o kadar para** ne gezer, devletin hastanesine gideceğim, bu profesörün asıl vazifesi oradaymış.” (Böbrek 38)

“Anlatanlar: ‘**Osman’da adam vuracak hal** nerde gezer, herhalde sarhoşlukla elinin kararını bilemedi, fazla soktu. Bıçak bir karış girmiş” diyorlardı.” (Katil Osman 32)

“Ara sıra iki doktor birbirlerine filmde **bir şey** gösteriyorlar, fakat tek söz söylemiyorlar.” (Böbrek 49)

“Ama şimdi İstanbul’a bu derdi kökünden aldırma için gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde **altı yüz liracık** koymuştu.” (Böbrek 40)

“Daha **bir buçuk ay önce aslanlar gibi** kardeşimi öldürdü.” (Böbrek 37)

“Daha kıyıdan otuz adım ayrılmamıştı ki, **öteki iki ressamın da ayrı ayrı yerlerden sandala binip var hızlarıyla gemiye yaklaştıklarını gördü.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Daha konuşacaklardı, fakat, **tam tepelerinden gelen boğuk**, buna rağmen **kuvvetli bir ses onları ürküttü, başlarını o tarafa çevirince, kaptan köprüsünün kenarına dayanmış, sarı dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini döndüre döndüre kendilerine bağırdığını gördüler.**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Değirmi sakallı Borlu:** “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, **Avni'nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya'dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.**” (Böbrek 41)

“**Değirmi sakallı sık sık Niğde'ye gidip geldiğini orada birçok bildikleri olduğunu söyledi.**” (Böbrek 36)

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen **iki bin yedi yüz elli sandık portakal**, Halil Eğinli'ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Doktor Osman Bey'in **burada bunları dinleyecek vakti yok.**” (Böbrek 46)

“Doktorun **zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti:** “Yatak parası ve ameliyat için **bin lirayı göze almalısın.**” (Böbrek 47)

“**Dört yerinden karnını deştiği adamlar bir hafta sonra Haydarpaşa'ya, trene yürüye yürüye gidiyorlar.**” (Böbrek 39)

“Dur bakayım, **on iki numarada bir yatak boş, yanınızda yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.**” (Böbrek 35)

“**Elinden gelen her yardımı, her kolaylığı gösterdi.**” (Böbrek 42)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa **Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası gıcır gıcır eden karyolaya yerleştiğini gördü.**” (Böbrek 36)

“**En güzeli filizi ama, piyasada iyisi yok.**” (Böbrek 50)

“En sonra Osman Yiğit'in portakallarını almıştım, **en üstte onlar duruyordu.**” (Portakal 14)

“**Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen bu hediyeyi kabul etmesini isteyince, adam herhalde pek mütehassis olacak, hele ressamın karşıdaki Akademi'nin hocalarından olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Ertesi gün işini gücünü bırakıp onunla birlikte bu “Helal süt etmiş” adama gitmeye de razı oldu.**” (Böbrek 40)

“**Et girmeyen yemekte tat olur mu?**” (Böbrek 37)

“**Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.**” (Böbrek 43)

“**Etraftan koşup gelenler polise teslim etmişler.**” (Katil Osman 30)

“**Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada birkaç yüz metre önlerinde duruyor, sağından solundan geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü tıp literatüründe pek ender görülür.**” (Böbrek 44)

“**Fakat aşağıya uzatılan iskeleye yanaşmıyorlar, biraz açıkta duruyorlardı.**” (Portakal 9)

“**Fakat bu küçük vilayet merkezinin iki doktorlu hastanesinde buz makinesi yoktu.**” (Katil Osman 32)

“**Fakülte hastanesine yatıramam; hem yer yok, hem de hastalığın öyle fevkaladeden yatırılması icap ettirecek mahiyette bir şey değil.**” (Böbrek 47)

“**Gardiyan Arif'in tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarımın etrafında dolaşıyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgarda sallanıyor, esrarkeş Tayyar Baba biraz ileride sırtını duvara dayayıp başını karnına sarkıtmış, Bayburt türküleri mırıldanıyordu.**” (Katil Osman 27)

“**Gelgelelim şu kör olası hastalık insana göz açtırmıyor.**” (Böbrek 42/43)

“**Geriden vuran sarı ışıktaki kaptanın kısa, tıknaz vücudu göründü, İsmail bir ayağı merdivende, korkudan taş kesilmiş gibi kaldı.**” (Portakal 16)

“Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde **çok mühim bir hadiseyi**, mesela karşıda **taş evlerinin camları parlayan şehrin bir inşilakla uçuvermesini**, yahut denizden **büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.**” (Portakal 7)

“Gözleri **bir şey seçemiyor**, kulakları uğulduyor, sesi fisiltı halinde çıkıyordu.” (Böbrek 49)

“Gözlerinin altı da, **içi su dolu kesecikler** gibi şişmiş ve yanaklarına doğru sarkmıştı.” (Portakal 8/9)

“Gözü **karşıdaki beyaz gemiye takıldı** ve düşünceleri hemen **o tarafa** kaydı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Gözüm **sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşıyor**, güverte kenarında **eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denklemlerini indirmeye çalışan hamalları** görüyordu.” (Katil Osman 27)

“**Berber Hüsamettin**’i bıçaklamış.” (Katil Osman 28)

“Günbatısı karanlık, **bir imbat çıkacak gibi!**” (Portakal 13)

“Gündüzki uykusuna rağmen hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı, sabaha kadar inleyip oflayarak, hatta bazan **birdenbire gelen keskin sancıların tesiriyle bağırıp yerinden fırlayarak döndü, durdu.**” (Böbrek 40)

“Gündüzleri kah atölyelerinin **kocaman pencerelerine** yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar, kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve **engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler** gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, **karlı tepeleri saran al al tüller** vardı.” (Portakal 7)

“Günün resim yapmaya en uygunsuz olan bir saatinde **çabucak çırpıştırdığı bu tablo bile, onun epeyce kabiliyetli bir sanatkar olduğunu gösteriyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ha, kim o çocuk?” (Böbrek 47)

“**Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler** nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin **on ikinci günü** karın zarı iltihabından gitti.” (Katil Osman 32)

“Haftalar, aylar geçti, **yata benzer bir şeyin** Marmara’nın, yahut Boğaz’ın mavi suları üzerinden süzülüp geldiği görülmedi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Halbuki **o zaman** da yine **böyle bir edepsizlikten içeri düşmüştü.**” (Katil Osman 30)

“Halil Eğinli gittikten sonra, **ikinci kaptan**, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de **bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru**, süvarinin kamarasında toplandılar.” (Portakal 15)

“**Hasta hasta iki gün yolculuktan sonra şöyle bir uzanıp dinlenmekten başka bir şey düşünmeyen Avni:** “Neresi olursa olsun, sen bana odayı göster!” dedi.” (Böbrek 36)

“Hastalığı için Niğde ve Kayseri’de ettiği masrafların topu **yüz lirayı** bulmazdı.” (Böbrek 40)

“Hele geminin **bol, güzel yemekleri** ile karnı iyice doyup, **biraz fazlaca kaçırıldığı tatlı şarabın** tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten memnun bile olmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Hele Şükür lodos geliyor... Allah vere de **fazla sert** olmasa!” Dedi.” (Portakal 13)

“Hemen bunların arkasından **başka bir sandal** daha geldi, **pek şişman ve kırmızı yüzlü biri** acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.” (Portakal 9/10)

“Hemen **o akşam** birçoklarından dinlediğime göre, Osman’ın **bu vukuatı da incir çekirdeği dolduramaz bir meseleden** çıkmış: **Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh** attıktan sonra kahveye gidip altmış altı oynarlarken berber Hüsamet’in yanlarına gelmiş, oyuncuların kağıtlarına bakarak: ‘Koz çek, yirmiye söyle’ diye konuşmaya başlamış.” (Katil Osman 32)

“Henüz narkozun tesiriyle **sersem bir halde** gözlerini aralayınca **ilk gördüğü şey** doktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.” (Böbrek 48)

“Hep **aynı nazik dalgınlıkla** sargıları çözüyorlar, “Nasılsınız?” diye sorduktan sonra hep aynı şekilde, cevap beklemeden birbirleriyle konuşuyor ve odadan çıkıyorlardı...” (Böbrek 51)

“Hepsi **beyaz bir yat** bekliyorlar, onun **güzel bir resmini** yapabilmek için yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Her an bir kalp durmasından ölüverecekmiş hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü yağlı** gibi parlıyordu.” (Böbrek 41)

“**Her geçen gün** hesabını hiç yoktan **on beş lira** artırıyor ve hasta bazan: “Bu mevsimde **bir bahçe** satmak bu kadar sürdürülür mü? Kendi soyumuzda bile halden anlayan olmadıktan sonra...” diye söylenerek Niğdedekilere kızıyor, bazan da: “Ne diye para gelesiye kadar otelde kalmadım da doktorun sözüne uyup buraya taşındım ki? Otelin gecesi **bir buçuk lira** idi. **Bu hastalık** bende akıl komamış, belli” diye kendi kendine içerliyordu.” (Böbrek 48)

“Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, **kapısını açık bulduğu yere** babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, ya terbiyesi, yahut zavallılığı yüzünden **kendisine mukabele edemeyecek birini** seçer, balta olurdu.” (Katil Osman 30)

“İçerde **on beş, yirmi kadar delikanlı** ile iki kız vardı.” (Böbrek 44)

“İçinde **seksen Portakal** bulunan sandıklardan her biri **üç liradan** hesap edildi.” (Portakal 15)

“İçinden: “Gene düştük bu lanetlerin eline” diye söyleniyor, **bu andan** itibaren artık **hiçbir şeyin** kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.” (Böbrek 41)

“İçine bir kişinin güç halle sığabileceği **camekanda kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam**: “Buyurun, hoş geldiniz!” diye doğruldu.” (Böbrek 35)

“İhtiyar kadıncağızın **küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa** vurmıştu.” (Katil Osman 29/30)

“**İki bin yedi yüz elli sandığın** tutarı olan **sekiz bin iki yüz elli lira** Halil Eğinli’den peşin peşin alındı.” (Portakal 15)

“**İki hademe, yukardaki nisaiye koğuşundan sedye ile indirdikleri hasta kadını** tekrar alıp götürdüler.” (Böbrek 44)

“**İkinci ameliyat için Avni’yi masaya** yatırdıkları zaman, **eski nüfus memuru bir deri bir kemik kalmıştı.**” (Böbrek 49)

“İkinci kaptan ise inadına **uzun, sarı, sıska bir şeydi.**” (Portakal 9)

“İkinci kaptan **o tarafa** geldi, süvariye **yumuşak bir hareketle** kolundan tutarak: “Asabileşme kaptanım, senin dediğin olsun!” diye kamaraya sürüklemeye çalıştı.” (Portakal 17)

“İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün **ön tarafına** gelerek demirin başında duran tayfalara emirler verdi.” (Portakal 9)

“İkinci kaptanın nezareti altında **iki yüz elli sandık** bordadan aşağıya fırlatıldı, sonra gemi katibi avarya evrakını usulü dairesinde tanzim etti.” (Portakal 14)

“**İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, orta yerde bir hastayı muayene eden, küçücük, sıska, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir adamın etrafında dönüp ağzının içine bakıyorlar, delikanlılar kendi aralarında konuşup gülüşüyorlardı.**” (Böbrek 44)

“İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada **sıra sıra dizili duran kara mavnaları** uzun uzadıya araştırdılar.” (Portakal 8)

“İlaç kokusu, yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı **öyle bir hale** getirmişti ki, kafasında şu anda: “**Ne olacaksa hemen olsun**” düşüncesinden başka **bir şey** yoktu.” (Böbrek 47/48)

“**İlaçla eriyen taş** var, erimeyen var.” (Böbrek 41)

“**İlerdeki hızarıcılar**, biçtikleri ceviz kütüğünün arkasında namaza durmuşlardı.” (Katil Osman 31)

“**İlk defa** nasıl ameliyat olduğunu, sonra hastalığın nasıl yeniden teptiğini saydı döktü.” (Böbrek 45)

“İmzasının **bir İngiliz lordunun** yatında dünyayı dolaşması da caba...” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**İnce parmaklı beyaz elleri** titriyordu.” (Katil Osman 31)

“**İnsaniyetine kurban olduğum doktorun bir kere** yüzünün güldüğüne rastlamadım.” (Böbrek 43)

“İsmail Denizer, **sefere çıkacakları gün** çocuğu olduğunu ileri sürerek, vapur limanına girer girmez ikinciden izin almıştı.” (Portakal 15)

“İsmail her seferden dönüşte **bir Köroğlu** alır, eve gidip yıkandıktan sonra onu karısına uzatır, kendisi mindere kurularak, dinlerdi.” (Portakal 8)

“İsmail **hiç kıılmıdamayan gözlerini** artık iyice yaklaştıkları limana dikmiş dururken, arkasından ayak sesleri duydu.” (Portakal 8)

“İsmail **yarım saat** kadar daha bekledi” (Portakal 16)

“**İşin şakaya gelmeyeceğini anlayan Avni:** “Yok canım” dedi, “tanıdık hemşerilerden **beş on kuruş** daha buluruz. Şu dertten bir kurtulalım da...” (Böbrek 41)

“İşte hiçbirisi **kaç paralık banknot** olduğunu bilemedi, sen sırrını meydana vurduğunla kaldın...” (Beyaz Bir Gemi 23)

“...iyi ama doktor, **bin liranın yolu** nerde?” (Böbrek 47)

“Kafasının içinde **hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla** hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi, perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece **bir çay** içti ve **bir saat** kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.” (Böbrek 46)

“**Kalın cızırtılı bir ses:** “ben göremedim yahu!” diyordu.” (Portakal 8)

“Kamaranın kapısını iyice kapattıktan sonra içerde **esaslı bir pazarlık** daha başladı.” (Portakal 15)

“**Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere** sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.” (Böbrek 43)

“Kaptan **bu sözleri hiç duymamış** gibi: “hep de **havaleli mallar** yükledik...” (Portakal 11)

“Kaptan **ön tarafa**, ona doğru yürüyordu.” (Portakal 16)

“Kaptan: “**Bir dakika!**” diyerek salondan çıktı, tekrar içeri gelince, yüzü hafif kızararak: “Lord Cenapları hakikaten bedbaht olacaklar, **bu centilmence alakanızı** kendileri değerlendirmeyi muhakkak çok isterlerdi, kusura bakmayın, benim tarafımdan şunu kabul edin!” dedi ve ressama **bir zarf** uzattı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Karısı Hayriye hiç kekeleymeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, acayip, hatta **biraz yanık bir makamla** okur, bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında **müphem bir çizgi**, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler, harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır, vapurda

güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.” (Portakal 8)

“Karşılarna ilk gelen oldukça temiz kıyafetli, mavi gözlü ve uzun burunlu tayfa Fransızca, yahut İngilizce yerine tatlı bir Laz şivesiyle: ‘Ne isteysunuz?’ diye sorunca bir an duraladılar, fakat bundan bir mana çıkarmaya uğraşmadan nezaketle bazı şeyler öğrenmek istediler.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Karşısındaki, cümleinin son kısmını duymamazlıktan geldi: ‘Neyse selamete geldiniz ya!’ ‘Öyle inşallah selamete de gideriz!’ ‘İnşallah İnşallah.. Şu bizim üç bin sandığa da..’ (Portakal 10)

“Kasabanın en kabadayıları bile onunla hır çıkarmaktan çekinirlerdi.” (Katil Osman 30)

“Kasketini güre saçlarının üstüne eğerek aşağıyı seyreden süvari koluyla ikinciyi dürterek: ‘Geldi!’ dedi.” (Portakal 10)

“Katip biraz düşündü, önünde hızlı hızlı soluyan adamı süzdü, sonra: ‘Size tek yataklı oda verilmeliydi ama, hepsi dolu.’ (Böbrek 35)

“Katip: ‘Bizimki tamam!’ diyerek bir deste kağıt gösterdi.” (Portakal 14)

“Kayıkçıya, ‘Dayan amca, dayan!’ diye gayret verecek oldu, fakat bu manasız yarışın ne demek olduğunu anlamayan adamcağızın ters bir bakışı lafını ağzına tıkadı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Kayıkta elini cebinden çıkarmıyor, parmaklarının arasında hışırdayan zarfı okşuyordu.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“Kendisi daracık yerlerden, yatak denklere, sandıklar, girip çıkarken bir aralıkta sıkışıp kalan yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: ‘Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!’ diye homurdandı; sonra iri dudaklarını yalayıp ıslattı, yüzüne tatlı bir ifade vererek, o tarafa yürüdü: ‘Nasılın Süvari Bey?’ süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: ‘Ooo!.. Merhaba Osman Yiğit... Ne var ne yok? Geç otur bakalım!’ dedi.” (Portakal 10)

“Kendisi de farkında olmadan **birtakım kararlar** vermiş olduğunu görünce gülümsedi.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Kendisi okumamıştı ama, **tütünden aldığı karısı** ‘‘tahsilli’’ idi.” (Portakal 8)

“**Kendisine meseleyi anlatmak isteyen ressamların yüzüne bile bakmadan kamarasına girdi, kapıyı vurdu.**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Kendisini benimle **yarı buçuk hemşeri** saydığı için, sık sık yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, **Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi.**” (Katil Osman 28)

“Kendisini **beyaz örtülü, yüksekçe bir sedire** yatırıp karnını iteleyen adama baktı.” (Böbrek 41)

“**Kesip biçecek insan lazım onlara...**” (Böbrek 38)

“**Kırıxık alnını yatağa doğru eğerek hastayı sıkı bir muayeneden geçirdi, birçok şeyler sordu, hala kapanmayan yarayı kendi eliyle açtı, tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi, sonra Avni Akbulut’a dönerek: Hastalığın bu safhası talebe için çok enteresandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracamız!**” dedi.” (Böbrek 51)

“**Kırmızı mevki kamaraların kırmızı kadifeli küçük salonu bir sürü insanla dolmuştu** (Portakal 10).

“**Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, tam kitapların tarif ettiği bir deniz kurdu idi.**” (Portakal 8)

“**Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, güneşin doğmak üzere olduğu tarafa doğru kıvrım kıvrım uzanıyordu.**” (Portakal 12)

“**Kısacası asistanlara ve talebeye sokularak, ‘‘inzarı vahim’’ tabirinin ne demek olduğunu öğrenmeye çalışıyor, fakat hepsinden kaçamaklı cevaplar alınca telaşı büsbütün artıyordu.**” (Böbrek 44)

“**Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, ara sıra gemiye bakmak için başını çevirince boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Kilitleri tutmadığı, kayışları koptuğu için organla sarılmış olan körüklü bavulu sırtından indirmeye çalışan hammal da ter içindeydi.**” (Böbrek 35)

“...kim söyledi **iki taş** diye?” (Böbrek 49)

“Kim verdi sana **o kasabın adını.**” (Böbrek 37)

“Kliniğe yattığının **on birinci günü telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, ikinci vaktine doğru, ameliyat masasına yattı.**” (Böbrek 48)

“Koğuş arkadaşlarıyla, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden **ufak tefek nizalar** çıkarmaya başlamış, görüşme günü kapıya gelen anası ile, para yüzünden, **gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.**” (Katil Osman 33)

“Kolumdan tutup atsan bile kapının önünden **bir adım** gitmem, geleni geçeni başıma toplarım.” (Böbrek 51)

“**Konuşmanın sonuna doğru usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca,** öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı...” (Katil Osman 34)

“Koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, **senin ettiğini parmak kadar çocuklar etmez.**” (Böbrek 43)

“Kumanda köprüsündeki genç mülazım kaptan, ne yapacağını bilemiyor, **denize yuvarlanan iki sandık Portakal için aşağıda kıyametler koparan Osman Yiğit’e şaşkın gözle bakıyordu.**” (Portakal 12)

“Limandaki geminin vinç sesleri, **denizde gidip gelen motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.**” (Katil Osman 31)

“Lohusa karısına **en iyi hediye Portakal** olacaktı, bu mevsimde **Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları** uğradıkları limanlardan **ucuz ucuz Portakal** alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“Maazallah insan **bir soysuzunun eline düşerse malına mı, canına mı yanacağını** bilemezmiş.” (Böbrek 37)

“**Mavi gözlü tayfa yumuşak, fakat itiraz götürmez bir hareketle** ressamı merdivene doğru sürüklerken: “iyi etmedunuz” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Memleketin **bir kabadayısının yüzüne bakacak halim kalmamıştı.**” (Katil Osman 33)

“Memleketin şimdi **hapiste bulunan namlı kabadayılarının yanında ağzını bile açmaz, hocasının bir sözünü kaçırmak istemeyen numunelik bir talebe** gibi gözlerini dikip hep dinlerdi.” (Katil Osman 29)

“Menemen hadisesinden ürken devlet, böylelerine karşı o sıralarda **pek sert** davranıyordu.” (Katil Osman 28)

“Merakla dinleneceğine hükmettikten sonra, **babasını ipe gönderecek sırları** bile ortaya atmaktan kendini alamazdı.” (Katil Osman 28)

“Mesela gencinden yaşlısından **üç beş ressam** hemen rıhtıma inerek **aynı beyaz geminin başka başka yerlerde** ve birbirine göstermeden resmini yapmaya koyuldular.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Nasıl bir tuzağa** düştüğünü yavaş yavaş anlayan Avni, büsbütün halsiz ve perişan, yatağına uzanıp düşüncelere daldı.” (Böbrek 42)

“Nasılsınız? İyisiniz ya! diyordu, **on beş güne** varmaz kalkarsınız.” (Böbrek 48)

“Nazi geçen, daha doğrusu şerrinden yılan esnafa musallat oluyor, bazan bir pabuççunun, bazan bir zerzevatçının yanına, kendisini isteyen olmadığı halde, çırak gibi girip **beş on gün** çalışıyor, kefal tutup balık yumurtası çıkaran balıkçılara güya yardım ediyor, böylece yerine göre **bir çift yemeni**, yahut **birkaç lira para** alıyordu.” (Katil Osman 30)

“Ne olursa olsun sonuna kadar dayanacak ve **kendi bulduğu hazineyi** kimseye kaptırmayacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Ne yaman adamlar** yahu...” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Neyse, buna da şükür... **Sekiz sene** Anadolu’da ortamekteplerle öğretmen okullarında resim hocalığı etmekten anamız ağladı, **bir yolunu** bulup buraya kapağı atmasaydık, daha da ağlayacaktı...” (Beyaz Bir Gemi 19/20)

“...neyse, kalbini sağlam tut Teyfik!” diyerek elinde tablosuyla **beyaz geminin** merdivenini çıkmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Niğde doktorunun verdiği mektubu** nerelere tıktık acaba?” (Böbrek 43)

“Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, Sirkeci’deki “Güzel Nevşehir” otelinin **daracık kapısından** girdi.” (Böbrek 35)

“Niğde’ye tekrar acele telgraflar çekildi, **satılan bağın parası bu sefer yirmi günde** geldi.” (Böbrek 49)

“Nihayet böbrekten **leblebi kadar bir taş** daha çıktı, fakat **iki ay gibi kısa bir zamanda** **iki defa üst üste bıçak yiyen bu ufacık et parçası** da artık canından bezmiş gibiydi” (Böbrek 50)

“Nihayet oradan geçen kamarotlardan birine sordu.” (Portakal 16)

“Nüfus memurluğunu bıraktıktan sonra **elindeki bir bağ**, bir de elma bahçesi ile gül gibi geçiniyor, **ikisi de evli olan büyük oğullarının** yardımı ile **küçük oğlu Süleyman’ı** ve **bir tanecik kızı Feride’yi** ortaokula gönderiyordu.” (Böbrek 40)

“O **İstanbul’da, Beşiktaş’ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı minimini bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu.**” (Portakal 7)

“O profesör dediğin, hastaya elini bile değmez, **başına kum gibi üşüşen parmak kadar oğlanlara, kızlara:** “Kes şurayı, kes burayı!” der, o zibidiler de çalarlar bıçağı.” (Böbrek 38)

“O röntgenler, o aynalar, o camekan içindeki pırıl pırıl gümüş makaslar, bıçaklar, o **süt gibi beyaz ameliyat masaları, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...**” (Böbrek 39)

“O sessiz, **ürkek hali** kaybolmuş, bana, hatta **eskiden pek saydığı kabadayılara karşı tavırlarına bir aldırmaçlık, bir sertlik gelmişti.**” (Katil Osman 33)

“O zaman ben, **Osman’ın ruhuna çöken büyük sıkıntıyı biraz hafifletmek için uzun teselli cümleleri sıraladım.**” (Katil Osman 33)

“Oda kirasını haftadan haftaya ödemiş, **perhiz yemekleri pişirttiği şişman hizmetçiye masrafları günü gününe vermişti.**” (Böbrek 43)

“**On gündür** vazifedeydik, İstanbul’a gelir gelmez nereden çıktunuz?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Ona, geçen sene **Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan’ın adını koymuştu.**” (Portakal 7/8)

“Ondan sonra belki yarım saat süren **bir pazarlık** başladı, **ikinci kaptan** bir içeri, bir dışarı gidip gelerek bu hayırlı işi yoluna koymaya uğraştı, nihayet **navlunu altı kuruş olan Portakal sandıklarının** yetmişer kuruştan gemiye alınması kararlaştı.” (Portakal 11/12)

“Onu bir kenara çekerek meseleyi anlattı: “Hadi kurbanın olayım, **şu işi bir düzene koy... Beni yakmasın...**” diye sırtını sıvazladı.” (Portakal 11)

“Onu sık sık karşısında görmekten bikan ağır ceza reisi bu sefer Osman’a iyi bir ders vermek istemiş, “Gece vakti silahla yol kesmek” suçundan onu şöyle **dört beş sene için içeri tıkmaya niyetlenmiş.**” (Katil Osman 30/31)

“*Onun buz tutmuş insanlığını ısıtıp yumuşatmak kolay olmayacaktı elbette.*” (Katil Osman 33)

“*Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarına inanmak çok güçtü, ama herkes aynı şeyi söylüyor, ziyaret günleri gelen ihtiyar anası bile, oğlunu uzaktan görünce: ‘‘Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!’’ diye acı acı beddua ediyordu.*” (Katil Osman 29)

“*Onun için şimdi Osman Yiğit’in denize atılmış görünüş Halil Eğinli’ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.*” (Portakal 15)

“*Onun kendisini pek can kulağıyla dinlemediğini fark eden Avni, şimdi asistanlara, talebelere dönmüş, hikayesine devam ediyordu.*” (Böbrek 45)

“*Onun uyandığını fark eden karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak: ‘‘Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?’’ diye sordu.*” (Böbrek 36)

“*Operatif müdahale en sonra düşünülecek şeydir.*” (Böbrek 41/42)

“*Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açığözlük ederek bunlardan birinin peşine takıldı.*” (Böbrek 43/44)

“*Ortalık adamakıllı karanlıktı.*” (Portakal 13)

“*Ortalık pek sessiz olduğu için mi, yoksa mırıldandığını sanan genç ressam heyecanından bağırıverdiği için mi, bilinmez, bu cümleyi ötekiler de duydular ve taş kesilmiş gibi, oldukları yerde durarak, gözlerini genç ressamın baktığı yere diktiler.*” (Beyaz Bir Gemi 23/24)

“*Osman benim şaşkınlığıma aldırış bile etmeden yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.*” (Katil Osman 33/34)

“*Osman da: ‘‘Ulan o kadar iyi biliyorsan gel sen de oyna, üç kol yapalım!’’ demiş.*” (Katil Osman 32)

“*Osman yanında konuşulan bu sözleri ağzını açmadan dinliyor, ürkek gözlerini, koğuştaki bağdaş kurup oturmuş olan eski mahpusların ayaklarında gezdiriyordu.*” (Katil Osman 32)

“Osman Yiğit aşıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına **navlun farkı olan altmış dört kuruştan üç bin sandığın tutarı bin dokuz yüz yirmi lirayı** ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“Osman yiğit kalbi hızla çarparak yaklaştı, kor üstüne oturuyormuş gibi, **döner iskemle**ye şöyle bir ilişti, yutkundu, **derin bir nefes** aldıktan sonra: “Ocağına düştük kaptan” diye boşandı, “**üç bin sandık** portakalım var! Bir haftadır yolunu gözleriz!” (Portakal 10)

“Osman Yiğit, başını **iki yana** sallayarak biraz bekledi, sonra da acele adımlarla, dışarı fırladı, kumanda köprüsünün merdivenini ıkına sıkına tırmandı.” (Portakal 11)

“Osman, **himayesine sığınacak birini** bulmuş gibi, **çabuk adımlarla** sokuldu, Yakup Hoca'nın yanına **bir iskemle** çekip ilişti, ellerini masanın üstüne koyarak, korkak gözlerini yüzüme dikti.” (Katil Osman 31)

“**Osman'inkine uymayan hikâyesini** tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, kahve fincanındaki **son yudumu** dikerek: “Sen **bu masalları** bu sefer Koca Reis'e dinletemezsin, başka laflar düşün, hadi bakalım, koğuşa gidelim” dedi.” (Katil Osman 32)

“Otel katibine sorunca, “Nüfus kağıdını alıp gitti” yollu **kısa bir cevapla** karşılaştı.” (Böbrek 42)

“**Ön tarafta** bir gidip gelme oldu.” (Portakal 12)

“Önce **iyi bir tahlil** yaptırıp bunu anlamalı, bünyenin hususiyetlerini **her bakımdan** incelemeli, tedaviyi buna göre tayin etmeli.” (Böbrek 41)

“Öteki bütün yüzünü kaplayan **tatlı bir gülüşle**: “Bunu bana mı soruyorsun? Bilsem vallahi söyledim” dedi.” (Böbrek 47)

“**Bu doktora** öyle ilaçlar var ki, İstanbul'un **bir hastanesinde** bulamazsın.” (Böbrek 39/40)

“**Öteki kayıklar** gitgide yaklaşıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Öteki **korkunç bir şey** görüyormuş gibi gözleri büyümüş, yerinden fırladı: “**Tatlı canına** acıman yok mu senin?” diye bağırmaya başladı.” (Böbrek 37)

“Öteki, **birkaç doktorca kelime** mırıldandı ve filmlerden birini uzattı.” (Böbrek 45)

“Öteki, **cahil, tecrübesiz bir çocuğu düşüncesizce** atacağı adımdan **alıkoymak** isteyen şefkatli bir baba gibi biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla Avni'nin yanına

sokuldu: “Daha beter ya” dedi, “ adamın iflahı işte **o hastane dediğin yerde kesilir.**” (Böbrek 38)

“Öteki, **gözlüklerinin arkasında kaybolan gözlerini karşısındakine dikerek yumuşak bir sesle:** “Biz doktorlar **hiçbir hastadan ümidi kesmeyiz efendim!**” dedi.” (Böbrek 44)

“Öteki, **merhametli bir gülümseme ile başını sallayarak cevap verdi:** “Üzülme dedim ya! Müslümanın müslümana yardım etmek borcu.” (Böbrek 38/39)

“Ötekileri **en mukaddes haklarına göz diken haydutlar gibi kinli bakışlarla süzüyor,** “Hele bir tane gelsin, size zor kaptırırım!” diye kendi kendine söyleniyor, ara sıra da yumuşuyor arkadaşlarına gidip bir anlaşma şekli bulmak, mesela, “ilk gelen benim, ikincisi senin, üçüncüsü de filancaanın olsun” diyerek hiç olmazsa **en tehlikeli birkaç rakiple uyuşmak istiyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Öyle **her karnı ağrıyana ameliyat diyen doktorlara pek güvenme.**” (Böbrek 42)

“Öyle ya, **keyfi için hususi yatla seyahate çıkan zengin bir ecnebi için,** gemisinin eşsiz **İstanbul dekoru içinde yapılmış güzel bir tablosunu salonuna asmaktan ve dostlarına bu resmin yerli bir profesör tarafından yapıldığını söylemekten daha zevkli ne olabilirdi?**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıska adam, camları parladığı için gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek:** “Bakınız hanımlar...” diyordu.” (Böbrek 44)

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, **üst dudagından ön dişleri dökülmüş ağızına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı.**” (Böbrek 39)

“On yaşında mahalledeki memur çocuklarını dövmekten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir ortaokulu, ayda **bir hapishaneyi boylar olmuştu.**” (Katil Osman 29)

“Borlunun **kır sakalına mı kandın, tatlı diline mi?**” (Böbrek 42)

“Ama ben **bu candan ahbaplarımda teselli arayacak halde değildim.**” (Katil Osman 27)

“Profesör Osman karşısındakinin ne dediğini anlamayarak **iri camlı gözlüklerini arkasındakilere çevirdi.**” (Böbrek 48)

“Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine **büyük bir alaka** ile muayene etti, hatta tatlı dilini Borlu o kadar övdüğü **halde suratı hep canı sıkılmış gibi duran doktor İrfan**’ın aksine, doktor Osman sahiden tatlı dilli, güler yüzlü idi.” (Böbrek 46)

“Profesör ve asistanı **filmlerin bulunduğu zarfı** açtılar, pencerenin yanına gidip uzun uzun baktılar; biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor, yeni aldığını gözden geçiriyordu.” (Böbrek 49)

“Profesör, asistanıyla **birkaç kelime** konuştuktan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, **böbreği etrafına bağlayan çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti, inceli kalınlı damarları düğümledi, bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, altında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.**” (Böbrek 50)

“Profesör, karşısındakinin ne demek istediğini **ilk anda anlayamamış** gibi başını arkaya atarak bir an düşündü, sonra başasistana dönerek: “Bizim serviste **boş yatağımız** var mı?” diye sordu.” (Böbrek 45)

“Profesör: “Senin bünyen taş yapmaya çok müsait, böbrekte gene **kils bir teşekkül** ihtimali var. **Esaslı bir müdahale** daha icap edecek galiba!” dedi.” (Böbrek 49)

“Profesörün gözleri bu anda önünde beliriveren Avni Akbulut’a ilişince, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı, alnı buruştu, **o yumuşak, fakat her şeyden uzak** sesiyle sordu: “Sizin neyiniz var efendim?” (Böbrek 44/45)

“Ressam gözlerini kırıştıtarak **o tarafa doğru** baktı, sonra kararını vermiş gibi başını sallayıp sehpasını kurdu, boya kutusunu açtı, paletiyle fırçalarını eline aldı, pek öyle acele etmeden, sanki bu işi yarıda bırakacakmış gibi duraklaya duraklaya, **beyaz geminin** resmini yapmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ressam Teyfik Aravurgun alakasız ve bıkkın bakışlarını denizin **kırıksız çalkalanan yeşil yüzünde** gezdirirken, tam karşısında, **birkaç yüz metre** ileride, **beyaz bir gemi** gördü.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ressam Teyfik Aravurgun **son bir gayretle**, sanki hiçbir şeyi denemeden bırakmamak için tayfaya sordu: “Peki **bu yat** kimin?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Ressam Teyfik Aravurgun’un yaptığı yat resmi ile buna karşılık aldığı 25 İngiliz lirasının hikâyesi birkaç saat içinde bütün Akademi’ye yayıldı, hatta bazı çabuk tesirler göstermekte de gecikmedi.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Ressam Teyfik, dün akşam rıhtımda gezerken tasarladığı “Fındıklı’da kömür kayıkları” tablosunun, bütün cazibesini kaybettiğini ve ‘yelkenlerinde kızıl hareler oynaşan, gölgelerinde karanlık ummanların ruhu buğulanan’- Teyfik bir hayli de şairdi- bu taka bozması motörlerin, yüzüne vuran ustalıklı projektör ışıkları kesildiği, vücudunu tatlı bir sır gibi saklayan tül sırtından çekildiği zaman sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi, karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Rıhtımda tek tük ışıklar yanıyordu.” (Portakal 9)

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağan güverte yolcuları, ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.” (Portakal 12)

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü sigarası, “işte bu insanların hali böyledir!” demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağzına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı, külrengi gözlerini bir an küçültüp düşündükten sonra: “Yok canım” dedi, “sana söyledim ya, helal süt emmiş adam! Ondaki insanıyeti kimsede bulamazsın. Halden anlar, paran çıkmazsa derdini ameliyatsız da sağaltır. Bir de tatlı konuşmaları var, hani insanın illetini diliyle çekip alıyor desem hilafsız...” (Böbrek 39).

“Salonun daracık kapısında yan dönüp şunu bunu isteyerek güç halle içeri girebilen şişman, kırmızı yüzlü adam, süvariye bir köşede yalnız başına oturmuş, pencereden dışarıyı süzer görünce biraz duraladı.” (Portakal 10)

“Sanatkarın ekmeği de işte bu tatlı rüya meraklılarına bağlıydı, yoksa kömür kayığında yüzükoyun yatan yırtık zıpkalı Bartın uşağına değil.” (Beyaz Bir Gemi 18/19)

“Sanki ameliyat gününde yapılan narkozdan hala kurtulamamıştı.” (Böbrek 49)

“Sanki Koca Reis’in karşısındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.” (Katil Osman 31/32)

“Sen böyle dolaplara girecek adam mıydın!” (Böbrek 42)

“*Sen burada kal!.. **Buraya bırakılacak yirmi beş parça eşya** var.*” (Portakal 10)

“*Sen **efendi** adamsın, git derdini muayenehanesinde anlat.*” (Böbrek 46)

“*Sesimde **garip bir tevekkül** edasıyla: ‘Aldırma Osman’ dedim, ‘bunlar hep insanın başına gelir. Bak, **şu hapishanede yatan yedi yüz kişinin en az beş yüzünün** boynunda can vebali var. Pişman olur, kendini ıslah edersen **her şey** unutulur.*” (Katil Osman 33)

“***Siyah etekli, topukları yırtık siyah çoraplı, şipidik terlikli şişman bir kadın** yerleri siliyordu.*” (Böbrek 36)

“*Sonra **korkak adımlarla** yukarıya çıktı.*” (Portakal 16)

“*Sonra **orada kımıldamadan duran uzun burunu tayfaya döndü:** ‘Ne bekliyorsun be? Atsana bunları dışarı!’ dedi.*” (Beyaz Bir Gemi 25)

“*Eğer **bir şey** varsa, acentadan evvel gelirler!...*” (Portakal 9)

“*...sorma ağabey, **bir kazadır** oldu işte.*” (Katil Osman 31)

“***Sönük gözlerini ağır ağır profesör Osman’a çevirerek:** ‘Niğde’ye mektup yazalım da bizim elma bahçesini satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde para eder’ dedi.*” (Böbrek 48)

“*Söz döndü dolaştı, **son vukuata dayandı.***” (Katil Osman 33)

“***Sözünü tamamladığı zaman** doktor da gömleğini çıkarmış, **beyaz sadakor ceketini** giymişti.*” (Böbrek 45)

“*Hatırın için **birkaç yüz sandık** alırım, ama sintineye koyarım; başka yerim yok!”* (Portakal 11)

“*Süvari **o tarafa** dönüp bağırdı: ‘Bırak efendim, ne halt ederseniz edin, ben yokum bu işte!’*” (Portakal 16)

“*Süvari, **o kalın ve cızırtılı sesiyle:** ‘Halil Eğinli!’ dedi.*” (Portakal 14)

“*Süvarinin **beş altı adım ilerideki kamarasından** sesler geliyordu.*” (Portakal 16)

“***Şakaya katılacak halde olmayan Avni** eliyle kulağının arkasını kaşıyarak kendi kendine mırıldandı: ‘Çoluk çocuğa yazıp bağla bahçeden birini sattırmalı mıydı? Can her şeyden üstün.’*” (Böbrek 47)

“*Şaşkın şaşkın etrafındakilerin yüzüne baktı, **hızlı nefesler** alarak uzaklaştı, **bir duvar dibine** çöktü ve düşüncelere daldı.*” (Katil Osman 32)

“*Şimdi o resimlerinizi başınıza geçiririm!*” (Beyaz Bir Gemi 25)

“*Şimdi yanında, yol parası içinde, yüz yirmi beş lirası vardı.*” (Böbrek 43)

“*Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.*” (Katil Osman 28)

“*Tam bu anda üç ressamdan biri, iki defa üst üste sergide mükâfat kazanmış sarışın bir genç, olduğu yerde mihlanmış gibi durup gözlerini ileriye dikerek kendi kendine söylendi: “Yata bak ulan!”*” (Beyaz Bir Gemi 23)

“*Taşı aldıkları yerde beliren ince bir kan sızıntısı bir türlü durmuyordu.*” (Böbrek 50)

“*Taşı çıkarırız, birkaç ay da sıkı perhiz eder, vereceğim ilaçları alırsın, Allahın izniyle bir şeyciğin kalmaz.*” (Böbrek 46)

“*...tatlı canına acıman yok mu senin?*” diye boyuna tekrarladı.” (Böbrek 40)

“*Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.*” (Portakal 12)

“*Tayfanın yüzü kızardı, o da kızmaya başlamıştı, uzun burnunun ucu titreyerek: “Bırak gevezeliği” dedi.*” (Beyaz Bir Gemi 25)

“*Tepesine doğru yükselen güneş minimini gözlerini kamaştırıyor, henüz otuzuna gelmediği halde, esmer derisi, bumburuşuk olan yüzünü büsbütün kırıştırıyordu.*” (Beyaz Bir Gemi 19).

“*Tevfik bakışlarını bir denize, bir arkadaşlarına kaydırarak çabuk adımlar atıyor, nefesine küfür üstüne küfür yağdırıyordu.*” (Beyaz Bir Gemi 23)

“*Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü tıp literatüründe pek ender görülür.*” (Böbrek 44)

“*Tevfik ilerden geçen bir sandala ellerini sallayarak seslendi.*” (Beyaz Bir Gemi 19)

“*Tokatlamak için üstüne yürürken birdenbire kendini topladı, elini cebine sokup bir on liralık çıkardı, tayfanın eline sıkıştırdı.*” (Portakal 17)

“*Tüccar Osman Yiğit’in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu evrakın düzgün olması lazımdı.*” (Portakal 14)

“**Sağ elinde çay fincanı, sol elinde dumanını suratıma üflediği köylü sigarası, ‘işte bu insanların hali böyledir!’ demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.**” (Katil Osman 28)

“**Ufak bir motör, beyaz gemiye yanaştı, gemi bacasından koyu dumanlar çıkardı, biraz sonra da burnunu Marmara’ya çevirerek aldı başını gitti.**” (Beyaz Bir Gemi 22).

“**Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağzına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.**” (Katil Osman 31)

“**Sanki Koca Reis’in karşısındaymış da yüreğini yumuşatmak istiyormuş gibi ağlamaklı bir sesle ve başını sağ omzuna düşürerek vızıldıyordu.**” (Katil Osman 31/32)

“**Yeniden röntgen yaptırınca, sağ böbrekte hem de iki taş birden görmüşler.**” (Böbrek 37)

“**Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce Kayser Hastanesi’ne varmış, röntgen yaptırmış, doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.**” (Böbrek 37)

“**Üçüncü gün, ikindi vakti cenup tarafı karardı.**” (Portakal 13)

“**Vapur kısa kalın bir şeydi.**” (Portakal 7)

“**Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.**” (Portakal 9)

“**Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; yüzleri yolculuktan kirlenmiş kamara müşterisi şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.**” (Portakal 10)

“**Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, cenup batıya doğru yöneldi.**” (Portakal 12)

“**Vincin başında daha çocuk denecek kadar küçük bir tayfa vardı.**” (Portakal 15)

“**Ya adamakıllı kötü bir deniz yaparsa?”** (Portakal 13)

“**Ya bu yara kapanır, dermanım yerine gelir, yürüye yürüye trene giderim, ya bu karyolada ölürüm.**” (Böbrek 51)

“Yakup Hoca hep buna hayıflanıyor, ‘Reis, oğlana iyilik etmedi. Osman **şu Yusuf makamında üç senecik** yatsaydı aklını başına devşirip çıkardı. Şimdi berber ölürse on beşi yiyecek. Tuh...” diye söyleniyordu.” (Katil Osman 31)

“Yalnız günün birinde Profesör Osman **yatağının kenarına oturup yalancıkta gülmeye çalışan bir yüzle**, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle **pek korkulacak bir şey** olmadığını, çünkü insan bünyesinin **böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe** vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve **hala akmakta olan yarasını** haftada iki defa doktora, hatta **bir sıhhat memuruna** pansuman ettirmekten **başka bir iş** kalmadığını söyleyince, hasta **o fersiz gözlerini** karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat **sarsılmaz bir sesle**: “Yok doktor” dedi, “beni **bu halimle sokağa atamazsın.**” (Böbrek 50/51)

“Yalnız **çinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi’nin kayığı** ile, **acentayı getiren kayık, küçücük bayraklarıyla kendilerine bir yol** açmışlar, vapura yanaşmışlardı.” (Portakal 9)

“**Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni**: “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“Yanıma hep ceketini toparlayıp ellerini göbeğinin üstünde kavuşturarak sokulur, **bir şey** söyleyecek olsam: “Buyur Ağabey!” diye başını uzatırdı.” (Katil Osman 29)

“Yanımdakine: “**Yüz elli liram var, yol parası ile otel parası da içinde!**” dedi.” (Böbrek 40)

“**Yapacak işleri olmadığı için dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin,** memleketlerinin herhangi bir köşeciğinde saklanmayıp, sahilden **her tarafı** gezdiklerini ispat etmek ister gibi, **her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler** tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa** yatın tasvirini konduruvermekten ibaretti.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Yaptığı resme** baktıkça bunu kendisi de fark eden Teyfik, ‘Ah, Fransa’da **birkaç sene** daha kalabilseydim, insan **altı ayda ne görür, ne öğrenir ki?**” diye zihninden geçirdi, eğilerek takımlarını toplamaya başladı, **bu aralık** yine kendi kendine söyleniyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“*Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.*” (Portakal 7)

“*Yarım saat kadar sonra, deniz oynamaya, ılık, fakat şiddetli bir rüzgâr, direklerde ıslık çalmaya başladı.*” (Portakal 13)

“*Yarın acentaya gider, üst tarafını tamamlarız!*” (Portakal 14)

“*Yatağından başını kaldırıp baksan selatin camilerinden yedisini birden görürsün, limana giren bütün ecnebi vapurları ayağının altında.*” (Böbrek 39)

“*Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurda üç kişiden beş laf, burada beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu.*” (Katil Osman 28)

“*Yeni yetişen doktorlar bakacaklar, afat olan yer ile sağlam yeri ayırt etmesini öğrenecekler.*” (Böbrek 38)

“*Yeniden röntgen yaptırınca, sağ böbrekte hem de iki taş birden görmüşler.*” (Böbrek 37)

“*Yerimden fırlamak, gardiyanları, jandarmaları şöyle elimin tersiyle iterek, çıkıp yürümek, bir sandala atlayıp gemiye varmak için kaptana: ‘Çek!’ demek istiyordum.*” (Katil Osman 27)

“*Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü.*” (Katil Osman 29)

“*Yolcuların yanında yapılan bu münakaşadan sonra ikisi beraber yukarıya, süvariye çıktılar.*” (Portakal 14)

“*Yüksek kale duvarlarının dışından, limandan gelen sesler içime gariplik çöktürmüştü.*” (Katil Osman 27)

“*Yüzüne maskeyi koydukları zaman bu uykudan bir daha uyanamayacağını sanıyor, ama buna o kadar üzülüyordu.*” (Böbrek 49)

“*Bu taşın gölgesi düşmüş olacak.*” (Böbrek 49)

“*Zaten her üçünün de atölyesinde Kızkulesi’yle Sarayburnu arasındaki manzarayı gösteren birer resim hazır duruyordu.*” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Zavallı, Balıkesir taraflarında **burnunu soktuğu bir tarikat meselesi** yüzünden ‘mürteçidir’ diye **on sene yemişti.**” (Katil Osman 28)

“**Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum.**” (Katil Osman 27)

1.10. Sıfat-fiil Grubu

Bir isim unsuru ile sıfat fiilden oluşan kelime grubuna sıfat fiil grubu denir. Diğer fiilimsi grupları gibi yargı bildirmeyen sıfat fiil grubunun asıl unsuru olan sıfat-fiil sonda bulunur. Sıfat-fiil grubu cümle içerisinde isim, sıfat ve zarf olarak görev yapabilir (Özmen 2016: 118). Çekim eklerini alarak özne, nesne, tümleç ve yüklem gibi görevlerde kullanılabilir. Sıfat fiil grubunda vurgu, sıfat-fiilden önceki unsur üzerindedir. Ortak bir sıfat-fiille kurulan bazı sıfat fiil gruplarında birden çok isim unsuru bir sıfat fiile bağlanabilir: “**Yemeği çok, meyveyi az yiyen insanlar dengesiz beslenir.**”

Bazı birleşik kelimeler sıfat fiil gruplarının kalıplaşmasıyla oluşmuştur: *hayırsever, ağaçkakan* gibi.

- **Sıfat-fiil grubu, yapı bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Sıfat-fiil grubu, “-An” ekiyle yapılır.**

“**Açık denizleri, etrafında duvar olmayan, uçsuz bucaksız yerleri arıyordum.**” (Katil Osman 27)

“**Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni:** “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“**Bu aralık ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.**” (Portakal 14)

“**Bol bol hayeller kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi, ressam Tevfik de kaderine çabuk boyun eğenlerdendi.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Biraz durdu, kapalı dudaklarını birer çizgi gibi incelten garip bir gülümseme yüzünün buruşukluklarını artırdı, o düşünmeye devam etti.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Birtakım tıkrıtlarla uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.**” (Böbrek 36)

“**Böyle lüks bir gemide bu kadar nazik bir ecnebi ile karşı karşıya ve sindire sindire yenen** bu nefis yemek, küçük bir mukavva parçası üzerine bir saatte yapılan bir resme değerdı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Beklemekten bıkip yorulan**, o gün bu fırsatı kaçıarak, fakat **sabredip ümit kesmeyen** kazanacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Artık **iki günde bir uğrayan** doktora, **her gün pansumana gelen** asistana da bir şey söylemiyor, bir şey sormuyordu.” (Böbrek 50)

“Bir gün Profesör Osman, **o zorla gülen** yüzüyle odaya girdi.” (Böbrek 51)

“**Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan** bu ince uzun gemi, kemanbaş provasının zarif bastonunu Sarayburnu’na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ara sıra koridorlarda iki tarafa tutuna tutuna **sarhoş gibi yürüyen** dağınık saçlı kadınlar görülüyordu.” (Portakal 13)

“Ama yine de **bir anlayanına** sormaya karar verdi.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Altı ayda öğrendiği yarım yamalak Fransızca ile **karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını anlayabilen** Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Alçacık kıçı, **sudan dimdik fırlayan** yüksek burnu ile, daha çok, büyücek bir römorköre benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

✓ Sıfat-fiil grubu, “-mAz” ekiyle yapılır.

“Artık **Kayseri doktorlarına inanmaz** olmuş, İstanbul’a gelmiş.” (Böbrek 37)

“Mavi gözlü tayfa yumuşak, fakat **itiraz götürmez** bir hareketle ressamı merdivene doğru sürüklerken: ‘iyi etmedunuz’ dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Hemen o akşam birçoklarından dinlediğime göre, Osman’ın bu vukuatı da **incir çekirdeği dolduramaz** bir meseleden çıkmış.” (Katil Osman 32)

✓ Sıfat-fiil grubu, “-Ar” ekiyle yapılır.

“...**pencereden dışarıyı süzer** görünce biraz duraladı.” (Portakal 10)

“Yapacak işleri olmadığı için **dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin, memleketlerinin herhangi bir köşecğinde saklanmayıp, sahilden her tarafı gezdiklerini**

ispat etmek ister gibi, her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Burayı daha da darlaştırmak ister** gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kalıklı birkaç adam çay içiyorlardı.” (Böbrek 35)

“Gündüzleri kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kah rıhtıma inip **güya biraz hava almak, başını dinlemek ister** gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar...” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

✓ **Sıfat-fiil grubu, “-dik-dUk” ekiyle yapılır. Bu şekilde kurulan sıfat fiil gruplarında genellikle iyelik ekleri kullanılır.**

“Ara sıra **işlerinin yüzüstü kaldığından** bahsetse bile, Avni’nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor.” (Böbrek 42)

“**Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı** yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı.” (Portakal 7)

“Hademe, Avni Akbulut’un **bütün ümidini bağladığı** mektuba bir göz bile atmadan eliyle kenara itti.” (Böbrek 43)

“Ben **onun ne maksatla geldiğini** tahmin ettiğim için hemen kahve ocağına seslendim: “Kemal, Hoca’ya bir çay demle.” (Katil Osman 27/28)

“**Deli gibi para yiyenlerin asıl Amerikalılar olduğu** malumdu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Bıçağının altına yatanın sağ kalktığı** görülmüş mü?” (Böbrek 37)

“**Bu işi başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade çabuk bitirilmesine bağlı bulunduğu** üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Ama yukarda da söylediğim gibi, **benim hapishanede gördüğüm** mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.” (Katil Osman 30)

“Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak **bunların beşer İngiliz lirası olduğuna** hükmetti.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu** doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini söyledi.” (Böbrek 42)

“**Bıçağının dokunduğu** yerde illet kalmıyor.” (Böbrek 39)

“**Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti.**” (Böbrek 47)

“**Kaç günden beri doğru dürüst bir yemek yemediğini hesaplamaya çalışarak, ‘Neyse, bunda da şükür!’ dedi.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.**” (Böbrek 41)

“**Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar.**” (Beyaz Bir Gemi 26)

“**Ama işte orada bir gerçek vardı: gemi, beyaz gemi, aylardan beri bekledikleri gemi karşıdaydı.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Sıfat-fiil grubu, “-AcAk” ekiyle yapılır.**

“**...Allah rahmet etsin, Hüsamettin’le görülecek bir hesabım yoktu, ama bu vukuat bana lazımdı.**” (Katil Osman 33)

“**Gayri sattırıp parasını getirecek bağ, bahçe kalmadı ama, gene de beni bu halimde sokağa atamazsın.**” (Böbrek 51)

“**Operatif müdahale en sonra düşünülecek şeydir.**” (Böbrek 41/42)

“**Vincin başında daha çocuk denecek kadar küçük bir tayfa vardı.**” (Portakal 15)

“**Ama ben bu candan ahbaplarımda teselli arayacak halde değildim.**” (Katil Osman 27)

“**Hiçbir düğünden, hiçbir toplantıdan eksik olmaz, kapısını açık bulduğu yere babasının evi gibi girer, üç kadehte sapıtır, ondan sonra, ya terbiyesi, yahut zavallılığı yüzünden kendisine mukabele edemeyecek birini seçer, balta olurdu.**” (Katil Osman 30)

“**Hiçbiri bunlara cevap verecek halde değildi.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Sen böyle dolaplara girecek adam mıydın!**” (Böbrek 42)

“**Değirmi sakallı Borlu: ‘Müsaade buyur!’ diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.**” (Böbrek 41)

“Doktor Osman Bey’in **burada bunları dinleyecek** vakti yok.” (Böbrek 46)

“Avni şüphe ile başını salladı: “Benim derdim öyle **tatlı dil ile ameliyatsız iyi olacak** soyundan değil, bir böbrekte iki taş bu, bıçağı yimededen çıkar mı?” (Böbrek 39)

✓ **Sıfat-fiil grubu, “-mİş, -mUş” ekiyle yapılır.**

“Ama **bu düşüncelere dalmış** bir halde gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz ümitleri kırıldı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; **yüzleri yolculuktan kirlenmiş** kamara müşterisi şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.” (Portakal 10)

“Öyle ya, keyfi için hususi yatla seyahate çıkan zengin bir ecnebi için, gemisinin **eşsiz İstanbul dekoru içinde yapılmış** güzel bir tablosunu salonuna asmaktan ve dostlarına bu resmin yerli bir profesör tarafından yapıldığını söylemekten daha zevkli ne olabilirdi?” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Ama **bu düşüncelere dalmış** bir halde gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz ümitleri kırıldı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Doktorun da **helal süt emmişi** vardır elbette...” (Böbrek 38)

“Akbulut **dili tutulmuş** gibi karşısındakinin yüzüne baktı kaldı.” (Böbrek 38)

“Avni **dertleşecek kafa dengi birini bulmuş** gibi ona Kayseri’den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.” (Böbrek 46)

“İnleye inleye karyoladan inip bavulunu karıştırdı, **ikiye katlanmış** mektubunu bulunca cebine yerleştirdi.” (Böbrek 43)

“Görenler onun sanki **nefesi kesilmiş** bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini, yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.” (Portakal 7)

“Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, **sıtmaya tutulmuş** gibi zangır zangır titretiyordu.” (Portakal 7)

“Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla **başka servislerden gönderilmiş** dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.” (Böbrek 43)

“Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, **kedinin ağzına düşmüş** canlı bir fareye benziyordu.” (Katil Osman 31)

“Bunlar, ister kocaman yolcu vapuru, ister alçacak taka olsunlar, kaptanları ister **bahriyeli kantosuna çıkmış** bir kadın, ister **Hint racaları gibi giyinmiş** kara sakallı bir adam kılığında bulunsunlar, nedense hep beyaz renkliydiler.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Ertesi gün işini gücünü bırakıp onunla birlikte bu “**Helal süt etmiş**” adama gitmeye de razı oldu.” (Böbrek 40)

“Bol bol hayeller **kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış** bütün insanlar gibi, ressam Tevfik de kaderine çabuk boyun eğenlerdendi” (Beyaz Bir Gemi 21)

✓ Sıfat-fiil grubu, “-Asl” ekiyle yapılır.

“Gelgelelim şu **kör olası** hastalık insana göz açtırmıyor.” (Böbrek 42/43)

➤ Sıfat-fiil grubu, kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.

✓ Sıfat fiil grubu bağlama grubunun bir ya da her iki unsuru olarak kullanılabilir.

“Anlattıklarına göre, **bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan** Osman, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“**Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan** adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: “Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.” (Portakal 8)

“**Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden** Avni: “Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!” diyerek razı oldu.” (Böbrek 42)

“Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, **kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren** kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

✓ Sıfat-fiil grubu edat grubunun unsuru olarak kullanılabilir.

“**Ama çok düşündükleri ve aradan yıllar geçtiği halde, biçimsiz bir tahlisiye gemisini o gün kendilerine zarif, beyaz bir yat gibi gösteren şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar.**” (Beyaz Bir Gemi 26)

“**Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için** yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor, sonradan **inkisara uğramamak için** de, herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Eloğlu birbirinin elinden ekmeğini almak için** kurt gibi bekliyormuş.” (Böbrek 36)

“Hepsi beyaz bir yat bekliyorlar, **onun güzel bir resmini yapabilmek için** yanıp tutuşuyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“En çoğu yedi sene alır, **teşebbüs halinde kaldığı için** iner, birkaç seneye yakayı kurtarırdı.” (Katil Osman 29)

“Ama Osman o taş yürekli Koca Reis’in karşısında da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve **aldığı cezayı yatmışına saydıkları için** hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Ama şimdi İstanbul’a **bu derdi kökünden aldirmek için** gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebinde altı yüz liracık koymuştu.” (Böbrek 40)

“**Bu doktorun resmi işi olmadığı için** öğleden önceleri de yerinde bulunuyordu.” (Böbrek 40)

“Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, **acele bir yardım bekler gibi** iki elini birden uzatarak: “Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı? Hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor...” (Böbrek 38)

“Ben **onun ne maksatla geldiğini tahmin ettiğim için** hemen kahve ocağına seslendim: “Kemal, Hoca’ya bir çay demle.” (Katil Osman27/28)

✓ **Sıfat-fiil grubu, sıfat tamlamasında sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Anlattıklarına göre, **bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman**, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.” (Katil Osman 29)

“**Geminin iskele tarafına vuran dalgalar** yükselip güverte yolcularını ıslatıyordu” (Portakal 13)

“Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; **ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.**” (Böbrek 43)

“Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, **meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti iki yüz elli kuruştı.**” (Portakal 15)

“Elli beş yaşındaki makine, **kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu.**” (Portakal 7)

“Cebinden raporları, tahlil neticelerini, koltuğunun altından, **sayısı onu geçen röntgen filmlerini çıkardı.**” (Böbrek 45)

“**Çocukluğundan beri elinden tutanı olmayan delikanlıyı bir gün karşıma alıp dilince konuşmaya başladım.**” (Katil Osman 33)

“Burayı daha da darlaştırmak ister gibi **bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.**” (Böbrek 35)

“Bunları dinlerken **Osman’ın yüzünü kaplayan sıkıntı ifadesi beni şaşırtmadı.**” (Katil Osman 33)

“Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “**Bilirim bunların hepsini**” demek isteyen **bir gülümseme** ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.” (Böbrek 37)

“Eh, lostromosuna, serdümenine kadar pay verilecek olduktan sonra, bu rakam **pek göz kamaştıracak bir şey sayılmazdı**” (Portakal 15)

“İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve **orada sıra sıra dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.**” (Portakal 8).

“**İlaçla eriyen taş var, erimeyen var.**” (Böbrek 41)

“Bu sözlerden sonra **hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.**” (Böbrek 51)

“Avni Akbulut, oradaki bir iskemlenin üstüne dermansız bir halde oturmuş, **alnından boncuk boncuk dökülen terleri siliyordu.**” (Böbrek 35)

“**Bir akşamüzeri yolda evine giden bir mahallelisini çevirmiş.**” (Katil Osman 30)

✓ **Sıfat-fiil grubu, belirtili isim tamlamasında tamlayan unsur olarak kullanılabilir.**

“Nihayet “Bevliye” kliniğinin önünde **sıra bekleyenlerin arasına karıştı.**” (Böbrek 43)

“**Kliniğe yattığının on birinci günü** telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, ikindi vaktine doğru, ameliyat masasına yattı.” (Böbrek 48)

➤ **Sıfat-fiil grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **Sıfat-fiil grubu cümle içinde özne görevinde kullanılabilir.**

“**Sanat eserinden faydalanabilecek durumda olanlar**, her şeyden önce avunmak, oyalanmak istiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Dur bakayım, on iki numarada bir yatak boş, **yanınızda yatacak olan** çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.” (Böbrek 35)

“**Etraftan koşup gelenler** polise teslim etmişler.” (Katil Osman 30)

“**Kendisiyle oturup dertleşen, halini soran** yoktu.” (Katil Osman 33)

“Dışarıdayken hali vakti yerinde, iki karılı olduğunu söylediği halde, senelerden beri **kendisini arayan, soran** yoktu.” (Katil Osman 28)

“Artık **önüne gelen** benimle dalga geçiyordu. (Katil Osman 33)

“**Gözümde tüten** ne şehirler, ne insanlar, ne de kırlar ve ormanlardı.” (Katil Osman 27)

“Sonra **birçok da sıra bekleyen** var.” (Böbrek 46)

“**Geminin iskele tarafına vuran dalgalar** yükselip güverte yolcularını ıslattıyordu.” (Portakal 13)

✓ **Sıfat-fiil grubu cümle içinde yüklem görevinde kullanılabilir.**

“Bol bol hayeller kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi, ressam Tefik de **kaderine çabuk boyun eğenlerdendi.**” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Üstelik de **soyguncunun başta gideni.**” (Böbrek 37)

✓ **Sıfat-fiil grubu cümle içinde nesne görevinde kullanılabilir.**

“Arka tarafımdaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber Katil Osman’ın **avluya girdiklerini** gördüm.” (Katil Osman 31)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, **somyası gıcır gıcır eden karyolaya yerleştiğini** gördü.” (Böbrek 36)

“...gözüm kızıp birinin üstüne yürüsem, herifin kılı bile kıpırdamıyor, senin gibi **lafa adam öldürenleri çok gördük!**” diyordu.” (Katil Osman 33)

“Profesör Osman **karşısındakinin ne dediğini** anlamayarak iri camlı gözlüklerini arkasındakilere çevirdi.” (Böbrek 48)

“Kısacası asistanlara ve talebeye sokularak, “**inzarı vahim**” tabirinin ne demek olduğunu öğrenmeye çalışıyor, fakat hepsinden kaçamaklı cevaplar alınca telaşı büsbütün artıyordu.” (Böbrek 44)

“**İlk defa nasıl ameliyat olduğunu, sonra hastalığın nasıl yeniden teptiğini** saydı döktü.” (Böbrek 45)

“Değirmi sakallı sık sık Niğde’ye gidip geldiğini **orada birçok bildikleri olduğunu** söyledi.” (Böbrek 36)

“**Bu Katil Osman’ın kim olduğunu** önce birdenbire hatırlayamadım.” (Katil Osman 28)

“Daha kıyıda otuz adım ayrılmamıştı ki, **öteki iki ressamın da ayrı ayrı yerlerden sandala binip var hızlarıyla gemiye yaklaştıklarını** gördü.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ Sıfat-fiil grubu cümle içinde dolaylı tümleç görevinde kullanılabilir.

“**İnsaniyetine kurban olduğum doktorun bir kere yüzünün güldüğüne** rastlamadım.” (Böbrek 43)

“Bir hayli evirip çevirdikten, yazıları söktürmeye çalıştıktan sonra, üzerindeki beş rakamına bakarak **bunların beşer İngiliz lirası olduğuna hükmetti.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Ama yine de **bir anlayana sormaya karar verdi.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Öyle **her karnı ağrıyana ameliyat diyen doktorlara pek güvenme.**” (Böbrek 42)

“**Kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

✓ Sıfat-fiil grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.

“Vapur **Doğu Akdeniz limanlarından birine yaklaştığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı.**” (Portakal 7)

❖ Çalışma metnindeki diğer sıfat-fiil grubu örnekleri

“Başka zaman **beni avutan** şeylere bakmıyordum bile.” (Katil Osman 27)

“Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit’in **navlun farkı olarak verdiği** bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.” (Portakal 15)

“Bu sırada **içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan** o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.” (Böbrek 46)

“Bu sırada **içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan** o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: “Ne bekliyorsun?” diye sordu.” (Böbrek 46)

“Çünkü onun nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp hemen birilerinin yanına sokulduğunu, söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup etrafın alakasını kendi üzerine çekmek için, o minimini, bal rengi gözlerini kırıştıtarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm.” (Katil Osman 28)

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, çöplükle sarayı aynı hakikatten uzak ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı gibi, tatlı bir yalan bulutunun arkasından göstermeye mecburdu, sanat eserinden faydalanabilecek durumda olanlar, her şeyden önce avunmak, oyalanmak istiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Daha konuşacaklardı, fakat, tam tepelerinden gelen boğuk, buna rağmen kuvvetli bir ses onları ürküttü, başlarını o tarafa çevirince, **kaptan köprüsünün kenarına dayanmış, sarı dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini döndüre döndüre kendilerine bağırdığını** gördüler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Doktorun da iyisini, **helal süt emmişini** buluncaya kadar hayli dolaşmışlar, hayli masarife gelmişler.” (Böbrek 36)

“Elindeki mektubu önce kapıcıya, sonra koridorlarda rastladığı, doktor mudur, **hademe mi belli olmayan** beyaz gömlekli birkaç kişiye gösterdi.” (Böbrek 43)

“**Elinden gelen** her yardımı, her kolaylığı gösterdi.” (Böbrek 42)

“Ellerinde yastıkları, kilimleri, sepetleri, bavulları ile **kuytu bir yer bulmaya uğraşan kalabalık, şuraya buraya koşuyordu.**” (Portakal 13)

“...hele **ressamın karşıdaki Akademi’nin hocalarından olduğunu** öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Gardiyan Arif’in tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarımın etrafında dolaşıyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgarda sallanıyor.” (Katil Osman 27)

“Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşıyor, güverte kenarında eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denklere **indirmeye çalışsan** hamalları görüyordu.” (Katil Osman 27)

“Gündüzki uykusuna rağmen hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı.” (Böbrek 40)

“Gündüzleri kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar, kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve **engin denizde kara arayan** kaybolmuş gemiciler gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak **hastanın karnına konan** soğuk bezler nedense kar etmedi.” (Katil Osman 32)

“Haftalar, aylar geçti, yata benzer bir şeyin Marmara’nın, yahut **Boğaz’ın mavi suları üzerinden süzülüp geldiği** görülmedi.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de **bu aralık vapura gelmiş olan** acenta memuru, süvarinin kamarasında toplandılar.” (Portakal 15)

“Hele geminin bol, güzel yemekleri ile karnı iyice doyup, **biraz fazlaca kaçırdığı** tatlı şarabın tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten memnun bile olmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Henüz narkozun tesiriyle serserim bir halde gözlerini aralayınca **ilk gördüğü** şey doktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.” (Böbrek 48)

“**Her an bir kalp durmasından ölüverecekmiş** hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü yağlı gibi parlıyordu.” (Böbrek 41)

“Kendi soyumuzda bile **halden anlayan** olmadıktan sonra...” (Böbrek 48)

“İçinden: “Gene düştük bu lanetlerin eline” diye söyleniyor, **bu andan itibaren artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.**” (Böbrek 41)

“İçine bir kişinin güç halle sığabileceği camkanda kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam: “Buyurun, hoş geldiniz!” diye doğruldu.” (Böbrek 35)

“İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek **demirin başında duran** tayfalara emirler verdi.” (Portakal 9)

“İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, **orta yerde bir hastayı muayene eden, küçücük, sıska, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir adamın etrafında dönüp ağzının içine bakıyorlar.**” (Böbrek 44)

“İstediğin kadar güzel resim yap... anlayan, **kıymetini bilen** olmadıktan sonra...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“İşin şakaya gelmeyeceğini anlayan Avni: “Yok canım” dedi, “tanıdık hemşerilerden beş on kuruş daha buluruz. Şu deritten bir kurtulalım da...” (Böbrek 41)

“İşte hiçbirisi kaç paralık banknot olduğunu bilemedi, sen sırrını meydana vurduğunla kaldın...” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla **hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi.**” (Böbrek 46)

“Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.” (Böbrek 43)

“Karşılarna ilk gelen oldukça temiz kıyafetli, mavi gözlü ve uzun burunlu tayfa Fransızca, yahut İngilizce yerine tatlı bir Laz şivesiyle: “Ne isteyesunuz?” diye sorunca bir an duraladılar.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Katip biraz düşündü, önünde hızlı hızlı soluyan adamı süzdü, sonra: “Size tek yataklı oda verilmeliydi ama, hepsi dolu.” (Böbrek 35)

“Kayıkçıya, “Dayan amca, dayan!” diye gayret verecek oldu, fakat **bu manasız yarışın ne demek olduğunu anlamayan adamcağızın ters bir bakışı lafını ağzına tıkadı.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Kayıkta elini cebinden çıkarmıyor, **parmaklarının arasında hışırdayan zarfi okşuyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Kekeleyerek teşekkür kelimeleri murıldanmaya çalışan** Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“Kendisi daracık yerlerden, yatak denklere, sandıklar, girip çıkarken **bir aralıkta sıkışıp kalan** yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: “Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!” diye homurdandı.” (Portakal 10)

“**Kendisine meseleyi anlatmak isteyen** ressamın yüzüne bile bakmadan kamarasına girdi, kapıyı vurdu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Tabelayı ve **ameliyattan sonra çekilen** röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi.” (Böbrek 51)

“Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, **güneşin doğmak üzere olduğu** tarafa doğru kıvrım kıvrım uzanıyordu.” (Portakal 12)

“**Görüşme günü kapıya gelen** anası ile, para yüzünden, gardiyanların araya girmesine sebep olacak kadar büyük bir kavga etmişti.” (Katil Osman 33)

“Konuşmanın sonuna doğru **usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş** olan Yakup Hoca, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça murıldandı.” (Katil Osman 34)

“Koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, **senin ettiğini** parmak kadar çocuklar etmez.” (Böbrek 43)

“Kumanda köprüsündeki genç müzlim kaptan, ne yapacağını bilemiyor, **denize yuvarlanan iki sandık Portakal için aşağıda kıyametler koparan** Osman Yiğit’e şaşkın gözle bakıyordu.” (Portakal 12)

“Limandaki geminin vinç sesleri, **denizde gidip gelen** motörlerin gürültüsü kafamın uzak yerlerinde uğuldayıp duruyordu.” (Katil Osman 31)

“**Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan** adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: “Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.” (Portakal 8)

“Lohusa karısına en iyi hediye Portakal olacaktı, **bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan** gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan ucuz ucuz Portakal alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“**Memleketin bir kabadayısının yüzüne bakacak halim kalmamıştı.**” (Katil Osman 33)

“**Memleketin şimdi hapiste bulunan namlı kabadayılarının yanında ağzını bile açmaz, hocasının bir sözünü kaçırmak istemeyen** numunelik bir talebe gibi gözlerini dikip hep dinlerdi.” (Katil Osman 29)

“**Nasıl bir tuzağa düştüğünü yavaş yavaş anlayan** Avni, büsbütün halsiz ve perişan, yatağına uzanıp düşüncelere daldı.” (Böbrek 42)

“**O İstanbul’da, Beşiktaş’ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı** minimini bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu.” (Portakal 7)

“**Onun için şimdi Osman Yiğit’in denize atılmış görünüp Halil Eğinli’ye satılan** portakallarını o boşaltmıyordu.” (Portakal 15)

“**Onun uyandığını fark eden** karşı yataktaki sakalını sıvazlatarak: “Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?” diye sordu.” (Böbrek 36)

“**Orada birisinin durduğunu** görünce, **kim olduğunu** tanımadan koluna yapıştı.” (Portakal 16)

“**Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını** gören Avni, açıkgozlük ederek bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

“**Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan altmış dört kuruştan üç bin sandığın tutarı bin dokuz yüz yirmi lirayı** ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“**Osman’inkine uymayan** hikayesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu.” (Katil Osman 32)

“**Öteki bütün yüzünü kaplayan** tatlı bir gülüşle: “Bunu bana mı soruyorsun? Bilsem vallahi söyledim” dedi.” (Böbrek 47)

“Öteki, *cahil, tecrübesiz bir çocuğu düşüncesizce atacağı adımdan alıkoymak isteyen* şefkatli bir baba gibi biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla Avni'nin yanına sokuldu.” (Böbrek 38)

“Ötekileri *en mukaddes haklarına göz diken* haydutlar gibi kinli bakışlarla süzüyor, ‘‘Hele bir tane gelsin, size zor kaptırırım!’’ diye kendi kendine söyleniyor, ara sıra da yumuşuyor arkadaşlarına gidip bir anlaşma şekli bulmak, mesela, ‘‘ilk gelen benim, ikincisi senin, üçüncüsü de filancağın olsun’’ diyerek hiç olmazsa *en tehlikeli birkaç rakiple uyuşmak istiyordu.*” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıska adam, camları parladığı için *gözlerini göstermeyen* kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek: “Bakınız hanımlar...” diyordu.” (Böbrek 44)

“Profesör, asistanıyla birkaç kelime konuştuğundan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, *böbreği etrafına bağlayan* çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti, inceli kalınlı damarları düğümledi, *bir anda püskürmüş gibi gevşeyen* bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.” (Böbrek 50)

“Profesör, *karşısındakinin ne demek istediğini* ilk anda anlayamamış gibi başını arkaya atarak bir an düşündü, sonra başasistana dönerek: “Bizim serviste boş yatağımız var mı?” diye sordu “ (Böbrek 45)

“Ressam Tevfik, dün akşam rıhtımda gezerken tasarladığı ‘‘*Fındıklı'da kömür kayıkları*’’ tablosunun, bütün cazibesini kaybettiğini ve “*yelkenlerinde kızıl hareler oynayan, gölgelerinde karanlık ummanların ruhu buğulanan*”- Tevfik bir hayli de şairdi- *bu taka bozması motörlerin, yüzüne vuran ustalıkli projektör ışıkları kesildiği, vücudunu tatlı bir sır gibi saklayan tül sırtından çekildiği* zaman sarkmış etleri ve sarı yeşil çehresiyle perişan bir hal alıveren eski bir dansöz gibi, karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin arasında ağır ağır çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“*Sabah çıktığını, geceleyn gelip yattığını* bile duymazsınız.” (Böbrek 35)

“Sağ elinde çay fincanı, sol elinde *dumanını suratına üflediği* köylü sigarası, ‘‘işte bu insanların hali böyledir!’’ demek isteyen manalı baş sallamaları ile ikide bir içini çekiyordu.” (Katil Osman 28)

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağızına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı, külrengi gözlerini bir an küçültüp düşündükten sonra: “Yok canım” dedi, “sana söyledim ya, helal süt emmiş adam! Ondaki insaniyeti kimsede bulamazsın. Halden anlar, paran çıkışmazsa derdini ameliyatsız da sağlar. Bir de tatlı konuşmaları var, hani insanın illetini diliyle çekip alıyor desem hilafsız...” (Böbrek 39)

“Salonun daracık kapısında yan dönüp şunu bunu isteyerek güç halle içeri girebilen şişman, kırmızı yüzlü adam, süvariye bir köşede yalnız başına oturmuş, pencereden dışarıyı süzer görünce biraz duraladı, demin onu kumanda köprüsünde görmüş, el sallamış, ama öteki görmezlikten gelmişti.” (Portakal 10)

“Sanatkarın ekmeği de işte bu tatlı rüya meraklılarına bağlıydı, yoksa kömür kayığında yüzükoyun yatan yırtık zıpkalı Bartın uşağına değil.” (Beyaz Bir Gemi 18/19)

“Sanki ameliyat gününde yapılan narkozdan hala kurtulamamıştı.” (Böbrek 49)

“Sonra orada duran İsmail’i görerek: “Sen ne arıyorsun burada ulan!” diye bağırdı” (Portakal 17)

“Şakaya katılacak halde olmayan Avni eliyle kulağının arkasını kaşıyarak kendi kendine mırıldandı.” (Böbrek 47)

“Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.” (Katil Osman 28)

“Taşı aldıkları yerde beliren ince bir kan sızıntısı bir türlü durmuyordu.” (Böbrek 50)

“Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.” (Portakal 12)

“Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağızda görünen ufak sarı dişleri ve etrafa şaşkın şaşkın bakan gözleri ile, kedinin ağızına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.” (Katil Osman 31)

“Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce Kayser Hastanesi’ne varmış, röntgen yaptırmış, doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.” (Böbrek 37)

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup **yalancıkta gülmeye çalışan** bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, **tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını**, çünkü insan bünyesinin böyle hallerde **bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini** ve artık **Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını** söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.” (Böbrek 50/51)

“Yalnız içinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi’nin kayığı ile, acentayı getiren kayık, küçücük bayraklarıyla kendilerine bir yol açmışlar, vapura yanaşmışlardı.” (Portakal 9)

“Yapacak işleri olmadığı için dünyayı dolaşmaya çıkan aylakçı zenginlerin, memleketlerinin herhangi bir köşeciğinde saklanmayıp, sahilden her tarafı gezdiklerini ispat etmek ister gibi, her uğradıkları yerden vesika mahiyetinde bazı şeyler tedarik etmek adetinde olduklarını biliyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Yaptığı resme baktıkça bunu kendisi de fark eden Teyfik, ‘Ah, Fransa’da birkaç sene daha kalabilseydim, insan altı ayda ne görür, ne öğrenir ki?’ diye zihninden geçirdi, eğilerek takımlarını toplamaya başladı, bu aralık yine kendi kendine söyleniyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Yarası pek ağır olmadığı için belki kurtulabilecekti.” (Katil Osman 32)

“Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.” (Portakal 7)

“Yirmi beş yaşlarında olduğu halde on yediden fazla göstermeyen, soluk, ince yüzlü, bembeyaz elli ve uzun parmaklı bir çocuktü.” (Katil Osman 29)

“Yüksek kale duvarlarının dışından, limandan gelen sesler içime gariplik çöktürmüştü.” (Katil Osman 27)

“Zaten her üçünün de atölyesinde Kızkulesi’yle Sarayburnu arasındaki manzarayı gösteren birer resim hazır duruyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar gibi oluyordum.” (Katil Osman 27)

“**Ama yukarda da söylediğim gibi, benim hapishanede gördüğüm mahçup oğlanla bu azılı serseriye birleştirmek zordu.**” (Katil Osman 30)

“**Anlattıklarına göre, bu yaşa gelen ve babası genç öldüğü için halleri hiç de iyi olmayan Osman, şimdiye kadar bir iş tutmuş değildi.**” (Katil Osman 29)

“**Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.**” (Portakal 13)

“**Dehşetli canı sıkılmış gibi bir hali vardı.**” (Böbrek 41)

“**Doktoru yalnız görüp mektubu vermek istediği için ortalığın tenhalaşmasını beklemeyi muvafık bulmuştu.**” (Böbrek 43)

“**Geriden vuran sarı ışıpta kaptanın kısa, tıknaz vücudu görüldü, İsmail bir ayağı merdivende, korkudan taş kesilmiş gibi kaldı.**” (Portakal 16)

“**Hasta kadının kocası, bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın dışarı çıktı.**” (Böbrek 44)

“**Hemen o akşam birçoklarından dinlediğime göre, Osman’ın bu vukuatı da incir çekirdeği dolduramaz bir meseleden çıkmış: Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh attıktan sonra kahveye gidip altmış altı oynarlarken berber Hüsamettin yanlarına gelmiş...**” (Katil Osman 32)

“**Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: ‘Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..’ diye bağırıp palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.**” (Katil Osman 30)

“**İkinci Dünya Harbi’nden az önceki sıralarda olduğu için, belki lordlarda pek gezip dolaşma hevesi yoktu.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı.**” (Beyaz Bir Gemi 21/22)

“**Kendisini benimle yarı buçuk hemşeri saydığı için, sık sık yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi.**” (Katil Osman 28)

“Osman da kalktı, uzaklaşırken yanındakine: “Vallahi billahi **benim dediğim** gibi oldu, Ali Faik!” diye izahat veriyordu.” (Katil Osman 32)

“Osman yiğit kalbi hızla çarparak yaklaştı, **kor üstüne oturuyormuş** gibi, döner iskemleye şöyle bir ilişti, yutkundu, derin bir nefes aldıktan sonra: “Ocağına düştük kaptan” diye boşandı, “üç bin sandık portakalım var! Bir haftadır yolunu gözleriz!” (Portakal 10)

“Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıska adam, **camları parladığı** için gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek: “Bakınız hanımlar...” diyordu.” (Böbrek 44)

“...**bir anda püskürmüş** gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı...” (Böbrek 50)

“Ressam gözlerini kırpıştırarak o tarafa doğru baktı, sonra **kararını vermiş** gibi başını sallayıp sehpasını kurdu, boya kutusunu açtı, paletiyle fırçalarını eline aldı, pek öyle acele etmeden, **sanki bu işi yarıda bırakacakmış** gibi duraklaya duraklaya, beyaz geminin resmini yapmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, ara sıra yazdığı muskalar sayesinde şöyle böyle geçiniyor, fakat **mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği** için, herkesten hakaret görüyordu.” (Katil Osman 28)

“Yarası **pek ağır olmadığı** için belki kurtulabilecekti.” (Katil Osman 32)

“**Zincir gürültüsü arasında kavga eden kayıkçıların sesini duyar** gibi oluyordum.” (Katil Osman 27)

1.11. Tekrar Grubu

Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak için bir araya getirilen isim soylu eş görevli kelimelerin oluşturduğu kelime grubuna tekrar grubu denir. Bu kelime grubunu meydana getiren kelimeler eksiz kullanılır. Bu grubu meydana getiren kelimelerin şekil, işlev ve vurguları aynıdır. Bazı tekrar gruplarında anlam pekiştirmek için ilk hece tekrarlanır.

Tekrar grubu, çokluk, süreklilik ve beraberlik gibi değişik anlamlar verir. Kelime grubunda yer alan kelimeler arasında şekil ve anlam ilişkisi vardır. Bağlaç ve edatlar dışındaki kelime türlerinden tekrar grubu yapılabilir (Karahana 2014: 60; Ergin 2013: 377).

Cümle içinde isim, sıfat, zarf ve fiil görevlerinde kullanılabilen tekrar grupları, aynı, eş, yakın ve zıt anlamlı kelimelerin tekrarı ile yapılabilir. Bu kelime grubunu oluşturan her kelime kendi vurgusunu taşır.

Tekrar grubu yapıları bakımından çeşitlilik gösterir.

✓ **Tekrar grubu, aynı kelimenin tekrarıyla yapılabilir.**

“**Çeşit çeşidi** yapılan kan ve idrar tahlilleri için **çeşit çeşit** laboratuarlara girip çıkıyor.” (Böbrek 42)

“**Diye diye** en sonunda katil olacak” (Katil Osman 28)

“Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde **katmer katmer** turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran **al al** tüller vardı.” (Portakal 7)

“Belki bir saate yakın bekledi, odasının kapısını **açıp açıp** içeri baktı.” (Portakal 16)

“Beş dakikadan fazla beklediler, kan ne azalıyor ne çoğalıyor, hep aynı şekilde, **hafif hafif** sızıyordu.” (Böbrek 50)

“Daha kıyıdan otuz adım ayrılmamıştı ki, öteki iki ressamın da **ayrı ayrı** yerlerden sandala binip var hızlarıyla gemiye yaklaştıklarını gördü.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Başlarını o tarafa çevirince, kaptan köprüsünün kenarına dayanmış, sarı dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini **döndüre döndüre** kendilerine bağırdığını gördüler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Çünkü bir yapıştığı insanı **kolay kolay** bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca laf atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşındakini iyice bezdiriyordu.” (Katil Osman 30)

“...söylenecek meraklı, mühim bir şey bulup etrafın alakasını kendi üzerine çekmek için, o **mini mini**, bal rengi gözlerini kırıştırarak nasıl kafasını patlatırcasına gayretler sarf ettiğini görmüştüm.” (Katil Osman 28)

“Değirmi sakallı **sık sık** Niğde’ye gidip geldiğini orada birçok bildikleri olduğunu söyledi.” (Böbrek 36)

“Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, **sıçraya sıçraya** geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.” (Portakal 9)

“Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde **rahat rahat** bekleyen iki bin yedi yüz elli sandık portakal, Halil Eğinli’ye yeni baştan satıldı.” (Portakal 15)

“Böbreğinde iki taş ile, kolunu **sallaya sallaya** Niğde’ye dönmeli miydi, yoksa şu profesörü bir denemek daha mı akıl karı idi?” (Böbrek 43)

“Böyle bir çamura uymanın ayıplığı bir tarafa, Osman kavgada alt olacağını anlayınca işi hemen yaygaraya vurur, **avaz avaz** bağırır, ağlar, yedi mahalleyi başına toplardı.” (Katil Osman 30)

“Böyle lüks bir gemide bu kadar nazik bir ecnebi ile karşı karşıya ve **sindire sindire** yenen bu nefis yemek, küçük bir mukavva parçası üzerine bir saatte yapılan bir resme değerdı.” (Beyaz Bir Gemi 21)

✓ **Tekrar grubu yakın anlamlı kelimelerin yan yana getirilmesiyle yapılabilir.**

“Bu halde Niğde’ye, **çoluğun çocuğun** yanına nasıl varırım.” (Böbrek 51)

Her ikisi de tablolarını tamamlamamış olacaktı ki, şimdi kayıkta bile, dizlerinin üstüne koydukları mukavvalara fırçalarıyla bir şeyler ilave ediyorlar, **şuralarını buralarını** düzeltiyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış durmadan uğraşarak yetiştirdiği sebzelerle **beş on** erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmıştu.” (Katil Osman 29/30)

“Kaç günden beri **doğru dürüst** bir yemek yemediğini hesaplamaya çalışarak, “Neyse, bunda da şükür!” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Şunun, bunun yardımı, hapishane müdürünün himayesi, **ara sıra** yazdığı muskalar sayesinde **şöyle böyle** geçiniyor, fakat mahpuslar arasında laf taşıdığı, müdüre ispiyonculuk ettiği için, herkesten hakaret görüyordu.” (Katil Osman 28)

✓ **Tekrar grubu zıt anlamlı kelimelerin yan yana getirilmesiyle yapılabilir.**

“Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada birkaç yüz metre önlerinde duruyor, **sağından solundan** geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Tekrar grubu bir kelimenin olumlu ve olumsuz şekillerinin yan yana getirilmesiyle yapılabilir.**

“Para **gelir gelmez** ameliyatı yaparız.” (Böbrek 48)

“Şaşkınlıkları **geçer geçmez** üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya birbirlerine belli etmemek için ağır ağır içeri girdiler, merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Tekrar grubu “m,p,r,s” sesleriyle yeni heceler oluşturularak yapılabilir.**

“Alçacık kıcı, sudan **dimdik** fırlayan yüksek burnu ile, daha çok, büyücek bir römorköre benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Ertesi gün öğleye doğru hava sertliğini kaybetti, akşamüstü **büsbütün** sakinledi.” (Portakal 14)

“Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte **sapsarı** parlayan bu ince uzun gemi...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Bak dinle beni: Şu **koskoca** şehirde bir tane esaslı doktor gördüm.” (Böbrek 39)

“Bu haberi duyduğu zaman Osman’ın benzi **büsbütün** sarardı.” (Katil Osman 32)

✓ **Sayı ifade eden kelimelerin küçükten büyüğe doğru sıralanmasıyla sayı adlarıyla tekrar grubu oluşturulabilir.**

“Mesela gencinden yaşlısından **üç beş** ressam hemen rıhtıma inerek aynı beyaz geminin başka başka yerlerde ve birbirine göstermeden resmini yapmaya koyuldular.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“...tanıdık hemşerilerden **beş on** kuruş daha buluruz. Şu dertten bir kurtulalım.” da...”(Böbrek 41)

✓ **Tekrar grubunu oluşturan unsurlar hal ekleri alabilir.**

• **Tekrar grupları uzaklaşma hali – uzaklaşma hali düzeninde kurulabilir.**

“...**sağından solundan** geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla hafif hafif sallanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

• **Tekrar grupları yalın hal – yönelme hali düzeninde kurulabilir.**

“Böyle lüks bir gemide bu kadar nazik bir ecnebi ile **karşı karşıya** ve sindire sindire yenen bu nefis yemek, küçük bir mukavva parçası üzerine bir saatte yapılan bir resme değirdi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla **baş başa** vermiş, konuşuyorlar...” (Portakal 10)

“Bir eylül sabahı üç ressam rıhtımda birbirleriyle **göz göze** gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“...olduğu yerde mihlanmış gibi durup gözlerini ileriye dikerek **kendi kendine** söylendi: “Yata bak ulan!” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Çoluk çocuğa** yazıp bağla bahçeden birini sattırmalı mıydı?” (Böbrek 47)

- **Tekrar grupları uzaklaşma hali – yönelme hali düzeninde kurulabilir.**

“Oda kirasını **haftadan haftaya** ödemiş...” (Böbrek 43)

“...**kayıktan kayığa** atlayarak, Teyfik önde olmak üzere, birbiri arkasından merdiveni çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer **iyiden iyiye** sulara gömülerek, cenup batıya doğru yöneldi.” (Portakal 12)

- **Tekrar grupları yönelme hali – yönelme hali düzeninde kurulabilir.**

“Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağzına doğru uzanan kır bıyıklarını **sağa sola** sıvazladı.” (Böbrek 39)

“Devletin hastanesinde adamı **çoluğa çocuğa** doğratırlar mı?” (Böbrek 43)

“Resam Teyfik Aravurgun, bir elinde sehпасı, öbür elinde boya kutusu ile rıhtımda **sağına soluna** bakındı.” (Beyaz Bir Gemi 18)

- **Tekrar grupları bulunma hali – bulunma hali düzeninde kurulabilir.**

“O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile, **ikide birde** ufukları seyretmeye başladılar.” (Portakal 12)

- **Tekrar grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**
- ✓ **Tekrar grubu birleşik fiil grubunda isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası **gıcır gıcır eden** karyolaya yerleştiğini gördü.” (Böbrek 36)

- ✓ **Tekrar grupları bağlama grubunun unsuru olarak kullanılabilir.**

“Böyle lüks bir gemide bu kadar nazik bir ecnebi ile **karşı karşıya ve sindire sindire** yenen bu nefis yemek, küçük bir mukavva parçası üzerine bir saatte yapılan bir resme değerdi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Merdivenleri **teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi** kalpleri çarparak çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

✓ **Tekrar grupları sıfat tamlamasında sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Açık denizleri, etrafında duvar olmayan, **uçsuz bucaksız yerleri** arıyordum.” (Katil Osman 27)

“**Bol bol hayaller** kurup bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi, ressam Tevfik de kaderine çabuk boyun eğenlendendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Muayenehanesi sahiden **piril piril aletlerle** doluydu.” (Böbrek 41)

“...tanıdık hemşerilerden **beş on kuruş** daha buluruz. Şu deritten bir kurtulalım da...” (Böbrek 41)

“Koğuş arkadaşlarıyla, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden **ufak tefek nizalar** çıkarmaya başlamış.” (Katil Osman 33)

“Lohusa karısına en iyi hediye Portakal olacaktı, bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan **ucuz ucuz Portakal** alır getirirlerdi.” (Portakal 17)

“O röntgenler, o aynalar, o camekan içindeki **piril piril gümüş makaslar**, bıçaklar, o süt gibi beyaz ameliyat masaları, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...” (Böbrek 39)

“Altı ayda öğrendiği **yarım yamalak Fransızca** ile karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını anlayabilen Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

✓ **Tekrar grubu sıfat-fil grubunun isim unsuru veya onun bir parçası olarak kullanılabilir.**

“Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, karşısında kendisine hiç bakmadan **hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden** utanıyor.” (Beyaz Bir Gemi 22).

“Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına **apış apış gidip gelen** delikanlılar vardı.” (Böbrek 43)

“Nasıl bir tuzağa düştüğünü **yavaş yavaş anlayan** Avni, büsbütün halsiz ve perişan, yatağına uzanıp düşüncelere daldı.” (Böbrek 42)

“Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp **hızlı hızlı soluk alan** sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.” (Portakal 7)

“Düdüğünü daha uzaklarda **yanık yanık öttüren** bir gemi şimdi yaklaşmış, demir atıyordu.” (Katil Osman 27)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası **gıcır gıcır eden** karyolaya yerleştiğini gördü.” (Böbrek 36)

✓ **Tekrar grubu zarf-fiil grubunun isim unsuru veya onun bir parçası olarak kullanılabilir.**

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla hastaneden ayrılan Avni, **ağır ağır yürüyerek** otele geldi.” (Böbrek 46)

“Öteki, **kurnaz kurnaz gülererek**: “Canım başka, başka... Onu sormuyorum.” (Portakal 14/15)

“İsmail **çabuk çabuk merdivenden aşağı inerken**, süvari tekrar kamarasına girmiş, kapı kapanmıştı.” (Portakal 17)

“Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak **ağır ağır dönerken**, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.” (Portakal 9)

✓ **Tekrar grubu isim-fiil grubunun isim unsuru veya onun bir parçası olarak kullanılabilir.**

“Biraz sonra makineler **homurdana homurdana işlemeye**, bütün tekneyi o garip sıtma nöbetiyle titretmeye başladılar.” (Portakal 12)

➤ **Tekrar grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **Tekrar grubu cümle içinde zarf tümleci olarak görev yapabilir.**

“Bütün filmleri, raporları **teker teker** gözden geçirdi, birçok şeyler sorup soruşturdu.” (Böbrek 46)

“Cerrahlık **yavaş yavaş** maziye karışacak.” (Böbrek 42)

“Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu **hayal meyal** fark etti...” (Böbrek 47)

“İki bin yedi yüz elli sandığın tutarı olan sekiz bin iki yüz elli lira Halil Eğinli'den **peşin peşin** alındı.” (Portakal 15)

“Evet, beyaz bir gemi, bir yat, şurada birkaç yüz metre önlerinde duruyor, sağından solundan geçen, şirket vapurlarının dalgasıyla **hafif hafif** sallanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Portakallara **uzun uzun** baktı.” (Portakal 17)

“Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, güneşin doğmak üzere olduğu tarafa doğru **kıvrım kıvrım** uzanıyordu.” (Portakal 12)

“Sonra, somurtkan yüzünü hiç değiştirmeden **kesik kesik** güldü.” (Portakal 9)

“Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi, yüzünü **uzun uzun** kaşdı.” (Portakal 11)

“Dört yerinden karnını deştiği adamlar bir hafta sonra Haydarpaşa’ya, trene **yürüye yürüye** gidiyorlar.” (Böbrek 39)

“Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!” diye **acı acı** beddua ediyordu.” (Katil Osman 29)

❖ Çalışma metnindeki diğer tekrar grubu örnekleri

“Elhamdülillah işi fena değilmiş, ama, geçenlerde memlekette birkaç hısmı hasta olup İstanbul’a gelmişler, onları **doktor doktor** gezdirmekten işleri yüzüstü kalmış.” (Böbrek 36)

“Muayenehanesi sahiden **piril piril** aletlerle doluydu.” (Böbrek 41)

“Onu **sık sık** karşısında görmekten bıkan ağır ceza reisi bu sefer Osman’a iyi bir ders vermek istemiş.” (Katil Osman 30/31)

“Kendisini benimle yarı buçuk hemşeri saydığı için, **sık sık** yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi.” (Katil Osman 28)

“Ara sıra koridorlarda iki tarafa **tutuna tutuna** sarhoş gibi yürüyen dağınık saçlı kadınlar görülüyordu.” (Portakal 13)

“Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfi açtılar, pencerenin yanına gidip **uzun uzun** baktılar.” (Böbrek 49)

“Sesi ayazda kalmış gibi **yırtık yırtık** çınıyor, gözlerinin uçlarından yanaklarına doğru yaşlar süzülüyordu.” (Portakal 8)

“Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde **çoluğun çocuğun** bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu bir ter ve titreme halinde sarmıştı.” (Böbrek 38)

“Altı ayda öğrendiği **yarım yamalak** Fransızca ile karşısındakinin sözlerinin ancak bir kısmını anlayabilen Tevfik, buruşuk yüzünde anlayışlı görünmek isteyen şaşkın bir tebessümle, genç kaptanın arkasından gidiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 20/21)

“Koğuş arkadaşlarıyla, yatak yeri, yahut tayın bölüştürme meselesinden **ufak tefek** nizalar çıkarmaya başlamış.” (Katil Osman 33)

“**Ara sıra** birisi masaya vuruyor, kapı aralanıyor, birisi dışarı çıkmak istiyor, sonra kolundan yakalanıp içeri çekiliyordu.” (Portakal 16)

“Katip biraz düşündü, önünde **hızlı hızlı** soluyan adamı süzdü.” (Böbrek 35)

“**Ara sıra** çarkçıbaşı da geliyor, o da cenup batıya, cenuba bakıyordu.” (Portakal 12)

“O röntgen makinesi adamın **içini dışını** göstermek için ne kadar elektrik yakıyor, biliyor musun?” (Böbrek 41)

“**Çoluğun çocuğun** başına bela olmam.” (Böbrek 51)

“**Ara sıra** iki doktor birbirlerine filmde bir şey gösteriyorlar, fakat tek söz söylemiyorlar.” (Böbrek 49)

“**Ara sıra** işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte karaborsada röntgen filmi arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, **çeşit çeşidi** yapılan kan ve idrar tahlilleri için **çeşit çeşit** laboratuarlara girip çıkıyor...” (Böbrek 42)

“**Ara sıra** koridorlarda iki tarafa **tutuna tutuna** sarhoş gibi yürüyen dağınık saçlı kadınlar görülmüyordu.” (Portakal 13)

“Bu aralık **ufak tefek**, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi.” (Portakal 14)

“Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkar bakışlarla **uzun uzun** seyrettikten sonra: ‘Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda

*bulunursunuz, değil mi?’’ deyince, adeta sevindi, kaç gündən beri **doğru dürüst** bir yemek yemediğini hesaplamaya çalışarak, “Neyse, bunda da şükür!” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 21)*

*“Geminin merdivenlerine üçü de **hemen hemen** aynı zamanda vardılar...” (Beyaz Bir Gemi 24)*

*“Genç kaptanla İstanbul’un güzellikleri, resim sanatının incelikleri üzerinde biraz konuştuğundan sonra, -kaptan da pek o kadar iyi Fransızca bilmediği için, **gitgide** daha kolay anlaşmışlardı- Teyfik gitmek için doğruldu.” (Beyaz Bir Gemi 21)*

*“Gittiğimiz doktor ne kadar da gözü tok olsa, gene masarifini alacak, **çoluğu çocuğu** bu yüzden ekmek yiyor, keseden vermez ya!” (Böbrek 40/41)*

*“İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada **sıra sıra** dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.” (Portakal 8)*

*“Kapının önündekileri **teker teker** içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu.” (Böbrek 43)*

*“Kaptan bu sözleri hiç duymamış gibi: ‘hep de havaleli mallar yükledik... Bakalım İstanbul’u nasıl bulacağız... Denizlerin kötü zamanı...’ diye devam etti, sonra, daha ziyade **kendi kendine** mırıldanıyormuş gibi: ‘Gemi de gemi değil ki... Hacı Davut vapuru... Dört seneden beri havuzlanmadı... Allah **çoluğumuza çocuğumuza** acıyor herhalde...’ (Portakal 11)*

*“Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, **ara sıra** gemiye bakmak için başını çevirince boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)*

*“O İstanbul’da, Beşiktaş’ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı **minimini** bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu.” (Portakal 7)*

*“Ötekileri en mukaddes haklarına göz diken haydutlar gibi kinli bakışlarla süzüyor, ‘Hele bir tane gelsin, size zor kaptırırım!’ diye **kendi kendine** söyleniyor, **ara sıra** da yumuşuyor arkadaşlarına gidip bir anlaşma şekli bulmak, mesela, ‘ilk gelen benim, ikincisi senin, üçüncüsü de filancanın olsun’ diyerek hiç olmazsa en tehlikeli birkaç rakiple uyuşmak istiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 23)*

*“Profesör, asistanıyla birkaç kelime konuştuğundan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, böbreği etrafına bağlayan **çeşit çeşit** etleri, sinirleri kesti, **inceli kalınlı** damarları düğümledi.” (Böbrek 50)*

“Paletiyle fırçalarını eline aldı, pek öyle acele etmeden, sanki bu işi yarıda bırakacakmış gibi **duraklaya duraklaya**, beyaz geminin resmini yapmaya başladı.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“...karpuz kabuklarıyla kedi ölülerinin arasında **ağır ağır** çalkalandıklarını görünce, yüzünü buruşturdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Rıhtımda **tek tük** ışıklar yanyordu.” (Portakal 9)

“Sönük gözlerini **ağır ağır** profesör Osman’a çevirerek: “Niğde’ye mektup yazalım da bizim elma bahçesini satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde para eder” dedi.” (Böbrek 48)

“Şaşkınlıkları **geçer geçmez** üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya birbirlerine belli etmemek için **ağır ağır** içeri girdiler, merdivenleri **teker teker**, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Şunun, bunun yardımı, hapisane müdürünün himayesi, **ara sıra** yazdığı muskalar sayesinde **şöyle böyle** geçiniyor...” (Katil Osman 28)

“Tekrar **doktor doktor** dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldirmek, şişelere işemek, bekleme odalarında saatlerce, günlerce pinekleme, artık bunların hiçbirine dayanamayacaktı.” (Böbrek 48)

“Tepesine doğru yükselen güneş **minimini** gözlerini kamaştırıyor, henüz otuzuna gelmediği halde, esmer derisi, bumburuşuk olan yüzünü **büsbütün** kırıştırıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Uzayıp incelmış hissini veren çehresi, sivri burnu, yarı açık ağzında görünen ufak sarı dişleri ve etrafa **şaşkın şaşkın** bakan gözleri ile, kedinin ağzına düşmüş canlı bir fareye benziyordu.” (Katil Osman 31)

“Avni de **çoluk çocuğuyla** helalleşip bıçağın altına yatmış.” (Böbrek 37)

“Ya bu yara kapanır, dermanım yerine gelir, **yürüye yürüye** trene giderim, ya bu karyolada ölürüm.” (Böbrek 51)

“Benim **çoluğum çocuğum** sürünecek...” (Portakal 16)

“**Ağır ağır**, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.” (Böbrek 50/51)

“Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten **yarı yarıya** incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp **hızlı hızlı** soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.” (Portakal 7)

“Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini **savura savura** bahçenin bir yanından bir yanına koşar...” (Katil Osman 28)

“İkinci ameliyat için Avni’yi masaya yatırdıkları zaman, eski nüfus memuru **bir deri bir kemik** kalmıştı.” (Böbrek 49)

“Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini **savura savura** bahçenin **bir yanından bir yanına** koşar, şurda üç kişiden beş laf, burada beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu.” (Katil Osman 28)

1.12. Unvan Grubu

Bir kişi ismiyle, bir unvan veya akrabalık isminin oluşturduğu kelime grubuna unvan grubu denir. (Ergin 2013: 389; Karahan 2014: 68). Bu kelime grubunda kişi ismi genellikle başta unvan ve akrabalık ismi sonda bulunur. Ancak unvan ve akrabalık isminin isim unsurundan önce geldiği unvan grupları da vardır.¹ Kelime grubunu meydana getiren unsurlar eksiz birleşirler. Unvan grubunda vurgu isim unsuru üzerindedir. Bu kelime grubu, söz dizimi içinde isim görevi yapar.

- **Unvan grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Unvan grubu belirtili isim tamlamasında tamlayan olarak kullanılabilir.**

“**Doktor Osman Bey’in** burada bunları dinleyecek vakti yok.” (Böbrek 46)

“Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası **Musa Kaptan’ın** adını koymuştu.” (Portakal 7/8)

“**Yakup Hoca’nın** yanına bir iskemle çekip ilişti.” (Katil Osman 31)

- ✓ **Unvan grubu sıfat tamlamasında isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bak dinle beni: Şu koskoca şehirde bir tane esaslı doktor gördüm, o da **Sağlık Yurdu’nun** sahibi **İrfan Bey.**” (Böbrek 39)

¹Muharrem Ergin, unvan grubunda unvan ve akrabalık isimlerinin sonda olduğunu savunur. Ergin'e göre, şayet unvan ve akrabalık isimleri başta şahıs isimleri sonda bulunursa bu kelime grubu unvan grubu değil, birleşik isim grubu olur. Çünkü bu yapılarda unvan ve akrabalık isimleri kişinin ismi durumuna geçer. Unvan ve akrabalık isimlerinin kişinin ismi durumuna geçtiği kelime gruplarına birleşik isim grubu denir. (Ergin 2013: 389) Leyla Karahan, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli ve Günay Karaağaç da buna katılan yazarlardır. (Karahan 2014: 69; Özkan, Sevinçli 2013: 65; Karaağaç 2012: 205).Ancak Unvan grubunda unvan bildiren isimlerin şahıs isimlerinden önce geldiğini kabul eden ve buna da unvan grubu diyenler de vardır. (Özkan vd. 2016: 105).

“Kuşmanın sonuna doğru **usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca**, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı.” (Katil Osman 34)

- **Unvan grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Unvan grubu cümle içinde özne görevinde bulunabilir.**

“Bu sırada **Yakup Hoca**, gardiyan Ali Faik’le konuşuyor, onu sorguya çekiyordu.” (Katil Osman 32)

“**Mürteci Yakup Hoca** yanıma sokuldu.” (Katil Osman 27)

“Kuşmanın sonuna doğru **usulca yanımıza sokulup bizi dinlemiş olan Yakup Hoca**, öğrendiği şeylerden memnun, elini omzuma koydu ve filozofça mırıldandı.” (Katil Osman 34)

“**Esrarkeş Tayyar Baba** biraz ileride sırtını duvara dayayıp başını karnına sarkıtmış, Bayburt türkülleri mırıldanıyordu.” (Katil Osman 27)

“**Doktor Osman Bey**’in burada bunları dinleyecek vakti yok.” (Böbrek 46)

✓ **Unvan grubu cümle içinde nesne veya nesnenin bir parçası görevinde kullanılabilir.**

“Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası **Musa Kaptan**’ın adını koymuştu.” (Portakal 7/8)

- ✓ **Unvan grubu cümlede yüklem görevinde kullanılabilir.**

“Bak dinle beni: Şu koskoca şehirde bir tane esaslı doktor gördüm, o da **Sağlık Yurdu**’nun sahibi **İrfan Bey**.” (Böbrek 39)

- ✓ **Unvan grubu cümlede dolaylı tümleş görevinde kullanılabilir.**

“**Yakup Hoca**’nın yanına bir iskemle çekip ilişti.” (Katil Osman 31)

- ❖ **Çalışma metnindeki diğer kelime grupları**

“**Nasılsın Süvari Bey?**” (Portakal 10)

“**Süvari Bey** gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi.” (Portakal 11)

“**Yakup Hoca** hep buna hayıflanıyor.” (Katil Osman 31)

“Dirim Yurdu’**nun** sahibi **Osman Bey**.” (Böbrek 37)

“...daha bir kişiyi bile yaralamadan adı **Katil Osman** olmuştu.” (Katil Osman 30)

“Hapishanenin dış avlusunda, **Abaza Kemal**’in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum.” (Katil Osman 27)

“Ama Osman o taş yürekli **Koca Reis**’in karşısında da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Bir gün **Profesör Osman**, o zorla gülen yüzüyle odaya girdi.” (Böbrek 51)

“Biraz düşündükten sonra: “Şu iki ay kadar önce tahliye edilen delikanlı mı? Hani **Koca Reis** yol kesmekten ceza verecekti az kalsın!” diye sordum.” (Katil Osman 28/29)

“Bizim **Katil Osman** yine dün akşam Haltlar karıştırmış.” (Katil Osman 28)

“Gemi de gemi değil ki... **Hacı Davut** vapuru...” (Portakal 11)

“**Katil Osman**’ı iyice hatırladım.” (Katil Osman 29)

“Osman’inkine uymayan hikayesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, kahve fincanındaki son yudumu dikerek: “Sen bu masalları bu sefer **Koca Reis**’e dinletemezsin, başka laflar düşün, hadi bakalım, koğuşa gidelim” dedi.” (Katil Osman 32)

1.13. Ünlem Grubu

Bir ünlem ile bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna ünlem grubu denir. Ünlem başta, isim unsuru sonda bulunur. İsim unsuru bir kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir. Kelime gruplarında genellikle asıl unsur sona gelir ancak ünlem grubunda asıl unsur olan ünlem baştadır. Ünlem gruplarında vurgu ünlem üzerindedir (Karahana 2014: 70). .

Ünlem grubunu oluşturan unsurlar arasına herhangi bir noktalama işareti girmez. Bu durumda ünlem grubu sayılmazlar. *Bunun için, genç kaptan tabloyu eline alıp takdirkâr bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda bulunursunuz, değil mi?” deyince, adeta sevindi.* (Beyaz Bir Gemi 21)

Bu kelime grubunda isim unsuru bir isim veya kelime grubu olabilir: *behey İsmail, heyt benim kardeşim* gibi.

- Ünlem grubunda isim unsuru bir kelime grubundan oluşabilir.
- ✓ Ünlem grubunun isim unsuru unvan grubundan oluşabilir.

“**Aman Süvari Bey**... Şaka etme Allahını seversen!” (Portakal 11)

- ✓ Ünlem grubunun isim unsuru belirtili isim tamlamasından oluşabilir.

“**Ülen Allahın sersem kulu**, nasıl oldu da basiretin bağlandı?” (Böbrek 42)

1.14. Zarf Fiil Grubu

Bir zarf fiil ile onu anlam bakımından tamamlayan, niteleyen veya belirten isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna zarf-fiil grubu denir. Bu kelime grupları cümlede genellikle zarf görevinde bulunurlar (Karahan 1999: 23). Grubun ana unsuru olan zarf-fiiller genellikle sonda bulunur. Bu kelime grubunun vurgusu, zarf-fiilden önceki unsur üzerindedir.

- **Zarf-fiiller yapıları bakımından çeşitlilik gösterir.**
- ✓ **Zarf-fiil grubu “-İp” ekiyle yapılabilir.**

“Ama Osman o taş yürekli Koca Reis’in karşısında da **o masum, mahcup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp** kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.” (Katil Osman 31)

“Avni Akbulut **yatağında kendine gelip**, ölmediğini, yalnız böbreğinin çıkarıldığını, artık bir tek, o da ameliyatlı böbrekle kaldığını öğrenince pek şaşırmadı, **başını öte tarafa çevirip** gözlerini kapadı” (Böbrek 50)

“Tokatlamak için üstüne yürürken birdenbire kendini topladı, **elini cebine sokup** bir on liralık çıkardı, tayfanın eline sıkıştırdı.” (Portakal 17)

“Halbuki onun asıl işi vinççilik olduğu için, gemi bir limandan ayrılınca öteki limana varıncaya kadar **başaltı kamarasında yatıp** uyumalıydı.” (Portakal 9)

“Hangi ustanın yanına verilirse **üç beş gün durup** kaçmış, terzilikte ilik açmaktan kunduracılıkta iplik mumlamaktan ileri gidememişti.” (Katil Osman 29)

“Çünkü onun **nasıl bir an bile yalnız kalmaya dayanamayıp** hemen birilerinin yanına sokulduğunu...” (Katil Osman 28)

“Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, **hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp** içeri soktuklarını gören Avni, açığöznlük ederek bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

“**Doktoru yalnız görüp** mektubu vermek istediği için ortalığın tenhalaşmasını beklemeyi muvafik bulmuştu. (Böbrek 43)Ertesi gün **işini gücünü bırakıp** onunla birlikte bu “Helal süt etmiş” adama gitmeye de razı oldu.” (Böbrek 40)

“Fakat İsmail Denizer de bir türlü **gemiye bırakıp** gidemiyor, katibin yolunu gözliüyordu.” (Portakal 15)

“**Bol bol hayaller kurup** bunların her zaman boşa çıktığını görmeye alışmış bütün insanlar gibi, ressam Tevfik de kaderine çabuk boyun eğenlerdendi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Bu haliyle, **gagasını ileri doğru uzatıp**, kuyruğunu çırparak suların üstünde dinlenen beyaz bir martıya benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Ara sıra birisi masaya vuruyor, kapı aralanıyor, birisi dışarı çıkmak istiyor, sonra **kolundan yakalanıp içeri çekiliyordu.**” (Portakal 16)

✓ **Zarf-fiil grubu “-Inca” ekiyle yapılabilir.**

“**Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevedemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca** hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.” (Böbrek 41)

“**Birkaç adım daha atınca yanına geldi.**” (Portakal 16)

“Kısacık boyu sehpanın arkasında kayboluyor, **ara sıra gemiye bakmak için başını çevirince** boynunun derisi kıvrılıp katlanıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Dürbünle bakınca** tablonuzu bile gördüm.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Yeniden röntgen yaptırınca**, sağ böbrekte hem de iki taş birden görmüşler.” (Böbrek 37)

“**Yukarı çıkınca** ikinci kaptanı orada dolaşır buldu.” (Portakal 11)

“**Paramız belli olunca** tedaviyi, ilacı da ona göre tutarız, işin fantaziyesine kaçmayız.” (Böbrek 40)

“**İlaçla eritiverince** aşağıdan dökülür gider.” (Böbrek 39/40)

“**Katip, karşısındakinin bitkin halini görünce** alakalandı.” (Böbrek 35)

“Daha konuşacaklardı, fakat, tam tepelerinden gelen boğuk, buna rağmen kuvvetli bir ses onları ürküttü, **başlarını o tarafa çevirince**, kaptan köprüsünün kenarına dayanmış, sarı dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini döndüre döndüre kendilerine bağırdığını gördüler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Biraz açılınca** başlarını çevirip beyaz gemiye baktılar.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı; **karşısındaki belki de bunu fark ederek sorunca**, ümitsiz bir sesle mırıldandı: “Oraların fiyatı da ona göredir. Böyle lüküs yerler bizim için değil!” (Böbrek 39)

“Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona Kayseri’den başlayarak **böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.**” (Böbrek 46)

✓ **Zarf-fiil grubu “-ArAk” ekiyle yapılabilir.**

“**Raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor.**” (Böbrek 42)

“Bu haliyle, gagasını ileri doğru uzatıp, **kuyruğunu çırparak** suların üstünde dinlenen beyaz bir martıya benziyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Kasketini gür saçlarının üstüne eğerek aşağıyı seyreden süvari **koluyla ikinciyi dürterek: "Geldi!" dedi.**” (Portakal 10)

“İhtiyar kadıncağızın küçücük bahçede yaz kış **durmadan uğraşarak** yetiştirdiği sebzelerle beş on erik, vişne ağacının meyvesi Osman’ın ne boğazına, ne üstüne başına yetmediği için delikanlı işi haraççılığa vurmıştu.” (Katil Osman 29/30)

“İkinci kaptan **tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek demirin başında duran tayfalara emirler verdi.**” (Portakal 9)

“... **açıkgözlük ederek** bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

“Değirmi sakallı Borlu: “**Müsaade buyur!**” diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını...” (Böbrek 41)

“Bu aralık ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, **dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak** vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.” (Portakal 14)

“Geminin merdivenlerine üçü de hemen hemen aynı zamanda vardılar, **kayıktan kayığa atlayarak, Tevfik önde olmak üzere, birbiri arkasından merdiveni çıktılar.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşıyor, **güverte kenarında eteklerini uçurarak** vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denkleme indirmeye çalışan hamalları görüyordu.” (Katil Osman 27)

“**Böbreği böyle kanar halde bırakarak** yarayı kapamak, hastanın yüzde yüz ölümü demektir.” (Böbrek 50)

“Bir eylül sabahı üç ressam rıhtımda **birbirleriyle göz göze gelmekten kaçınarak dolaşıyorlardı.**” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Avni, **doktorun gözlüklerinin içine bakarak**: “Yani ne kadar olur doktor bey?” dedi.” (Böbrek 47)

“Avni, hastane için hususi satın aldığı mavi yollu tisör pijama ile **beyaz karyolasının kenarına oturarak Niğde’den para gözledi.**” (Böbrek 48)

“Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona **Kayseri’den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti.**” (Böbrek 46)

✓ **Zarf-fiil grubu “diye” ekiyle yapılabilir.**

“Boğulur gibi kısık bir sesle: “**Görmüyor musun köpoğlularını... beni kafeslemeye bakıyorlar!**” diye söylendi.” (Portakal 16)

“**Hapı yuttuk!**” diye düşünüyordu.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“İçine bir kişinin güç halle sığabileceği camkanda kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam: “**Buyurun, hoş geldiniz!**” diye doğruldu (Böbrek 35)

“İkinci kaptan o tarafa geldi, süvariye yumuşak bir hareketle kolundan tutarak: “**Asabileşme kaptanım, senin dediğin olsun!**” diye kamaraya sürüklemeye çalıştı.” (Portakal 17)

“İkinci kaptan: “**Vallahi, ne bileyim!.. Bakalım bir kere..**” diye süvarinin kamarasına girdi.” (Portakal 11)

“İsmail bunun suçunu süvaride buluyor, ‘**Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık gece yarısına kadar mı, sabaha kadar mı, Vira!.. Mayna!.. Vira!.. Mayna!... Çek Allahın emrini!...**’ diye homurdanıyordu.” (Portakal 9)

“**İnşallah aradığınız çıkmaz!**” diye söylendi.” (Portakal 9)

“Bunları **fenalık olsun diye değil, hem çok meraklı, hem de çok geveze olduğu için yaptığını sanıyorum.**” (Katil Osman 28)

“Hatta kızını Niğdeli birine verdiğini anlatırken, “**Nikah için nüfus kayıtları çıkarttığımda sizi görmüş olacağım, bana hiç yabancı değilsiniz!**” diye tanıdık bile çıktı.” (Böbrek 36)

“Çil yüzlü adam: “**Geçmiş olsun Süvari Bey!**” diye söze başladı.” (Portakal 14)

“**Haydi çek arabanı!**” diye payladı.” (Portakal 17)

“Halil Eğinli: “**Gemide başka Portakal da var mı?**” diye sordu.” (Portakal 14)

“Bu sırada içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: **“Ne bekliyorsun?” diye sordu.**” (Böbrek 46)

“Bir saat kadar sonra resmi tamamladı, daha doğrusu, kendi kendine, **“Eh yeter artık!” diye işi bıraktı.**” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Desene, akşam olmuş” diye düşünerek başını yana çevirdi.” (Böbrek 36)

“Borlunun hastaneler için söylediklerini şimdi şüphe ile karşılıyor, **“Devletin hastanesinde adamı çoluğa çocuğa doğratırlar mı? Attı köpoğlu köpek!” diye kendine cesaret veriyordu.**” (Böbrek 43)

“Avni Akbulut bir taraftan: **“Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi nasıl oluyor acaba?” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.**” (Böbrek 40)

“...fakat ihtiyar kadının **“Cenazem çıkmadan bu eve başkası girmez!” diye müthiş bir inatla direnmesi ve tapuları Osman’ın dayısına verip saklatması yüzünden bu işi becerememişti.**” (Katil Osman 29)

“Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, **“Nasılsın? Bir şikâyetin var mı?” diye soruyorlar, bazan hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar, fakat ikinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.**” (Böbrek 49)

“Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!” diye acı acı beddua ediyordu.” (Katil Osman 29)

“Onu bir kenara çekerek meseleyi anlattı: **“Hadi kurbanın olayım, şu işi bir düzene koy... Beni yakmasın...” diye sırtını sıvazladı.**” (Portakal 11)

“Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, altına demir iskemlelerden birini çekerek: **“Nasılsınız bakalım?” diye sordu.**” (Katil Osman 27)

“Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: **“Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.**” (Portakal 8)

“Kayıkçıya, **“Dayan amca, dayan!” diye gayret verecek oldu, fakat bu manasız yarışın ne demek olduğunu anlamayan adamcağızın ters bir bakışı lafını ağzına tıkadı.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Karşularına ilk gelen oldukça temiz kıyafetli, mavi gözlü ve uzun burunlu tayfa Fransızca, yahut İngilizce yerine tatlı bir Laz şivesiyle: **“Ne isteysunuz?” diye sorunca bir**

an duraladılar, fakat bundan bir mana çıkarmaya uğraşmadan nezaketle bazı şeyler öğrenmek istediler.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Kaptan bu sözleri hiç duymamış gibi: ‘**hep de havaleli mallar yükledik... Bakalım İstanbul’u nasıl bulacağız... Denizlerin kötü zamanı...**’ diye devam etti, sonra, daha ziyade kendi kendine mırıldanıyormuş gibi: ‘Gemi de gemi değil ki... Hacı Davut vapuru... Dört seneden beri havuzlanmadı... Allah çoluğumuza çocuğumuza acıyor herhalde...’ (Portakal 11)

“İçinden: “**Gene düştük bu lanetlerin eline**” diye söyleniyor, bu andan itibaren artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.” (Böbrek 41)

“Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: ‘**Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..**’ diye bağırıp palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu.” (Katil Osman 30)

“Her geçen gün hesabını hiç yoktan on beş lira artırıyor ve hasta bazan: “**Bu mevsimde bir bahçe satmak bu kadar sürdürülür mü? Kendi soyumuzda bile halden anlayan olmadıktan sonra...**” diye söylenerek Niğdedekilere kızıyor, bazan da: “**Ne diye para gelesiyeye kadar otelde kalmadım da doktorun sözüne uyup buraya taşındım ki? Otelin gecesi bir buçuk lira idi. Bu hastalık bende akıl komamış, belli**” diye kendi kendine içerliyordu.” (Böbrek 48)

“Oyuncuların kağıtlarına bakarak: “**Koz çek, yirmiyi söyle**” diye konuşmaya başlamış.” (Katil Osman 32)

“Değirmi sakallı Borlu: “**Müsaade buyur!**” diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.” (Böbrek 41)

✓ **Zarf-fiil grubu “-ken” ekiyle yapılabilir.**

“Ama **ruhumuz böyle gökyüzlerinde uçup dururken** birdenbire yere inip insan küçüklüğü ile karşılaşmak ne tuhaf oluyor.” (Katil Osman 27)

“**Tokatlamak için üstüne yürürken** birdenbire kendini topladı, elini cebine sokup bir on liralık çıkardı, tayfanın eline sıkıştırdı.” (Portakal 17)

“İsmail **çabuk çabuk merdivenden aşağı inerken**, süvari tekrar kamarasına girmiş, kapı kapanmıştı.” (Portakal 17)

“Ressam Teyfik Aravurgun **alakasız ve bıkkın bakışlarını denizin kırıksız çalkalanan yeşil yüzünde gezdirirken**, tam karşısında, birkaç yüz metre ileride, beyaz bir gemi gördü.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, “Nasılsın? Bir şikayetinin var mı?” diye soruyorlar, bazan **hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar**, fakat ikinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.” (Böbrek 49)

“**Bunları söylerken gülümsüyor**, yüzünün kalın derisi, kısa kesilmiş kır saçlarının dibine kadar kırıyordu.” (Portakal 13)

“Belki sen de **film çekilirken** biraz kımıldadın...” (Böbrek 49)

“Avni Akbulut **önce can kulağıyla dinlerken** sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı.” (Böbrek 39)

“Avni Akbulut bir taraftan: “**Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi nasıl oluyor acaba?**” diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.” (Böbrek 40)

✓ **Zarf-fiil grubu “-mAdAn” ekiyle yapılabilir.**

“Ama **benim daha fazla şeyler söylememe meydan vermeden**, Osman bir el işaretiyle sözümü kesti.” (Katil Osman 33)

“**Kendisine meseleyi anlatmak isteyen ressamın yüzüne bile bakmadan** kamarasına girdi, kapıyı vurdu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“...fakat **bundan bir mana çıkarmaya uğraşmadan nezaketle bazı şeyler öğrenmek** istediler.” (Beyaz Bir Gemi 24/25)

“Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, **sıraya filan bakmadan**, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açığızluk ederek bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

“Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: “Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..” diye bağırıp palavralar savurduğu için, **daha bir kişiyi bile yaralamadan** adı Katil Osman olmuştu.” (Katil Osman 30)

“Hep aynı nazik dalgınlıkla sargıları çözüyorlar, **“Nasılsınız?” diye sorduktan sonra hep aynı şekilde, cevap beklemeden birbirleriyle konuşuyor ve odadan çıkıyorlardı...**” (Böbrek 51)

“Bu sözlerden sonra hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor, **sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.**” (Böbrek 51)

“Bunları söylerken kapıdan çıkmıştı, **Avni'nin cevabını beklemeden koridorda hızla yürüdü gitti.**” (Böbrek 45)

“Bunun içinde ne kadar para bulunduğunu hemen görmek için yanıp tutuştuğu halde, **karşısında kendisine hiç bakmadan hızlı hızlı kürek çeken İngiliz gemiciden utanıyor, sonradan inkisara uğramamak için de, herhangi bir tahminde bulunmaktan kaçınıyordu.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, **hiç kıılmadan duruyordu.**” (Portakal 7)

“Doktor **onları pek bekletmeden kabul etti.**” (Böbrek 41)

“Hademe, Avni Akbulut'un bütün ümidini bağladığı mektuba **bir göz bile atmadan eliyle kenara itti.**” (Böbrek 43)

“Avni şüphe ile başını salladı: “Benim derdim öyle tatlı dil ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil, bir böbrekte iki taş bu, **bıçağı yemeden çıkar mı?**” (Böbrek 39)

“**Bin liranın yüzünü görmeden kan çıbanı bile deşmiyor.**” (Böbrek 37)

“Avni **bir şey söylemeden Niğde hükümet doktorunun mektubunu uzattı.**” (Böbrek 45)

✓ **Zarf-fiil grubu “-dikça” ekiyle yapılabilir.**

“Aman anam, **bu sancılar böyle gelip geçtikçe** karşıma Azrail çıksa medet ya melaike deyip eline sarılacağım.” (Böbrek 43)

“**Yaptığı resme baktıkça** bunu kendisi de fark eden Tevfik...” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Orada durdukça** bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açığızluk ederek bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

“Yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve **büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça** çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgarda sallanıyor.” (Katil Osman 27)

“**Biz yaklaştıkça da hava kararıyor...**” (Portakal 9)

✓ **Zarf-fiil grubu “-All” ekiyle yapılabilir.**

“**Bu halde bir ay kadar yattıktan sonra, -dikişler alınalı** daha sekiz gün olmuştu-Avni’de tekrar sancılar başladı.” (Böbrek 49)

“**Portakallar sandığa gireli on beş gün oluyor.**” (Portakal 11)

✓ **Zarf-fiil grubu “-r, -mAz” kalıbıyla yapılabilir.**

“**Olur olmaz lafa karışıyor, terslenince cevap vermeye kalkıştıyordu.**” (Katil Osman 33)

“**Rıhtıma yanaşıp kendini karaya atar atmaz, koşarak binanın köşesini döndü, elleri titreyerek zarfı çıkardı ve içini boşalttı.**” (Beyaz Bir Gemi 22)

“**Şaşkınlıkları geçer geçmez üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya birbirlerine belli etmemek için ağır ağır içeri girdiler, merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**On gündür vazifedeydik, İstanbul’a gelir gelmez nerden çıktınız?**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Para gelir gelmez ameliyatı yaparız.**” (Böbrek 48)

✓ **Zarf-fiil grubu “-a / -e” ekiyle yapılabilir.**

“**Bu gidip gelmeler üç hafta kadar sürdükten ve Avni Akbulut, hemşerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını doktor vizitelerine, tahlillere, filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra, bir gün Borlu hayır sahibi ortadan kayboldu.**” (Böbrek 42)

“**Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurda üç kişiden beş laf, burada beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu.**” (Katil Osman 28)

“**Başlarını o tarafa çevirince, kaptan köprüsünün kenarına dayanmış, sarı dişli, en aşağı bir haftalık tıraşlı bir adamın, iri gözlerini döndüre döndüre kendilerine bağırıldığını gördüler.**” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Ara sıra koridorlarda iki tarafa tutuna tutuna sarhoş gibi yürüyen dağınık saçlı kadınlar görülüyordu.**” (Portakal 13)

“Biraz sonra **makinelere homurdana homurdana** işlemeye, bütün tekneyi o garip sıtma nöbetiyle titretmeye başladılar.” (Portakal 12)

➤ **Zarf-fiil grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **Zarf-fiil grubu edat grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Doktorun da iyisini, helal süt emmişini buluncaya kadar hayli dolaşmışlar, hayli masarife gelmişler.**” (Böbrek 36)

✓ **Zarf-fiil grubu bağlama grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Gündüzleri kâh atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kâh rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak hep ufku gözetliyorlar.**” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

➤ **Zarf-fiil grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**

✓ **Zarf-fiil grubu cümle içinde genellikle zarf tümleci olarak görev yapar.**

“**Ama bu düşüncelere dalmış bir halde gemiye yaklaşıp bayrağın İngiliz olduğunu görünce, biraz ümitleri kırıldı.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar.**” (Beyaz Bir Gemi 24)

“**Başına gelen felaketi göz önünde tutunca onun bu hırçınlığını anlamak zor değildi.**” (Katil Osman 33)

“**Lakırdı hastalık ve doktor meselesine dökülünce Avni Akbulut’un da dili açıldı.**” (Böbrek 37)

“**Gündüzki uykusuna rağmen hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, “Hayırlısı neyse o olsun” diyerek yatağına uzandı, sabaha kadar inleyip oflayarak, hatta bazan birdenbire gelen keskin sancuların tesiriyle bağırıp yerinden fırlayarak döndü, durdu.**” (Böbrek 40)

“**Henüz narkozun tesiriyle sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey doktor Osman’ın gülümseyen yüzü oldu.**” (Böbrek 48)

“**Deminden beri karşısındakinin sözlerini, “Bilirim bunların hepsini” demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çattı.**” (Böbrek 37)

“**Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen bu hediyeyi kabul etmesini isteyince, adam herhalde pek mütehassıs olacak, hele ressamın**

karşıdaki Akademi'nin hocalarından olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı." (Beyaz Bir Gemi 20)

"Başasistana dönerek sordu: "Neymiş?" (Böbrek 45)

"Bu cümleyi ötekiler de duydular ve taş kesilmiş gibi, oldukları yerde durarak, gözlerini genç ressamın baktığı yere diktiler." (Beyaz Bir Gemi 23/24)

"İkinci kaptan o tarafa geldi, süvariye yumuşak bir hareketle kolundan tutarak: "Asabileşme kaptanım, senin dediğin olsun!" diye kamaraya sürüklemeye çalıştı." (Portakal 17)

"Kaptan altı şiş gözlerini yarı kapayarak salondakileri süzdü, dudaklarının arasından, "İskenderun'da fazla mal çıktı, iki gün bekledik... Ama gemi de yükünü aldı.." dedi." (Portakal 10/11)

"Kaptan birden doğrularak: "İnşallah gelecek sefere..." dedi." (Portakal 11)

"Rıhtıma yanaşıp kendini karaya atar atmaz, koşarak binanın köşesini döndü, elleri titreyerek zarfı çıkardı ve içeri boşalttı." (Beyaz Bir Gemi 22)

"Desene, akşam olmuş" diye düşünerek başını yana çevirdi." (Böbrek 36)

❖ Çalışma metnindeki diğer zarf-fil grubu örnekleri

"Avni hala tereddüt eder gibiydi, fakat öteki durmadan doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında operatör İrfan'ın nasıl bir inci olduğunu, "Allah doktorları günahkâr kullarını cezalandırmaya yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!" diyerek anlattı." (Böbrek 40)

"Babadan kalma bir bağın baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış." (Katil Osman 29)

"Beklemekten bıkip yorulan, o gün bu fırsatı kaçırarak, fakat sabredip ümit kesmeyen kazanacaktı." (Beyaz Bir Gemi 23)

"Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna varabilmek için uğraşiyor, ak sakallı, sıska bir herif, yorganını sırtına sarmış cigara içiyordu." (Portakal 12)

"Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, acele bir yardım bekler gibi iki elini birden uzatarak: "Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı? Hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor..." (Böbrek 38)

“**Birinin sözünü öteki ağzından alarak:** ‘Yatın sahibi nerede efendim? Kendilerini görmek istiyoruz’ dediler, sonra daha çekingen, devam ettiler.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“ Bunun için, genç kaptan **tabloyu eline alıp** takdirkar bakışlarla uzun uzun seyrettikten sonra: “Ah, ne güzel, ne güzel... Bizimle bir öğle yemeği yemek lütfunda bulunursunuz, değil mi?” deyince, adeta sevindi.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca laf atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse **hemen parlayıp kavga çıkararak** karşısındakini iyice bezdiriyordu.” (Katil Osman 30)

“Değirmi sakallı yatak komşusu **elini yavaşça omuzuna koyarak:**” Üzülme canım” dedi, “ama üzülme demek de boş laf can pazarı bu...” (Böbrek 38)

“**Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip delikten geçerek sulara gömülüyordu.**” (Portakal 9)

“**Doktorun da iyisini, helal süt emmişini buluncaya kadar hayli dolaşmışlar, hayli masarife gelmişler.**” (Böbrek 36)

“Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, **arkadan vurarak** yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hurpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi.” (Beyaz Bir Gemi 18)

“Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa **Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası gıcır gıcır eden karyolaya yerleştiğini gördü.**” (Böbrek 36)

“Gardiyan Arif’in tavuğu, etrafında bir haftalık civcivleriyle, ayaklarımın etrafında dolaşıyor, yanımdaki sur duvarının ortasından fırlayan ve **büyüyüp aşağıya doğru uzandıkça** çiçek üstüne çiçek açan papatya dalı hafif rüzgârda sallanıyor, esrarkeş Tayyar Baba biraz ileride **sırtını duvara dayayıp** başını karnına sarkıtmış, Bayburt türküleri mırıldanıyordu.” (Katil Osman 27)

“Gündüzleri **kah atölyelerinin kocaman pencerelerine yaklaşarak, kah rıhtıma inip güya biraz hava almak, başını dinlemek ister gibi dalgın dolaşarak** hep ufku gözetliyorlar, kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 22/23)

“*Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü karın zarı iltihabından gitti.*” (Katil Osman 32)

“*Hatta kızını Niğdeli birine verdiğini anlatırken, “Nikah için nüfus kayıtları çıkarttığımda sizi görmüş olacağım, bana hiç yabancı değilsiniz!” diye tanıdık bile çıktı.*” (Böbrek 36)

“*Hele geminin bol, güzel yemekleri ile karnı iyice doyup, biraz fazlaca kaçırıldığı tatlı şarabın tesiriyle mahmur, koltuğun arkasına yaslanınca, bu alışverişten memnun bile olmaya başladı.*” (Beyaz Bir Gemi 21)

“*Kendisi gibi kopuk bir arkadaşıyla beş kadeh attıktan sonra kahveye gidip altmış altı oynarlarken berber Hüsamettin yanlarına gelmiş, oyuncuların kâğıtlarına bakarak: “Koz çek, yirmiye söyle” diye konuşmaya başlamış.*” (Katil Osman 32)

“*Her geçen gün hesabını hiç yoktan on beş lira artırıyor ve hasta bazan: “Bu mevsimde bir bahçe satmak bu kadar sürdürülür mü? Kendi soyumuzda bile halden anlayın olmadıktan sonra...” diye söylenerek Niğdedekilere kızıyor, bazan da: “Ne diye para gelesiye kadar otelde kalmadım da doktorun sözüne uyup buraya taşındım ki? Otelin gecesi bir buçuk lira idi. Bu hastalık bende akıl komamış, belli” diye kendi kendine içerliyordu.*” (Böbrek 48)

“*İsmail Denizer, sefere çıkacakları gün çocuğu olduğunu ileri sürerek, vapur limanına girer girmez ikinciden izin almıştı.*” (Portakal 15)

“*...perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu’nun yolunu tuttu.*” (Böbrek 46)

“*Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu, fakat öteki cevap olarak: “Numara aldın mı?” deyince elindeki mektubu gösterdi, “Hususi konuşacağım!” dedi.*” (Böbrek 43)

“*Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur, bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında müphem bir çizgi, anlansın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler, harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır,*

vapurda güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.” (Portakal 8).

“Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurulayarak on iki numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: “Daha temiz, buyurun!” dedi.” (Böbrek 36)

“Katip: ‘**Bizimki tamam!**’ diyerek bir deste kağıt gösterdi.” (Portakal 14)

“Kendisi daracık yerlerden, yatak denklere, sandıklar, girip çıkarken **bir aralıkta sıkışıp kalan yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce:** “Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!” diye homurdandı; sonra iri dudağını yalayıp ıslattı, **yüzüne tatlı bir ifade vererek, o tarafa yürüdü:** “Nasılsın Süvari Bey?” süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: “Ooo!.. Merhaba Osman Yiğit... Ne var ne yok? Geç otur bakalım!” dedi.” (Portakal 10)

“**Kendisi de farkında olmadan birtakım kararlar vermiş olduğunu görünce gülümsedi.**” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Kendisini beyaz örtülü, yüksekçe bir sedire yatırıp karnını iteleyeni adama baktı.**” (Böbrek 41)

“Kendisini yukarda genç, gülyüzlü, lacivert elbiseli biri karşıladı, **kırk yıllık ahbab gibi ona elini uzatarak, tuhaf bir Fransızca ile:** “buyurun” dedi, “deminden beri size bakıyordum, bizim yata geldiğinizi anladım.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Kırışik alnını yatağa doğru eğerek hastayı sıkı bir muayeneden geçirdi, birçok şeyler sordu, hala kapanmayan yarayı kendi eliyle açtı, tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi, sonra Avni Akbulut’a dönerek:** Hastalığın bu safhası talebe için çok enteresandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracamız!” dedi.” (Böbrek 51)

“Kimsenin duymasını istemiyormuş gibi **ağzını yüzüne yanaştırarak:** “Bırak boş konuşmaları, ağabey!” dedi.” (Katil Osman 33)

“Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir şekilde bulunan adacığa yaklaşmışlardı, **burada dümeni sancak tarafına kırarken:** “Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.” (Portakal 8)

“Mavi gözlü tayfa yumuşak, fakat itiraz götürmez bir hareketle **ressamları merdivene doğru sürüklerken:** “iyi etmedunuz” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Mesela gencinden yaşlısından üç beş ressam hemen rıhtıma inerek aynı beyaz geminin başka başka yerlerde ve **birbirine göstermeden** resmini yapmaya koyuldular.” (Beyaz Bir Gemi 22)

“Muayenehanesi sahiden pırıl pırıl aletlerle doluydu.” (Böbrek 41)

“Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, **altına demir iskemlelerden birini çekerek:** ‘Nasılsınız bakalım?’ diye sordu.” (Katil Osman 27)

“On yaşında **mahalledeki memur çocuklarını dövme**ten başlayarak, on ikisinde anasının üstüne yürümüş, on beşinde dayısına bıçak çekmiş, on altısından sonra da hiç olmazsa haftada bir ortaokulu, ayda bir hapisaneyi boylar olmuştu.” (Katil Osman 29)

“Ondan sonra belki yarım saat süren bir pazarlık başladı, ikinci kaptan **bir içeri, bir dışarı gidip gelerek** bu hayırlı işi yoluna koymaya uğraştı.” (Portakal 11/12)

“**Onu bir kenara çekerek** meseleyi anlattı.” (Portakal 11)

“Onun dışardaki hayatı hakkında duyduklarıma inanmak çok güçtü, ama herkes aynı şeyi söylüyor, **ziyaret günleri gelen ihtiyar anası bile, oğlunu uzaktan görünce:** ‘Ocağımızı batırdın Osman, tez günde boyların devrilsin!’” diye acı acı beddua ediyordu.” (Katil Osman 29)

“Onun için şimdi Osman Yiğit’in **denize atılmış görünüp** Halil Eğinli’ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.” (Portakal 15)

“Onun uyandığını fark eden karşı yataktaki **sakalını sıvazlatarak:** ‘Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?’ diye sordu.” (Böbrek 36)

“**Orada birisinin durduğunu görünce, kim olduğunu tanımadan** koluna yapıştı.” (Portakal 16)

“Osman **benim şaşkınlığıma aldırış bile etmeden** yerinden kalktı, omzundan ağır bir yükü fırlatıp atmış bir adam gibi hafif adımlarla uzaklaştı.” (Katil Osman 33/34)

“Osman yanında konuşulan bu sözleri **ağzını açmadan** dinliyor, ürkek gözlerini, **koğuştta bağdaş kurup** oturmuş olan eski mahpusların ayaklarında gezdiriyordu.” (Katil Osman 32)

“Osman Yiğit **aşağıya inip** acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan altmış dört kuruştan üç bin sandığın tutarı bin dokuz yüz yirmi lirayı ikinciye teslim etti.” (Portakal 12)

“Osman yiğit **kalbi hızla çarparak** yaklaştı.” (Portakal 10)

“Osman Yiğit, **başını iki yana sallayarak** biraz bekledi, sonra da acele adımlarla, dışarı fırladı, kumanda köprüsünün merdivenini ıkına sıkına tırmandı.” (Portakal 11)

“Osman Yiğit, **yüzü büsbütün kızararak**: “Şu bizim portakallar...” diyecek oldu.” (Portakal 10)

“Yakup Hoca'nın yanına bir iskemle çekip ilişti, **ellerini masanın üstüne koyarak**, korkak gözlerini yüzüme dikti.” (Katil Osman 31)

“Osman'inkine uymayan hikayesini tamamladıktan sonra gardiyan doğruldu, **kahve fincanındaki son yudumu dikerek**: “Sen bu masalları bu sefer Koca Reis'e dinletemezsin, başka laflar düşün, hadi bakalım, koğuşa gidelim’’ dedi.” (Katil Osman 32)

“**Önce iyi bir tahlil yaptırıp** bunu anlamalı, bünyenin hususiyetlerini her bakımdan incelemeli, tedaviyi buna göre tayin etmeli.” (Böbrek 41)

“**Öteki sözüne devam ederek**: “Lord cenapları pek müteessir olacaklar.” (Beyaz Bir Gemi 21)

“**Öteki, gözlüklerinin arkasında kaybolan gözlerini karşısındakine dikerek** yumuşak bir sesle: “Biz doktorlar hiçbir hastadan ümidi kesmeyiz efendim!” dedi.” (Böbrek 44)

“**Öteki, kurnaz kurnaz gülerek**: “Canım başka, başka... Onu sormuyorum.” (Portakal 14/15)

“**Öteki, merhametli bir gülümseme ile başını sallayarak** cevap verdi: “Üzülme dedim ya! Müslümanın müslümana yardım etmek borcu.” (Böbrek 38/39)

“**Ötekileri en mukaddes haklarına göz diken haydutlar gibi kinli bakışlarla süzüyor**, “Hele bir tane gelsin, size zor kaptırırım!” diye kendi kendine söyleniyor, ara sıra da yumuşuyor **arkadaşlarına gidip** bir anlaşma şekli bulmak, mesela, “**ilk gelen benim, ikincisi senin, üçüncüsü de filancanın olsun**” diyerek hiç olmazsa en tehlikeli birkaç rakiple uyuşmak istiyordu.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“**Profesör az önce yıkadığı ellerini kirletmemek için filme dokunmadı, asistanına tutturarak** gözlerini büzdü ve dikkatle baktı.” (Böbrek 45)

“**Profesör kapıya doğru yürüyerek** ilave etti: “Siz bilirsiniz, fakat hastalığınızın beklemeye tahammülü yok.” (Böbrek 46)

“Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıska adam, **camları parladığı için gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek**: “Bakınız hanımlar...” diyordu.” (Böbrek 44)

“Profesör Osman **karşındakinin ne dediğini anlamayarak iri camlı gözlüklerini arkasındakilere çevirdi.**” (Böbrek 48)

“Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfı açtılar, **pencerenin yanına gidip uzun uzun baktılar; biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor, yeni aldığını gözden geçiriyordu.**” (Böbrek 49)

“Bir anda püskürmüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına **yarayı kapatıp dikmesini söyledi, altında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.**” (Böbrek 50)

“Profesör, **karşındakinin ne demek istediğini ilk anda anlayamamış gibi başını arkaya atarak bir an düşündü, sonra başasistana dönerek**: “Bizim serviste boş yatağımız var mı?” diye sordu.” (Böbrek 45)

“Ressam Teyfik Aravurgun son bir gayretle, **sanki hiçbir şeyi denemeden bırakmamak için tayfaya sordu**: “Peki bu yat kimin?” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Ressam Teyfik, **dün akşam rıhtımda gezerken tasarladığı...**” (Beyaz Bir Gemi 18)

“**Salonun daracık kapısında yan dönüp şunu bunu isteyerek güç halle içeri girebilen şişman, kırmızı yüzlü adam, süvariye bir köşede yalnız başına oturmuş, pencereden dışarıyı süzer görünce biraz duraladı.**” (Portakal 10)

“Sonra **iskemlenin kenarına ilişerek** komodinin mermerinde parasını hesapladı.” (Böbrek 43)

“Sonra **orada duran İsmail’i görerek**: “Sen ne arıyorsun burada ulan!” diye bağırdı.” (Portakal 17)

“Sonra tekrar İsmail’e döndü, **yumruğuyla göğsünü döverek**: “Bütün mesuliyet benim... Hapse ben gireceğim... Benim çoluğum çocuğum sürünecek... Benim şerefim mevzubahis... Yine de doyumamıyorum gözlerini pezevenklerin...” (Portakal 16)

“**Sönük gözlerini ağır ağır Profesör Osman’a çevirerek**: “Niğe’ye mektup yazalım da bizim elma bahçesini satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde para eder” dedi.” (Böbrek 48)

“Süvari **bunları söyleyerek** kalktı, salondan çıktı, yukarıya, kamarasına gitti.”
(Portakal 11)

“Şakaya katılacak halde olmayan Avni **eliyle kulağının arkasını kaşıyarak** kendi kendine mırıldandı: “**Çoluk çocuğa yazıp** bağla bahçeden birini sattırmalı mıydı? Can her şeyden üstün.” (Böbrek 47)

“Şaşkın şaşkın etrafındakilerin yüzüne baktı, **hızlı nefesler alarak** uzaklaştı, bir duvar dibine çöktü ve düşüncelere daldı.” (Katil Osman 32)

“Şimdi kendi kendine, **ağzını kımıldatmadan** mırıldanıyordu: “Musa Denizer!... Musa Denizer!” (Portakal 8)

“Tayfa İsmail Denizer, **yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp** halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.” (Portakal 12)

“Tayfanın yüzü kızardı, o da kızmaya başlamıştı, **uzun burnunun ucu titreyerek:** “Bırak gevezeliği” dedi.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“Tevfik **bakışlarını bir denize, bir arkadaşlarına kaydırarak** çabuk adımlar atıyor, nefesine küfür üstüne küfür yağdırıyordu.” (Beyaz Bir Gemi 23)

“Tevfik ilerden geçen bir sandala **ellerini sallayarak** seslendi.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“**Doktor böbrekteki taşı çıkarmadan** olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.” (Böbrek 37)

“**Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken,** bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.”
(Portakal 9)

“Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, **bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek,** cenup batıya doğru yöneldi.” (Portakal 12)

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkdan gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını, çünkü **insan bünyesinin böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek** onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde’ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını

söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın.” (Böbrek 50/51)

“Yanıma hep ceketini toparlayıp ellerini göbeğinin üstünde kavuşturarak sokulur, bir şey söyleyecek olsam: ‘Buyur Ağabey!’ diye başını uzatırdı.” (Katil Osman 29)

“Sonra, somurtkan yüzünü hiç değiştirmeden kesik kesik güldü, eliyle ikinci kaptanın böğrünü dürttü: ‘Patlama yahu!...Limana varınca anlarız! Eğer bir şey varsa, acentadan evvel gelirler!...” (Portakal 9)

“Yaz, kış sırtından çıkarmadığı soluk pembe pardösüsünün eteklerini savura savura bahçenin bir yanından bir yanına koşar, şurda üç kişiden beş laf, burada beş kişiden üç laf alıp vererek gününü doldururdu.” (Katil Osman 28)

1.15. Kısaltma Grupları

Bazı kelime grupları ile cümlelerin kısaltması veya kalıplaşması yoluyla ortaya çıkan ve iyelik veya hal eki almış bir isimle başka bir ismin oluşturduğu kelime gruplarına kısaltma grupları denir (Sevinçli 2013:107). Cümlede genellikle sıfat ve zarf olarak kullanılan kısaltma gruplarında ilgi, iyelik veya hal eki birinci unsura geldiği için bu unsurlar arasında yapı bakımından bir benzerlik vardır. Kısaltma gruplarında vurgu ikinci unsur üzerindedir.

Kısaltma grupları; isnat, yükleme (belirtme), yönelme, bulunma, ayrılma (çıkma), vasıta, ilgi ve eşitlik grubundan oluşur.

1.15.1. İsnat grubu

İyelik eki alan bir isim unsuru ile kendisinden sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna isnat grubu denir. İsnat grubunda isnat edilen unsur, kendisine isnat olunandan sonra gelir. Kendisine isnat olunan unsur çoğu zaman iyelik eki alır ancak bazen iyeliksiz isnat gruplarına da rastlanır: “baş açık” gibi. aslında isnat grupları sıfat tamlamalarının iyelik eki yardımıyla ters yüz edilerek sıfat olarak kullanılmasından oluşur. Bu sebeple ikinci unsur genellikle sıfat veya sıfat yerine kullanılan bir kelimedir. Bu kelime grubu, cümlede isim sıfat veya zarf görevinde kullanılabilir. söz konusu kelime grubu birleşik kelime oluşturmaya çok yakındır: *baldırıcıplak, gelişigüzel* gibi. İsnat grubunda vurgu ikinci unsur üzerindedir. Ayrıca bu öbek ile deyimler de oluşturulabilmektedir: *eli sıkı, başı bağlı* gibi (Delice 2016:41).

➤ **İsnat grubunu oluşturan unsurlar arasına başka kelimeler girebilir.**

“İnzarı ekseriyetle vahimdir.” (Böbrek 44)

- **İsnat grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **İsnat grubu birleşik fiil grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Gittiğimiz doktor ne kadar da **gözü tok olsa**, gene masarifini alacak, çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor, keseden vermez ya!” (Böbrek 40/41)

- ✓ **İsnat grubu sıfat tamlamasının sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bu aralık ufak tefek, çil yüzülü, incecik burunlu, **yakası kürklü paltolu** bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.” (Portakal 14)

“**Eni iki, boyu üç karış büyüklüğündeki** bu tabloyu geminin sahibine götürüp lütfen bu hediyeyi kabul etmesini isteyince, adam herhalde pek mütehassis olacak, hele ressamın karşıdaki Akademi'nin hocalarından olduğunu öğrenince, muhakkak kesenin ağzını açacaktı.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“Arkadan bavulu getiren bir garson, **üstü mermerli** komodinden sürahiyi alarak suyunu değiştirdi, sonra her üçü: “Hoş geldiniz, istirahat buyurun!” diyerek çekildiler.” (Böbrek 36)

“Bütün aralıklar ve ambarlar Portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların **üstü örtülü bir yer** bulabilmeleri pek zordu.” (Portakal 13)

“Kaptan **altı şiş** gözlerini yarı kapayarak salondakileri süzdü, dudaklarının arasından, “İskenderun'da fazla mal çıktı, iki gün bekledik... Ama gemi de yükünü aldı..” dedi.” (Portakal 10/11)

- ✓ **İsnat grubu bağlama grubunun bir unsuru olabilir.**

“Profesör, hep **kaşları kalkık ve alnı kırışık** zarfı açtı ve içindeki kağıda şöyle bir göz gezdirdi.” (Böbrek 45)

- ✓ **İsnat grubu belirtili isim tamlamasının tamlayan unsuru olabilir.**

“Kısacası asistanlara ve talebeye sokularak, “**inzarı vahim**” tabirinin ne demek olduğunu öğrenmeye çalışıyor.” (Böbrek 44)

- ✓ **İsnat grubu, sıfat-fiil grubunda sıfat-fiilden önceki unsurlardan oluşabilir.**

“Nihayet **navlunu altı kuruş olan** Portakal sandıklarının yetmişer kuruştan gemiye alınması kararlaştı.” (Portakal 11/12)

1.15.2. Yükleme (Belirtme) Grubu

Yükleme (belirtme) durumu eki alan bir isimle ondan sonra gelen bir ismin oluşturduğu yükleme (belirtme) grubu denir. Yükleme grubu, bir fiil grubunun kısaltmış şeklidir.” (Özkan vd. 2016: 115) Yükleme hali eki alan birinci isim unsuru önce, ikinci isim unsuru sonra gelir. Diğer kısaltma gruplarına göre daha az kullanılan bir kelime grubudur. Bu kelime grubu cümle içinde genellikle isim ve sıfat olarak görev yapar. Kelime grubunun vurgusu ikinci isim unsuru üzerindedir.

Çalışma metninde yükleme grubu örneğine rastlanmamıştır.

1.15.3. Yönelme grubu

Yönelme hali eki almış bir isim unsuru ile başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna yönelme grubu denir. Yönelme hali eki taşıyan isim unsurunun önce geldiği bu kelime grubunda ikinci unsur yalın halde olup genellikle bir vasıf isminden oluşur. Yönelme grubu genellikle fiilimsi gruplarının kısaltmış şeklinden oluşur (Özkan vd. 2016: 116).

Yönelme grubu, cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılır. Bu grubu oluşturan her iki unsur da bir kelime olabileceği gibi, kelime grubu da olabilir. *Başa gelebilecek pek çok tehlikeye açık* gibi. Yönelme grubunda vurgu ikinci unsur üzerindedir.

- **Yönelme grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Yönelme grubu cümle içinde nesne görevinde kullanılabilir.**

“*Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yetmişer kuruşa on tane Portakal aldı.*” (Portakal 17)

- ✓ **Yönelme grubunun ikinci isim unsuru cümle içinde yüklem görevinde bulunabilir.**

“*Sanatkarın ekmeği de işte bu tatlı rüya meraklılarına bağlıydı.*” (Beyaz Bir Gemi 18/19)

- ✓ **Yönelme grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“*Belki bir saate yakın bekledi, odasının kapısını açıp içeri baktı, kimsecikler yoktu.*” (Portakal 16)

Yönelme grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.

- ✓ **Yönelme grubu birleşik fiil grubunun isim unsuru olarak kullanılabilir.**

“Değirmi sakallı Borlu: “Müsaade buyur!” diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla **derdine derman olmasını rica ettiğini** söyledi.” (Böbrek 41)

“**Çoluğun çocuğun başına bela olmam.**” (Böbrek 51)

“Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi **doksan paraya mal olan portakalların** sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul’da maliyeti iki yüz elli kuruştur.” (Portakal 15)

✓ **Yönelme grubu sıfat tamlamasının sıfat unsuru olarak kullanılabilir.**

“Bunun sahiden **yata benzer taraflı** yoktu.” (Beyaz Bir Gemi 25)

❖ **Çalışma metnindeki diğer yönelme grubu örnekleri**

“Bu işi başarmadaki sırrın, resmin güzelliğinden ziyade **çabuk bitirilmesine bağlı** bulunduğunu üçü de biliyorlardı.” (Beyaz Bir Gemi 24)

“Günün **resim yapmaya en uygunsuz** olan bir saatinde çabucak çırpıştırdığı bu tablo bile, onun epeyce kabiliyetli bir sanatkar olduğunu gösteriyordu.” (Beyaz Bir Gemi 19)

“İçinden: “Gene düştük bu lanetlerin eline” diye söyleniyor, bu andan itibaren artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden **yapmaya mecbur** kalacağını biliyordu.” (Böbrek 41)

“O da İstanbul’a **derdine derman** aramaya gelmişti.” (Böbrek 37)

“Öyle **her karnı ağrıyana ameliyat** diyen doktorlara pek güvenme.” (Böbrek 42)

1.15.4. Bulunma Grubu

Bulunma hali eki alan bir isim unsuru ile ondan sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna bulunma grubu denir. Bu kelime grubunu oluşturan isim unsurları bir kelime olabileceği gibi bir kelime grubu da olabilir.

Bulunma grubu, genellikle sıfat-fiil ya da zarf-fiil grubunun kısaltmış halinden oluşur (Özkan vd. 2016: 117) bu sebeple kuruluş olarak sıfat tamlamasını çağrıştırır. Bulunma grubu cümle içinde isim, sıfat ve zarf gibi değişik görevlerde kullanılır. Kelime grubunda vurgu ikinci isim unsuru üzerindedir.

❖ **Çalışma metnindeki bulunma grubu örnekleri**

“*Hademelerin saatte bir kuyudan çektikleri suya batırarak hastanın karnına konan soğuk bezler nedense kar etmedi, oğlan bıçağı yediğinin on ikinci günü karın zarı iltihabından gitti.*” (Katil Osman 32)

“*Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini söyledi.*” (Böbrek 42)

“*Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerinde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu bir ter ve titreme halinde sarmıştı.*” (Böbrek 38)

“*Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü tıp literatüründe pek ender görülür.*” (Böbrek 44)

1.15.5. Uzaklaşma (çıkma) Grubu

Uzaklaşma hali eki alan bir isim unsuruyla ondan sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna uzaklaşma grubu denir (Ergin 2013: 394). Hal ekleriyle kurulan diğer kısaltma grupları gibi genellikle sıfat-fiil veya zarf-fiil grubunun kısaltarak kalıplaşması yoluyla oluşmuştur (Özkan vd. 2016: 119) Bu kelime grubunda doğrudan olmasa da birinci unsur ikinci unsuru niteler. Kuruluş olarak sıfat tamlamasına benzer.

Uzaklaşma grubunu oluşturan unsurlar bir kelime veya kelime grubu olabilir. Cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılır. Uzaklaşma grubunda vurgu ikinci isim unsuru üzerindedir.

- **Uzaklaşma grubu cümle içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Uzaklaşma grubunun ikinci isim unsuru cümle içinde yüklem görevinde bulunabilir.**

“*Ne yaparsın, can her şeyden üstün.*” (Böbrek 37)

“*Yapılacak iş, bunun orta yerindeki boşluğa yatın tasvirini **konduruvermekten ibaretti.***” (Beyaz Bir Gemi 24)

- ✓ **Uzaklaşma grubu cümle içinde zarf tümleci görevinde bulunabilir.**

“*Bunun için Teyfik ilk olarak ve **yarım saatten az bir zamanda** tablosunu bitirdi.*” (Beyaz Bir Gemi 24)

“*Oda kirasını **haftadan haftaya** ödemiş, perhiz yemekleri pişirttiği şişman hizmetçiye masrafları günü gününe vermişti.*” (Böbrek 43)

- **Uzaklaşma grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde bulunabilir.**
- ✓ **Uzaklaşma grubu bağlama grubunun bir unsuru olabilir.**

“Çünkü sanat, yeryüzünde ve insanların içinde olup bitenleri, çöplükle sarayı aynı **hakikatten uzak** ve güzelleştirici örtüye bürüyen ay ışığı gibi, tatlı bir yalan bulutunun arkasından göstermeye mecburdu.” (Beyaz Bir Gemi 18)

- ✓ **Uzaklaşma grubu sıfat tamlamasının sıfat unsuru olabilir.**

“**Babadan kalma bir bağın** baharda yaprağını, güzde üzümünü, kışın kökünü satıp rakıya yatırmış.” (Katil Osman 29)

“O yumuşak, fakat **her şeyden uzak** sesiyle sordu: “Sizin neyiniz var efendim?” (Böbrek 44/45)

❖ Çalışma metnindeki diğer uzaklaşma grubu örnekleri

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi, perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran **tramvaylardan birine** atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.” (Böbrek 46)

“Nihayet böbrekten leblebi kadar bir taş daha çıktı, fakat iki ay gibi kısa bir zamanda iki defa üst üste bıçak yiyen bu ufacık et parçası da artık **canından bezmiş** gibiydi.” (Böbrek 50)

“Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya filan bakmadan, **hastalardan tanıdıkları herhangi birini** arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açıkgozlük ederek bunlardan birinin peşine takıldı.” (Böbrek 43/44)

1.15.6. Vasıta Grubu

Vasıta hali eki alan bir isim unsuru ile ondan sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna vasıta grubu denir. Bu kelime grubu genellikle fiilimsi gruplarının kısaltarak kalıplaşmış şekillerinden oluşur (Özkan vd. 2016: 120). Vasıta grubunu oluşturan unsurlar bir kelime veya bir kelime grubu olabilir. Kelime grubunun vurgusu ikinci isim unsuru üzerindedir.

❖ Çalışma metnindeki vasıta grubu örnekleri

“**Onunla birlikte** karaborsada röntgen filmi arıyor.” (Böbrek 42)

“Arka tarafımdaki demir parmaklıklı kapı gıcırdadı, başımı çevirince, **Hopalı gardiyan Ali Faik’le beraber** Katil Osman’ın avluya girdiklerini gördüm.” (Katil Osman 31)

“Bahçede **çabuk adımlarla volta** vuruyor, ikide bir kapıya koşup hastanedeki Hüsamettin’den haber soruyordu.” (Katil Osman 32)

“Hem birkaç sene mektebe gitmiş, hem de **öteki işçi kızlarla beraber** okuyup yazmaya merak sardırılmıştı.” (Portakal 8)

“Karadeniz’den bildircin akını başladı mı, o da **avcılarla beraber** gider, yağmurlu günlerde çocukların bile eğilip yerden kuş topladığı bu ava katıldı.” (Katil Osman 30)

“Kendisini **benimle yarı buçuk hemşeri** saydığı için, sık sık yanıma gelir memleketteki tanıdıkların sözünü açar, Balyalı olan ikinci karısından bahseder, en sonunda taze bir çaya fit olur giderdi.” (Katil Osman 28)

1.15.7. İlgi Grubu

İlgi eki ile birbirine bağlanan iki isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna ilgi grubu denir (Ergin 2013: 393). İyelik eki düşmüş belirtili isim tamlaması şeklindedir. tamlananın aldığı iyelik ekinin düşmesi ile oluşmuştur.

- **İlgi grubu cümle içinde farklı görevlerde olabilir.**
- ✓ **İlgi grubu cümle içinde özne görevinde olabilir.**

“**Bizim kaptan** asabidur, şakadan hazzetmez.” (Beyaz Bir Gemi 25)

“**Bizim Katil Osman** yine dün akşam Haltlar karıştırmış.” (Katil Osman 28)

- ✓ **İlgi grubu cümle içinde nesne görevinde olabilir.**

“Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızarak: “**Şu bizim portakallar...**” diyecek oldu.” (Portakal 10)

- ✓ **İlgi grubu cümle içinde dolaylı tümleç görevinde olabilir.**

“İnşallah İnşallah.. **Şu bizim üç bin sandığa da.**” (Portakal 10)

“...istersen **benim kliniğe** yatırayım, ama senin için biraz masraflı olur.” (Böbrek 47)

“**Bizim yata** geldiğinizi anladım.” (Beyaz Bir Gemi 20)

“**Bizim serviste boş yatağımız var mı?**” diye sordu.” (Böbrek 45)

- **İlgi grubu kelime grupları içinde farklı görevlerde kullanılabilir.**
- ✓ **İlgi grubu belirtili isim tamlamasının tamlayan unsuru olarak kullanılabilir.**

“**Bizim şu Ada’daki köşkün banyosuna ne renk fayans koydurayım, bir türlü karar veremedim.**” (Böbrek 50)

“*Senin malların ziyan olmasına canım sıkıldı doğrusu, ama ne yaparsın, başka tüccarın malını atamazdım.*” (Portakal 14)

✓ **İlgi grubunun ikinci isim unsuru sıfat tamlamasından oluşabilir.**

“*İnşallah İnşallah .Şu bizim üç bin sandığa da..*” (Portakal 10)

✓ **İlgi grubu sıfat tamlamasının isim unsurundan oluşabilir.**

“*Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızarak: “Şu bizim portakallar...” diyecek oldu.*” (Portakal 10)

1.15.8. Eşitlik Grubu

Eşitlik hali eki alan bir isim unsuru ondan sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubuna eşitlik grubu denir. Kelime grubunda birinci unsur ikinci unsuru nitelediği için kuruluş olarak sıfat tamlamasına benzer (Özkan vd. 2016: 121).

Eşitlik grubunu oluşturan unsurlar bir kelime veya kelime grubu olabilir. Eşitlik grubunda vurgu ikinci isim unsuru üzerindedir.

❖ Çalışma metnindeki eşitlik grubu örnekleri

“*Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde **suluca laf** atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşısındakini iyice bezdiriyordu.*” (Katil Osman 30)

“*Öteki, birkaç **doktorca kelime** mırıldandı ve filmlerden birini uzattı.*” (Böbrek 45)

“*Öteki, cahil, tecrübesiz bir çocuğu **düşüncesizce atacağı adımdan** alıkoymak isteyen şefkatli bir baba gibi biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla Avni'nin yanına sokuldu: “Daha beter ya” dedi, “adamın iflahı işte o hastane dediğin yerde kesilir.”*” (Böbrek 38)

İKİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Değerlendirme

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, Sabahattin Ali'nin “*Sırça Köşk*” adlı eserinde geçen “*Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek*” adlı hikayelerdeki kelime grupları incelenmiştir.

Çalışmada tespit edilen 3124 adet kelime grubunun çoktan aza doğru sıralanması şu şekildedir:

1. Sıfat tamlaması grubu (909)
2. Edat grubu (418 adet)

3. Belirtili isim tamlaması grubu (358 adet)
4. Sıfat-fiil grubu (260 adet)
5. Belirtisiz isim tamlaması grubu (226 adet)
6. Zarf-fiil grubu (202 adet)
7. Birleşik fiil grubu (174 adet)
8. Tekrar grubu (138 adet)
9. İsim-fiil grubu (135 adet)
10. Bağlama grubu (99 adet)
11. Birleşik isim grubu (68 adet)
12. Sayı grubu (26 adet)
13. Unvan grubu (24 adet)
14. Aitlik grubu (15 adet)
15. Takısız isim tamlaması (13 adet)
16. Yönelme grubu (12 adet)
17. İlgi grubu (11 adet)
18. İsnat grubu (10 adet)
19. Uzaklaşma grubu (10 adet)
20. Vasıta grubu (6 adet)
21. Bulunma grubu (4 adet)
22. Eşitlik grubu (3 adet)
23. Ünlem grubu (3 adet)

Çalışmada en çok tespit edilen kelime grupları, isimlerin tam olarak anlaşılması ve tanınması için onlardan önce bazı kelimeler getirerek anlamlarının nitelik ve nicelik yönünden tamamlandığı ve bu şekilde kurulan sıfat tamlaması ve isim tamlamaları gruplarıdır. Çalışmada en sık rastlanan diğer kelime grupları ise fiilimsi gruplarıdır. Yazar fiilimsileri sık kullanarak anlatımı uzatmadan ve bağlaç kullanmadan tek cümle içinde birkaç eylemin bildirilmesini sağlayarak hikâyelerdeki anlatımın gücünü ve kıvraklığını arttırmıştır. Çalışma metninde edat grupları da sık kullanılmıştır. Tek başına genellikle anlam taşımayan edatlar isim soylu kelimelerle bir araya gelerek kelime grubu oluşturduklarında; “büyüklüğünde, ölçüsünde, derecesinde, benzerliğinde” gibi çok değişik anlamlar kazanmış ve anlatıma zenginlik kazanmıştır. Tekrar grupları da çalışmada sık rastlanan bir diğer kelime grubudur. Yazar, tekrar gruplarına sık yer vererek cümlelerin anlamını pekiştirmiş, anlatıma güç katmıştır.

İncelediğimiz hikâyelerde şu noktalar dikkat çekicidir:

Bu çalışma kapsamında incelenen hikâyelerde canlı, güzel bir dil ve etkileyici bir üslup kullanılmıştır. Hikâyeler üzerinde inceleme yapılırken;

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla birlikte karaborsada röntgen filmi arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu (Böbrek 42)” gibi çok uzun cümleler ve “**Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkta gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını, çünkü insan bünyesinin böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde'ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle: “Yok doktor” dedi, “beni bu halimle sokağa atamazsın(Böbrek 50/51).”** gibi uzun ve birden fazla kelime grubu (belirtili isim tamlaması, sıfat tamlaması, sıfat-fiil grubu, belirtisiz isim tamlaması, bulunma grubu, tekrar grubu) içeren cümlelere de rastlandı. Normalde anlatımı ağırlaştırması ve akıcılığa engel olması gereken bu tür cümlelerin dahi son derece anlaşılır olduğu ve anlatıma zenginlik kattığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen hikâyelerde en çok kullanılan kelime grubu sıfat tamlamalarıdır. Yazarın sıfat tamlamalarını ne denli sıklıkla kullandığı aynı cümlede birçok sıfat tamlamasına yer verdiğiinden anlaşılmaktadır.. Örneğin: *Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o*

meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu (Böbrek 42)." cümlesinde 4 adet sıfat tamlaması kullanılmıştır. Bu durum, yazarın okuyucuya izlenim kazandırmak için betimlemeye çok önem verdiğini göstermektedir. Yazar böylece görme duyusundan yararlanıp tasvirlerle kahraman, mekân ve olayları okuyucunun muhayyilesinde canlandırarak hikaye ve romanlarını daha anlaşılır kılmaktadır.

Hikâyelerde hemen hemen bütün kelime gruplarına yer verilmesi, yazarın güçlü anlatımının ve ifade zenginliğinin bir göstergesidir. Örneğin: **Aman Süvari Bey... Şaka etme Allahını seversen!** (Ünlem grubu)(Portakal 11).**Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi**(Unvan grubu)(Portakal 11).**Mürteci Yakup Hoca yanıma sokuldu, altına demir iskemlelerden birini çekerek: "Nasılsınız bakalım?" diye sordu**(Takısız İsim Tamlaması Grubu) (Katil Osman 27).

Sabahattin Ali, hikâyelerde anlatıma güç katmak amacıyla anlamı kuvvetlendiren nesne ve harekete çokluk, süreklilik ve beraberlik anlamı veren tekrar grubu örneklerine sıkça başvurmuştur. Yazar bazı cümlelerde birden fazla tekrar grubuna yer verir. Örneğin: **Şaşkınlıkları geçer geçmez üçü de kuş olup atölyelerine uçmak istedikleri halde güya birbirlerine belli etmemek için ağır ağır içeri girdiler, merdivenleri teker teker, fakat sabırsızlıktan boğulacak gibi kalpleri çarparak çıktılar** (Beyaz Bir Gemi 24).cümlesinde üç adet tekrar grubuna yer vermiştir.

Yazar, bu çalışma kapsamında incelenen hikâyelerinde edatlara da çok yer vermiştir. Aynı cümlede birden fazla edat kullanmıştır. Örneğin: **Kendisi daracık yerlerden, yatak denklere, sandıklar, girip çıkarken bir aralıkta sıkışıp kalan yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: "Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!" diye homurdandı; sonra iri dudağını yalayıp ıslattı, yüzüne tatlı bir ifade vererek, o tarafa yürüdü: "Nasılsın Süvari Bey? "süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: "Ooo!.. Merhaba Osman Yiğit... Ne var ne yok? Geç otur bakalım!" dedi** (Portakal 10).cümlesinde 3 adet edat grubu kullanmıştır.

Yazar, bağlaçların aynı değerdeki kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağladığı bağlama grubunda en çok "ve" bağlacına yer vermiştir. Örneğin: **Dün akşam Haliç üzerinde batmakta olan güneşin, arkadan vurarak yelkenlerini sırmalı gibi parlattığı yassı ve alçak kömür kayıkları şimdi boşluk vaktinin göz kamaştırıcı aydınlığı içinde pek kirli suratlı, hırpani, asıl vaziyetlerine pek yakın bir görünüş alıvermişlerdi**(Beyaz Bir Gemi 18).

Bu çalışma kapsamında incelenen hikâyelerde sıkça kullanılan birleşik fiil grubunda en sık kullanılan yardımcı fiil “et” yardımcı fiildir. Örneğin: *Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin “Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim” yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu* (Böbrek 42) Bu hikâyelerde geçen zar-fiil gruplarında en çok kullanılan zarf-fiil eki “ArAk” ekidir. Örneğin: *Geminin merdivenlerine üçü de hemen hemen aynı zamanda vardılar, kayıktan kayığa atlayarak, Tevfik önde olmak üzere, birbiri arkasından merdiveni çıktılar* (Beyaz Bir Gemi 24).

İncelenen hikâyelerde inceleme yapılırken, kelime gruplarındaki yardımcı unsur ile temel unsur arasına grup dışı unsurların girdiği örneklere de rastlanmıştır. Örneğin: *Kekeleyerek teşekkür kelimeleri mırıldanmaya çalışan Tevfik, kendisini merdiven başına kadar geçiren ve karaya dönebilmesi için geminin sandallarından birini veren kaptanın hararetle elini sıktı* (Beyaz Bir Gemi 21/22); *İnsaniyetine kurban olduğum doktorun bir kere yüzünün güldüğüne rastlamadım* (Böbrek 43).

İncelenen hikâyelerde unvan grubu örneklerine az rastlanmıştır. Toplamda 23 adet örneği bulunmuştur. Örneğin: *Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi* (Portakal 11).

Hikâyelerde en az kullanılan kelime gruplarından biri ünlem grubudur. Yazar ünlem gruplarından yalnızca üç adet kullanmıştır. Örneğin: *Aman Süvari Bey... Şaka etme Allahını seversen!* (Portakal 11).

Yazarın en az kullandığı kelime gruplarından bir diğeri de eşitlik grubudur. 4 adeti kullanılmıştır. Örneğin: *Çünkü bir yapıştığı insanı kolay kolay bırakmıyor, en olmayacak yerde suluca laf atarak, şakalar yaparak, azıcık ters muamele görse hemen parlayıp kavga çıkararak karşısındakini iyice bezdiriyordu* (Katil Osman 30).

Hikâyelerde fiilimsiler içinde en fazla kullanılan kelime grubu sıfat-fiil grubudur. Yazar sıfat-fiil gruplarına bolca yer verilmiştir. Örneğin: *Gözüm sekiz arşın kalınlığındaki taş duvarları aşıyor, güverte kenarında eteklerini uçurarak vincin işlemlerini seyreden kızları, merdivenden kocaman yatak denklere indirmeye çalışan hamalları görüyordu* (Katil Osman 27).

Basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri topluluğu olan sayı gruplarının hikâyelerde çok sık kullanılmaması yazarın çok nicel bir anlatıma dayalı bir üsluba sahip

olmadığını göstermektedir. Örneğin: **Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu** (Portakal 7).

İncelenen hikâyelerde kullanılan zincirleme isim tamlamaları en çok beş ismin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Örneğin: **Hapishanenin dış avlusunda, Abaza Kemal'in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum** (Katil Osman 27).

Sabahattin Ali, benzetmelere sıkça yer verir. Dolayısıyla “gibi” edatı sık kullanılır. Örneğin: **Kendilerine kimsenin bakmadığına emniyet getirince durup ellerini kaşlarının üstüne koyuyorlar ve engin denizde kara arayan kaybolmuş gemiciler gibi denizin yüzünde bir şeyler seçmeye çalışıyorlardı** (Beyaz Bir Gemi 22/23).

Yazar, hikâyelerde geçen kişilerden bahsederken onların isimlerini sık kullanır. Bu yüzden birleşik isim grubu örneklerine fazlaca yer verilir. Örneğin: **Onun için şimdi Osman Yiğit'in denize atılmış görünüp Halil Eğinli'ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu** (Portakal 15).

Ancak “*kaymakam, bey, bayan, doktor, muhtar, öğretmen, kahveci*” gibi ifadeler de aynı sıklıkta kullanılmıştır. Örneğin: **Hammalla hesabı kestikten, nüfus kağıdını teslim ettikten sonra katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı** (Böbrek 36).

Yazar, birkaç istisna dışında ağız özelliklerine yer vermez. Örneğin: **Adamın karnını bir yardılar mı, yandı fıkara gayrı...**(Böbrek 38); **Bizim kaptan asabidur, şakadan hazzetmez** (Beyaz Bir Gemi 25).

Hikâyelerde eksilteli cümlelere sık rastlanır. Örneğin: **Ama aradan bu kadar aylar geçtikten sonra...**(Böbrek 44); **Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, acele bir yardım bekler gibi iki elini birden uzatarak: “Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı? Hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor...”** (Böbrek 38).

Sabahattin Ali, hikâyelerde argo nitelikli sözleri çok az kullanır. Örneğin: **Her yerde, her vesileyle kavga çıkardığı, en küçük nizalarda bile elini bıçağına atıp: “Yakarım ulan, karnını içerim ulan, beni katil etme ulan!..” diye bağırıp palavralar savurduğu için, daha bir kişiyi bile yaralamadan adı Katil Osman olmuştu** (Katil Osman 30); **Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna varabilmek için uğraşılıyor, ak sakallı, sıska bir herif, yorganını sırtına sarmış cigara içiyordu** (Portakal 12).

Sonuç olarak, bu çalışmada kelime gruplarının yapıları bakımından çeşitlilikleri, cümle ve diğer kelime grupları içerisinde hangi unsur olarak ve hangi görevde kullanıldıkları örneklerle belirlenmiş, kelime gruplarının ne sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Böylece kelime gruplarının Türkçedeki kullanım zenginliği ve anlatıma kattığı derinlik de ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından Sabahattin Ali'nin kelime gruplarını büyük bir ustalıkla kullanarak hikâyelerine anlam derinliği ve anlatım zenginliği kattığı tespit edilmiştir.

Kaynakça

- AKSAN, Doğan (1997) *Türkçenin Söz Varlığı*, TDK Yayınları, Ankara.
- AKSAN, Doğan (2009) *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yayınları, Ankara.
- AKTAN, Bilâl (2009) *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- ALİ, Sabahattin (2016) *Sırça Köşk*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- ALTUN, Mustafa (2011) *Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri*, Mvt Yayıncılık, İstanbul.
- ATABAY, Neşe- Sevgi ÖZEL-Ayfer ÇAM (2003) *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1979) *Ana Hatlarıyla Türk Grameri*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- BANGUOĞLU, Tahsin, (2000) *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BASKAKOV, A. N. (2011) *Çağdaş Türkçede Kelime Grupları*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- BAŞGİL, Ali Fuat (2006) *Türkçe Meselesi*, Yağmur Yayınevi, İstanbul.
- BAYRAKAR, Nesrin (2004) *Türkçede fülimsiler*, TDK Yayınları, Ankara.
- BESEREK, Ahmet, (1991) *Türkçede Cümle Yapısı*, MEB Yayınları, İstanbul.
- BİLGEGİL, M. Kaya, (1984) *Türkçe Dil Bilgisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- BOZKURT, Fuat, (1995) *Türkiye Türkçesi*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- BULAK, Şahap (2012) "Türkiye Türkçesinde Düz Tümleç (Nesne)" Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2012, Ankara, s.419-438.
- BULAK, Şahap (2013) "Özne Türleri Üzerine" Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, Ankara, s. 1101-1127.
- BULAK, Şahap (2015) "Cümle Öğelerinin Tasnifi" SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi Sayı:38, Güz 2015, Konya, s.163-175.

BULAK, Şahap (2016) “*Türkiye Türkçesi Söz Diziminde İç İç Ögeler*”, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi Sayı:54 Mart-Nisan 2016, Celalabat, s.807-822.

ÇATIKKAŞ, Ata, (2011) *Türk Dili Kulavuzu*, Alfa Yayınları, İstanbul.

DELİCE, H. İbrahim (2016), *Türkçe Sözdizimi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

DENY, Jean, (1943) *Türk Dili Grameri*, (Ali Ülvi Elöve Tercümesi), Maarif Yayınları, İstanbul.

DİZDAROĞLU, Hikmet (1963) *Türkçede Fiiller*, TDK Yayınları, Ankara.

DOĞAN, İsmail (2000) *Türk dili*, Akademi Yayınları, Rize.

EDİSKUN, Haydar (2005) *Türk Dil Bilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

EKER, Süer, (2005) *Çağdaş Türk Dili*, Grafiker Yayınları, Ankara.

ERASLAN, Kemal (1999) *Türk Gramerinin Sorunları II*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ERGİN, Muharrem (2013), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

ERGİN, Muharrem, (1992) *Türk Dili*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

GEMALMAZ, Efrasiyap (1996) “*Türkçede İsim Tamlamalarının Derin Yapısı*” (4.Sayı), Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum.

GENCAN, Tahir Nejat (1979) *Dilbilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

GENCAN, Tahir Nejat (1979) *Dilbilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer (2000) *Türkçe El Kitabı*, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

GÜNEŞ, Sezai (2004) *Türk Dil bilgisi*, Çağlayan Matbaası, İzmir.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1991) *Türk dilinde yapı bakımından fiiller*, Kültür Bak. Yayınları, İstanbul.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992) *Türk Dilinde Edatlar*, MEB Basımevi, İstanbul.

HENGİRMEN, Mehmet (1998)*Türkçe dil bilgisi*, Engin Yayınları, Ankara.

KAHRAMAN, Tahir (2005) *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Dumat Basımevi, Ankara.

KARAAĞAÇ, Günay (2012) *Türkçenin Söz Dizimi*, Kesit Yayınları, İstanbul.

KARAHAN, Leyla (2014), *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

- KIRAN, Zeynel-Ayşe (2006) *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- KOÇ, Nurettin, (2001) “*Kelime Grubu Üzerine*” *Türk Dili*, 598, 491-497.
- KORKMAZ, Ramazan (1991) *Sabahattin Ali İnsan ve Eser*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KORKMAZ, Zeynep (2003) *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2014) *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZÇELİK, Sadettin, (2002) “*Tasvir Fiillerinde Kullanılan Ekler Üzerine*”, *Türk Dili*, S: 610, s. 820-824.
- ÖZÇELİK, Sadettin, Münir ERTEN (2005) *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır.
- ÖZKAN, SEVİNÇLİ, Mustafa, Veysi (2013) *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, Akademik Yayınlar, İstanbul.
- ÖZKAN, Abdurrahman - Mustafa TOKER-Ufuk Deniz AŞÇI (2016) *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, Palet Yayınları, Konya.
- ÖZKAN, Abdurrahman, (2001) “*İsnat Grubunun Yapısı ve Görevleri*”, *İnsan Bilimleri Araştırmaları*, S. 5-6, ss. 1-18
- ÖZKAN, Mustafa (2004) *Tarih İçinde Türk Dili*, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ÖZMEN, Mehmet (2016) *Türkçenin Sözdizimi*, Karahan Kitabevi, Adana.
- ÖZTÜRK, Erol. (2004) “*Cümle, Kelime Grupları ve Kelime Öğretimi*”, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 635, ss. 687-691.
- SÖNMEZ, Sevgül, (2009) *A'dan Z'ye Sabahattin Ali*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- ŞENDERİN, Zübeyde, (1996) *Sabahattin Ali'nin Eserlerinde Toplumsal Gerçekçilik*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞİMŞEK, Rasim, (1987) *Örneklerle Türkçe Söz Dizimi*, Kuzey Gazetecilik, Trabzon.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1977) *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- USTA, H. İbrahim (2000) “*Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları ile İlgili Bir Sınıflandırma*” *Türk Dili Dergisi*, S.579, s.209-216

ÜSTÜNER, Ahat (2000) *Anadolu Ağzlarında Sıfat-fiil Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara.

ÜSTÜNOVA Kerime (2005) “*Ad tamlaması- iyelik öbeği ayırım..*” *Türk dili* 64. s.419-424.

VARDAR, Berke, (1980) *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Kasım CEYLAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Siirt/Kurtalan 11.01.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü.
Y. Lisans Öğrenimi	Siirt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalı.
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı kurumlar	Mili Eğitim Bakanlığına resmi ve özel eğitim kurumları
İletişim	
E-Posta Adresi	veyselceylan131323@outlook.com
Tarih	